

ಕುವೆಂಪು ಭಾಷಾ ಭಾರತಿ ಪ್ರಾಧಿಕಾರದ ಪ್ರಕಟಣೆ - ೧೮೭
ಸಾಹಿತ್ಯ ಮಾಲೆ - ೮೬

ಮುಂಬಯಿ ಬಿಂಬ

ಮುಂಬಯಿ ಬಿಂಬ

ವಿವಿಧ ಅನುವಾದಕರು
ಸೃಜನಾ ಬಳಗ, ಮುಂಬಯಿ

ಕುವೆಂಪು ಭಾಷಾ ಭಾರತಿ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ

ಕಲಾಗ್ರಾಮ, ಜ್ಞಾನಭಾರತಿ

ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಆವರಣದ ಹಿಂಭಾಗ, ಮಲ್ಲತ್ತಹಳ್ಳಿ

ಬೆಂಗಳೂರು - ೫೬೦ ೦೫೬

MUMBAI BEBHA ; a Kannada translation of **Srijana Mumbai**;
Published by **Registrar, Kuvempu Bhasha Bharathi Pradikara** ;
Kalagrama, Jnana Bharathi, Behind Bangalore University
Campus, Mallattahalli, Bangalore - 560 056 ; 2014; Pp. xvi +135 ;
Price:Rs. 100.00

© ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಕಾದಿರಿಸಿದೆ

ಮುದ್ರಣ : ೨೦೧೪

ಪುಟಗಳು : xvi + ೧೩೫

ಬೆಲೆ : ರೂ. ೧೦೦.೦೦

ಪ್ರತಿಗಳು : ೧೦೦೦

ಪ್ರಕಾಶಕರು :

ರಿಜಿಸ್ಟ್ರಾರ್

ಕುವೆಂಪು ಭಾಷಾ ಭಾರತಿ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ

ಕಲಾಗ್ರಾಮ, ಜ್ಞಾನಭಾರತಿ

ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಆವರಣದ ಹಿಂಭಾಗ

ಮಲ್ಲತ್ತಹಳ್ಳಿ, ಬೆಂಗಳೂರು - ೫೬೦ ೦೫೬

ದೂ. : ೨೩೧೮೩೩೧೧, ೨೩೧೮೩೩೧೨

ಮುಖಪುಟ ವಿನ್ಯಾಸ ಮತ್ತು ಚಿತ್ರ : ಶ್ರೀ ಮುರಳಿಧರ ವಿ. ರಾಘೋಡ್

ISBN : 978-81-926272-2-9

ಮುದ್ರಕರು :

ಮೆ|| ಮಯೂರ ಪ್ರಿಂಟ್ ಆಡ್ಸ್

ನಂ. ೬೯, ಸುಭೇದಾರ್ ಭತ್ತಂ ರೋಡ್

ಬೆಂಗಳೂರು - ೫೬೦೦೨೦ ದೂ : ೨೩೩೪೨೨೨೪

ಅಧ್ಯಕ್ಷರ ಮಾತು

ಮುಂಬಯಿ ನಗರದ ಕನ್ನಡ ಬರಹಗಾರ್ತಿಯು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರುವ ಸೃಜನಾ ಎಂಬ ವೇದಿಕೆಯ ಜತೆಗೂಡಿ ಕುವೆಂಪು ಭಾಷಾ ಭಾರತಿ ಪ್ರಾಧಿಕಾರವು ಕೆಲವು ವರುಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಒಂದು ಅನುವಾದ ಕಮ್ಮಟವನ್ನು ನಡೆಸಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿ ಅನುವಾಗೊಂಡ ಬರಹಗಳ ಸಂಕಲನವಿದು. ಹಲವು ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಅಚ್ಚುಕಾಣಲು ತಡವಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಸೃಜನಾ ಬಳಗದ ಎಲ್ಲ ಬರಹಗಾರ್ತಿಯರ ಕ್ಷಮೆಕೋರುತ್ತೇನೆ. ಮುಂಬಯಿಯಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿರುವವರಾದ್ದರಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಮರಾಠಿ ನುಡಿಯ ಕತೆ ಕವನಗಳಿವೆ. ಜೊತೆಗೆ ಹಿಂದಿ, ಬಂಗಾಳಿ, ತುಳು ಮತ್ತು ಇಂಗ್ಲಿಶ್ ನುಡಿಯ ಬರಹಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ತರಲಾಗಿದೆ. ಈ ಕಮ್ಮಟವನ್ನು ನಡೆಸಲು, ಅನುವಾದಗಳನ್ನು ಒಗ್ಗೂಡಿಸಿ ಅಗತ್ಯವಿದ್ದ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಲ ಬರಹಗಾರರ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಮತ್ತು ಅಚ್ಚು ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ತಿದ್ದಲು ನೆರವಾದ ಡಾ. ಸುಮಾ ದ್ವಾರಕಾನಾಥ್, ಶ್ರೀಮತಿ ಶ್ಯಾಮಲ ಮಾಧವ್ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಮತಿ ಪದ್ಮಜಾ ಮಣ್ಣೂರ ಇವರ ಸಹಕಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಧಿಕಾರವು ಕೃತಜ್ಞವಾಗಿದೆ. ಈ ಹೊತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಅಚ್ಚು ಮಾಡಿದ ಮಯೂರ ಪ್ರಿಂಟ್ ಆಡ್ಸ್ ಅವರಿಗೂ ವಂದನೆಗಳು.

ಡಾ.ಕೆ.ವಿ. ನಾರಾಯಣ

ಅಧ್ಯಕ್ಷ

ನಮ್ಮ ಮಾತು

'ಸೃಜನಾ' ಮುಂಬಯಿ ಕನ್ನಡ ಲೇಖಕಿಯರ ಬಳಗವು ತನ್ನ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃಷಿಯಾಗಿ ಈ ಅನುವಾದ ಸಂಚಯವನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಮುಂದಿಡುತ್ತಿದೆ. ಬಹುಭಾಷಿಕ ಮುಂಬಯಿ ನಗರಿಯಲ್ಲಿ, ಕನ್ನಡ ನುಡಿ ಸೇವೆಯ ಹಂಬಲದಿಂದ ೨೦೦೩ರ ಫೆಬ್ರವರಿ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಲೇಖಕಿಯರ ಬಳಗ 'ಸೃಜನಾ' ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿತು. ವಿವಿಧ ಭಾಷೆಗಳ ಈ ಆಡುಂಬೊಲದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡದ ಕಂಪೂ ಪಸರಿಸುತ್ತಿರಲಿ ಎಂಬ ಆಶಯದಿಂದ ಜನ್ಮ ತಾಳಿದ 'ಸೃಜನಾ' ಮಾನವೀಯ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ಹಾಗೂ ವಿಶಿಷ್ಟ ಮಹಿಳಾ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಅನನ್ಯತೆಯನ್ನೂ ಸಾಧಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿದೆ. ಈ ಸಾಧನೆಯ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ವರ್ಷದ 'ಕತೆ ಹೇಳೇ' ಕಥಾ ಸಂಕಲನ, ಮತ್ತೆ ಮೂರು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ 'ಬೆಳಕಿನೆಡೆಗೆ' ಎಂಬ ವಿಮರ್ಶಾ ಸಂಕಲನ, ಅದರ ಬೆನ್ನಿಗೆ ಗುರು ಶ್ರೀ ವಸಂತ ಕುಮಾರ ತಾಳ್ವಜೆ ಅವರಿಗೆ ವಿದಾಯ ಕೋರುತ್ತಾ 'ಗುರು ನಮನ' ಎಂಬ ಗೌರವಸಂಚಿಕೆಯನ್ನು ಹೊರತಂದ 'ಸೃಜನಾ' ಇದೀಗ ಅನುವಾದ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಹೆಜ್ಜೆ ಗುರುತುಗಳನ್ನು ಮೂಡಿಸಲು ಮುಂದಾಗಿದೆ. ೨೦೦೯ರಲ್ಲಿ ಕುವೆಂಪು ಭಾಷಾ ಭಾರತಿ ಪ್ರಾಧಿಕಾರದ ಸಹಕಾರ, ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದೊಂದಿಗೆ ಅನುವಾದ ಕಮ್ಮಟವನ್ನು ಸಾರ್ಥಕವಾಗಿ ನಡೆಸುವ ಸದವಕಾಶ 'ಸೃಜನಾ' ಬಳಗದ್ದಾಯಿತು. ಆ ಅನುಭವದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಲೇಖಕಿಯರ ಅನುವಾದ ಕೃತಿಗಳ ಸಂಚಯ ಇದೀಗ ಪ್ರಾಧಿಕಾರದ ವತಿಯಿಂದಲೇ ಬೆಳಕು ಕಾಣುವ ಧನ್ಯತೆಯೂ ನಮ್ಮದಾಯಿತು. ಅಂದಿನ ಕಮ್ಮಟಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲ ಸಹಕಾರವನ್ನಿತ್ತ ಕುವೆಂಪು ಭಾಷಾ ಭಾರತಿ ಪ್ರಾಧಿಕಾರದ ರಿಜಿಸ್ಟ್ರಾರ್ ಡಾ. ಪಿ. ನಾರಾಯಣ ಸ್ವಾಮಿ ಹಾಗೂ ಸಹಕಾರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನವನ್ನಿತ್ತ ಪ್ರಾಧಿಕಾರದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ಡಾ. ಪ್ರಧಾನ್ ಗುರುದತ್ತರಿಗೆ 'ಸೃಜನಾ'ದ ಗೌರವವಾದರದ ಕೃತಜ್ಞತೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಕಮ್ಮಟಕ್ಕೆ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದ ಪುಣೆಯ ಡಾ. ಉಮಾ ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ಕುಲಕರ್ಣಿ ಹಾಗೂ ಗುಲ್ಬರ್ಗಾದ ಡಾ. ಬಾಲಚಂದ್ರ ಶೆಟ್ಟಿ ಅವರನ್ನೂ 'ಸೃಜನಾ' ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ನೆನೆಯುತ್ತದೆ. ಇದೀಗ ಈ ಸಂಕಲನಕ್ಕೆ ಮುನ್ನುಡಿ ಬರೆದು ತಮ್ಮ ಅಮೂಲ್ಯ ವಿಚಾರಗಳಿಂದ ಹರಸಿದ ಡಾ. ಪ್ರಧಾನ್ ಗುರುದತ್ತರಿಗೆ 'ಸೃಜನಾ'ದ ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕ ನಮನ.

ಅನುವಾದ ಎನ್ನುವುದು ಒಂದು ಕಿಟಕಿಯಿದ್ದಂತೆ. ಹೊರಗಿನ ಬೆಳಕು ಒಳಗೆ ಪ್ರತಿಫಲಿಸಲು ಜಾಗತೀಕರಣದ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅನುವಾದಗಳು ಅತಿ ಮುಖ್ಯವಾದ ಮಾನವೀಯತೆಯ ಚಿತ್ರಗಳು ಇಲ್ಲಿವೆ. ಓದಿ ಮೆಚ್ಚಿದ ಯಾವುದೇ ಪರಭಾಷಾ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಚೆಲುಕನ್ನಡ ನುಡಿಗಿಳಿಸಿ ಆಸ್ವಾದಿಸುವ ಸಂತಸ ಯಾವುದೇ ಸೃಜನಾಶೀಲತೆಯ ಸಾರ್ಥಕಕ್ಕೂ ಕಮ್ಮಿಯಿಲ್ಲ. ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ 'ಸೃಜನಾ'ದ ಯತ್ನ ಇಲ್ಲಿ ತೆರೆದುಕೊಂಡಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಹೆಸರಾಂತ ಲೇಖಕಿಯರ (ಅನುವಾದ)

ಕತೆಗಳು ಬಂದಿವೆ. ಓದುಗರು ಇದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ 'ಸೃಜನಾ'ಕ್ಕೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಬೇಕು. ಮುಂಬಯಿ ಕನ್ನಡ ಲೇಖಕಿಯರ ಈ ಸಾಹಸದ ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನು ಮೆಚ್ಚಬೇಕು. ಸಹೃದಯಿ ಓದುಗರು ಕೃತಿ ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಓದಿ ಸ್ವಂದಿಸುವರೆಂಬ ಆಶಯ ನಮ್ಮದು.

ಸಂಪಾದಕ ಬಳಗದ ಪರವಾಗಿ

ಡಾ. ಸುಮಾ ದ್ವಾರಕಾನಾಥ್

ಶ್ಯಾಮಲಾ ಮಾಧವ್

ಪದ್ಮಜಾ ಮಣ್ಣೂರು

ಅನುವಾದಿಸುವ ಮುನ್ನ.....

ಅನುವಾದಕರು ಏನಿಲ್ಲೆಂದರೆ ಎರಡು ಭಾಷೆಗಳನ್ನಾದರೂ ತಿಳಿದಿರುವುದು ಅವಶ್ಯಕ. ಅಂದರೆ ಮಾತ್ರ ಅವರು ಅನುವಾದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯ. ಅನುವಾದದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಸಂಗತಿಗಳತ್ತ ಗಮನ ಹರಿಸುವುದು ಅವಶ್ಯಕ.

ಅನುವಾದಕರು ಮೂಲಪಠ್ಯ ಹಾಗೂ ಅನುವಾದದ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಕೂಲಂಕಷವಾಗಿ ಅರಿತಿರಬೇಕು. ಅವನು ತಮ್ಮ ಅನುವಾದದ ಭಾಷೆಯ ಬಗೆಗೆ ಎಚ್ಚರ ವಹಿಸುವುದು ತೀರ ಅಗತ್ಯದ್ದು. ತಮ್ಮ ತಾಯಿನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಲಲಿತ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಅನುವಾದಿಸುವುದು ಹೆಚ್ಚು ಸಹಜವೂ ಅನುಕೂಲದ್ದೂ ಅಹುದು.

ಮೂಲಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ತಲೆದೋರಬಹುದಾದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ನಿಘಂಟುಗಳು, ಮೂಲಲೇಖಕರು ಇಲ್ಲವೆ ಸ್ನೇಹಿತರು ನೆರವಾಗಬಲ್ಲರು. ಆದರೆ ಅನುವಾದದ ಭಾಷೆಗಾಗಿ ಮಾತ್ರ ನಾವು ನಮ್ಮನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಬೇಕಿದೆ.

ಯಾವ ಎರಡು ಭಾಷೆಗಳು ಅದಷ್ಟೇ ಹತ್ತಿರವೆಂದರೂ ಅವುಗಳ ವ್ಯಾಕರಣಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆ. ಅವನ್ನರಿತುಕೊಳ್ಳದೆ ಮಾಡಿದ ಅನುವಾದವು ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದ ಗೊಂದಲದ ಗೂಡಾಗದಿರದು. ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಗಡಿರೇಖೆಗಳು ಮಸುಕಾಗಿರುವ ಕಾರಣ ಅನುವಾದದಲ್ಲಿ ಆಗಬಹುದಾದ ತಪ್ಪುಗಳು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ತಕ್ಷಣ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬರುವುದೂ ಕಷ್ಟ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ, ಗಡಿನಾಡಿನ ಕನ್ನಡ ಹಾಗೂ ಮರಾಠಿ ಭಾಷೆಗಳ ಪದಗಳು ಒಂದರಲ್ಲೊಂದು ಸೇರಿ ಬೆಸೆದುಕೊಂಡು ಬೇರೆಯದೇ ಆದ ಒಂದು 'ಆಡುಭಾಷೆ' ತಯಾರಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ತನ್ನದೇ ಆದ ಒಂದು ಸವಿ ಇದ್ದರೂ ಅದು ಅನುವಾದಕ್ಕೆ ಸವಾಲೊಡ್ಡಲು ಸಾಧ್ಯ.

ಕನ್ನಡ-ಮರಾಠಿಯ ಉದಾಹರಣೆಗಳು : ಕನ್ನಡ ಹಾಗೂ ಮರಾಠಿಯ ಪದಗಳ ಲಿಂಗವ್ಯವಸ್ಥೆ ಭಿನ್ನವಾದುದು. ಮರಾಠಿಯ ಭೂತ ಕಾಲದ ವಾಕ್ಯವು ಕರ್ಮಣಿ ಪ್ರಯೋಗವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ದ್ವಿತೀಯಾ ವಿಭಕ್ತಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯಯವಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ, 'ಮಲಾ ತ್ಯಾಲಾ ಸಾಂಗಾಯಚಂ ಆಹೆ'(ನಾನು ಅವನಿಗೆ ಹೇಳಬಯಸುತ್ತೇನೆ) ಯಂತಹ ವಾಕ್ಯಗಳು ದಾರಿತಪ್ಪಿಸಬಲ್ಲವು. ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಅನುವಾದಿಸುವಾಗ ಅಲ್ಲಿಯ ದ್ವಿತೀಯಾ ಹಾಗೂ ಚತುರ್ಥಿ ವಿಭಕ್ತಿಗಳು ಗೊಂದಲಕ್ಕೀಡು ಮಾಡಬಲ್ಲವು. ಅನುವಾದದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಇದನ್ನು ಕುರಿತು ಎಚ್ಚರವಹಿಸದಿದ್ದರೆ ಅನುವಾದವು ಕೈಯಿಂದ ನುಣುಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಇವೆರಡು ಭಾಷೆಗಳ ವಾಕ್ಯರಚನೆಯಲ್ಲೂ ಕೆಲವು ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿವೆ. ಉದಾ: ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿ 'ಹಾಗೂ' (ಆಣಿ), 'ಮತ್ತು' (ವ) ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ವಾಕ್ಯಗಳ ಉದ್ದಳತೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ.

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಇವೆರಡು ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಬಳಸುವ ಬಗೆಯೇ ಬೇರೆ.

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ, ಅವನು, '.....' ಅಂದನು; ಎನ್ನುವ ರಚನೆಯಿದೆ. ಆದರೆ ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿ; ಅವನು ಅಂದನು, '.....', ಇಲ್ಲವೆ '.....' ಅವನು ಅಂದನು; ಎಂದಾಗುತ್ತದೆ.

ಕಾದಂಬರಿಯ ಅನುವಾದವು ಓದುಗನನ್ನು ಹಿಡಿದಿಡಬೇಕಿರುವುದರಿಂದ ಈ 'ಹಿಡಿತ'ದತ್ತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಗಮನ ಅವಶ್ಯಕ.

ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ನುಡಿಗಟ್ಟು ಇಲ್ಲವೆ ಗಾದೆಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬಳಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. (ಈಗ ಇದು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ.) ಅನುವಾದದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳಿಗೆ ಸಮಾನವಾದವುಗಳನ್ನು ಬಳಸಲು ಅಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಆಯಾ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಇದ್ದರೆ ಅಂಥವನ್ನು ಬಳಸಕೂಡದು. ಉದಾ : ಒಬ್ಬರೆದುರು ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ಮಾಡುವ ಸ್ತ್ರೀಗೆ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ 'ಥಾಲಗಜ ಭವಾನಿ' (ಥಾಲ=ಗುರಾಣಿ, ಗಜ=ಆನೆ) ಎಂದೆನ್ನಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಪದಪ್ರಯೋಗಕ್ಕೆ ಪೇಶ್ವೆಯವರ ಸೇನೆಯ ಮುಂಚೂಣಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಜ್ಜೆಯಿಕ್ಕುವ ಭವಾನಿ ಎಂಬ ಹೆಣ್ಣನೆಯ ಸಂದರ್ಭವಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಕನ್ನಡದ ಅನುವಾದದಲ್ಲಿ 'ಥಾಲಗಜ ಭವಾನಿ' ಪದವನ್ನು ಬಳಸಿ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ.

ಅನುವಾದ ಕಾರ್ಯದ ಆರಂಭದ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಲಾಕೃತಿಯ ಅನುವಾದ ಮುಗಿದ ಬಳಿಕ ಅದನ್ನು ಪರಿಣತರಿಂದ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಒಳಿತು.

ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳ ನಡುವೆ ಅನುವಾದವನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ 'ಸಂಸ್ಕೃತಿ' ಅಂತಹ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನೇನೂ ಒಡ್ಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಅವಿಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನುವಂತಿಲ್ಲ. ರೂಢಿ, ಪರಂಪರೆ, ಹಬ್ಬ ಹುಣ್ಣಿಮೆಗಳಂತಹ ಆಚರಣೆಗಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮಗಳನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವುದು ಅವಶ್ಯಕ. ಕೆಲವು ಸಲ ಸಣ್ಣ ಪುಟ್ಟ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿರಲು ಸಾಧ್ಯ. ಉದಾ: ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಕಾರಹುಣ್ಣಿವೆಯನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ 'ಬೈಲಪೋಳಾ' ಹಾಗೂ 'ಬೇಂದೂರ್' ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಆಚರಿಸಲಾಗುತ್ತಿದ್ದು ಅವುಗಳ ತಿಥಿಗಳೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ. ಅನುವಾದದಲ್ಲಿ ಈ ವಿವರ ತನ್ನದೇ ಆದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಮಾನವರ ನಂಟಿನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೂ ಜಾಗರೂಕತೆ ಬೇಕು. ಕನ್ನಡದ 'ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ', 'ದೊಡ್ಡಮ್ಮ' ಪದಗಳು ಅಮ್ಮನ ಸೋದರಿ ಅಥವಾ ಕಕ್ಕನ ಹೆಂಡತಿ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಅದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ 'ಮಾವ' ಪದವನ್ನು ಗಂಡನ ಅಪ್ಪನೆಂದು ಬಳಸಲಾಗಿದೆಯೋ ಅಥವಾ ಸೋದರಮಾವನೆಂದೋ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಕ್ಕೆ ತಂದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಅವಶ್ಯಕ.

ತಿಂಡಿ-ತೀರ್ಥಗಳ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೂ ಗೊಂದಲಕ್ಕೆ ಎಡೆಯಿದೆ. 'ಕಾಯಿಹುಳಿ'ಯನ್ನು ಮಲೆನಾಡು, ಕಡಲ ತೀರ ಹಾಗೂ ಮೈಸೂರು ಸೀಮೆಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಿಧಾನದಿಂದ ತಯಾರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಅದನ್ನು ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿ 'ಕಾಯಿರಸ' ಎಂದೋ ಇಲ್ಲವೆ 'ಸೋಲಕಡಿ' ಎಂದೋ ಅನುವಾದಿಸಿದರೆ ಸಾಲದು. ಹೀಗಾಗಿ ಅದನ್ನು ಅನುವಾದಿಸುವ ಗೋಜಿಗೆ ಹೋಗುವ ಬದಲು 'ಕಾಯಿಹುಳಿ' ಎಂದೇ ಇರಿಸುವುದು ಹೆಚ್ಚು ಸೂಕ್ತ.

‘ಬೈಗಳು’ ಪದಗಳ ಅನುವಾದವೂ ಸವಾಲನ್ನೊಡ್ಡಬಲ್ಲುದು. ಬೈಗಳಗಳಿಗೂ ‘ಅರ್ಥ’ವೆಂಬುದು ಇರುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳ ಅರ್ಥ ಹಾಗೂ ಅವುಗಳ ಬಳಕೆಯ ಗುರಿಗಳನ್ನು ಅರಿತು ಅವನ್ನು ಅನುವಾದಿಸಬೇಕಿದೆ.

ಅನುವಾದರಾದವರು ಇವೆಲ್ಲ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡೇ ಅನುವಾದಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆಂದರೂ ಮೂಲ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಯ ‘ಶೈಲಿ’ಯು ಅವನನ್ನು ಇಕ್ಕಟ್ಟಿಗೆ ಸಿಲುಕಿಸುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದೆ. ಶೈಲಿಯ ಅನುವಾದ ಸಾಧ್ಯವೆ ಎಂಬ ಚರ್ಚೆಗೂ ಆಸ್ಪದವಿದೆ.

ಅದೇನಿದ್ದರೂ ನಗರದ ನುಡಿಯ ಕೃತಿಯನ್ನು ಅಂಥ ನುಡಿ ಹಾಗೂ ಗ್ರಾಮೀಣ ನುಡಿಯನ್ನು ಅಂಥದೇ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಅನುವಾದಿಸುವುದು ಆವಶ್ಯಕ. ಎರಡು ನಾಡಿನ ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಭಾಷೆಗಳ ನಡುವಿನ ಸಮಾನತೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆ ತಲೆದೋರುವುದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ. ಆದರೆ ಅದನ್ನು ತೀರ್ಮಾನಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದು. ಅನುವಾದದಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಭಾಷೆಯ ಸೊಗಡು ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ ಸಾಕು. ಒಂದು ಕೃತಿಯು ಮಾರ್ಗಭಾಷೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ಅದರ ಪಾತ್ರಗಳ ಭಾಷೆಯು ಗ್ರಾಮಾಂತರದ್ದಾಗಿದ್ದರೆ ಅನುವಾದದಲ್ಲಿ ಅದೇ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಬಳಸಬೇಕು. ಇದನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ ಮೂಲ ಭಾಷೆ ಹಾಗೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳು ಅನುವಾದದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಬೆರಕೆ ಹೊಂದಕೂಡದು. (‘ಥಾಲಗಜ ಭವಾನಿ’ಯ ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿ.)

ಅನುವಾದಕರಾದವರು ಭಾಷೆಯ ಜೊತೆಗೇನೆ ತಾವು ಅನುವಾದಿಸುವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಯ ಆಶಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಇಡಿಯಾಗಿ ಅರಿವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದು ಮುಖ್ಯ. ಲೇಖಕರು ಭಾಷೆಯ ಪದ, ವಾಕ್ಯ, ನುಡಿಗಟ್ಟು ಮುಂತಾದವುಗಳ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮ ಓದುಗನಿಗೆ ‘ಏನನ್ನೋ’ ಹೇಳಬಯಸುತ್ತಾರೆ. ಅನುವಾದಕರು ಮೊಟ್ಟಮೊದಲಿಗೆ ಈ ‘ಏನನ್ನೋ’ವನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವುದು ಆವಶ್ಯಕ. ಅಂದರೆ ಮಾತ್ರ ಅವರು ಅನುವಾದದ ಮೊದಲ ಪದದಿಂದಲೇ ‘ಆ’ ಅರ್ಥವನ್ನು ಓದುಗರಿಗೆ ತಲುಪಿಸಬಲ್ಲರು.

ಕೆಲವು ಸಲ ಒಂದು ಅನುವಾದ ಕೃತಿಯನ್ನು ಓದುಗರಿಗೆ ತಲುಪಿಸಲೆಂದು ಅನುವಾದಕರು ಒಂದು ಮುನ್ನುಡಿಯನ್ನು ಬರೆಯಬೇಕಾಗಬಹುದು. ಉದಾ: ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತರ ‘ಬಾಲ್ಟಿಯೇ ಬೆಳಕ’ನ್ನು ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸುವಾಗ ಓದುಗರಿಗೆ ಕಾರಂತರ ಕಿರುಪರಿಚಯವನ್ನು ನೀಡುವುದು ಆವಶ್ಯಕ. ಹಾಗೆಯೇ ಮರಾಠಿಯ ‘ವಿದ್ರೋಹಿ ತುಕಾರಾಮ’ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಅನುವಾದಿಸುವುದಾದರೆ ಸಂತ ತುಕಾರಾಮರ ಕಿರುಪರಿಚಯವು ಕನ್ನಡದ ಓದುಗರಿಗೆ ಅನುಕೂಲತೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸಬಲ್ಲುದು.

ಇದಲ್ಲದರ ಜೊತೆಗೆ, ಯಾವ ಕೃತಿಯನ್ನು ಅನುವಾದಿಸಬೇಕು – ಎಂಬುದನ್ನು ತೀರ್ಮಾನಿಸುವ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಅರಿವು ಅನುವಾದಕರಿಗೆ ಬೇಕು. ಅನುವಾದ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಸ್ಥೆಯುಳ್ಳ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಶಿಬಿರ, ಕಮ್ಮಟಗಳಂಥ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಮೂಲಕ ಅನುವಾದಕರಲ್ಲಿ ಅರಿವು, ಕೃತಿಯ ಆಯ್ಕೆ ಹಾಗೂ ಅನುವಾದ ಕೌಶಲದ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಬಲ್ಲವು. ಅನುವಾದಕರು ತಾವು ಅನುವಾದಿಸಲಿರುವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಯ ನಾಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ತಾಜಾ ಅನುಭವವನ್ನು ಪಡೆಯುವಂತೆ ಅವರಿಗೆ ಅನುಕೂಲತೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದೂ ಅಷ್ಟೇ ಮುಖ್ಯ.

ಜಾಗತೀಕರಣದ ಇಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅನುವಾದಕ್ಕೆ ಎಂದಿಲ್ಲದ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯ ಬಂದೊದಗಿದೆ. ಅನುವಾದಕರಿಗಾಗಿ ಹತ್ತು ಹಲವಾರು ರಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಅನುವಾದದ ಕೆಲಸ ಲಭ್ಯ. ಅವರು ಈ ಅವಕಾಶವನ್ನು ತಪ್ಪದೆ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಡಾ. ಉಮಾ ವಿ. ಕುಲಕರ್ಣಿ

ಪರಿವಿಡಿ

ಅಧ್ಯಕ್ಷರ ಮಾತು	v
ನಮ್ಮ ಮಾತು	vi
ಅನುವಾದಿಸುವ ಮುನ್ನ.....	viii
ಧಮ್ಮಚಕ್ರ	೧
ಗೋಧಡಿ	೧೪
ನನ್ನಣ್ಣಿ	೨೨
ಉದುರದ ಎಲೆ	೩೩
ಮನೆ	೪೧
ಕಾಗದದ ರುಮಾಲು	೪೯
ಗ್ರೀನ್ ಕಾರ್ಡ್	೫೭
ಜಾನಕಿದೇಸಾಯಿಯ ಪ್ರಶ್ನೆ	೬೫
ತಾಯಿಯ ಕಣ್ಣು	೮೫
ಸತ್ಕಾರ	೯೧
ಅರಿವು	೧೦೧
ಅವ್ಯಕ್ತ	೧೦೮
ಅಂತರಂಗದ ಕವಿತೆ	೧೧೦
ಒಂದೇ ವಿಶ್ವಾತ್ಮಕ ಮಡಿಲಲ್ಲಿ	೧೧೨
ಐಹಿಕದ ಮಾಯಾವಿ ರಾಡಿ	೧೧೩
ಸಂಪಿಗೆ ಹೂ	೧೧೫
ಯಾವಾಗ - ಯಾಕೆ	೧೧೭
ಹೊಸ ಚಿತ್ರ	೧೧೯
ಕಾಗದದ ದೋಣಿ	೧೨೦
ಆಕಾಶದ ನೀಲಿಯೊಳಗೆ	೧೨೨
ಮೊರಕೆ	೧೨೪
ಮೊರಕೆ-೨	೧೨೫
ಅಜ್ಜಿಯ ಸ್ಮೃತಿಯಲಿ	೧೨೭
ಜೀವನ ಗಾಡಿ	೧೨೮
ನೆನಪಿನ ಮೆರವಣಿಗೆ	೧೨೯

~~xiv~~

ಹಸುಗೂಸು

ಗಾಳಿ

ಕುರುಪಾಂಡವಾಯಣ

ರಾಮಾ ನೀನು ತಪ್ಪಿದೆ

ಕನಸಿನ ಮನೆ

೧೩೦

೧೩೧

೧೩೨

೧೩೩

೧೩೪

ಮುಂಬಯಿ ಬಿಂಬ

ಧಮ್ಮಚಕ್ರ

ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಗುರುಗಳು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಜೀವಶಾಸ್ತ್ರದ ಪಾಠ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಹೊರಗೆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಬಿಸಿಲು ಬೆಂಕಿಯಂತೆ ಸುಡುತ್ತಿತ್ತು. ಜೀವಾವರಣ, ಜೈವಿಕ, ಅಜೈವಿಕ ಘಟಕ.... ಅನ್ನಸ್ತಪ... ಅನ್ನಸರಪಳಿ... ಆದರೆ ಅವರು ಹೇಳುವುದೊಂದೂ ವಿಕಾಸನ ತಲೆಯೊಳಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಗುರುಗಳ ಶಬ್ದಗಳು ಸೊಳ್ಳೆಗಳಂತೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಅವನ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಗುಂಯ್‌ಗುಡುತ್ತಿದ್ದವು. ನಿಜವೆಂದರೆ, ಗುರುಗಳ ಬಾಯಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅವನಿಗೆ ತನ್ನ ಅಜ್ಜಿಯ ಬಾಯಿಯದೇ ನೆನಪಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅಜ್ಜಿಗೆ ತುಂಬ ಏನಾದರೂ ಹೇಳುವುದಿದ್ದರೆ, ಆಗ ಅವಳು ಹೀಗೆ ಬಾಯಿಯನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ ತೆರೆದು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಅವನು ಶಾಲೆಗೆ ಬರಲು ಹೊರಟಾಗ, ಬೆನ್ನು ಪೂರ ಬಗ್ಗಿ ಹೋಗಿದ್ದ ಅವನ ಅಜ್ಜಿಯು ಅಜ್ಜನ ದಿಂಬಿನ ಬಳಿ ಕುಳಿತು, ತನ್ನ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಅತ್ತಿತ್ತ ತಿರುಗುತ್ತಿದ್ದ ವಿಕಾಸನ ಅಪ್ಪನನ್ನೇ ನೀರು ತುಂಬಿದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದುದು ಈಗ ವಿಕಾಸನ ನೆನಪಿಗೆ ಬಂತು. ಅವಳ ಸುಕ್ಕುಗಟ್ಟಿದ ಮುಖದಲ್ಲಿನ ಪುಟ್ಟ ಕಣ್ಣುಗಳ ರೆಪ್ಪೆಯು ಎಂದಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚೇ ಒದ್ದೆಯಾದಂತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿತ್ತಲ್ಲದೆ, ಅವಳ ಬಾಯಿಯು ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಅಲುಗಾಡುತ್ತಿತ್ತು.

ಈಗ ಅದರ ನೆನಪಾಗಿ, ಕುತ್ತಿಗೆಯ ಬೆವರನ್ನು ಒರೆಸುತ್ತ ವಿಕಾಸನು ಅಸ್ವಸ್ಥನಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಪಾಠ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಗುರುಗಳು ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ಬಾಗಿಲಿನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿದರು.

‘ಯಾರು ಬೇಕಿತ್ತು?’ ಎನ್ನುತ್ತ ಬಾಗಿಲಿನ ಹತ್ತಿರ ಹೋದರು. ಅಲ್ಲಿ ಯಾರೊಂದಿಗೋ ಗುಜುಗುಜು ಮಾತನಾಡಿ, ನಂತರ ಒಳಗೆ ತಿರುಗಿ ವಿಕಾಸನ ಹತ್ತಿರ, ‘ವಿಕಾಸ್, ಏಳು, ಮನೆಗೆ ಹೋಗು, ನಿನ್ನ ವಾಡಿಯಿಂದ ಜನ ಬಂದಿದೆ, ನೋಡು’ ಎಂದರು.

ಗುರುಗಳ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಅಜ್ಜನಿಗೆ ಜೋರಾಗಿರಬೇಕೆಂದೂ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನನ್ನು ಮನೆಗೆ ಕರೆಯಲು ಯಾರೋ ಬಂದಿದ್ದಾರೆಂದೋ ವಿಕಾಸನಿಗೆ ಅಂದಾಜಾಯಿತು. ಸತ್ಯವೆಂದರೆ ಹೀಗೆ ಎಷ್ಟೋಸಲ ಆಗಿತ್ತು. ಹಾಗಾಗಿ ಈಗ ಈ ಬಿಸಿಲಿಗೆ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವುದೆಂದರೆ ವಿಕಾಸನಿಗೆ ಜೀವಕ್ಕೆ ಬಂತು. ಕಿಟಕಿಯಿಂದ

ಹೊರಗೆ ನೋಡುತ್ತ ಅವನು ಅದೇ ಚಡಪಡಿಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದ. ಆಗಲೇ ಗುರುಗಳು ಪುನಃ, 'ವಿಕಾಸ್, ಮನೆಗೆ ಹೋಗು. ನಿನ್ನ ಅಜ್ಜ ತೀರಿಹೋಗಿದ್ದಾರೆ' ಎಂದರು.

ಈಗ ತರಗತಿಯ ಎಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳು ಮುಖ ತಿರುಗಿಸಿ ವಿಕಾಸನತ್ತಲೇ ನೋಡತೊಡಗಿದರು. ಆ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಅವನು ಸ್ಲೇಟು-ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಚೀಲದೊಳಗೆ ತುರುಕಿ ಎದ್ದು ಹೊರಗೆ ಬಂದ. ಹೊರಗೆ ನೆರೆಮನೆಯ ಸೋಪಾನಕಾಕಾ ನಿಂತಿದ್ದ.

ವಿಕಾಸನು ಹೊರಗೆ ಬರುತ್ತಲೂ ಸೋಪಾನಕಾಕಾನು ಬಾಯೊಳಗಿಂದಲೇ, 'ಹಯ್, ನೀನು ಹೊರಟ ಕೂಡಲೇ ಮುದುಕನ ಪ್ರಾಣ ಹೋಯ್ತು' ಎಂದು ಮಣಮಣಿಸಿದ. ಮತ್ತೆ ಅವನು ಮುಖ ತಿರುಗಿಸಿ ನಡೆಯತೊಡಗಿದ. ಅವನ ಹಿಂದೆಹಿಂದೆ ವಿಕಾಸನೂ ಮಾತಿಲ್ಲದೆ ಹೊರಟ. ನಿಜವೆಂದರೆ ಹೆಚ್ಚು ಮಾತನಾಡುವಂತಹದ್ದು ಏನೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅಜ್ಜನಿಗೆ ವಯಸ್ಸಾಗಿತ್ತು. ಇವತ್ತಲ್ಲ ನಾಳೆ ಮರಣಹೊಂದುವರೇ ಇದ್ದರು. ಬೇಗ ಸತ್ತರೆ, ಅವರ ಸುತ್ತ ಕಟ್ಟುಬಿದ್ದಿದ್ದ ಮನೆಮಂದಿಗೆಲ್ಲ ಬಿಡುಗಡೆಯಾದೀತೆಂದೇ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ತನ್ನ ತಾಯಿಗೆ ಇದರಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಹಿತವೆನಿಸಿರಬಹುದೆಂದು ವಿಕಾಸನಿಗೆ ಕಂಡಿತು. ಈಗ ಅಜ್ಜಿಗೆ ಮುಂಚಿನಂತೆ ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಬಿಡುವಾಗಬಹುದು ಎಂಬು ಋಶಿಯಲ್ಲಿ ಅಮ್ಮ ಬಹುಶಃ ನಗುತ್ತಲೇ ಇರಬಹುದೆಂದು ಅವನಿಗೆ ಅನಿಸಿತು.

ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ದಿನನಿತ್ಯದ ಕೆಲಸಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅತ್ತೆ-ಸೊಸೆಯರಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಜಗಳಗಳಾಗುತ್ತಲೇ ಇದ್ದವು. ಮುಂಚಿನ ದಿವಸ ಗದ್ದೆಯ ಕಸವನ್ನು ಎಸೆಯಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡಲಿಲ್ಲವೆಂದು ವಿಕಾಸನ ಅಮ್ಮನು ಅಜ್ಜಿಯೊಡನೆ ಜಗಳವೇ ಜಗಳ ಮಾಡಿದ್ದಳು. ಅಜ್ಜನ ಕಾಯಿಲೆಯನ್ನು ಗುರಾಣಿಯನ್ನಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆಂದು ಅವಳು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ಅಜ್ಜಿಯೂ ಅದೆಷ್ಟು ಹಠಮಾರಿಯಾಗಿದ್ದಳೆಂದರೆ, ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಅಲ್ಲಾಡದೆ, ಬೊಚ್ಚುಬಾಯಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಅಲುಗಾಡಿಸುತ್ತಾ ಹಾಗೆಯೇ ಬಿಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದ್ದಳು.

ಅವಳಿಗೆ ಏನು ಹೇಳಬೇಕೆಂದಿತ್ತೋ ಯಾರಿಗೆ ಗೊತ್ತು. ಆದರೆ ಅದನ್ನು ನೋಡಿ, ವಿಕಾಸನಿಗೆ ತನ್ನ ತಾಯಿಯ ಮೇಲೆಯೇ ಸಿಟ್ಟುಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಅಜ್ಜಿಯ ಮೇಲೆ ಕರುಣೆ! ನಿಜಕ್ಕೂ ಅಜ್ಜಿಯು ಈಗ ಏನು ಮಾಡುತ್ತಿರಬಹುದು? ವಿಕಾಸನಿಗೆ ಅಜ್ಜಿಯ ನೆನಪು ಆಗುತ್ತಲೇ ಇತ್ತು. ಆಯಾಸಗೊಂಡ, ಗೂನುಬೆನ್ನಿನ, ಮುದಿ ಅಜ್ಜಿಯೂ ಬಹುಶಃ ಅಜ್ಜನ ನಂತರ.....

ನಡೆಯುತ್ತ ನಡೆಯುತ್ತ ಸೋಪಾನಕಾಕಾನು ನಿತ್ಯದ ಹಾದಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಕಾಯಿಪಲ್ಲೆಯ ಗದ್ದೆಯ ಹತ್ತಿರದ ರಸ್ತೆಯತ್ತ ತಿರುಗಿದಾಗ, ವಿಕಾಸನು ಮನದಲ್ಲೇ ಗಾಬರಿಗೊಂಡ. ಈ ರಸ್ತೆಯು ಹಳೆಯ ಮಸಣದ ಹತ್ತಿರದಿಂದ ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಮಸಣದಲ್ಲಿ ವಾಡಿಯ ಹೆಣಗಳನ್ನು ಹುಗಿಯುವ ವಹಿವಾಟನ್ನು ಈಗ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದರೂ, ಅಲ್ಲಿ ಹುಗಿದ ಹೆಣಗಳು ಎದ್ದು ನರ್ತಿಸುತ್ತವೆಂದು ವಾಡಿಯ ಹಾಗೂ ಶಾಲೆಯ ಮಕ್ಕಳು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರಲ್ಲದೆ, ಅಲ್ಲಿನ ಭೂತಗಳ ಕತೆಗಳನ್ನೂ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ಈಗ ಆ ಕತೆಗಳ ನೆನಪಾಗಿ, ಕಾಕಾನಿಗಿಂತ ಬಹಳ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ವಿಕಾಸನು ಓಡಿ ಹೋಗಿ, ಅವನ ಒಟ್ಟಿಗೇ ನಡೆಯತೊಡಗಿದ.

ಮಡಚಿದ ಪಂಚಿಯನ್ನು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು, ಹರಿದ ಪೈಚಾಮದಿಂದ ಲಪಕ್ ಲಪಕ್ ಶಬ್ದ ಹೊರಡಿಸುತ್ತ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಸೋಪಾನಕಾಕಾನು ನಡುವೆ,

‘ಅವ್ವನ್ನ ಹುಗ್ಗು ತಿನ್ನಾಕೆ.... ಹೆಣನ್ನ ಏನು ಮಾಡ್ತಾರೋ ಯಾರಿಗೊತ್ತು...!!!’ ಎಂದು ಗೊಗ್ಗರದನಿಯಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದ.

ಕಾಕಾ ಅವನಷ್ಟಕ್ಕೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೋ ಅಥವಾ ತನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಏನಾದರೂ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನೋ ಎಂದು ವಿಕಾಸನಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ... ಅವನ ಬಾಯಿಯನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತ ಮುಂದೆ ಭಾವಿಸತೊಡಗಿದ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕಾಕಾ,

‘ನಡಿ ಓಡು, ಮನೀಗೆ ಹೋಗಿ ನೀ ಆದ್ರೂ ಮುದುಕೀಗಷ್ಟು ಹೇಳು ಏನಾದ್ರೂ, ಹಿಂಗ ತನ್ನದೇ ಹಠ ಮಾಡೂದಂದ್ರ...’ ಎಂದ.

ಕಾಕಾ ಪುನಃ ಅಸಂಬದ್ಧವಾಗಿ ಬಡಬಡಿಸಿದ. ವಿಕಾಸನು ಓಡಿಕೊಂಡೇ, ಕುತ್ತಿಗೆ ಮೇಲೆತ್ತಿ ‘ಯಾರ ಅಜ್ಜಿ? ಎಂಥ ಹಠ?’ ಎಂದು ವಿಚಾರಿಸಿದ.

ಆದರೆ ಅವರ ಪ್ರಶ್ನೆಯತ್ತ ಕಾಕಾನ ಲಕ್ಷ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಗದ್ದೆಗೆ ತಾಗಿ ಇದ್ದ ಹಳೆಯ ಮಸಣದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಿಬ್ಬರು ನಿಂತಿದ್ದರು. ಅವರನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಅವನು ಪಟಕೆಂದು ಆ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಹೊರಳುತ್ತ,

‘ಹೋಗು, ನೀನು ಮನೀಗ್ ನಡಿ. ನಾನು ಹಿಂದಾಗಡೆ ಬರ್ತೀನ್... ಹೋಗು’ ಎಂದ.

ಕೂಡಲೇ ವಿಕಾಸನು ತ್ವರೆಯಿಂದ ಓಡುತ್ತ ಹೊರಟ. ನಿಜವೆಂದರೆ ಮಸಣದಲ್ಲಿ ನಿಂತ ಅವರು ಮನುಷ್ಯರೇ ಅಲ್ಲವೇ... ಎಂಬ ಶಂಕೆಯೇ ಅವನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆವರಿಸಿತ್ತು. ಆದರೆ ಹಿಂದೆ ತಿರುಗಿ ನೋಡುವಷ್ಟು ಧೈರ್ಯ ಮಾತ್ರ ಅವನಿಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲ.

ಗದ್ದೆಯ ಏರಿಯ ಮೇಲಿನ ಬಿಸಿಯಾದ ಕಲ್ಲುಮಣ್ಣುಹೆಂಟೆಗಳ ಮೇಲೆ ಓಡುತ್ತಓಡುತ್ತ ವಾಡಿಯ ಬಾಗಿಲ ಹತ್ತಿರ ಬರುವಾಗ, ವಾಡಿಯು ಮೌನವಾಗಿತ್ತು. ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಾದರೂ ಅಳು-ಬೊಬ್ಬೆ ನಡೆದಿರಬಹುದೆಂದು ಅವನು ಯೋಚಿಸಿದ. ಆದರೆ ಅವನ ಮನೆಯೂ ಶಾಂತವಾಗಿತ್ತು. ಹೆಚ್ಚಿನಂತೆ ಅಜ್ಜನಿಗೆ ಅಗ್ನಿ ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ಕೊಂಡುಹೋಗಿರಬೇಕು.

ಅವನು ಹಾಗೆಯೇ ಚೀಲವನ್ನು ತೂಗಾಡಿಸುತ್ತ, ತುದಿಗಾಲಲ್ಲಿ ಓಡಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಮನೆಯ ಹತ್ತಿರ ಬಂದ. ಗದ್ದೆಯ ಧೂಳಿನಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಬಿದಿರಿನ ಚೆಟ್ಟವು ಅವನಿಗೆ ಕಂಡಿತು. ಬದಿಯಲ್ಲೇ ಕಟ್ಟಿಯ ಮೇಲೆ ಹೊಸ ಮಡಕೆ, ಚಂಪಾ ಹೂ, ಕಪ್ಪುಹುಡಿ, ಗುಲಾಲು, ಅಗರಬತ್ತಿ ಇಂಥವೇ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟಿದ್ದರು.

ಮತ್ತೆಗಿನ ಹೆಚ್ಚೆಯಿಡುತ್ತ ಅವನು ಮನೆಯೊಳಗೆ ಹೋದ. ಪಡಸಾಲೆಯಲ್ಲೇ ಅವನಿಗೆ ಅಜ್ಜನ ಹೆಣ್ಣು ಕಂಡಿತು. ಸುತ್ತಮುತ್ತ ವಾಡಿಯ ಹಲವು ಹೆಂಗಸರು ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲೇ ಅಜ್ಜಿಯೂ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಎಂದಿನಂತೆ ವಿಕಾಸನ ಅಮ್ಮ ಆಚಿನ ಕೋಣೆಯಲ್ಲೆಲ್ಲೋ ಇದ್ದಳು. ವಿಕಾಸನ ಬರವಿನ ಅಂದಾಜಾಗುತ್ತಲೂ ಅವಳು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬಂದು ದೊಡ್ಡ ದನಿಯಲ್ಲಿ ರೋದಿಸುತ್ತ.

‘ಅರೆ ಮಗನೇ, ನೀ ಬಂದೀ ಭಲೋ ಆತು. ಇಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಅಜ್ಜ ನೋಡು, ಯಾವಾಗಲೋ ಸತ್ತಾನ. ಆದ್ರೆ ಅದರಿಂದ ಯಾರಿಗಾರ ಏನು?’ ಎಂದು ವಿಕಾಸನೊಡನೆ ಹೇಳಿದಳು. ನಂತರ ಅಜ್ಜಿಯತ್ತ ಇಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಕಣ್ಣು ಬಿಡುತ್ತಾ, ಮುಂದುವರಿಸಿದಳು,

‘ಈಗ ಈಕೀದೂ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಮಸಣಕ್ಕೆ ಹೋಗೇದ... ಆದ್ರೆ ಈಕೆ ಹೊಸ ಮದುಮಗಳಂಗ ಹಠ ಹಿಡಿದು ಕುಂತಾಳ. ಅರೆ ಹೋಗು, ಆ ಮುಖಂಡನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ನಿನ್ನ ಅಪ್ಪನ ಹತ್ತಿರ ಕೇಳು... ಅಂದ್ರೆ ಸತ್ತ ಮದುಕನಿಗೆ ಮಣ್ಣು ಯಾವಾಗ ಮಾಡ್ತಾರೆ? ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಹುಳ ಬಿದ್ದ ಮ್ಯಾಲೋ... ಅಥವಾ ಅದು ಭೂತ ಆಗಿ ನಮ್ಮ ಭುಜದ ಮೇಲೆ ಬಂದು ಕುಂತ ಮ್ಯಾಲೋ?’ ಹಾಗೆ ಹೇಳಿ ಅವಳು ಇನ್ನಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಗಂಟಲು ತೆಗೆದಳು.

ವಿಕಾಸನಿಗೆ ಅರ್ಥ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ತಂದೆಯ ತಂದೆ ಸತ್ತಿರುವಾಗ ಅವನ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಸುಡುವ ಬದಲು ತನ್ನ ಅಪ್ಪ ಮುಖಂಡನ ಹತ್ತಿರ ಯಾಕೆ ಹೋದ, ಅಜ್ಜಿಯು ಹೊಸ ಮದುಮಗಳಂತೆ ಯಾವ ಹಠ ಹಿಡಿದಿದ್ದಾಳೆ? ಈ ಮೊದಲು ಸೋಪಾನಕಾಕಾನೂ ಹೇಳಿದ್ದ, ಮುದುಕಿಗೆ ಏನಾದರೂ ಹೇಳು ಎಂದು. ಅವಳಿಗೆ ಯಾವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಬೇಕು?

ಅವನು ಅಜ್ಜಿಯನ್ನೇ ನೋಡತೊಡಗಿದ. ಗೋಡೆಗೆ ಬೆನ್ನು ಒರಗಿಸಿದ್ದರೂ, ಅಜ್ಜಿ ನೆಟ್ಟಗೆ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಒದ್ದೆಯಾದಂತಿದ್ದ ಅವಳ ಕಣ್ಣರೆಪ್ಪೆಗಳು ಈಗಲೂ ಹಾಗೇ ಇದ್ದವು. ಬಾಯಿಯೆಲ್ಲ ಬೋಳಾಗಿದ್ದ, ಸುಕ್ಕುತುಂಬಿದ ಅವಳ ಮುಖದ ಒಂದೇ ಒಂದು ಗೆರೆಯೂ ಓರೆಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಬದಲು, ಅವಳ ಚರ್ಮಯು ಎಂದಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಬಿಗುವಾಗಿದ್ದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು.

ವಿಕಾಸನು ಅಲ್ಲೇ ನಿಂತದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ, ಅವನ ಅಮ್ಮ ಪುನಃ ಅವನ ಮೇಲೆ ಹರಿಯಾಯ್ದಳು. 'ಎನ್ನಾ... ನಿನ್ನ ಕಿವಿ ಕಿವುಡಾಗ್ಯಾವೇನೋ? ಕೇಳಂಗಿಲ್ಲೇನು? ಮುಖಂಡನ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗು ಬೇಸಸಗ' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅವಳು ಪುನಃ ರೋದಿಸತೊಡಗಿದಳು. ವಿಕಾಸನು ಗಲಿಬಿಲಿಗೊಂಡು, ಚೀಲವನ್ನು ಮೂಲೆಗೆ ಎಸೆದು, ಹಾಗೆಯೇ ಓಡಿಕೊಂಡು ಮುಖಂಡನ ಮನೆಗೆ ಹೊರಟ.

ಮುಖಂಡನ ಮನೆಯೋ ವಾಡಿಯ ಇನ್ನೊಂದು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ, ಎಲ್ಲ ಮನೆಗಳಿಗಿಂತ ಬೇರೆ, ಆದರೆ ಎಲ್ಲ ಮನೆಗಳ ಮೇಲೂ ಭಯಭಕ್ತಿ ಹುಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಇತ್ತು. ಎದುರು ವಿಶಾಲವಾದ ಅಂಗಳ, ಅಂಗಳದ ನಾಲ್ಕೂ ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವ ಕಟ್ಟಿ, ಮೇಲೆ ಚಪ್ಪರ, ಆ ಚಪ್ಪರದಡಿಯಲ್ಲೇ ಪಂಚಾಯತು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವುದು. ಪಂಚಾಯತಿನ ಎದುರು ಹಳ್ಳಿಯ ಮುಖ್ಯವಾದ ವಿಚಾರಗಳ ಸಮಾಲೋಚನೆ, ವಾದವಿವಾದ, ನ್ಯಾಯತೀರ್ಮಾನಗಳು ಆಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಜನರು ನಾನು-ನೀನು ಎನ್ನುವಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಜಗಳ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು, ಬೊಬ್ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ವಾದವಿವಾದಗಳಲ್ಲೇ ಕೆಲವು ಹೊಸ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಉದ್ಭವಿಸಿ ಆ ಬಗ್ಗೆ ಪುನಃ ಪಂಚಾಯತು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು.

ಈಗಲೂ ಎಂದಿನಂತೆ ಮುಖಂಡನ ಕಳದಲ್ಲಿ ಕಚ್ಚಾಟ ಸಾಗಿತ್ತು. ಎಂದಿನಂತೆ ವಾಡಿಯ ಜನರ ಎರಡು ತಂಡಗಳಾಗಿ, ಆರೋಪ-ಪ್ರತ್ಯಾರೋಪಗಳ ಸುರಿಮಳೆಯೇ ಅಲ್ಲಿ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದವು. ಆ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಅಪ್ಪ ಎಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಾನೆಂದು ವಿಕಾಸನಿಗೆ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ತುಸು ಹೆದರುತ್ತಲೇ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ, ಅಂಗಳದ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತು ಸುತ್ತಲೂ ಕಣ್ಣಾಡಿಸಿದ. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ, ಮುಖಂಡನೆದುರು ಕತ್ತು ಬಗ್ಗಿಸಿ ಕುಳಿತ ಅವನ ಅಪ್ಪ ಅವನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದ.

ವಾತಾವರಣವು ಬಿಗುವಾಗಿತ್ತು. ಜನರು ತಮ್ಮತಮ್ಮೊಳಗೆ ಜೋರುಜೋರಾಗಿ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಜಗಳಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಮುಖಂಡನು ಮಾತ್ರ ತನ್ನ ಮನೆಯ ಮೆಟ್ಟಿಲಿನ ಮೇಲೆ, ಎರಡೂ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ನೀಡಿ ಕುಳಿತು, ಅಡಿಕೆ ಕುಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದ. ಇದು ಅವನ ಎಂದಿನ ಪದ್ಧತಿಯಾಗಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ವಿಕಾಸನ ಅಮ್ಮ ಅವನನ್ನು 'ಕಾಳು ಹಾಕಿ ಕೋಳಿಗಳ ಜಗಳ ನಡೆಸುವವ' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ಈಗ ಮುಖಂಡನು ಯಾವ ಕಾಳು ಹಾಕಿದ್ದನೋ ಯಾರಿಗೆ ಗೊತ್ತು. ಆದರೆ ಜನರು ಎಲ್ಲರ ಧರ್ಮಾಂತರ ಆದಾಗಿನ ವಿಷಯ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಚಕ್ರಾಕಾರವಾಗಿ ಕುಳಿತವರಲ್ಲಿ ಮುಖಂಡನ ಬಲ ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ ಸೋಮಾಜಿ ಮೋಣಕಾಲಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಕುತ್ತಿಗೆಯ ನರಗಳನ್ನು ಉಬ್ಬಿಸಿಕೊಂಡು, ನೆಲಕ್ಕೆ ಮುಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಗುದ್ದುತ್ತ.

‘ಅರೆ, ನಾವು ಮಾಲವಣಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಧರ್ಮ ತೆಗೊಂಡಾಗಲೇ ಹಳೇದನ್ನೆಲ್ಲ ಬಿಡೋದಂತಲೇ ನಿರ್ಣಯ ಮಾಡೇವಲ್ಲವ್ವೆ? ಮತ್ತೆ ರೂಪಾಜೀ ಅಪ್ಪನ್ನ ಸುಡೋದೋ, ಮಣ್ಣು ಮಾಡೋದೋ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆ ಪುನಃ ತೆಗೆಯೋ ಕಾರಣ ಆದ್ರೂ ಏವ್ವೆನು?’ ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದ.

ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಎಡಬದಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿದ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಷ್ಟೇ ದೊಡ್ಡ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ, ಆದರೆ ಮೆದುವಾದ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳತೊಡಗಿದ.

‘ಅರೆ, ಆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬರಾಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಅಂದ್ರೆ ಮುದುಕಿ... ಆಕಿ ಹೇಳಾಕೀ....’

‘ಯಾರು ಮುದುಕಿ? ನನ್ನೆ ಆಕಿ ಗುರ್ತ ಇಲ್ಲ.’

‘ಅರೆ ಇಲ್ಲ ಹ್ಯಾಂಗ? ಈಗ ಆಕಿ ಗಂಡ ಸತ್ತಾನ.... ಹಳೇ ಮಸಣದಾಗೇ ಅವನ ಹೆಣ್ಣನ್ನ ಮಣ್ಣು ಮಾಡಬೇಕಂತ ಆಕಿ ಗಂಡ ಜಾನುತಾತ್ಯನ ವಿಚ್ಛೆಯಂತೆ.’

‘ಹಾಂಗ್ ಯಾರು ಹೇಳ್ತಾರ?’ ಮತ್ಯಾರೋ ಸಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕೇಳತೊಡಗಿದ.

‘ಹಾಂಗ್ ರೂಪಾಜೀ ಅವ್ವ ಹೇಳ್ತಾಳ’ ತಣ್ಣಗಿನ ಉತ್ತರ.

‘ಆಕಿ ಹೇಳಾಕಿ, ನೀವು ಕೇಳಾವು’ ಒಂದು ಕುತ್ತಿತ ದನಿ. ‘ಆದ್ರೆ ನಾ ಏನು ಹೇಳೋದಂದ್ರೆ, ಮುದುಕಂದು ಅದೇ ವಿಚ್ಛೆ ಇತ್ತು ಈ ಸತ್ಯ ಹ್ಯಾಂಗ್ ಗೊತ್ತಾತು? ಏನಲಾ ರೂಪಾಜಿ? ಅರೆ ನಿನ್ನ ಅಪ್ಪ ಹಾಂಗ್ ಬರೆದಿಟ್ಟು ಹೋಗ್ಯನೇನು?’

‘ಇಲ್ಲಾಂದ್ರೆ ಮತ್ತೇನು? ಮುದುಕ ಏನು ಮೂರ್ತಿಪತ್ರ ಮಾಡಿ ಇಟ್ಟಾನಾ ಹ್ಯಾಂಗ?’

‘ಹೀಂಗ ಈ ಭಡವ ಏನಾರೂ ಬೊಗ್ಗಲೆಕಿ ಹತ್ಯಾನಲ್ಲ.’

‘ಏ, ಬೈಗಳೂ ಕೊಡೂ ಕಾರಣ ಏನಿಲ್ಲ ಏನ... ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟೇನಿ, ನಾ ಏನು ಬೊಗ್ಗಲೊದಲ್ಲ. ಮುದುಕೀ ಹೇಳ್ತೆ ಏನು, ಅದನ್ನು ಹೇಳುಡ್ಲೇ ತಾಯಿಗ್ಗಂಡ!’

‘ಯಾರಿಗಲಾ ತಾಯಿಗ್ಗಂಡ ಹೇಳಾದು?’

‘ನಿಂಗೇ, ನಿಂಗೇ.’

ಬರುಬರುತ್ತಾ ವಾದವಿವಾದಗಳು ಬೈಗಳು-ಶಾಪದವರೆಗೆ ಬಂದಾಗ, ಮುಖಂಡನು ತುಂಡು ಮಾಡಿದ ಅಡಿಕೆಯನ್ನು ಬಾಯಿಯೊಳಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು, ಎಲೆಯ ದಂಟನ್ನು ಮುರಿಯುತ್ತ ಜೋರಾಗಿ ಹೇಳತೊಡಗಿದ,

‘ಅರೆ, ಇಲ್ಲಿ ನೋಡಿ, ಮುದುಕಿ ಏನಂತಾಳ ಅಂತ ನೀವೇ ಹೇಳಿರಿ. ಆದರೆ ಮುದುಕೀ ಬುದ್ಧಿ ಆದ್ರೂ ಎಷ್ಟು. ಕಲ್ತಾಕಿ ಏನು ಅವಳು? ನಾವಾದರೆ ನಾಕು ಪುಸ್ತಕ ಓದೇವು. ನಾವು ಪಂಚಾಯಿತಿಯ ಕಾಯದೆ ಕಾನೂನು ಅನುಸಾರ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆನ್ನ ಬಿಡಿಸಬೇಕಾಗ್ಯದ’ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಮುಖಂಡನು ತನ್ನ ಬೆರಳುಗಳ ನಾಲ್ಕೂ ಉಂಗುರಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾ ಎಲೆಗೆ ಸುಣ್ಣ ಹಚ್ಚತೊಡಗಿದ. ಶಾಪಬೈಗಳುಗಳನ್ನು ಹೇಳುವವರ ದನಿ ಕೆಳಗಿಳಿಯಿತು, ಅವರ ದೃಷ್ಟಿ ಮುಖಂಡನು ವೀಳ್ಯ ಹಾಕುವುದರಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟಿತು.

ಎಲೆಯ ಮೇಲೆ ಚಿಮುಟಿಯಷ್ಟು ಹೊಗೆಸೊಪ್ಪನ್ನು ಹಾಕಿ ಎಲೆಯನ್ನು ಮಡಚಿ ದವಡೆಯೊಳಗೆ ತುರುಕಿಸಿ, ತನ್ನ ಕೆಂಪು ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲರ ಮೇಲೆ ತಿರುಗಿಸುತ್ತ, ‘ಅರೆ, ಹಿಂದೆ ಒಂದಪಾ ಈ ತುಂಟ ಮುದುಕಿ ಇಡೀ ಊರನ್ನೇ ಹಿಂಗಾ ಸಮಸ್ಯಾದಾಗ ಹಾಕಿದ್ದಪಾ, ಅದು ನೆನಪನ್ನಾಗ ಇತ್ತೋ ಇಲ್ಲೋ???’

ನಿಜವೆಂದರೆ, ಮುದುಕಿಯು, ಊರನ್ನು ಯಾವ ಸಮಸ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದ್ದಳೆಂದು ಆ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಯಾರಿಗೂ ನೆನಪಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲರೂ ಒಬ್ಬರಿನ್ನೊಬ್ಬರ ಮುಖ ನೋಡತೊಡಗಿದರು. ಮುದುಕಿಯು ತುಂಟತನದ ಕತೆಯನ್ನು ನೆನಪುಮಾಡತೊಡಗಿದರು.

ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಭೈರಣ್ಣನಿಗೆ ರೂಪಾಜಿಯ ಬಾಲ್ಯದ ಘಟನೆಯೊಂದು ನೆನಪಾಯಿತು. ಒಂದು ಸಲ ರೂಪಾಜಿಯನ್ನು ಸೊಂಟದಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಅವನ ಅಮ್ಮ ಸೀತಾಮಾಯಿ ಗದ್ದೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದಳು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಸೊಂಟದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಲ್ಲೇ ರೂಪಾಜಿಯು ಅವಳ ಸೀರೆಯಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚಿ ಹೊಯ್ದು. ಮೂತ್ರದ ಧಾರೆ ಸೀತಾಮಾಯಿಯ ತೊಡೆಯಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಬಂತು, ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಭೈರಣ್ಣನಿಗೆ ಸೀತಾಮಾಯಿಯನ್ನು ಗೇಲಿಮಾಡುವ ಹುಕ್ಕಿ ಹತ್ತಿತು. ‘ಸೀತಾವೈನೀ, ಏ ಸೀತಾವೈನೀ. ಬಂದು ಭಲೋ ಐತಿ ನೋಡು... ತಾನಾ ಸೀರ್ಯಾಗ ಚಳಚಳ ಉಚ್ಚಿ ಹೊಯ್ಯೊಂಡು, ಮಗು ಹೊಯ್ದದ್ದಂತ ಹೇಳಾದು...’ ಎಂದ.

ಇದನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಲೇ, ಮುದುಕಿಗೆ ಆಗ ಎಷ್ಟು ಸಿಟ್ಟುಬಂದಿತ್ತೆಂದರೆ, ಭೈರಣ್ಣನು ತನ್ನ ಕ್ಷಮೆ ಕೇಳಿದ ಹೊರತು ತಾನು ನೀರು ಸಹ ಕುಡಿಯುವವಳಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿ, ಚೆನ್ನಾಗಿ ಎಂಟು ದಿನ ಉಪವಾಸ ಮಾಡಿದ್ದಳು. ಕೊನೆಗೆ ಇಡೀ ಊರೇ ಭೈರಣ್ಣನು ಅವಳ ಕ್ಷಮೆಯಾಚಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿತ್ತು. ಆಗಲೇ ಅವಳು ಊಟ ಮಾಡಿದ್ದಳು.

ನಿಜವೆಂದರೆ, ಹೆಂಗಸರನ್ನು ಗೇಲಿಮಾಡುವ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಹೀಗೆ ಕ್ಷಮೆ ಕೇಳುವ ಅನೇಕ ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ಅವಳು ಉಂಟುಮಾಡಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ಆ ಪ್ರಸಂಗಗಳ

ನೆನಪನ್ನು ಈಗ ಎತ್ತಿ, ಹಳೆಯ ಗಾಯವನ್ನು ಕೆದಕುವುದು ಬೇಡವೆಂದು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಹೆಸರುಬೇಳೆ ನುಂಗಿ ಸುಮ್ಮಗಿದ್ದರು.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ನೆನಪು ಮಾಡಿ ಹೇಳಿದ, 'ಹೋಯ್ ಹೋಯ್, ರೂಪಾಜಿ, ಅರೆ ನಿನ್ನ ಮದುವೀ ಕತೆ ಅಲ್ಲೇನಲಾ, ನಿಂಗೇ ನೆನಪಿಲ್ಲೇನು? ಅರೆ, ಮಾಲವರ್ಣದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ ತೆಗೊಂಡ ವರ್ಸಾ ನಿನ್ನ ಮದುವಿ ಆಗಿತ್ತಲೇನು? ಆಗ ಮದುವೆಗಳ ಕತ್ತಿನಾಗ ಕಪ್ಪು ಮಣಿ ಮಂಗಳಸೂತ್ರ ಇನ್ನು ಮುಂದ ಕಟ್ಟಾಕಬಾರದು, ಬಿಳಿಮುತ್ತಿನ ಮಾಲೆ ಕಟ್ಟಾಕಬೇಕು... ಹಾಂಗಂತ ಹೇಳಿ ನಿನ್ನ ಮುದುಕೀನ ಇಡೀ ಊರಾಗ ಆಜ್ಞೆ ಹೊರಡಿಸಿದ್ದಲ್ಲೇನು?'

'ಹೌದಾದು, ರೂಪಾಜೀ ಮುದುಕೀದು ಏನಾರ ಹುಡುಗಾಟ.' ಯಾರೋ ನಿಷ್ಕರವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದೇ, ಎಲ್ಲರೂ ಅದನ್ನೇ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡರು. ಪುನಃ ಗಲಭೆ ಎದ್ದಿತು. ಆಗ ಮುಖಂಡನು ಕುಳಿತ ಜಾಗದಿಂದಲೇ ಎಲೆಅಡಿಕೆಯ ಕಡುಕೆಂಪು ರಸವನ್ನು ಒಂದು ಬದಿಗೆ ಹಾರಿಸಿ, ಎರಡೂ ಕೈ ಮೇಲೆ ಮಾಡಿ,

'ಅರೇ, ಆ ಸಮಸ್ತಾ ಕೂಡಾ ಆಕಿನೇ ಮಾಡಿದ್ದಲೇನು. ಇಲ್ಲಂದ್ರೆ, ಹಳೇದೆಲ್ಲ ಬಿಡ್ವೇಕಂತ ನಿರ್ಣಯ ತೆಗೊಂಡ ಮ್ಯಾಲೆ ಇದೇ ಮುದುಕೀಗೆ ಬಿಸಿ ತಾಗಿ, ಹ್ಯಾಂಗೇ ಎಲಿ ಉಲ್ಪಾ ಮಾಡ್ಯಾಳಂತ ಗ್ಯಾನ ಐತೋ ಇಲ್ಲ?' ಎಂದ. ಇಷ್ಟು ಹೇಳಿ, ಎಲ್ಲರ ಖಾಲಿ ಮುಖಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಮುಖಂಡನು ಮುಂದೆ ಹೇಳತೊಡಗಿದ. 'ಅರೆ ಆಗಲೇ ಅಲ್ಲೇನ, ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಬಿದಿರಿನ ಮೊರ, ದೀಪದ ಬುರುಡಿ, ಬುಟ್ಟಿ, ಹೆಡಿಗೆ ಇಂಥಾವೆಲ್ಲ ಯಾವುದಂದ್ರೆ ಯಾವುದೂ ಮಾಡಾದ ಬ್ಯಾಡ ಅಂತ ಇಡೀ ಊರಿಗೆ ಊರೇ ನಿರ್ಣಯ ತೆಗೊಂಡಾಗ, ಇದೇ ಮುದುಕಿ ಏನು ಹೇಳ್ತಾಳ...?'

'ಖರೆ, ಖರೆ.' ಮುಖಂಡನ ಮಾತನ್ನು ಅನುಮೋದಿಸುತ್ತ, ಒಂದು ವ್ಯಕ್ತಿ ಕೂಗಿ ಹೇಳಿದ, 'ಆವಾಗಲೇ ರೂಪಾಜೀ ಅವ್ವ ಮೊರ, ಬುಟ್ಟಿಗೋಳಿಂದಾನ ನಮ್ಮ ಕಲಾ ಇರ್ದದ. ಈ ಕಲಾದಿಂದಾನ ನಮಗೆ ನಾಕು ಪೈಸೆ ಸಿಗ್ತಾವೆ. ನಮ್ಮ ಒಲೆ ಉರಿತಾವೆ. ಊರು ನಮ್ಮ ಒಲೆ ಉರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಬರ್ದದೇನ...?'

'ಅರೆ, ಖರೆ ಅಂದ್ರೆ ನೀವು ಮುದುಕೀ ಒಲೆ ಅಲ್ಲ ಆಕಿ ಮನೀನ ಸುಟ್ಟುಹಾಕಬೇಕಾಗಿತ್ತು' ಒಂದು ರೋಷದ ದನಿ.

'ಅರೆ, ಆ ಟೈಮಿನಲ್ಲಿ ನಾವು ಇರೋದ ಮಾಡಿದ್ದಿ, ಆದರೆ ಈ ದಿನಕರ ಮಾಸ್ತರ ಮುದುಕೀನ ಎತ್ತಿಹಿಡಿದಿದ್ದ. ಏನಾ ದಿನಕರ ನೀ ಮುದುಕೀ ಬಾಜೂ ಮಾತಾಡಿದ್ದು ಹೌದಲ್ಲ?'

ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ತಿಳುವಳಿಕೆಯಿಲ್ಲದ ವಾಡಿಯ ಮಂದಿ ಏನೇನೋ ವಾದ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಅದರಲ್ಲಿ ತಾನು ಯಾಕೆ ಭಾಗವಹಿಸುವುದೆಂದು ಅಲಿಪ್ತವಾಗಿ ಗದ್ದೆಯ ಏರಿಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ ದಿನಕರ ಮಾಸ್ತರ ಎರಡೂ ಕೈಗಳನ್ನು ಆಶೀರ್ವಾದ ಮಾಡುವಂತೆ ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಒತ್ತಿ-ಅರ್ಥೈಸುವ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಆದರೆ ಜೋರಾಗಿ ಹೇಳಿದ.

‘ಇಲ್ಲಿ ನೋಡಿ, ನಾನು ಮುದುಕಿಯ ಪರವಾಗಿ ಮಾತಾಡಿದ್ದಲ್ಲ. ನಾನು, ನಾನು ಸೀತಾಮಾಯಿಯ ಮೊರ, ಬುಟ್ಟಿಗಳು ಪ್ರದರ್ಶನಕ್ಕಿಡುವಷ್ಟು ಸುಂದರ ಎಂದಷ್ಟೇ ಹೇಳಿದೆ ಆಗಲೇ ಅಂತ ಏನು? ಮೊನ್ನೆದೇ ಕತೆ ಹೇಳೋನೆ.’ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ ಅವನು ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲುತ್ತ ಮುಂದುವರಿಸಿದ, ‘ಮೊನ್ನೆ, ಅಂದ್ರೆ ಕಳೆದ ವಾರ ನಾನು ಮುಂಬಯಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಾಗ, ಅಲ್ಲಿ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸೋನಾರಿಯ ಇಂದು ಸಿಕ್ಕಿದಳು. ಅವಳು ಮೊದಲು ನೆನಪು ಮಾಡಿದ್ದೇ ಸೀತಾಮಾಯಿಯ ಹೆಣಿಗೆ ಕೆಲಸದ ಬಗ್ಗೆ. ಅವಳು ಅಂದ್ಕೂ, - ಸೀತಾಮಾಯಿ ಮಾಡಿದ ಹೂವಿನ ಬುಟ್ಟಿ, ಸಣ್ಣ ಮೊರಗಳನ್ನು ಬಣ್ಣ ಹಾಕಿ ನನ್ನ ಶೋಕೇಸಿನಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟೇನಿ. ಖರೆ ಅಂದ್ರೆ, ಇಲ್ಲಿ ಬುರುಡರು ಹೆಣೆದ ಮೊರ, ದೀಪದ ಬುರುಡಿ ತುಂಬ ಸಿಗ್ತಾವ, - ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಸೀತಾಮಾಯಿ ಮಾಡಿದಂತಹ ಮೊರ, ದೀಪದ ಬುರುಡಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಇಲ್ಲ ರೇ... ಎಲ್ಲಿಯೂ ಇಲ್ಲ...!!’

ಹೇಳುತ್ತ ಹೇಳುತ್ತ ದಿನಕರನ ಸ್ವರ ಮೆದುವಾಯಿತು. ಅದೇ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಇಂದೂಳ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿನ ಮೆಚ್ಚುಗೆ, ಪ್ರೀತಿ, ಸ್ನೇಹಗಳ ಸಣ್ಣ ತರಂಗವೊಂದು ಎಲ್ಲರ ಒಳಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ತಟ್ಟಿಹೋಯಿತು. ಕ್ಷಣಹೊತ್ತು ವಾತಾವರಣವು ತಣ್ಣಗಾಯಿತು. ಅಷ್ಟೊತ್ತಿಗೆ ತಟ್ಟಿಯಿಂದ ಹೊಸ ಅಡಿಕೆಯೊಂದನ್ನು ತೆಗೆದು ಅದನ್ನು ಕತ್ತರಿಸುತ್ತ ಮುಖಂಡನು ದಿನಕರದತ್ತ ನೋಡಿ,

‘ಅರೆ, ಇವ ಹೇಳೋದೂ ಸಮನೇ... ಆದ್ರೆ ಇದರ ಮುಂದಿನ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಶ್ನೆ ನಿಮ್ಮ ಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂದದೋ ಹ್ಯಾಂಗ? ಆ ಮಾತು ಬಾಬಾಸಾಹೇಬರ ಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂದಿತ್ತು. ನನ್ನ ಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೂ ಬಂದದ. ಅದು ನಿಮ್ಮ ಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೆ ಯಾಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ?’ ಎಂದು ಶಾಂತವಾಗಿ ಹೇಳಿದ.

ಮುಖಂಡನ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ಪುನಃ ತಮ್ಮ ಮೂಲ ಚರ್ಚೆಯತ್ತ ತಿರುಗಿ, ಮುಖಂಡನ ಹೊಸ ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸುತ್ತ ಅವನ ಮುಖದ ಕಡೆಗೆ ನೋಡತೊಡಗಿದರು.

ವಿಳ್ಯದ ಇನ್ನೊಂದು ಕಟ್ಟನ್ನು ದವಡೆಯೊಳಗೆ ತುರುಕುತ್ತ ಸಾವಧಾನದಿಂದ ಮುಖಂಡನು ತನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಬಿಡಿಸುತ್ತ, ‘ಬಿದಿರಿನ ಮೊರ, ದೀಪದ ಬುರುಡಿ,

ಹೆಡಿಗಿ, ಬುಟ್ಟಿ ಮುಂಬಯಿ, ಪುಣೆ ಕಡೆ ಘಾಟೀ ಬುರೂಡ ಮಂದಿ ಮಾಡ್ತಾರ. ಹಾದೊ ಅಲ್ಲೋ... ಅದೇ ಕೆಲಸ ನಮ್ಮ ಜನರೂ ಮಾಡ್ತಾರೆ...ಅಂದ್ರೆ ನಾವು ಬುರುಡ ಮಂದಿ ಏಸನ, ನಮ್ಮ ಹಿರೇರು ಬುರುಡರಾಗಿದ್ರೇನ?' ಎಂದ.

ಈ ಹೊಸ ಪ್ರಶ್ನೆ ಎದ್ದು ಬರುತ್ತಲೂ ಪುನಃ ಕಲರವ ಸುರುವಾಯಿತು. ಕಟ್ಟಿಯ ಮೇಲೆ ಇಷ್ಟೊತ್ತಿನಿಂದ ನೆಟ್ಟಗೆ ನಿಂತುಕೊಂಡಿದ್ದ ವಿಕಾಸನು ಇನ್ನು ತಡೆಯದೆ, ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ತನ್ನ ತಂದೆಗೆ ಅಮ್ಮನ ನಿರೋಪವನ್ನು ಹೇಳುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದ.

ಅವನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಲೇ ಒಬ್ಬ ಮುದುಕ ಕೈ ಮೇಲೆತ್ತಿ ಬೊಬ್ಬೆ ಹಾಕಿದ, 'ಅರೆ, ಸತ್ತವರೇ, ನೀವು ಇಲ್ಲಿ ಜಮಾಯಿಸಿದ್ದು ಯಾಕಂತ? ಈ ನಿಮ್ಮ ನಾಟಕ ಏನ ನಡೆದೈತಿ?'

ಮುದುಕನ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಸೊಮಾಜಿ ಅವನನ್ನು ನಿಂದಿಸುತ್ತ, 'ಅವ್ವನ್ನು ಹುಗ್ಗು ತಿನ್ನಾಕ. ಅರೆ ಇದು ನಿನಗ ನಾಟಕ ಅನಿಸಲಿಕ್ಕ ಹತ್ತದೇನು? ಆ ಮುದುಕಿ ನಮ್ಮನ್ನ ಬುರುಡ ಮಾಡ್ಯಾಳ, ಕತ್ತಿ ಮ್ಯಾಲೆ ಸುತ್ತೂ ಮಂದಿ ಅಂತ ಮಾಡ್ಯಾಳ — ಅದಕ್ಕ ನಿನಗ ಏನೂ ಅನ್ನದಿಲ್ಲೇನ?' ಎಂದ.

'ಖರೆ ಅಂದ್ರೆ, ಈ ರೂಪಾಜೀ ಅವ್ವಂದು ಇವತ್ತಿನ ತನಕಾ ಊರು ಕೇಳೋತ ಬಂದದಂತ ಆಕಿ ಇಷ್ಟೊಂದು ಏರಿ ಹೋಗ್ಯಾಳ...'

'ಅಲ್ಲಂದ್ರೆ ಏನ? ಮುದುಕಿ ಏನು ತಾನು ಝಾಂಶೀ ರಾಣಿ ಅಂತ ಮಾಡ್ಕೊಂಡಾಳ್ಯೇನೂ?'

'ಆದ್ರೆ, ಆದ್ರೆ ಇದು ನಡಿಯಾಂಗಿಲ್ಲ. ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ಮಾತು ಕೇಳ್ಯಾಕ ನಾವೇನು ಕೈಯ್ಯಲ್ಲಿ ಬಳೆ ತೊಟ್ಟುಂಡು ಕುಂತಿವೇನು?'

'ಇಲ್ಲ, ಇಲ್ಲ. ಇದು, ಇದು ನಡಿಯಾಂಗೇ ಇಲ್ಲ.'

ಅವರಿವರೆನ್ನದೆ ಅದನ್ನೇ ಬೊಬ್ಬಿಡತೊಡಗಿದರು. ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ನಿಷೇಧದ ಸ್ವರ ದುಮುದುಮುಗುಟ್ಟತೊಡಗಿತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮೂರು-ನಾಲ್ಕು ಹೆಂಗಸರು ಹೆದರಿಕೆ-ಗಾಬರಿಯಿಂದ ಕೂಗಾಡುತ್ತ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಮುದುಕಿ ಎರಡೂ ಕೈ ಹಾರಿಸುತ್ತ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ,

'ಅರೆ ಸತ್ತವರೇ, ನಿಮ್ಮದು ಏನು ನಡೆದದ ಏಸನ? ನೀವು ಇಲ್ಲಿ ತಲಿ ತಲಿ ಬಡ್ಕೊಂಡು ಕುಂತೀರಿ... ಅಲ್ಲಿ ನೋಡ್ರೀ ಮುದುಕಿ, ಹೆಣ್ಣಾನ್ನ ಎಲ್ಲಿ ಎಳಕೊಂಡು ಹೋಗಲಿಕ್ಕ ಹತ್ಯಾಳ ಆಕಿ...!!'

'ನೋಡಿ, ನೋಡಿ, ಹೊರಡಿ, ಹೊರಡಿ... ಉಳಿದ ಹೆಂಗಸರೂ ಬೊಬ್ಬಿಟ್ಟರು. ಆ ಹೆಂಗಸರ ಮಾತು ಕೇಳುತ್ತಲೂ ಎಲ್ಲರೂ ದಡದಡ ಎದ್ದು ಒಬ್ಬರ ಮೇಲೆ

ಒಬ್ಬರು ಮುಗಿಬಿದ್ದು, ರೂಪಾಜಿಯ ಮನೆಯತ್ತ ಹೊರಟರು. ವಿಕಾಸನೂ ಅವರೆಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಮುಂದೆ ಓಡುತ್ತ ಹೊರಟ.

ಚಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದ ಮುದುಕನ ಹೇವನ್ನು ಎರಡು-ಮೂರು ಹುಡುಗರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಮುದುಕಿಯು ಮುಂದೆ ಎಳೆಯುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ದೂರದಿಂದಲೆ ಎಲ್ಲರೂ ನೋಡಿದರು. ಬೇರೆ ಕೆಲವು ಹುಡುಗರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಾರೆ, ಪಿಕ್ಕಾಸುಗಳಿದ್ದವು. ಹಿಂದಿನಿಂದ ಕೆಲವು ಹೆಂಗಸರಿದ್ದರು. ಎಲ್ಲರೂ ಹಳೆಯ ಮಸಣದ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು.

ಹುಡುಗರಿಗೆ ಹಳೆಯ ಮಸಣದತ್ತ ಹೋಗುವ ಧೈರ್ಯ ಹೇಗೆ ಬಂತು ಎಂದು ವಿಕಾಸನಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ಮುದುಕಿಯ ಅಸಾಮಾನ್ಯ ಧೈರ್ಯ ನೋಡಿ ನ್ಯಾಯತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಹೊರಟ ಜನರೆಲ್ಲ ಅವಾಕ್ಕಾಗಿಬಿಟ್ಟರು. ಇನ್ನು ಕೆಲವರಿಗೆ ತಡೆಯಲಾರದ ಸಿಟ್ಟೂ ಬಂತು.

ರೂಪಾಜಿ ಓಡುತ್ತ-ಧಾವಿಸುತ್ತ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ಮುದುಕಿಯ ಎರಡೂ ಭುಜಗಳನ್ನು ಗದಗದ ಅಲುಗಡಿಸುತ್ತ 'ಆ ಆಯೇ, ನೀನು ಇದು ಏನ್ ಮಾಡಾಕ್ ಹತ್ತಿದ್ದಿಷ್ಟೆ? ನಿಂಗೆನು ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದೈತಂತ, ಮುದುಕನ ಭೂತ ನಿನ್ನ ಗೋಣಿನ ಮ್ಯಾಲೆ ಕುಂತ್ಯೆತೆನ?'

'ಅರೆ, ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದದ್ದು ನಿನಗೆ' ತನ್ನ ಎರಡೂ ಭುಜಗಳನ್ನು ಕೊಡಹುತ್ತ, 'ಈಗ ಇಷ್ಟು ಸಂಜೆಯಾಗ್ಯದ. ನಿನ್ನ ಅಪ್ಪನ ಹೆಣ ಕೊಳೀತಾ ಇದ್ರೂ, ನೀನು ಈ ಭೂತ ಹಿಡಿದ ಹುಚ್ಚಮಂದಿ ಕೂಡ ನ್ಯಾಯ ಮಾಡ್ತ ಕುಂತ್ಯಲ್ಲೆಷ್ಟೆ?' ಮುದುಕಿ ಬೊಬ್ಬಿಟ್ಟು ಹೇಳಿದಳು

'ಅಲ್ಲ ಮತ್ತ ಊರಿನ ನಿರ್ಣಯ...'

'ಯಾವ ನಿರ್ಣಯ? ಆಂ? ಊರು ಯಾಕೆ ನಿರ್ಣಯ ಮಾಡ್ತದನಲಾ?' ಚಟ್ಟದ ಹಗ್ಗವನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಗಚ್ಚನೆ ಹಿಡಿದು ಮುದುಕಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಕಟುವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆವೇಶದಲ್ಲಿ ಅವಳ ಕುತ್ತಿಗೆ ಧರಧರಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ದೇಹ ನಡುಗುತ್ತಿತ್ತು. ಕಣ್ಣುಗಳು ಕೆಂಡದಂತಾಗಿದ್ದವು.

ಅಲ್ಲಿ ಸೇರಿದವರನ್ನೆಲ್ಲ ಹಿಂದೆ ಹಾಕಿ ಮುಖಂಡನು ಮುಂದೆ ಬಂದು ಹೇಳಿದ,

'ಏ ನೋಡು ಸೀತಾಕಾಕೀ, ನಾವು ಹಳೇದೈಲ್ಲ ಬಿಟ್ಟು, ಹೊಸ ಫರಮಾನನ್ನು ಪಾಲಿಸೂದಂತ ನಿರ್ಧಾರ ಮಾಡಿದ್ದು ಹೌದಲ್ಲ?'

'ಮತ್ತೆ ಅಲ್ಲ ಅಂತ ಯಾರು ಹೇಳ್ತಾರ?'

'ಅಗೇ, ಮುದುಕನ್ನು ನೀನು ಹಳೇ ಮಸಣಕ್ಕೆ ತೆಗೊಂಡು ಹೊಂಟೀಯಲ್ಲ. ಇದು ನಿಂಗೆ ತಪ್ಪು ಕಾಣ್ತೊಗಿಲ್ಲೇನೋ?'

‘ಮತ್ತೆ ನೀವೆಲ್ಲ ಇಷ್ಟೊಂದು ಬುದ್ಧಿವಂತ ವಂದಿ, ನೀವೆಲ್ಲ ಹೀಂಗ್ ಮಾಡಾದು ಸರಿಯೇನ ಮತ್ತೆ?’ ಮುದುಕಿ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ತರಾಟೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಬೈಯುತ್ತಾ, ‘ಅರೇ, ನೀವು ಹೊಸ ಮಸಣದ ಗೇಣಿಷ್ಟು ಜಾಗದ ವಹಿವಾಟು ಮಾಡೀರಿ. ಹಳೇ ಮಸಣದಾಗೆ ಎರಡು ಎಕ್ರೆ ಜಮೀನಿತ್ತು. ಅದು ಏನಾಯ್ತಂತಾರೂ ನೋಡೀರೇನು? ಅಲ್ಲಿನ ವಹಿವಾಟು ಬಿಟ್ಟು ಮ್ಯಾಲೆ ಅದರ ಒತ್ತಿಗೆ ಇದ್ದ ಯಾರದೋ ಬೇಲಿ ತನ್ನ ಜಾಗ ಬಿಟ್ಟು ಅರ್ಧ ಮಸಣಕ್ಕೆ ಬಂದು ನಿಂತೈತೆ. ಇದರ ಗೇನ ಏನಾರ ಉಂಟೇನ ನಿಮಗೆ? ಅರೆ ಬಾಬಾ, ಆ ಮಸಣದಾಗ ವಹಿವಾಟು ನಡೀತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಅತ್ತಾಗಿನ ಹೊಲದಾಗ ಹತ್ತು-ಹನ್ನೆರಡು ಖಂಡಿ ಭತ್ತ ಬರತ್ತಿತ್ತು. ಇಡೀ ವಾಡಿಯ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹೊಟ್ಟೆತುಂಬ ಸಿಗತ್ತಿತ್ತು. ಈಗ ಅದೇ ಹೊಲದಾಗ ಊರಿನ ಗೊಬ್ಬರ, ಬೀಜ ಎಲ್ಲ ಒಟ್ಟು ಮಾಡಿ ಹಾಕಿದ್ರೂ ಖಂಡಿ, ಸವಾಖಂಡೀ ಮ್ಯಾಲ ಕಾಳು ಸಿಕ್ಕಂಗಿಲ್ಲೆಸ್ಸಲ.’

ಮುದುಕಿ ಏನು ಬಡಬಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೋ, ಯಾರ ಗಣಿತ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾಳೋ ಯಾರೊಬ್ಬರ ಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೂ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ವಿಕಾಸ ಮಾತ್ರ ಅಜ್ಜಿಯ ಬಾಯಿಯತ್ತಲೇ ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ. ಮುದುಕಿ ತನ್ನ ಬಡತನದ ಅಳಲನ್ನೇ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಳೆಂದು ಅನಿಸಿ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಮುದುಕಿಯನ್ನು ತಡೆದು ಹಲ್ಲು ಕಿಸಿಯುತ್ತ,

‘ಏ ಮುದುಕೀ, ಬಡವಿ, ಅಶಕ್ತ ನೀನೊಬ್ಬಳೇ ಏನು? ಊರೊಳಗೆ ಬೇರೆ ಯಾರು ಅಶಕ್ತಲೇನು? ಆದ್ರೂ ಸಾಲ ಮಾಡ್ತಾರ ಹೇಣಕ್ಕೆ ಅಗ್ನಿ ಕೊಟ್ಟೇ ಕೊಡ್ತಾರಲ್ಲೆಸ್ಸ? ನಿಂದೊಂದು ಹುಚ್ಚುತನ ಏನು ನಡೆದೈತಪ್ಪಾಸ್ಸ?’ ಎಂದ.

ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಮುದುಕಿ ತೀರ ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದಳು. ಕೆರಳಿದ ಕೋಪದಿಂದ ಕೈ ತಿರುಗಿಸುತ್ತ,

‘ಇದು, ಇದು ಹುಚ್ಚುತನ ಅನ್ನಿಸ್ತದೇನು ನಿನಗೆ? ಹುಚ್ಚುತನ...?’ ಎಂದಳು.

‘ಅರೆ, ಆ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳ ಬಾಯಿಗೆ ಯಾಕೆ ಬೀಳ್ತೀಯಲಾ?’

‘ಏ, ಏ ರೂಪಾಜಿ, ಇದು ಭಾಳ ಆಯ್ತಪ್ಪ, ಭಾಳ ಆಯ್ತು’ ಮುಖಂಡನು ಮುಂದೆ ಹೋಗುತ್ತ ಹೇಳಿದ, ‘ನೀನು ಇದು ಹಿಂಗ ಹಠಕಟ್ಟಿದಿ ಅಂದ್ರೆ ಊರಿನ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗೆ ನಿನ್ನ ಮನಿ ಮ್ಯಾಲೆ ಬಹಿಷ್ಕಾರ ಬೀಳ್ತದೆ... ಏನಪ್ಪ ಏನಂತೀರಿ ಜನಗೋಳು?’ ಅವನು ಎಲ್ಲರ ಸಾಕ್ಷಿ ಬೇಡಿದ.

‘ಹೌದು, ಹೌದು. ಬಹಿಷ್ಕಾರ ಬೀಳ್ತೆ. ನಿನಗೆ ನಾವು ಬಹಿಷ್ಕಾರ ಹಾಕೀವಿ...’ ಎಲ್ಲರೂ ದೃಢವಾದ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಇತ್ತರು.

ಈ ಕೊನೆಯ ಅಸ್ತು ಹೊರಗೆ ಬರಲಿಕ್ಕೂ ಗಲಿಬಿಲಿಗೊಂಡ ರೂಪಾಜಿ ಒಮ್ಮೆಗೆ ನೆಟ್ಟಗಾದ. ಮುಂದೆ ಇದ್ದ ಮುದುಕಿಯ ಮೇಲೆ ಹರಿಹಾಯ್ತು, ಕೂಗಾಡಿದ,

‘ಅಗೇss, ಊರು ಏನು ಹೇಳಿದೆ ಅಂತ ಕೇಳಾಂಗಿಲ್ಲೇನು ನೀನುss? ಈ ಮುದುಕನು ನಾಯಿ ಹಾಂಗ ಎಳ್ಳೊಂಡು ಎಲ್ಲೀಗ್ ಒಯ್ಯಾಕೆ ಹತ್ತಿದ್ದೀ? ನಡಿ ಬಾಜೂಕ ಸರಿ...’

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ ಅವನು ಮುದುಕಿಯನ್ನು ದೂರಕ್ಕೆ ದೂಡಿಬಿಟ್ಟ. ಮುದುಕನ ಚಟ್ಟವನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಎಲ್ಲ ಜನರೂ ಹೊಸ ಮಸಣದ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯತೊಡಗಿದರು.

ಧೂಳಿನಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಮುದುಕಿ ಅಳುತ್ತ, ವಿಹ್ವಲಳಾಗಿ ಬೊಬ್ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ‘ಅರೇ ಯಪ್ಪಾ, ನನ್ನದು ಕೇಳೇss ನನ್ನದು ಕೇಳೇsss ಮಣ್ಣಿನ ದೇಹ ಮಣ್ಣಿಗೇ ಹೋಗಬೇಕಪಾss, ಮಾಂಸ, ಎಲುಬು ಸುಟ್ಟು ಅದರ ಹೊಗೆ ಯಾಕೆ ಮಾಡ್ತೀರಪಾss? ಅರೇ, ಮಣ್ಣಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಪ್ರಾಣಿ ಮಣ್ಣಿಗೇ ಹೋದ್ದೇನ ಅದಕ್ಕೊಂದು ಗತಿ ಸಿಕ್ಕದss ಜನಗೋಳೇ. ಈ ಚಕ್ರ ಅಂದ್ರೆ ಅಂತಾ ಚಕ್ರ.. ಅದಕ್ಕೆ ತಡೆ ಮಾಡಬ್ಯಾಡಪಾ, ಅದಕ್ಕ ವಾದ ಮಾಡಬ್ಯಾಡಪಾ, ಶಾಂತಿ ನೋಡ್ರೀ, ಶಾಂತೀನ ಧರ್ಮ... ಶಾಂತೀನ ಧರ್ಮ! ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹಿಡಿಸಿದ್ದನ್ನೇ ಮಾಡ್ರೀ. ಅದನ್ನೇ ಮಾಡ್ತೆಪಾss’ ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಈಗ ಸೂರ್ಯನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ವಾಲಿದ್ದ. ಪಶ್ಚಿಮದ ಹಳದಿಮಿಶ್ರಿತ ತಾಮ್ರವರ್ಣದ ಸಂಜೆಯ ಬೆಳಕು ಮುದುಕಿಯ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಪಸರಿಸಿತ್ತು. ಮುದುಕಿಯ ತೆರೆದು-ಮುಚ್ಚುವ ನೆರಿಗೆ ಬಿದ್ದ ಬಾಯಿಯು ವಿಕಾಸನಿಗೆ ಗುರೂಜಿಯ ಬಾಯಿಯಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಜೀವಶಾಸ್ತ್ರ ಕಲಿಸುವ.... ಜೀವಾವರಣ.... ಜೈವ, ಅಜೈವ ಘಟಕ.... ಅನ್ನಸ್ತುಪ... ಅನ್ನಸರಪಳಿ... ಇತ್ಯಾದಿ... ಆಗ ಆಗಿರದಿದ್ದರೂ ಈಗ ಅದೇನೋ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತ ಹೋದಂತೆ ಅವನಿಗೆ ಅನಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ಮೂಲ : ಊರ್ಮಿಳಾ ಪವಾರ್

ಅನುವಾದ : ಮಿತ್ರಾ ವೆಂಕಟ್ರಾಜ

‘ಹಾಥಾಚ್ ಏಕ್’ ಮರಾಠಿ ಕಥಾ ಸಂಕಲನದಿಂದ 2004

ಗೋಧಡಿ

ಗೋಪಾಲ ಫಾಟ್ ಪಾಂಡೆಯ ಮತ್ತು ನನ್ನ ಸಂಬಂಧ, ಯಾವ ರಕ್ತಸಂಬಂಧವಾಗಲೀ, ತೌರಿನ ನೆಂಟ್ರಿಕ್ಯೆಯಾಗಲೀ, ಯಾವ ರೀತಿಯದೂ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ.

ಆದರೂ ಸಹ ಅವನ ಮತ್ತು ನನ್ನ ಜೋಡಿ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಜೀವ ಕೊಡುವಂತಹುದಾಗಿತ್ತು. ಒಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ಅಡುಗೆ ಮಾಡಿದರೆ, ಅವನಿಗಾಗಿ ಜೋಪಾನವಾಗಿ ತೆಗೆದಿರಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ಒಂದೊಂದು ಸಲ ಅವನು ಬಂದಾಗಲೇ ಬಿಸಿಬಿಸಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದೆ.

ಅವನ, ನನ್ನ ಮೊದಲ ಭೇಟಿ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಹಚ್ಚ ಹಸಿರಾಗಿದೆ.

ಅವತ್ತು ಬೆಳಗ್ಗೆ ನನ್ನ ಮಗ ಅನಂತ, ಸೊಸೆ ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳು ಎಲ್ಲೂ, ಅವನಿಗೆ ಭಡ್ಡಿಯಾಯಿತೆಂದು ದಿಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದರು.

ಮುಸ್ಸಂಜೆಯ ವೇಳೆ, ಮನಸ್ಸಿನೊಳಗೆ ಕತ್ತಲೆ ತುಂಬಿ, ಮಕ್ಕಳ ಧ್ಯಾಸದಲ್ಲೇ ಮುಳುಗಿದ್ದೆ. ಪಕ್ಷಿಸಂಕುಲವೆಲ್ಲಾ ಗೂಡಿನ ಕಡೆ ವಾಪಸಾಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಆದರೆ ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳು ಮರಿಗಳು ಮನೆಯಿಂದ ದೂರಹೋಗಿದ್ದವು. ಅದಕ್ಕೇ ಈ ಪಕ್ಷಿಯ ಮನ ವ್ಯಾಕುಲಗೊಂಡಿತ್ತು. ಹೊರಗಿನ ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳ್ಳಿಚುಕ್ಕೆಗಳು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಹೊಳೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದವು. ಅಂತೇ ಮನದ ಮೂಲೆಯಿಂದಲೂ ಒಂದೊಂದೇ ನೆನಪುಗಳು ಮೇಲೇಳಲಾರಂಭಿಸಿದ್ದವು.

ನೋಡ್ಡಾ ನೋಡ್ಡಾ, ಅನಂತನ ನೆನಪು ಮರುಕಳಿಸಿದ್ದಂತೆ, ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ ದೀಪಗಳು ಹೊತ್ತಿಕೊಂಡು, ಅಂಗಳದ ದೀಪ ಹಾಕುವುದನ್ನೇ ನಾನು ಮರೆತಿದ್ದೆ.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಬಾಗಿಲ ಗಂಟೆ ಬಾರಿಸಿತು.

ನಾನು ದಡಬಡಿಸಿಕೊಂಡು ಎದ್ದು ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದೆ. ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ 30 ವರ್ಷದ ಒಬ್ಬ ತರುಣ ಖಾಕಿ ಚಡ್ಡಿ, ಬಿಳಿ ಅಂಗಿ, ತಲೆಗೆ ಸೊಟ್ಟವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡ ಕರೀ ಟೋಪಿ ಮತ್ತು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಂಡಕೋಲು ಹಿಡಿದು ನಿಂತಿದ್ದ.

ಮನುಷ್ಯ ಎತ್ತರವಾಗಿ, ಸಪೂರ ದೇಹ, ಸಾದಾಗಪ್ಪು ಬಣ್ಣ, ಭುಜಗಳೆರಡೂ ಮೇಲೆತ್ತಿ, ರೂಪ ಅಷ್ಟಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಹಸನ್ಮುಖಿಯಾಗಿದ್ದ. ಅವನ ಪರಿಚಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಮುಖದ ತುಂಬ ನಗೆ ಪರಿಚಿತವೆನಿಸಿತ್ತು. ಬಹುಶಃ ಈ ಜನ್ಮದ್ದಾಗಿರದೆ, ಗತ ಜನ್ಮದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಭಾಸವಾಗಿತ್ತು.

ನಾನು ಯಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿ ಬನ್ನಿ ಎನ್ನುತ್ತಲೇ ಅವನು ಬಲಗೈಯಿಂದ ಸ್ವಿಚ್ ಒತ್ತಿ ದಿವಾನ್‌ಖಾನೆಯ ದೀಪ ಹೊತ್ತಿಸಿದ. ಮತ್ತೆ ನಗುತ್ತಲೇ ವಿಚಾರಿಸಿದ.

“ಕತ್ತಲೆಯೊಳಗೇ ಕೂತಿದ್ದೀರಾ ಅಮ್ಮಾ?”

ಅವನ ಈ ಸಂಭೋಧನೆ ಕಿವಿಗೆ ಆಪ್ಯಾಯವೆನಿಸಿತು. ಅನಂತನದೇ ಧ್ವನಿಯೆನ್ನುವಷ್ಟು ಭಾಸವಾಯಿತು. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಹೇಳಿಕೊಂಡೆ: ಮನುಷ್ಯ ಅಂತರ್ಮುಖಿಯಾಗಿದ್ದಾಗ ಹೊರಗಿನ ಪ್ರಪಂಚವೇ ಮರೆತುಹೋಗುತ್ತದೆ!

“ಅನಂತರಾವ್‌ನ ವಿಷಯವೇ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಸುತ್ತುತ್ತಿದೆಯಲ್ಲವೇ?”

“ಒಳ್ಳೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಓದುವವರ ರೀತಿ ಮಾತಾಡುತ್ತೀಯಲ್ಲಾ, ನಿಂಗೆ ಹೇಗೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತು, ನಾನು ಅವರನ್ನೆ ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಿದ್ದೀನೆಂದು?”

“ಅನಂತರಾವ್ ಈ ಕಾಲೋನಿಗೆ ಇರಲು ಬಂದಾಗ, ಮಧ್ಯೆ ಮಧ್ಯೆ ಪ್ರಭಾತ್ ಶಾಖೆಗೂ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ನಿನ್ನೆಯೇ ಅವರ ಬದಲಿಯಾಗಿ ದೆಹಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೇನೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದರು. ಅದರ ಮೇಲೆ ಊಹಿಸಿದೆ. ಮುಖದ ಹೋಲಿಕೆಯಿಂದ ತಾವೇ ಅವರ ಮಾತೋತ್ತರಿಸಿ ಎಂದೂ ತಿಳಿದೆ.”

ನಂತರ ಕಿಸೆಯಿಂದ ಒಂದು ಮಾವಿನಕಾಯಿ ಗಾತ್ರದ ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ಹೋಳು ಮತ್ತು ಅರಳನ್ನು ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್‌ನಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ಯಾಕೆಟನ್ನು ಮುಂದೆ ಹಿಡಿದು ಹೇಳಿದ.

“ಇದು ದಹಿಹಂಡಿಯ ಪ್ರಸಾದ. ಈ ವಿಭಾಗದ ದಹಿಹಂಡಿಯನ್ನು ಇದೀಗ ನಾವೇ ಒಡೆದಿದ್ದಲ್ಲವಾ?” ನಾನು ಇಸ್ಕೊಂಡು ಕಣ್ಣಿಗೊತ್ತಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಕೇಳಿದೆ.

“ದಹಿ ಹಂಡಿಯ ವರ್ಗಣಿ ಎಷ್ಟು ಕೊಡಬೇಕು?”

“ನಿಮ್ಮ ಮಗ ಆಗಲೇ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ.”

“ಆ ವರ್ಗಣಿಯನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಂಡು ತಂದಂತಿದೆ ಈ ಪ್ರಸಾದ?”

“ಹಾಗೇನಿಲ್ಲಮ್ಮಾ, ಅನಂತರಾವ್ ವರ್ಗಣಿ ಕೊಟ್ಟಿರದಿದ್ದೂ ಈ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಪ್ರಸಾದ ತಲುಪಿಸುವುದು ಈ ಗೋಪಾಲಕನ ಕೆಲಸ. ಅದು ಭಟ್ಟರ ಮನೆಯಾಗಿರಲಿ, ಬೇರೆ ಯಾರದಾಗಿರಲಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಭೇದಭಾವವಿಲ್ಲ.”

ಅವನ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಋಷಿಯಾಗಿ ನಾನು ಕೇಳಿದೆ.

“ನಿನ್ನ ಹೆಸರೇನು?”

“ಗೋಪಾಲ ಗೋವಿಂದ ಫಾಟ್‌ಪಾಂಡೆ.”

“ಹ್ಲಾ, ನೀನು ಏನು ತಂದರೂ ಅದು ಗೋಪಾಲಕನ ಕೆಲಸವೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ ಅಲ್ಲಾ?”

ಜೋರಾಗಿ ನಕ್ಕು ಅವನು ಹೇಳಿದ:

“ಸರಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಿ. ಪ್ರತಿ ಶನಿವಾರ ನಾನು ಮಾರುತಿ ಗುಡಿಗೆ ಹೋಗ್ತೀನಿ. ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ದೇವಿಗೆ ಒಡೀತೀನಿ. ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ವಾಪಸ್ಸು ಬರುವಾಗ ಕಾಯಿ ಹೋಳು ಮತ್ತು ಕಲ್ಲುಸಕ್ಕೆ ಪ್ರಸಾದ ಕೊಟ್ಟು ಹೋಗ್ತೀನಿ. ಆಗ ಮಾರುತಿ ಮತ್ತು ಗೋಪಾಲನ ಪ್ರಸಾದ ಎರಡೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಹಾಗೆ ಆಗುತ್ತದೆ.” ನಂತರ ಹೇಳಲೋಬೇಡವೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ಹೇಳಿದ,

“ಅನಂತರಾವ್ ಇಲ್ಲಿಲ್ಲದಿದ್ದೂ ಅವರ ಸಣ್ಣ ತಮ್ಮ ಒಬ್ಬನು ಇಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ ಎಂದೊಡ್ಡು, ಏನು ಬೇಕಾದ್ರೂ ನಿಸ್ಸಂಕೋಚವಾಗಿ ನನಗೆ ಹೇಳಿ.”

ಅವನ ಈ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಒಬ್ಬ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಂಘಟನೆಯ ತತ್ವಕ್ಕೆ ನಾಮಮಾತ್ರ ಸ್ವಯಂಸೇವಕನಾಗಿರದೆ, ಸ್ವಭಾವತಃ ಸ್ವಯಂಸೇವಕನಾಗಿರುವುದನ್ನು ತಿಳಿದೆ. ನಾನು ಸಹಜವಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ,

“ಅನಂತ ಹೋಗುವಾಗ, ಬರುವ ತಿಂಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ಸಾಮಾನಿಲ್ಲವನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದಾನೆ.”

“ಸರಿ, ಬರ್ತೀನಿ” ಎನ್ನುತ್ತಾ ಹೊರಟ.

ಆಮೇಲೆ ನಾನು ಗೋಪಾಲ ಫಾಟ್ ಪಾಂಡೆಯನ್ನು ಮರೆತೇಬಿಟ್ಟಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ಅವನು ಮಾತ್ರ ಕೊಟ್ಟ ಮಾತಿಗೆ ತಪ್ಪಿಲ್ಲ. ಆ ಶನಿವಾರವೇ ಅರ್ಧ ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ಚಿಪ್ಪಿನ ಪ್ರಸಾದ ಮತ್ತು ಕಲ್ಲುಸಕ್ಕೆ ತಂದು ಮುಂದಿಟ್ಟ.

ನಾನು ಸಂಕೋಚದಿಂದ ಹೇಳಿದೆ.

“ಅರ್ಧ ಚಿಪ್ಪು ಪ್ರಸಾದ ಯಾಕಪ್ಪಾ? ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಚೂರು ಸಾಕು. ಪ್ರಸಾದ ಎಷ್ಟಿದ್ದರೇನು, ಪ್ರಸಾದವೇ ಅದರ ಬೆಲೆ ಅದಕ್ಕಿದ್ದೇ ಇರುತ್ತೆ. ಮನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ನಿಮ್ಮಮ್ಮಿಗೆ ಕೊಡು. ಚೆಟ್ಟಿ ಮಾಡೂಂತ ಹೇಳು.”

ಗೋಪಾಲ ಗಂಭೀರನಾಗಿ ಹೇಳಿದ.

“ನನಗೆ ಅಮ್ಮನೂ ಇಲ್ಲ, ಮನೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಇಲ್ಲೇ ಕೋಣೆ ಬಾಡಿಗೆಗೆ ಹಿಡಿದು ನಾವು ನಾಲ್ಕೈದು ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳು ಇದ್ದೀವಿ. ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಹೊತ್ತು ಹೊಟ್ಟೆಪಾಡಿಗಾಗಿ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ನೌಕರಿ ಮಾಡುತ್ತೀನಿ. ಬೆಳಗ್ಗೆ ಮತ್ತೆ ಸಂಜೆ ಶಾಖೆಯ ಪ್ರಚಾರ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಂಡಿರೀನಿ.”

ಅದರ ಮುಂದಿನ ಶನಿವಾರ ಅವನು ಮನೆಯೊಳಗೆ ಬರದೆ, ಅಂಗಳದ ಗುಲ್‌ಮೊಹರ್ ಗಿಡ ಹತ್ತಿದ್ದ.

ನಾನು ಹೊರಗೆ ಬಂದು ಜೋರಾಗಿ ಕೂಗಿದೆ.

“ಬಲಭೀಮನ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದೆ ಅಂತ ಒಂದೇ ಸಲಕ್ಕೆ ಬಲಭೀಮನಾದೆ ಎಂದುಕೊಂಡೆಯೇನೂ?”

ಗುಲ್‌ಮೊಹರಿನ ಸಾಕಷ್ಟು ರೆಂಬೆಕೊಂಬೆಗಳನ್ನು ಮುರಿದು, ಕೆಳಗಿಳಿದು ಬರುತ್ತಾ ಹೇಳಿದ,

“ದಿವಾನಖಾನೆಗೆ ಕತ್ತಲಾಗುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಮುಂದೆ ಬಂದಿದ್ದ ರೆಂಬೆಗಳನ್ನು ಮುರಿದು ಹಾಕಿದೆ.”

ನಾನು ದುಡ್ಡು ಮುಂದೆ ಹಿಡಿದು ಹೇಳಿದೆ,

“ಈ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ಪಕ್ಕದ್ದನೆ ಮಾಲಿ ನಾಳೆ ಬರುವವನಿದ್ದ. ನೀನು ಇವತ್ತೇ ಈ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸಿದೆ.”

“ಇವತ್ತಿನ ಕೆಲಸ ನಾಳೆಗೆ ಮುಂದೂಡಬಾರದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರಲ್ಲೇ?”

“ಸರಿ, ಈ ದುಡ್ಡು ತೋಗೋ, ಮಾಲಿಗೆ ನಾನು ಕೊಡ್ತಿದ್ದೋ ಇಲ್ಲೋ?”

“ನಾನು ಮಾಲಿ ಅಲ್ಲ, ಅನಂತರಾವ್‌ನ ಒಬ್ಬ ಗೆಳೆಯ. ಮತ್ತೆ ನಾನು ಮಾಲಿಯೂ ಅಲ್ಲ. ಒಬ್ಬ ಸ್ವಯಂಸೇವಕ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕಿಡಿ.”

ಅದರ ಮುಂದಿನ ತಿಂಗಳು ಡಾಲ್ಡ್ ಏಕದಮ್ ಪೇಟಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಯವಾಯಿತು. ನೂರಾರು ಮಂದಿ ಕ್ಯೂನಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಬೇಕಾಯಿತು. ಕ್ಯೂನಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಹೆಂಗಸರ ಕಾಲಿನಲ್ಲಿ ಬೊಬ್ಬೆಗಳಿದ್ದವು. ಗಂಡಸರಿಗೆ ಅವರ ರಜಾ ಪುಕ್ಕಟೆಯಾಗಿ ಹೋಗಿ ಹೈರಾಣಾದರು. ಕೆಲವೇ ದಿವಸಗಳ ಅಂತರದಲ್ಲಿ ದೀಪಾವಳಿ ಬರುವುದರಿಂದ ಈ ನಾಟಕ ಶುರುವಾಗಿತ್ತು.

ಅನಂತ ದೀಪಾವಳಿಗೆ ಹೆಂಡತಿಮಕ್ಕಳಸಮೇತ ಬರುವವನಿದ್ದ. ಅದಕ್ಕೇ ನಾನು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಫಳಾರದ ತಿಂಡಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಸೊಸೆ ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳ ಜೊತೆ ಕಾಲ ಕಳೆಯಬೇಕೆನ್ನುವುದೇ ನನಗೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ತಿಂಡಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸಿದೆ. ತುಪ್ಪದ ತಿಂಡಿಗಳನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಯ್ತು. ಕ್ಯೂನಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಡಾಲ್ಡ್ ತರುವುದು ಆಗದ ಮಾತಾಗಿತ್ತು.

ಕಾಳಸಂತೆಯಲ್ಲಿ ತರುವುದಂತೂ ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ಮಾತಾಗಿತ್ತು.

ಅವತ್ತೇ ಸಂಜೆ ಒಂದು ಕಿಲೋ ಡಾಲ್ಡ್ ಡಬ್ಬು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಗೋಪಾಲ ಘಾಟ್ ಪಾಂಡೆ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದ. ಹಣೆಯ ಮೇಲಿನ ಬೆವರೊರೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಹುಷ್ ಎಂದು ಉಯ್ಯಾಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕೂತು ಹೇಳಿದ.

“ನೀರು ಕೊಡಮ್ಮಾ.”

ನಾನು ಚಕ್ಕುಲಿ, ಖಾರಾಸೇವೆಯೊಂದಿಗೆ ನೀರನ್ನೂ ಅವನ ಮುಂದಿಟ್ಟೆ.

“ಅಮ್ಮಾ, ಇವತ್ತು ಇನ್ನೂ (ಗೋಪೂಜೆಯ) ದ್ವಾದಶಿ. ನೈವೇದ್ಯದ ನರಕಚತುರ್ದಶಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಎರಡು ದಿವಸ ಇದೆ.”

“ಹ್ಲಾ, ದೇವರ ಗೋಪಾಲ ಏನು ಉಯ್ಯಾಲೆ ಮೇಲಿನ ಗೋಪಾಲ ಏನು?”

ಇಬ್ಬೂ ಒಂದೇ ಎಂದು ಮುಂದುವರೆದು ಹೇಳಿದೆ. ಲಾಡು, ಶಂಕರಪೋಳಿ ತಿನ್ನೋಕೆ ಮುಂದಿನ ವರ್ಷ ಬಾ. ಅನಂತ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಅಂತ. ಮನೇಲಿ ಕಾಸಿದ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಒಂದಿಷ್ಟು ಶಿರಾ ಕೆದಕೋಣ ಅಂತಿದ್ದೀನಿ.”

ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ತುಪ್ಪದ ಡಬ್ಬ ಮುಂದಿಡುತ್ತಾ ಹೇಳಿದ.

“ನೀವು ಲಕ್ಷಸಲ ಹೇಳಿದ್ದೂ ಶಿರಾ ನಮಗೆ ಅವತ್ತಿನ ದಿನ ಇಷ್ಟ ಆಗಬೇಕಲ್ಲಾ? ಈ ಒಂದು ಕಿಲೋ ಡಾಲ್ಡು ಡಬ್ಬ ತೋಗೊಳ್ಳಿ. ಮತ್ತೆ ಅನ್ನರಸ, ಶಂಕರಪೋಳಿ ಮಾಡಲೇಬೇಕಾದ ತಿಂಡಿಗಳು ಆಗಲೇಬೇಕು. ತುಪ್ಪ ಇಲ್ಲ ಅನ್ನೋ ಸಬೂಬನ್ನ ನಾವು ಕೇಳಕ್ಕೆ ತಯಾರಿಲ್ಲ.”

ನಾನು ಸಂಕೋಚದಿಂದ ಕೇಳಿದೆ, “ಕ್ಯೂನಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಗಂಟೆ ನಿಲ್ಲಬೇಕಾಯಿತಪ್ಪಾ?”

“ಎರಡು ಗಂಟೆ”

“ಬೇಜಾರಾಗಲಿಲ್ಲಾ?”

“ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ವೀರ ಸಾವರ್ ಕರ್ ಅವರ ‘ಮಾಜಿ ಜನ್ಮ ರೇಪ್’ (ನನ್ನ ಆಜೀವ ಶಿಕ್ಷೆ) ಓದುತ್ತಿದ್ದೆ. ಅವರ ಕಷ್ಟದ ಮುಂದೆ ಈ ಕಷ್ಟ ಎಷ್ಟರದು ಎನ್ನಿಸಿತು.”

ನಾನು ಎದ್ದು ಪರ್ಸ್ ಹೊರತೆಗೆದು ವಿಚಾರಿಸಿದೆ.

“ದುಡ್ಡು ಎಷ್ಟು ಕೊಡಬೇಕು?”

“ಏನೂ ಕೊಡಬೇಕಾದ್ದಿಲ್ಲ.”

“ಡಾಲ್ಡು ನಿಮ್ಮ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆಯೇನೂ?”

“ನನ್ನ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಏನೂ ಬೆಳೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೇ ಈ ಮಾರೋ ವಸ್ತುವನ್ನೇ ದೀಪಾವಳಿ ಉಡುಗೊರೆಯಾಗಿ ನಿಮಗೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.”

ಅವನ ಈ ಮಾತು ನನ್ನನ್ನು ಮೂಕಳನ್ನಾಗಿಸಿತು. ಯಾರು, ಯಾರಿಗೆ ಅದೂ ಯಾವುದೋ ತಾಯಿಗೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ಒದ್ದಾಡುವುದು. ಅದೂ ನಿರಪೇಕ್ಷ, ನಿಸ್ಸಾರ್ಥದಿಂದ....

ನಾನು ಅವನಿಗೆ ದೀಪಾವಳಿಯ ನಾಲ್ಕು ದಿನವೂ ಫರಾಳಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಊಟಕ್ಕೆ ಅನಂತನ ಜೊತೆ ಇರಲು ಆಮಂತ್ರಣ ನೀಡಿದೆ. ಆದರೆ ಅವನು ಒಂದೇ ದಿವಸ ಬಂದ.

ಅನಂತ ಮಾರನೆಯ ದಿವಸ ದಿಲ್ಲಿಗೆ ವಾಪಸ್ಸು ಹೊರಡುವವನಿದ್ದ. ಊರಿನ ಒಬ್ಬ ಮಿತ್ರನ ಕಡೆ ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಮೇತ ಫರಾಳಕ್ಕಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದ. ದಿಲ್ಲಿಯ ಥಂಡಿಗಾಗಿ ಶಾಲು, ರಗ್ಗುಗಳು ಥಂಡಿಯಾಗಿ ಕೊಂಡು ತಂದಿದ್ದರೂ, ನನ್ನ ಸೀರೆಯ ಗೋಧಡಿ ಬೇಕೇಬೇಕೆಂದು ಅನಂತ ಹಠ ಮಾಡಿದ್ದ.

ಸಂಜೆ ನಾನು ಎರಡು ಒಳ್ಳೆ ಸೀರೆಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿ ಅವನಿಗೆ ಗೋಧಡಿಯನ್ನು ಹೊಲೆಯುತ್ತಾ ಕೂತಿದ್ದೆ. ಆಗ ಅನಂತನನ್ನು ಭೇಟಿಯಾಗಲು ಗೋಪಾಲ ಬಂದ.

ಅವನು ಊಟಕ್ಕೆ ಹೋದದ್ದು ತಿಳಿದು, ನನ್ನ ಜೊತೆಯೇ ಹರಟೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತಾ ಕೂತ. ನನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಸೀರೆ ನೋಡಿ ವಿಚಾರಿಸಿದ.

“ಇದೇನು ಹೊಲೀತಿದ್ದೀರಿ, ಅಮ್ಮಾ?”

“ಅನಂತ ರಝಾಯಿ, ಕಂಬಳಿಗಳಿದ್ದರೂ ಅಮ್ಮನ ಸೀರೆಯ ಗೋಧಡಿಯೇ ಬೇಕೆಂದು ಹಠ ಮಾಡಿದ.”

“ಅವರು ಸರಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿದರು ಅಮ್ಮಾ. ಅಮ್ಮನ ಕೈಯ್ಯಿನ ಗೋಧಡಿಯ ಮುಂದೆ ಕಾಶ್ಮೀರದ ಶಾಲನ್ನು ನೀವಳಿಸಬೇಕು! ನನಗೆ ಮಾತ್ರ ಈ ಭಾಗ್ಯ ಇಲ್ಲ ನೋಡಿ! ನಮಗೆ ಚಿಕ್ಕೋರಿಂದಲೂ ಅಮ್ಮನೇ ಇಲ್ಲ! ಅದಕ್ಕೇ ಕೆಳಗೆ ಚುಚ್ಚೋ ಕಂಬಳಿ, ಮೇಲೆ ಗಡುಸಾದ ಧಾಬಳಿ! ಸಣ್ಣಂದಿನಲ್ಲಿ ಕಾಕಾ, ಮಾಮನ ಹತ್ರ ಇದ್ದು, ದೊಡ್ಡೋರಾದ ಮೇಲೆ ಬೋರ್ಡಿಂಗ್ ಲಾಡ್ಜಿಂಗ್ ಸೇರಿದ್ದಾಯ್ತು” ಕೊನೆಯ ಗಂಟು ಹಾಕಿ, ದಾರ ಕಿತ್ತು, ಮಡಿಕೆ ಮಡಚಿ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಗೋಧಡಿಯನ್ನು ಗೋಪಾಲನ ಕಡೆ ಸರಿಸಿ ಹೇಳಿದೆ.

“ಈ ಗೋಧಡಿಯನ್ನು ನೀನೇ ತೆಗೆದುಕೋ ಗೋಪಾಲ”

“ಆದರೆ ನೀವು ಇದನ್ನು ಅನಂತರಾವ್‌ಗಾಗಿ, ತುಂಬಾ ದಿನದಿಂದ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಹೊಲೆದಿದ್ದೀರಾ ಅಲ್ಲಾ? ಅವರಿಗೆ ಇರಲಿ ಬಿಡಿ. ನಾನು ಭಾವನೆಯ ಭರದಲ್ಲಿ ಏನಾದ್ರೂ ಮಾತಾಡಿದ್ದೆ, ನೀವು ಖಂಡಿತ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಬೇಡಿ ಅಷ್ಟೇ.”

ನಾನು ತಕ್ಷಣ ದನಿ ಎತ್ತರಿಸಿ ಹೇಳಿದೆ.

“ಅಮ್ಮಾ ಎಂದು ಕರೀತಿಯಾ, ಅಮ್ಮನ ಕೈಯ್ಯಿನ ಗೋಧಡಿ ಬೇಡಾಂತೀಯಾ?”

ಹಾಗೆ ಅವನು ಅದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲೇಬೇಕಾಯ್ತು.

ಮುಂದೆ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ನಾನು ಅವನಿಗೂ ಅನಂತನ ಜೊತೆ ನನ್ನ ಸೀರೆಯ ಗೋಧಡಿ ಕೊಡಲು ಶುರುಮಾಡಿದೆ.

ಈ ದೀಪಾವಳಿ ಬಂದರೂ ಗೋಪಾಲ ಫಾಟ್ ಪಾಂಡೆಯ ಸುಳಿವಿಲ್ಲ. ತುರ್ತುಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ನಿಮಿತ್ತ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಂಘಟನೆಯ ಸ್ವಯಂಸೇವಕನಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಹಿಡಿದಿದ್ದರು. ವಿಸಾಪುರದ ಸರಕಾರೀ ಜೈಲಿಗೆ ಅವನನ್ನು ಹಾಕಿದ್ದರು.

ಕಾರಾಗೃಹದಲ್ಲಿನ ಕೆಟ್ಟಹವೆಯಿಂದಾಗಿ ಅವನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಹದಗೆಟ್ಟಿತ್ತು. ಮಲೇರಿಯಾದ ಚಳಿಜ್ವರ ಅವನನ್ನು ಕಾಡಿತ್ತು. ಅನ್ನ ನೀರು ಇಳಿಯದಾಯಿತು. ಪ್ರಸಂಗ ಕೈಮೀರಿದಾಗ ಅವನನ್ನು ಪೆರೋಲ್ ಮೇಲೆ ಹೊರಗೆ ಬಿಟ್ಟರು.

ಅವನ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗಿ ಅವನ ಆರೋಗ್ಯ ಕೆಟ್ಟದ್ದು ತಿಳಿಯುತ್ತಲೇ, ಅವನಿರುವ ಲಾಡ್ಜಿಂಗ್ ವಿಳಾಸ ಹುಡುಕಿ, ಅವನನ್ನು ಕಾಣಲು ಓಡಿ ಹೋದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಜನ ಜಾತ್ರೆಯಂತೆ ಸೇರಿದ್ದರು.

ದೇವತ್ತದ ಒಂದು ಅಂಶ ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿದ್ರೂ, ಜನ ಎಷ್ಟು ಮುಗಿಬೀಳ್ತಾರೆ ಎನ್ನುವುದು ಕಂಡೆ.

ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ಅವನ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಆನಂದಬಾಷ್ಪ ಸುರಿಯಿತು. ಆದರೆ ನಿಶ್ಚಿಂತಿಯಿಂದಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ಮಾತಿನ ಮೂಲಕ ಏನನ್ನೂ ವ್ಯಕ್ತಮಾಡಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಹೊರಡುವಾಗ ಅವನ ಕೈ ಹಿಡಿದು ಹೇಳಿದ, “ಈಸಲ ನೀನು ದೀಪಾವಳಿಗೆ ಬರಲಾಗದದ್ದರಿಂದ ನನ್ನ ಕೈಯ್ಯಿನ ಗೋಧಡಿ ತೊಗೊಳ್ಳೋದು ಹಾಗೇ ಉಳಿಯಿತು.” ಒಂದೇ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಹೇಳಿದ,

“ನನಗೆ ನಿಮ್ಮ ಕೈಯ್ಯಿನ ಗೋಧಡಿ ಬೇಕಮ್ಮಾ. ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಬೇಕು. ಅದನ್ನು ಮೈಮೇಲೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡರೆ, ನನಗೆ ಥಂಡಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ,ಜ್ವರ ಬರುವುದಿಲ್ಲ...ಜೈಲಿನಲ್ಲಿ ಅದು ಮೈಮೇಲೆ ಇರಲಿಲ್ಲವೆಂದೇ ಈ ಎಲ್ಲ ಅನಾಹುತವಾಯ್ತು.”

ನಾನು ಅವನ ಹೊದಿಕೆಯನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸುತ್ತಾ ಹೇಳಿದೆ.

“ಸರಿಸರಿ, ಹೆಚ್ಚೇನೂ ಹೇಳ್ಬೇಡ, ನಾಳೆ ನಾನು ಖಂಡಿತಾ ಗೋಧಡಿ ತಂದು ಕೊಡ್ತೀನಿ.”

“ಖಂಡಿತಾ ತರಬೇಕು. ಅದನ್ನು ನಾಳೆ ಜೈಲಿಗೆ ತೊಗೊಂಡು ಹೋಗ್ತೀನಿ. ಆ ವಜ್ರಕವಚ ಮೈಮೇಲಿದ್ದಾಗ ನೋಡ್ತೀನಿ ಹೇಗೆ ಮಲೇರಿಯಾ ಕಾಡುತ್ತೆ ಅಂತ...”

ಆದರೆ ಆದರೆ, ಆ ನಾಳೆ ಅವನ ಪಾಲಿಗೇ ಬರಲೇ ಇಲ್ಲ.

ಅದೇ ಸಂಜೆ ಅವನ ನಿಶ್ಚಿಂತೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ, ಮಾನವೀಯ ಉಪಾಯಗಳೊಂದೂ ಫಲಿಸದೆ ಗೋಪಾಲ ಘಾಟ್ ಪಾಂಡೆಯ ಪ್ರಾಣಜ್ಯೋತಿ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಯಿತು.

ಯಾರೋ ಓಡಿಬಂದು ನನಗೆ ಸುದ್ದಿ ಮುಟ್ಟಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಅದೊಂದೂ ನನ್ನ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಬೀಳಲೇ ಇಲ್ಲ. ಆ ಕಟು ವಾರ್ತೆ ನನಗೆ ಕೇಳಲೇ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಘಾಟ್ ಪಾಂಡೆಯ ಧ್ವನಿಯೇ ನನ್ನ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ರಿಂಗಣಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

“ನನಗೆ ನಿಮ್ಮ ಕೈಯ್ಯಿನ ಗೋಧಡಿ ಬೇಕಮ್ಮಾ.... ನಿಮ್ಮ ಕೈಯ್ಯಿಂದ... ಆ ವಜ್ರಕವಚ ಧರಿಸಿದ್ದೆ... ನೋಡ್ತೀನಿ ಮಲೇರಿಯಾ ಹೇಗೆ ಕಾಡುತ್ತೇ ಅಂತಾ...”

ನಾನು ಎದ್ದೆ, ಬೀರುವಿನಿಂದ ಹೊಸ ರೇಷ್ಮೆ ಸೀರೆ ಹೊರತೆಗೆದು ಅದರ ದಾರದಿಂದಲೇ ಗೋಧಡಿ ಹೊಲಿದು ತಕ್ಷಣವೇ ಗೋಪಾಲನ ಕಡೆ ಓಡಿದೆ.

ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಜನರು ತುಂಬಿದ್ದರು. ತಮ್ಮ ಆತ್ಮೀಯ ಮಿತ್ರನಿಗೆ ಕೊನೆಯ

ಅರ್ಘ್ಯನೀಡಲು ಜನಸಾಗರ ಹರಿದುಬಂದಿತ್ತು.

ನಾನು ಜನಪ್ರವಾಹದ ನಡುವೆ ಒಳಗೆ ನುಸುಳಿದೆ.... ಗೋಪಾಲನ ಹತ್ತಿರ ಹೋದೆ.... ಮಹಾಯಾತ್ರೆಯ ತಯಾರಿ ಪೂರ್ಣವಾಗುತ್ತಿತ್ತು...ನನ್ನ ಮಗುವಿನ ಹಣೆಗೆ ತಿಲಕವಿಟ್ಟು, ಮೈಮೇಲೆ ಗೋಧಡಿ ಹೊದಿಸಿ ನಾನು ಅಳುತ್ತಾ ಹೇಳಿದೆ.

‘ಪ್ರಾಣಿಯ ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯ ಪ್ರಾಣಿಯ ಕ್ರೌರ್ಯಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಹೈರಾಣಾಗಿದ್ದೀ ಬಾಳಾ,... ಹೋಗು ಹೋಗು...ಸುಖವಾಗಿ ಹೋಗು. ಈ ಅಮ್ಮನ ಗೋಧಡಿಯನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯ ಆ ತಾಯಿಯವರೆಗೂ ತಲುಪಿಸು.’

ಮೂಲ : ಯೋಗಿನಿ ಜೋಗಳೇಕರ್

ಅನುವಾದ : ಡಾ|| ಸುಮಾದ್ವಾರಕಾನಾಥ್

ನನ್ನಣ್ಣ

ಈ ಬಾರಿ ಲಖನೌಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದ ಮರುದಿನವೇ ಈದ್ ಹಬ್ಬ. ಬಹಳ ಹೊತ್ತಿನವರೆಗೆ ನಾನು ಅವರಿಗಾಗಿ ಕಾದೆ. ಹೀಗೆ ನನಗೆ ಈದಿ ಕೊಡಲೆಂದು ಅವರು ಬರೆದ ಹೋದ ದಿನ ಎಂದಾದರೂ ಇದೆಯೇ? ಬರುವಾಗ ರುಮಾಲಿನಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಿದ ಶೇವಿಗೆಯ ಕಠೋರಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಅವರಿದ್ದಲ್ಲಿ ಒಲೆ ಉರಿಯುತ್ತಿತ್ತೆಲ್ಲಿ?

ಹೊಟೇಲಿನಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಿದ್ದ ಅವರು, ತಮಗೆಂದು ಇಷ್ಟಮಿತ್ರರು ತರುತ್ತಿದ್ದ ಶೇವಿಗೆಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಪಾಲನ್ನು ಕಠೋರಿಯಲ್ಲಿ ತೆಗೆದಿಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಮನೆ ಮನೆಯ ವಿಭಿನ್ನ ರುಚಿ, ಬಣ್ಣ, ರಸ ಮಿಶ್ರಣದ ಈ ದುರ್ಲಭ ಶೇವಿಗೆ ಹೀಗೆ ಯಾರಿಗೆ ಸೇರೀತು? ಈ ಬಾರಿ ಅವರು ಬರಲಿಲ್ಲ. ಮುಂಬೈಯಿಂದ ನಾನು ಬರೆದಿದ್ದ ಪತ್ರಕ್ಕೆ ಅವರಿಂದ ಉತ್ತರವೂ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ತಲೆ ಸಿಡಿಯತೊಡಗಿತು. ಪರಿಚಿತ ಮಿತ್ರರೊಬ್ಬರಿಗೆ ಫೋನ್ ಕರೆ ಮಾಡಿದೆ. “ಅರೇ, ನೀವು ಕೇಳಿಲ್ಲವೇ? ಮೇ ತಿಂಗಳಲ್ಲೇ ಅವರು ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟರು. ಮಲಗಿದ್ದರು, ಅಷ್ಟೇ. ಮತ್ತೆ ಏಳಲಿಲ್ಲ.”

ಗಹನವಾದ ಅಪರಾಧೀಭಾವವು ದಿನವಿಡೀ ನನ್ನನ್ನು ಕ್ಷೋಭೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿಸಿತು. ಒಂದೇ ಪತ್ರ ಬರೆದು ನಾನೂ ಸುಮ್ಮನಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಇನ್ಯಾರಿಗಾದರೂ ಬರೆದು ಅವರ ಯೋಗಕ್ಷೇಮದ ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಿತ್ತು. ಸಹೋದರನಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಜಗದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಪಾಲಿಗೆ ಅಮೂಲ್ಯ ಅಣ್ಣನಾಗಿದ್ದ ಜೀವ!

ನನ್ನ ಅಣ್ಣ ಹೊರಟುಹೋದ!! ನಿಷ್ಠಾವಂತ ಮುಸ್ಲಿಮನಾಗಿದ್ದೂ, ಪ್ರತೀ ಹೋಳಿಯಲ್ಲೂ ನನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಳಿಯ ಗುಝಿಯಾ ತಿನ್ನಲು ತಪ್ಪದೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಜೀವ! ಹಿಂದೂಗಳ ಈ ಹಬ್ಬದ ಬಗ್ಗೆ ಸಿಟ್ಟಾಗುತ್ತಿದ್ದರೂ, “ಅಲ್ಲಾ ರಕ್ಸಿಸಲಿ! ಎಂಥಾ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾರದ ಹಬ್ಬ ಇದು. ನೀವು ಹಿಂದೂಗಳದ್ದು! ಇಷ್ಟು ಬಿಳಿಯ ಕುರ್ತಾ-ಶೇರ್‌ವಾನಿ ತೊಟ್ಟಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿಯೂ, ಹೀಗೆ ಬಣ್ಣ ಹಾಕಿಯೇ ಬಿಟ್ಟು ಹಾಳಾದವರು! ಖುದಾ ಇವು ನಾವೆಯ್ಯು ಮುಳುಗಿಸಿ ಬಿಡಲಿ!” ಎಂದನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು. ನನ್ನವರ ಅನಾರೋಗ್ಯದ ಸಮಯ, ದಿನವೂ ಬಂದು ಅವರ ತಲೆದೆಸೆಯಲ್ಲಿ ಕೂತಿರುತ್ತಿದ್ದರು. “ಹೋಗು, ನಿನ್ನ ಕೆಲಸವು ಏನುಂಟೋ ಮುಗಿಸಿ ಬಾ; ನಾನಿಲ್ಲಿದ್ದೇನೆ” ಅನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಲವೊಮ್ಮೆ ಗಂಟೆಗಳವರೆಗೆ ನಾನವರನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವುದಿತ್ತು.

ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಔಷಧ ತರುವುದಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಅದೂ ಎಂತಹ ದುರ್ಲಭ ಔಷಧ! ಆಯುರ್ವೇದದ ಕಷ್ಟ ಸಾಧ್ಯ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗಾಗಿ ಬೇವಿನ ಕಡ್ಡಿಯ ತೊಗಟೆ, ಪುನರ್ನವ, ಅಶ್ವಗಂಧ - ಹೀಗೆಲ್ಲ. ಇವುಗಳನ್ನರ ಸುತ್ತಾ ಗಂಟೆಗಳೂ ಕಳೆಯುವುದಿತ್ತು. ಈ ಗಿಡ-ಮೂಲಿಕೆಗಳಿಗಾಗಿ ರಕಾಬ್‌ಗಂಜ್‌ವರೆಗೂ ಹೋಗಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅವಸರದಿಂದ ಹಿಂದಿರುಗಿ ನೋಡಿದರೆ, ರುಗ್ಲಶಯ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದ ನನ್ನವರ ತಲೆಯ ಬಳಿ ಹಾಮಿಡ್ ಭ್ಯಾ ಋಷಿಮುನಿಗಳಂತಹ ಸ್ಥೈರ್ಯದಿಂದ ಕುಳಿತಿರುತ್ತಿದ್ದುದು ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಈ ಸಂಜೀವಿನಿ ಮೂಲಿಕೆಗಳೂ ಯಮನನ್ನು ಸೋಲಿಸಲು ಅಶಕ್ಯವಾದಾಗ, ಅಂಧಕಾರಪೂರ್ಣ ಭವಿಷ್ಯವು ನನ್ನ ಧೈರ್ಯದ ಮೇರುಸ್ತಂಭವನ್ನೇ ಅಲುಗಾಡಿಸಿಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. ರಸ್ತೆಚೌಕದಲ್ಲಿ ಮಂಗನಾಟ ನೋಡಲು ಸೇರಿದ ಜನರು ಹಣ ನೀಡುವ ಕ್ಷಣ ಬಂದೊಡನೆ ಮುಕ್ತಿಗಾಗಿ ವೇಗದಿಂದ ಮಾಯವಾಗುವಂತೆ, ಬಂಧು, ಬಾಂಧವರು ತಮ್ಮ ದಾರಿ ಹಿಡಿದರು. ವಿಪತ್ತಿನ ಆ ಘಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಮಿಡ್ ಭ್ಯಾ ಒಬ್ಬರೇ ನನ್ನೊಡನೆ ನಿಂತವರು. 'ನೋಡು ಮಗೂ', ನನ್ನ ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಕೈಯಿಟ್ಟು ಅವರಂದಿದ್ದರು. "ಧೈರ್ಯಗಟ್ಟಿಯಾದರೆ ಕೆಲಸ ನಡೆಯದು. ಸೊಂಟ ಕಟ್ಟಿ ಮುಂದೆ ನಡೆ. ಅಲ್ಲಾನ ಇಚ್ಛೆಯಿದ್ದರೆ, ಅವನೇ ಕೈನೀಡಿ ನಡೆಸಿಯಾನು."

ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಅನಿಸುತ್ತದೆ, ಸಂಕಷ್ಟಗಳೊಡನೆ ಹೋರಾಡುವ ಯುದ್ಧ ಕವಚವನ್ನು ನಾನು ಹಾಮಿಡ್ ಭ್ಯಾಯಿಂದ ಪಡೆದೆ, ಹಾಗೂ ಆಯುಧವನ್ನು ನಾಗರ್‌ಜೀ ಅವರಿಂದ ಎಂದು. ನಾಗರ್‌ಜೀ ಅಂದಿದ್ದರು. "ತಂಗೀ, ದುಃಖಾಗ್ನಿಯಿಂದ ನೀನು ಗೆದ್ದು ಬರುವುದನ್ನು ನಾವು ನೋಡಬಯಸುತ್ತೇವೆ. ದ್ರವಿಸುವುದನ್ನಲ್ಲ!" ಧೈರ್ಯದ ಮಂಜೂಷವನ್ನು ಕೈಗಿಟ್ಟವರು, ಗುರುವರ ಹಜ್ಜಾರೀ ಪ್ರಸಾದ್‌ಜೀ ಅವರು. ಸ್ವತಃ ಅವರ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಕಣ್ಣೀರು ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಆ ಗುರು ಗಂಭೀರ ಕಂಠಸ್ವರದಿಂದ ಹೊರಟ ನುಡಿಮುತೇ ನನ್ನ ದಾರಿಯ ಬುತ್ತಿಯಾಗಿತ್ತು.

ಹಾಮೀಡ್ ಭ್ಯಾ ಎಂದರೆ ಮೊದಲಾಗಿ ರಾಮ್‌ಪುರ ನೆನಪಾಗುತ್ತದೆ. ರಾಮ್‌ಪುರ! ನನ್ನ ಬಾಲ್ಯದ ನೆನಪುಗಳ ಸುವರ್ಣ ಮುದ್ರೆಯ ನಗರಿ, ಅಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನಿಂತಿದೆ. ಖಾಸ್ ಬಾಗ್, ಮುಸ್ತಫಾ ಲಾಜ್, ರೋಜ್ ವಿಲಾ, ಮೀನಾ ಬಾಜಾರ್, ಡೌನ್; ಬಲಿ ಅಹದ್‌ನಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕಾಣಿಕೆ; ನೌಕರ- ಅರ್ದಲೀ ಚಮನ್ ಖಾನ್, ಮುನ್ನೇ ಖಾನ್ ಸಿಕಂದರ್ ಮಿಯಾಂ, ಜುಮ್ಮನ್ ಮತ್ತು ಮುಹಮ್ಮದ್ ಅಲೀ ಪೇಶ್‌ಕರ್; ತಂದೆಯವರ ಸ್ನೇಹೋ ಆಗಿದ್ದ ಅಲ್ವೀ ಸಾಹಬ್; ಮದರಂಗಿ ಹಾಗೂ ಶಮಾ ತುಲಂಬರ್‌ನ ಸುವಾಸನೆ! ಬುರ್ಕಾದ ರೇಶ್ಮೆ ಜಾಲಿಯೊಳಗಿಂದ ಸ್ನೇಹ ಸೂಸುವ ಆ ಕಾಡಿಗೆ ಕಣ್ಣುಳ್ಳಿ ದ್ವೇಷವಾಗಲೀ, ತಿರಸ್ಕಾರವಾಗಲೀ ಇರದೆ ಕೇವಲ ಪ್ರೀತಿ ತುಂಬಿ ತುಳುಕುತ್ತಿತ್ತು. ನಮ್ಮ ಕೋಠಿ

ಮುಸ್ತಫಾ ಲಾಜ್ ಮಹೋನ್ನತ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯ ಕಟ್ಟಡವಾಗಿದ್ದು, ನಮ್ಮ ತಂದೆ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಮೊದಲ ಹಿಂದೂ ಗೃಹಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಹಾಮಿಡ್ ಭಾಯ್ ಚಾಚಾ, ಸರ್ ಅಬ್ದುಲ್ ಸಮದ್ ಖಾನ್‌ರ ಕೋಠಿ ರೋಜ್‌ವಿಲಾ ನಮ್ಮ ಕೋಠಿಯಿಂದ ಒಂದು ಗಜದಷ್ಟು ಅಂತರದಲ್ಲಿದ್ದು, ಅವರ ಸೋದರ ಅಬ್ದುಲ್ ಹಾಮಿಡ್‌ಖಾನ್‌ರ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ನಡುವಿನವನಾಗಿದ್ದ ಹಾಮಿಡ್. ಅವರಿಗೆ ತಂಗಿಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದಾಗಿಯೇ ನಾವು ಸೋದರಿಯರಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಅನನ್ಯ ಸ್ನೇಹವಿತ್ತು. ಆಗ ನಾನು ಎಂಟೋ, ಹತ್ತೋ ವರ್ಷದವಳಿದ್ದೆ. ರಜೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದಾಗಲೆಲ್ಲ ನನಗಾಗಿ ಒಂದಿಲ್ಲೊಂದು ಕಾಣಿಕೆ ತಪ್ಪದೆ ತರುತ್ತಿದ್ದರು. ಫ್ರಾಕ್ ಇಲ್ಲವೇ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಗೊಂಬೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಆರ್ಮಿ-ನೇವಿ ಸ್ಟೋರ್‌ನಿಂದ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಪಟಾಕಿ-ಎರಡೂ ಬದಿಯಿಂದ ಸೆಳೆದಾಗ ಖಂಡಿತವಾದ ಶಿವಧನುಸ್ಸಿನಂತೆ ಗರ್ಜಿಸಿ ನಮ್ಮ ಎಳೆಯ ಹೃದಯಗಳನ್ನು ನಡುಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಪಟಾಕಿ! ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಉಂಗುರಗಳಾದರೆ, ಮತ್ತೆ ಹಲವೊಮ್ಮೆ ಹೊಳೆವ ಪದಕಗಳೂ ನಮ್ಮ ಕೈಸೇರುತ್ತಿದ್ದುವು. ಈದ್ ಹಬ್ಬದಲ್ಲಂತೂ ಹೇಳುವುದನೇನಿದೆ?! ಅವರು ಪ್ರಪಂಚದ ಯಾವುದೇ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ, ಅವರಿಂದ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಹತ್ತು ರೂಪಾಯಿಗಳ ಮನಿ ಆರ್ಡರ್, ನನ್ನನ್ನು ಹೇಗಾದರೂ ತಲುಪಿಯೇಬಿಡುತ್ತಿತ್ತು. ಅಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ ಪದವಿಯಂತೇ ಅವರ ವರ್ಚಸ್ಸು ಕೂಡಾ ಇತ್ತು.

“ಸಾಹಜ್ಜಾದಾ ಸಾಹಬ್ ತಶ್‌ರೀಫಾ ಲಾ ರಹೇ ಹೈ!” ಎಂಬ ಸೂಚನೆ ಸಿಗುತ್ತಲೇ ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿಡೀ ಅಲ್ಲೋಲ ಕಲ್ಲೋಲವಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

“ನೋಡು, ಚಾ ಕಳಿಸುವಾಗ ನಿಯಮದಂತೆ ಕಳಿಸು; ಹಾಮಿಡ್ ಈಗಷ್ಟೇ ವಿಲಾಯತ್‌ನಿಂದ ಹಿಂದಿರುಗಿದ್ದಾನೆ; ಸಾಹಬ್ ಅವ್ವು!” ಎಂದು ಅಮ್ಮನಿಗೆ ತಂದೆಯವರು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ಹಾಮಿಡ್ ಭಾಯ್ ತಂದೆ ನೋಡುವಂತಿದ್ದರು! ಅದೇ ಹಾಮಿಡ್ ತದ್ದಿರುದ್ದವಿದ್ದರು. ಕಪ್ಪು ಬಣ್ಣ, ಬಹಳ ಉದ್ದ ಮೂಗು, ತುಂಬಿಕೊಂಡ ಗಲ್ಲ, ಸದಾ ಅರ್ಧನಿಮೀಲಿತ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಕಣ್ಣು, ದಪ್ಪವಾಗಿ ಕೆಳ ಜಗ್ಗಿದ ತುಟಿಗಳು; ಗೇಣುದ್ದ ಶರೀರ ಬಹು ಸ್ಥೂಲವಿತ್ತು. ಕುಳಿತರೆ ಸೋಫಾ ಜಗ್ಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು; ಸಕ್ಕರೆ ಕೋಲಾ ಬಟ್ಟೆಯ ಹಾಳೆ ಹರಿದಂತನಿಸುತ್ತಿತ್ತು ಅವರ ಮಾರಿಸ್ ಮೈನರ್ ಸದಾ ಕನ್ನಡಿಯಂತೆ ಫಳಫಳನೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಒಡೆಯನಂತೇ ಚಾಲಕನ ಸಮವಸ್ತ್ರವೂ ತಾಕು ರೀಕಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಒಂದಿನ ಅದೇ ಕಾರಿನಲ್ಲಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡು ವಿಲಾಸ್‌ಪುರ್ ತಹಸೀಲ್‌ಗೆ ತಿರುಗಾಡಿಸಲೆಂದು ಕರೆದೊಯ್ದಿದ್ದರು. ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಹಲವು ಅಂತಸ್ತುಗಳ ಟಿಫಿನ್ ಕ್ಯಾರಿಯರ್, ಕೊಕ್ಕರೆ ಗರಿಯಂತಹ

ಶುಭ್ರ ನ್ಯಾಪ್‌ಕಿನ್; ಹೊಳೆವ ಕಟ್ಟರಿಯಲ್ಲಿ ಮುಖ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಿತ್ತು. ತಿನ್ನಲು ಕುಳಿತಾಗ, ಫೋರ್ಕ್ ಹಿಡಿಯುವಲ್ಲಿ ತಪ್ಪಾಗದಂತೆ ನಾವು ಎಚ್ಚರ ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಕಣ್ಣ ಕೊನೆಯಿಂದ ಹಾಮಿದ್ ಭ್ಯಾ ಫೋರ್ಕ್ ಉಪಯೋಗಿಸುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸುತ್ತಾ, ಅನುಕರಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಕೊನೆಗೊಮ್ಮೆ ಇವೇ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ಆ ಪ್ರಖರ ಸೂರ್ಯನ ಅವಸಾನವನ್ನೂ ಕಂಡೆವು. ಲಖಿನೌನ ಬರ್ಲಿಂಗ್‌ಟನ್ ಹೋಟೆಲ್‌ನ ಆ ಎರಡನೇ ನಂಬರ್ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಬಂಧಿತರಂತಿದ್ದ ಆ ಶಾಹಜಹಾನ್‌ರನ್ನು ಕಂಡಾಗಲೆಲ್ಲ ನನ್ನ ಮನ ತಳಮಳಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಗೋಡೆಯಲ್ಲೆದ್ದ ಪ್ಲಾಸ್ಟರ್, ದೀಪಲ್ಲರಿಯಿಂದ ಇಳಿಬಿದ್ದ ಜೇಡನ ಬಲೆಯ ಜಾಲರಿ, ಉಯ್ಯಾಲೆಯಂತಾದ ಮಂಚ, ಅದರ ಮೇಲೆ ಹೇಗೋ ಹರವಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಎರಡೂವರೆ ಗಜದ ಹೊದಿಕೆ, ಹಾಗೂ ಕೋಣೆ ತುಂಬಿದ ಉಸಿರುಗಟ್ಟಿಸುವ ಅಶುಭ ಭಾವನೆ! ಒಮ್ಮೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದಾಗ ಅವರ ಊಟ ಸಾಗಿತ್ತು. ಮಾಸಿದ ಪಿಂಗಾಣಿ ತಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಒಣಗಿದ ಚರ್ಮದಂತಹ ಚಪಾತಿ, ಪುಟ್ಟ ಗಿಂಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಪಲ್ಯ, ಬೇಳೆ-ನೀರು ಬೇರಾದ ಬೇಳೆ ಸಾರು!

ಅವರ ಡೈರಿಯ ಆ ಭಾಗವನ್ನು ಕೆಲದಿನಗಳ ಮೊದಲಷ್ಟೇ ಓದಿಕೊಂಡಿದ್ದೆ:

‘ಬೆಳ್ಳಿಯ ಕಾಲ್ಕಳ ಪಲ್ಲಂಗದಲ್ಲಿ ಸ್ವಯಂ ನವಾಬ್ ಸಾಹಬ್ ಕುಳಿತಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಮಂತ್ರಿತನಾದ ಪ್ರತಿಯೋರ್ವ ಸದಸ್ಯನ ಸ್ಥಾನ ಪೂರ್ವನಿರ್ಧರಿಸಿರುತ್ತಿತ್ತು.’

ನನ್ನ ಮಾಮೂ ಜನರಲ್‌ನ ಸ್ಥಾನ ಸರ್ವ ಪ್ರಥಮವಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಬೆಳ್ಳಿಯ ಗೋಲಾಕಾರದ ತಟ್ಟೆಗಳಲ್ಲಿ ಜೋಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಭೋಜನ ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು.

ಮೊದಲಲ್ಲಿ ಎರಡು ತರಹದ ಪಲ್ಯ, ಕರಿದ ಕಬಾಬ್, ಪುಲಾವ್, ಸಿಹಿ ಅನ್ನ ಮತ್ತು ಫಿರ್‌ನೀ. ನೀರಿನವರು ಸಾಲಾಗಿ ಕೆಂಪು ವಸ್ತ್ರದಿಂದ ಮುಚ್ಚಿದ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಹೂಜಿಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತು ನಿಂತಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ನವಾಬ ಸಾಹಬ್ ನೀರು ಕೇಳಿದಂತೆಲ್ಲ ಪ್ರತಿಬಾರಿಯೂ ಮಂತ್ರಿಯವರು ಎದ್ದು ನಿಂತು ಹೊಸದೊಂದು ಹೂಜಿಯ ಮೊಹರು ಒಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಪ್ರತಿಬಾರಿಯೂ ನೀರಿನ ಹೊಸ ಗುಟುಕು ನವಾಬ್ ಸಾಹಬ್‌ರ ತುಟಿ ಸೋಂಕಿದೊಡನೆ ಮುಖ್ಯಸ್ಥನ ಸ್ವರ ಮೊಳಗುತ್ತಿತ್ತು- “ಬಿಸ್ಮಿಲ್ಲಾ ಹಿರ್ರಹಮಾನಿರ್ರಹೀಮ್.”

ಇಂಥ ಶಾಹೀ ಭೋಜನಗಳ ನೆನಪನ್ನು ಸಹಜವಾಗಿ ಹಾಮಿದ್ ಭ್ಯಾ ಮರೆಯಲು ಶಕ್ಯರಾಗಿದ್ದರೇ?

“ಉಣ್ಣುವೆಯೇನು?” ಕೇಳಿದ ಅವರು, ನಿಟ್ಟುಸಿರೊಂದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನುಡಿದರು- “ಅಲ್ಲಾಹ್! ಕೃಪೆಯಿರಲಿ! ಯಾವ ಮುಖದಿಂದ ಈ ಒಣಹುಲ್ಲು ತಿನ್ನುವಂತೆ ಹೇಳಲಿ, ಮಗೂ?!”

ಪ್ರತಿ ರವಿವಾರ ಅವರು ನನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದೂಟಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಪರ್ವತ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿದ್ದುದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿನ ಭೋಜನ ಅವರಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾಗಿತ್ತು. ಬಿಸಿ ಭೋಜನ-ಬಿಸಿ ಪೂರಿ, ಹಳದಿ ಆಲೂಗಡ್ಡೆಯ ವ್ಯಂಜನ, ಹಳದಿ ರಾಯತ ಅವರಿಗೆ ಇಷ್ಟವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಮೆಲ್ಲ ಮೆಲ್ಲನೆ ಶರೀರದ ಶಕ್ತಿ ಕುಂದುತ್ತಾ ಬಂದಿತು; ಹೃದಯ ಜೀರ್ಣವಾಗುತ್ತಾ ಬಂದಿತು; ಮೋಣಕಾಲ್ಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬುತ್ತಾ ಬಂದಿತು. ಮೊದಲೇನೋ ಬೀಳುತ್ತೇಳುತ್ತಾ ನನ್ನ ಮನೆಯ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳನ್ನೇರುತ್ತಿದ್ದರು; ಮತ್ತೆ ರಿಕ್ಷಾದಿಂದ ಇಳಿಯುವುದೂ ದುರ್ಭರವಾಯ್ತು. ಅನೇಕ ಆಘಾತಗಳಿಂದ ಅವರು ಜರ್ಝರಿತರಾಗಿದ್ದರು. ಅಣ್ಣನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ನೈನಿಟಾಲ್‌ನ ದುಬಾರಿ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಓದಿಸಿದ್ದರು; ಅವರೆಲ್ಲ ಈಗ ರೆಕ್ಕೆ ಬಲಿತು ಪುರೈಂದು ಹಾರಿ ಹೋಗಿದ್ದರು. ದುರ್ಘಟನೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ತಂದೆ ತೀರಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಉನ್ನಾದ್ಯಗೃಹದಲ್ಲಿ ಬಂಧಿಯಾಗಿದ್ದ ಚಿಕ್ಕ ತಮ್ಮನನ್ನೂ ಮೃತ್ಯು ಸೆಳೆದೊಯ್ದಿತು. ಇಷ್ಟು ವಿಶಾಲ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ತಾನು ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗುವಂತೆ ಅವರಿಗನಿಸತೊಡಗಿತು. ಎಲ್ಲರೂ ಅವರನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗುವಾಗ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರೇ ಮಾಯವಾದರು. ಮನವನ್ನು ಚುಚ್ಚಿದ ಈ ಮುಳ್ಳೇ ಅಂತಿಮ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು ಮನುಷ್ಯದ್ರೋಹಿಯಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿತು. ಕುಳಿತಿದ್ದಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರನ್ನೇ ಆರಿಸಿಕೊಂಡು ಬೈಗುಳ ಮಳೆ ಸುರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು: “ಅಲ್ಲಾ ನಮ್ಮನ್ನು ಮದುವೆಯೂಟಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ಯಲಿಲ್ಲ; ನಮ್ಮ ಪತ್ರಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವನ್ನೂ ನೀಡಲಿಲ್ಲ. ಫಲಾಂ ಚಾಚಿ ಲಖನೌಗೆ ಬಂದೂ ನಮಗೆ ಸಿಕ್ಕದೇ ಹೊರಟು ಹೋದಳು. ಅಣ್ಣನ ಮಗ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದ, ‘ಚತಾಚಾನ್, ನೀವು ನಮ್ಮೊಡನೆ ಬಂದಿರಿ; ಟಿಕೆಟ್ ಕಳಿಸ್ತೇನೆ. ಈ ನಾಡು ಸ್ವರ್ಗದಂತಿದೆ; ಬಂದು ನೋಡಿ’- ಹೀಗೆ ಮೂರು ವರ್ಷವಾಯ್ತು- ಟಿಕೆಟ್ ಇನ್ನೂ ಬರುವುದರಲ್ಲಿದೆ. ಹೌದು, ಹೇಗೆ ಕಳಿಸಿಯಾನು? ಹೆಂಡತಿ ಫಿರಂಗಿಯವು! ಇಂಥಾ ಇಷ್ಟಪಟ್ಟು ಟಿಕೆಟ್ ನಾವೀಗ್ಲೇ ಖರೀದಿಸಿ ಹರಿದು ಹಾಕಿಯೇವು!”

ಹಗ್ಗ ಸುಟ್ಟರೂ ಗಂಟು ಮುರಿಯಲಿಲ್ಲ. ಯಾಕಲ್ಲ?! ಅವರ ಡೈರಿಯ ಪುಟಗಳನ್ನು ಪುನಃ ತೆರೆಯುತ್ತೇನೆ:

‘೧೮೫೭ರ ದಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಜಲಾಲುದ್ದೀನ್ ಖಾನ್ ಹಾಗೂ ಸಾದುಲ್ಲಾ ಖಾನ್‌ರನ್ನು ಸ್ವತಂತ್ರರಾದ ಅಪರಾಧಕ್ಕಾಗಿ ಗೋಲಿಯಿಂದ ಹೊಡೆದುರುಳಿಸಲಾಯ್ತು. ಇದೇ ಸಾದುಲ್ಲಾ ಖಾನ್, ನನ್ನ ಅಜ್ಜನಾಗಿದ್ದರು. ಅಜ್ಜನಿಗೆ ಮರಣದಂಡನೆ ಆದ ಮೇಲೆ ಕುಂದಸಿಯಾ ಬೇಗಮ್ ನಮ್ಮನ್ನು ಕರೆಕೊಂಡು ರಾಮಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ರಾಮಪುರ ನವಾಬರ ಹವೇಲಿಯೇ ಅವರ ತವರಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಆಗ ಅಲ್ಲಿನ ಯೂಸುಫ್ ಖಾನ್‌ರಿಗೆ ಆಂಗ್ಲರಾಷ್ಟ್ರಕೀಯ ಮೆಚ್ಚಿನ ಪದವಿಯೂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿತ್ತು.

ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರಕಾರದ ಮಹಾಕೃಪೆಗೆ ಅವರು ಪಾತ್ರರಾಗಿದ್ದರು. ಹಾಗಿರುವಾಗ ನಮ್ಮಂತಹ ವಿದ್ಯೋಹಿ ಪಠಾಣಿ ಪರಿವಾರಕ್ಕೆ ಆಶ್ರಯ ಕೊಡುವರೆಂತು? ಕುಂದಸಿಯಾ ಬೇಗಮ್ ಮಹಾ ನೀತಿಕುಶಲ ಮಹಿಳೆಯಾಗಿದ್ದಳು. ತವರಿನ ವಿಮುಖಿತೆಯನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಂಡು ನಮ್ಮನ್ನು ಮುರಾದಾಬಾದಾಗೆ ಕರೆಕೊಂಡು ಬಂದುಬಿಟ್ಟರು.

ವಿದ್ಯೋಹಿ ಸಾದುಲ್ಲಾ ಖಾನ್‌ನ ಅದೇ ರಕ್ತ ಹಾಮಿದ್ ಭಾಯ್ ನರಗಳಲ್ಲೂ ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಹರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಆಜನ್ಮ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯಾಗಿರುವ ಪ್ರತವನ್ನು ಅವರು ಕೈಗೊಂಡರೇಕೆಂದು ನಾನು ಅರಿತಿದ್ದೆ. ಅವರು ವಿವಾಹವಾಗ ಬಯಸಿದಾಕೆ- ಅವರೇ ಅನ್ನುವಂತೆ - ಅವರನ್ನು 'ಡಿಚ್' ಮಾಡಿ ಹೊರಟು ಹೋಗಿದ್ದಳು. ಅವರನ್ನೇ ವಿವಾಹವಾಗುವ ಆಶ್ವಾಸನೆಯಿತ್ತು. ಮತ್ತೆ ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆಲೆ ಬೇರಾರದೋ ಬೇಗಮ್ ಆಗಿ ಪಾಕಿಸ್ತಾನಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದ್ದಳು. ಹಾಮಿದ್ ಭಾಯ್ ಅಂತಿಮ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಈ ವ್ಯರ್ಥ ಪ್ರೇಮದ ಸ್ವತ್ತಿಯು ಉರುಳಿನಂತೆ ಪೀಡಿಸತೊಡಗಿತ್ತು. ಬಹಳ ವರ್ಷಗಳ ಬಳಿಕ ಒಂದಿನ, ಯಾವುದೇ ಸೂಚನೆ ನೀಡದೆ, ಆಕೆ ಅವರನ್ನು ಭೇಟಿಯಾಗಲೆಂದು ಬಂದಳು. ಆಕೆಯನ್ನು ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟು ಅವರು ನೇರವಾಗಿ ನನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದರು.

“ಮಗೂ, ಇವತ್ತು ಅವಳು ಬಂದಿದ್ದಳು!”

“ಯಾರು?” ನಾನು ಕೇಳಿದೆ. ಅವರ ಸುಕ್ಕಾದ ಗಲ್ಲಗಳು ಕ್ಷಣ ಮಾತ್ರ ರಂಗೇರಿದುವು.

“ಇನ್ಯಾರು?” ನಕ್ಕು, ಅವರಂದರು:

ಯೌವನ ಸಂದಿತು, ಆದರೂ,

ಪ್ರಣಯ ವೇದನೆಯ ಈ ಕುಟುಕು

ಎಲ್ಲಿ ಅನುಭವವಾಗುತ್ತಿತ್ತೋ

ಅಲ್ಲೇ ಅನುಭವವಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಅವಳೇ- ಈಗ ತಿಳಿಯಿತೇ ಪಾಕಿಸ್ತಾನದಿಂದ ಬಂದಿದ್ದಳು.”

ನನಗಂತು ತಿಳಿಯದಿದ್ದೀತು? “ನೀವು ತಡೆದು ನಿಲ್ಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲವೇಕೆ ಹಾಮಿದ್ ಭಾಯ್? ಈಗ ಅವರ ಪತಿಯೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಕೇಳಿದೆ?”

“ಮಗೂ ನಮ್ಮ ದನಿ ಗಡುಸಾಗಿದ್ದು, ಹೃದಯ ತುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದಾಗಲೇ ನಾವು ಅವಳನ್ನು ತಡೆಯಲು ಶಕ್ತವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಮತ್ತಿನ್ನು ಈಗ ಹೇಗೆ ತಡೆವಂತಿದ್ದೆವು? ದನಿಯ ಗಡಸುತನವನ್ನಂತೂ ನೀನು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ! ಈಗ ನಮ್ಮ ಸ್ವರವೇ ನಮಗೆ ಕೇಳಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. (ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಅವರಿಗೆ ಕಿವಿ ದೂರವಾಗಿತ್ತು) ಹೃದಯದ ಬಡಿತವನ್ನು ನಾವು ಮನ್‌ಸೂರ್‌ನ ಕೈಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ. (ಲಖನೌನ ಪ್ರಖ್ಯಾತ

ಹೃದಯ ತಜ್ಞ ಡಾ. ಮನ್‌ಸೂರ್, ಅವರ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದು, ಊಟ, ತಿಂಡಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕಠಿಣ ನಿರ್ಬಂಧ ಹೇರಿದ್ದರು.) ನಮಗೆ ಅಭಿರುಚಿ ಇದ್ದುದು ಈ ಮೂರರಲ್ಲೇ— ಒಳ್ಳೆಯ ಊಟ, ಒಳ್ಳೆಯ ಪಾನೀಯ ಮತ್ತು ಒಳ್ಳೆಯ ತೊಡುಗೆ.”

ಅವರ ಈ ಮೂರೂ ಅಭಿರುಚಿಗಳಿಗೆ ನಾನು ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದ್ದೆ. ಕುಡಿಯುವುದನ್ನು ಬಹಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು; ತಿನ್ನುವುದನ್ನು ಮನ್‌ಸೂರ್‌ಮಿಯಾ ಬಿಡಿಸಿದ್ದರು; ಮತ್ತು ತೊಡುಗೆಯನ್ನು ಕೈಯ ಕೊರತೆಯೇ ನಿಯಂತ್ರಿಸಿತ್ತು. ಮದುವೆಮಗನಂತೆ ಸಿಂಗಾರವಾಗಿ ಸಿದ್ಧವಾಗಿ ಹೊರ ಹೊರಡುತ್ತಿದ್ದ ಅದೇ ಹಾಮಿಡ್ ಭಾಯಿ ಇವರೆಂದು ಯಾರು ತಾನೇ ಹೇಳಬಹುದಿತ್ತು? ಹೊರ ಹೋಗುವಾಗೆಲ್ಲ ಸರಕಾರೀ ನೌಕರನೊಬ್ಬ ಚರ್ಮದ ಚೀಲದಲ್ಲಿ ಬ್ರಶ್, ಪಾಲಿಶ್ ಸಮೇತ ಹಿಂದೆ ಹಿಂದೆ ಓಡಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದ. ಹತ್ತು ಹೆಜ್ಜೆ ನಡವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಪುನಃ ಪಾದರಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕನ್ನಡಿಯಂತೆ ಹೊಳಪಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆಪ್ಪರ್ ಶೇವ್ ಲೋಶನ್‌ನ ಸುಗಂಧ ಬಹು ದೂರದಿಂದಲೇ ಅವರ ಆಗಮನದ ಸೂಚನೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿತ್ತು. ಮತ್ತು ಈಗ? ಹರಿದ ಕಾಲ್ಚೀಲ ಪುರಾತನತೆಯನ್ನು ಸಾರುವಂತೆ ಐದರಲ್ಲಿ ಮೂರು ಕಾಲ್ಚರಳುಗಳು ಹೊರಗೀಡುಕುತ್ತಿದ್ದುವು! ಹೊಸತನ್ನು ಹೆಣೆದು ಕೊಟ್ಟರೆ, ಅದನ್ನೆಲ್ಲೋ ಕಳೆದು ಬಂದರು! ಆ ವಿರಾಟ ಶರೀರವು ಐದೈದು ಸೇರಿನ ಹತ್ತಿಯ ಹಾಸಿಗೆ, ಗೋದಡಿ, ದಾರದುಂಡೆಗಳನ್ನು ಚಿಕ್ಕ ಹೋಲ್ಡಾಲ್‌ನಲ್ಲಿ ತುಂಬಿದಂತೆ ರಿಕ್ವಾದಲ್ಲಿ ತುರುಕಿದಂತಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಚಿಂದಿಯಂತೆ ಕೊರಳಿಗೆ ಸುತ್ತಿದ ಮಫ್ಲರ್! ಅರ್ಧ ಮಲಗಿದ ಭಂಗಿಯಲ್ಲಿ ರಸ್ತೆಯಿಂದಲೇ ಕೂಗುತ್ತಿದ್ದರು. “ಏನು ಮಗೂ, ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದೀಯಾ?”

ಈಗೊಂದು ವರ್ಷದಿಂದ ರಿಕ್ವಾದಿಂದ ಇಳಿಯುವುದೂ ಅವರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಟ್ಟಲಲ್ಲಿ ಬಿಡಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಗೇ ಒಯ್ಯುತ್ತಿದೆ ನಾನು. ತುತ್ತು ಬಾಯಿಗೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವ ಶಕ್ತಿಯೂ ಅವರಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಬಾಗಿಲಲ್ಲೇ ಇವರಿಗೇನಾದ್ರೂ ಸಂಭವಿಸಿದರೆ ನಾನೇನು ಮಾಡಲೆಂಬ ಚಿಂತೆಯಿಂದ ನಾನು ಭೀತಳಾಗುತ್ತಿದ್ದೆ. ಅವರ ನೆನಪು ಶಕ್ತಿಯೂ ಗೋಜಲಾಗಿತ್ತು. ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಇಲ್ಲವಾದವರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. “ತ್ರಿಭೀ ಎಲ್ಲಿ? ಶುಕದೇವ್ ಎಲ್ಲಿ? ಹೋಗು, ಅವರನ್ನು ಕರೆ ತಾ. ನಾವು ಇಷ್ಟು ದೂರದಿಂದ ಬಂದಿದ್ದೇವೆ. ಅವರೋ, ಅಂತಃಪುರದಲ್ಲಿ ಪರದೆಯ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿದ್ದಾರೆ!”

ಅವರು ಕರೆಯುತ್ತಿರುವ ನನ್ನ ದೊಡ್ಡಣ್ಣ ಹಾಗೂ ನನ್ನವರು ಎಂದೋ ಹೋಗಿಯಾಗಿದೆ ಎಂದು ನಾನೆಂದರೆ, “ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ? ನೀನು ಹೋಗಿ ಅವರನ್ನು ಕರೆಯುವುದಿಲ್ಲವೇಕೆ?” ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು.

“ನಾನು ಹೋಗುವಂತಿದ್ದರೆ....!”

“ನಾನು ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ!” ಪಠಾಣಿ ರಕ್ತ ಅವರ ನರಗಳಲ್ಲಿ ಪುನಃ ನುಗ್ಗಲಾರಂಭಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

“ಅಲ್ಲಿ ಯಾರ ಆಜ್ಞೆಯೂ ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಮಿಡ್ ಭ್ಯಾ, ಆಂಗ್ಲ ಸಾರ್ವಭೌಮತ್ವದ ನಿಷ್ಠಾವಂತ ಪುತ್ರನದೂ ನಡೆವಂತಿಲ್ಲ!”

ನನಗೆ ನಗು ಬಂತು; ಅವರು ಸಿಟ್ಟಾದರು.

“ನಗುತ್ತೀಯಾ! ಹಲ್ಲು ಮುರೀತೇನೆ, ನೋಡು. ಹೋಗು, ಅವರನ್ನು ಕರೆತಾ!” ಅವರು ಗರ್ಜಿಸುತ್ತಿದ್ದರು; ಹಾಗೂ ಅಕ್ಕ ಪಕ್ಕದ ಕಿಟಕಿಗಳಿಂದ ಕುತೂಹಲದ ಕಣ್ಣು ಇತ್ತ ಇಣುಕುತ್ತಿದ್ದುವು. ಮತ್ತೆ ಅವರ ಬೈಗುಳ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಭೂಮಿ ಒಡೆದು ನನ್ನನ್ನು ನುಂಗಬಾರದೇ ಎಂದು ನನಗನಿಸುತ್ತಿತ್ತು ಈ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ರಸ್ತೆ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿವಶಳಾಗಿ ನಿಂತು ದುರ್ವಾಸರಂತಹ ಹಾಮಿಡ್ ಭ್ಯಾಯ ಬೈಗುಳಗಳನ್ನು ಸಹಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ! ನನ್ನ ಪಾಲಿಗೇನೋ ಅವರ ಈ ಬೈಗುಳು ಆ ಪರಮ ಫಕೀರನ ಬೈಗುಳಗಳಂತೆ ಆಶೀರ್ವಚನ ಸ್ವರೂಪವಾಗಿ ಅದೃಷ್ಟವನ್ನೇ ತಂದರೂ, ಜನರಿಗೇನು ಗೊತ್ತು? ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ರಿಕ್ವಾಲನೂ ದುಃಖಿತನಾಗಿ ನುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದ, “ಏನು ಹೇಳುವುದು ಬಹೂಜೀ, ಸಾಹಬ್‌ಜಾದಾ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಹುಚ್ಚಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಈಗಿನ್ನು ಅಲ್ಲಾ ಮಿಯಾ ಇವರನ್ನು ಕರಕೊಂಡರೆ ಸಾಕು!”

ಬಹಳ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಅವರ ರಿಕ್ವಾಲಾನಾಗಿದ್ದ ಆತ, ಅವರೇ ಅನ್ನುವಂತೆ ಅವರ ಫ್ರೆಂಡ್, ಫಿಲಾಸಫರ್, ಗೈಡ್ ಆಗಿದ್ದ.

“ನನಗಂತೂ ತುಂಬ ಒಳ್ಳೆಯದು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ಬಾರಿ ‘ಪಾಕೀಜಾ’ ಚಿತ್ರ ತೋರಿದ್ದಾರೆ. ಬಹೂ, ತಮ್ಮೊಡನೇ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡು! ಲಖನೌನ ಒಂದು ಚಿತ್ರವೇ ಇವರೊಡನೆ ಮುಗಿದಂತೆ!”

ಒಂದೊಮ್ಮೆ ದಿನದ ಮೂರೂ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳನ್ನು ಅವರು ನೋಡುವುದಿತ್ತು. ಚಿತ್ರದ ಮೋಹ ತೊರೆದೊಡನೆ, ತಿರುಗಾಡುವ ಫಕೀರರಾದರು. ಇದೇ ರಿಕ್ವಾದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಲಖನೌನ ಗಲ್ಲಿ ಗಲ್ಲಿಗಳನ್ನೂ ತಿರುಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಹಾನಗರ್, ನಿಶಾನ್‌ಗಂಜ್, ನಖಾಸ್, ಅಮೀನಾಬಾದ್ - ಹೀಗೆಲ್ಲ, ನಗರದ ಪ್ರತೀ ಮೂಲೆ ಮೂಲೆಯಲ್ಲೂ ಅವರ ಪರಿಚಿತರಿದ್ದರು. ಕೊನೆಗೊಮ್ಮೆ ಅಲ್ಲಿಂದಲೂ ದೂರಾದರು. ಒಮ್ಮೆ ನನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಾಗ ನಾನು ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿದ್ದೆ. ಹೊರಬರಲು ತಡವಾಯಿತು. ಸಿಟ್ಟಾಗುವರೆಂಬ ಭಯ ಕಾಡಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅಂದೇನೋ ಬೆಂಕಿಯ ಹೊಳೆ ಹಿಮದ ಮಾಲೆಯಾದಂತಿತ್ತು. ಇಳಿದು ಹೋದ ಅವರ ಮುಖ, ಕಣ್ಣೀರು ತುಂಬಿದ ಆ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಅಪರಾಧಿ ಭಾವದಿಂದ ನನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ನನಗೇ ಜಿಗುಪ್ಸೆ ಅನಿಸಿತು. ಒಂದು ದಿನ

ಪೂಜೆಯನ್ನು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತಗೊಳಿಸಿದ್ದರೇನಾಗುತ್ತಿತ್ತು? ಒಂದೊಮ್ಮೆ ಅವರ ಕಾರ್‌ನ ಶಬ್ದ ಕೇಳಿದರೆ ಸಾಕು. ಓಡುತ್ತಾ ಮೆಟ್ಟಿಲಿಳಿದು, ಅವರನ್ನು ಆತುಕೊಂಡು, “ಏನು ತಂದಿದ್ದೀರಿ, ಹಾಮಿದ್‌ಭ್ಯಾ? ನನಗೋಸ್ಕರ ಏನು ತಂದಿದ್ದೀರಿ?” ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದ ನಾನೇ ಇಂದು ಆ ಹಿರಿಯರನ್ನು ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿದೆ! “ಕ್ಷಮಿಸಿ, ಹಾಮಿದ್‌ ಭ್ಯಾ! ಪೂಜೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ” ಅಂದೆ. ಅವರು ಏನೂ ನುಡಿಯಲಿಲ್ಲ.

ನಾನು ಬಳಿ ಹೋದೊಡನೆ ನನ್ನ ಕೈ ಹಿಡಿದರು. ಅದುವರೆಗೆ ಗಂಟಲಲ್ಲಿ ತಡೆದಿದ್ದ ದುಃಖಭರವು ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಇಳಿದು ಬಂತು. ಹೀಗೆ ಮಕ್ಕಳಂತೆ ಅವರು ಅಳುವುದನ್ನು ನಾನು ಹಿಂದೆಂದೂ ನೋಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಏನೋ ಆಳವಾದ ಪೆಟ್ಟು ತಿಂದಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. “ಕ್ಷೇಮವಿಲ್ಲವೇ ಹಾಮಿದ್‌ಭ್ಯಾ? ಏನಾಯ್ತು?” ನಾನು ಕೇಳಿದೆ.

“ಏನು ಹೇಳಲಿ, ಮಗೂ? ಒಂದು ನಿನ್ನ ಮನೆ, ಇನ್ನೊಂದು ಚಾಚೀ ಮನೆ- ಎರಡೇ ಉಳಿದಿತ್ತು, ನಮ್ಮ ಪಾಲಿಗೆ! ಇಂದು ಅಲ್ಲಿಂದಲೂ ದುರ್ದಾಸ ಸಿಕ್ಕಿತು. ‘ಹಾಮಿದ್, ಇನ್ನು ಇಂತಹ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರ್ಬೇಡ,’ ಅಂತ ಅಂದುಬಿಟ್ಟರು ಚಾಚೀ!”

ಅವರಿಗೆ ಪ್ರಿಯಳಾಗಿದ್ದ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನ ಮಗಳೊಬ್ಬಳು ಕೆಲದಿನಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಪತ್ರ ಬರೆದಿದ್ದಳು: “ನೀನನ್ನು ಆಲೀಗಡ್‌ಗೆ ಬರಬೇಡ, ಹಾಮಿದ್. ರೈಲಿನಲ್ಲೇ ಏನಾದರೂ ಸಂಭವಿಸಿದರೆ! ಒಂದು ವೇಳೆ ಬಂದರೂ ನಾನೀಗ ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲಾರೆ. ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತು- ನನ್ನ ರೋಗಿಗಳಿಂದಾಗಿ ನನಗೆ ಬಿಡುವೇ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೊಬ್ಬ ರೋಗಿಯನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಸಾಧ್ಯ!”

“ನೋಡಿ, ನನ್ನ ತಂಗಿಗೂ ನಾನು ಇನ್ನೊಬ್ಬ ರೋಗಿಯಾದೆನಷ್ಟೇ!” ಅಹತರಾಗಿದ್ದರೂ ಅವರು ತಮ್ಮ ವಿನೋದಪ್ರಿಯತೆಯನ್ನು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ.

ಹಸಿಮಣ್ಣು ಗೋಡೆಯಿದು ಬಿದ್ದುದೇ ತಡ;

ನನ್ನಂಗಳದಿ ಜನರು ಕಾಲ್ದಾರಿ ಎಬ್ಬಿಸಿದರು!

ಪಾಕಿಸ್ತಾನದ ವಿದೇಶ ಸಚಿವ ಸಾಹಬ್‌ಜಾದ ಯಾಕೂಬ್‌ಖಾನ್, ಅವರ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನ ಮಗನಾಗಿದ್ದರು. ಒಂದಿನ ನಾನೆಂದು “ಎಷ್ಟೊಂದು ನಿಮ್ಮಂತೆಯೇ ಇದ್ದಾರೆ. ಅವರು! ನಿನ್ನೆ ಟೆಲಿವಿಜನ್‌ನಲ್ಲಿ ನೋಡಿದೆ.”

“ರೂಪದಲ್ಲಷ್ಟೇ ಹೋಲಿಕೆಯಿದೆ, ಮಗೂ; ಅದೃಷ್ಟದಲ್ಲಲ್ಲ!”

ನಾನು ಲಖನೌನಿಂದ ದೂರ ಹೊರಟಾಗಲೆಲ್ಲ ಅವರು ಖಿನ್ನರಾಗುತ್ತಿದ್ದರು: “ನೀನು ಹೊರಟರೆ ನಮಗೆ ತುಂಬ ಏಕಾಕಿಯಾದಂತನಿಸುತ್ತದೆ. ನಮಗೇನಾದರೂ ಆದರೆ ಕಬರಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ನಮ್ಮನ್ನು ತಲುಪಿಸುವವರಾರು?”

ನಾನು ನಕ್ಕು ಅವರನ್ನು ಛೇಡಿಸಿದ್ದೆ: “ಹಾಮಿದ್‌ಭ್ಯಾ, ನಾನು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಚಿತೆವರೆಗೆ ಮಾತ್ರ ತಲುಪಿಸಬಲ್ಲೆ; ನಾನು ಹಿಂದೂ, ನೀವು ಮುಸಲ್ಮಾನರೆಂದು ನೀವು ಮರೆಯುತ್ತೀರಿ.”

ಅವರು ಲಾಹಾಲ್ ಉಚ್ಚರಿಸಿ ನನ್ನನ್ನು ಗದರಿದ್ದರು. “ಮತ್ತೆ ಅದೇ ಅಶಿಷ್ಟ ಮಾತು! ನೀನು ಹಿಂದೂ ಅಲ್ಲ, ನಾನು ಮುಸಲ್ಮಾನನಲ್ಲ; ಮಂದಿರ ನಿನ್ನದಲ್ಲ, ಮಸ್‌ಜಿದ್ ನನ್ನದಲ್ಲ. ಇಷ್ಟೇ ನೆನಪಿಟ್ಟುಕೋ ಮಗೂ, ನೀನು ನಮ್ಮ ತಂಗಿ; ನಾನು ನಿನ್ನಣ್ಣ. ನಮ್ಮ ನಡುವೆ ಇರುವುದು ಇದೇ ಒಂದು ಸಂಬಂಧ; ಎಂದಿಗೂ ಇರುವಂತಹುದು.”

ಆ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಅವರು ಸಾಯುವ ಘಳಿಗೆಯವರೆಗೂ ಪಾಲಿಸಿದರು. ನನ್ನ ಹೆಣ್ಣುಕೈಲರ ಮದುವೆಗೂ ಬಂದಿದ್ದರು. ನನ್ನ ಅಳಿಯಂದಿರೆಲ್ಲರೂ ಅವರ ಚರಣಸ್ಪರ್ಶ ಮಾಡಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದರು. ನನ್ನ ಮಗನಿಗಂತೂ ಸ್ವಂತ ಮಾವನಂತಿದ್ದರು, ಅವರು. ಸೊಸೆಯಂತೂ ಸರಿ, ಸೊಸೆಯ ತಾಯಿಯೂ ಅವರಿಗಾಗಿ ಕುರಿಯುಣ್ಣೆಯ ಬೆಲೆಬಾಳುವ ಸ್ಲೆಟರ್ ಕಳಿಸಿದಾಗ ನಿಷ್ಕಪಟ ಅಶ್ರುಜಲದಿಂದ ಅವರ ಕಣ್ಣು ಹೊಳೆದಿದ್ದವು.

ಇದೇ ಮಾರ್ಚ್‌ನಲ್ಲಿ ಅವರು ನನ್ನನ್ನು ಕಾಣಲೆಂದು ಬಂದಾಗ, ಎರಡೂ ಪಾದಗಳು ಬಾತಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡೆ. ಅಸಂಬದ್ಧ ಮಾತುಗಳ ನಡುವೆ ಅತೀತದ ನೆನಪುಗಳು ಚಾಟಿಯೇಟಿನ ಬಿಸಿ ತಾಕಿದಂತೆ ಅವರನ್ನು ಸಚೇತನರಾಗಿಸುತ್ತಿತ್ತು; “ಮಗೂ, ಇದು ನಮ್ಮ ಕೊನೆಯ ಭೇಟಿ! ಇನ್ನೊಂದು ನಾವು ನಿನ್ನನ್ನು ಕಾಣುವೆ!”

ಬಳಿಕ ನನ್ನ ಕೈಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಬಾತುಹೋದ ಬೆರಳುಗಳಿಂದ ಹಿಡಿದು ಹಣೆಗೊತ್ತಿಕೊಂಡರು. ಶಬ್ದಗಳು ನನ್ನ ಗಂಟಲಲ್ಲಿ ಹೂತುಹೋಗಿದ್ದವು. ಆದರೂ ಸಾವರಿಸಿಕೊಂಡು ನುಡಿದೆ: “ಏನು ಮಾತುಂತ ಆಡ್ತಾ ಇದ್ದೀರಿ, ನೀವು?! ನೋಡುತ್ತಿರಿ, ಈದಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಸರಿಯಾದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಮುಟ್ಟುವೆ.”

ಆದರೆ, ನಾನೆಲ್ಲಿ ತಲುಪಲು ಶಕ್ಯಳಾಗಿದ್ದೆ?!

ಬಮ್ಮೆ ಅವರಂದಿದ್ದರು, “ಮರಣಕ್ಕೆ ಎಂದೂ ಹೆದರಬೇಡ. ನಮ್ಮನ್ನು ನೋಡು, ಎಂದಿನಿಂದಲೂ ಎರಡೂ ಕಾಲು ಗೋರಿಯಲ್ಲಿ ಇಳಿಬಿಟ್ಟು ಕುಳಿತಿದ್ದೇವೆ. ಅಲ್ಲಾ ಮಿಯಾ. ಕರೆದಾಕ್ಷಣ ಗೋರಿಗಳಿಯುತ್ತೇವೆ. ನೆನಪಿಡು, ಹೇಡಿಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸಾವು ಪೀಡಿಸಿ ಕೊಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಇಲಿ ತನಗೆ ಹೆದರುತ್ತದೆಂದೇ ಬೆಕ್ಕು ಅದನ್ನು ಆಡಿಸಿ ಆಡಿಸಿ ಕೊಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಸಾವಿಗೆ ಹೆದರದವರನ್ನು ಸಾವು ಭುಜದ ಮೇಲೆ ಹೊತ್ತು ಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತದೆ.”

ನಿಜ! ಸಾವು ಅವರನ್ನು ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಹೊತ್ತೇ ಒಯ್ದಿತು! ಲಖನೌನ ಯಾವ ಗಲ್ಲಿಯ ಎರಡು ಗಜ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಆ ನನ್ನಣ್ಣ ಚಿರನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಒರಗಿದ್ದಾರೋ ಏನೋ! ಎಂದಾದರೊಂದು ದಿನ ಆ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಹುಡುಕಿಯೇ ತೀರುತ್ತೇನೆ. ಆ ದೇವದೂತನ ಸಮಾಧಿಯಿಂದ ಸದಾ ಇದೇ ಮಾತು ಧ್ವನಿಸುತ್ತದೆಯೆಂದೂ ಬಲ್ಲೆ: “ನೀನು ಹಿಂದೂ ಅಲ್ಲ. ನಾನು ಮುಸಲ್ಮಾನನಲ್ಲ; ಪುಂದಿರ ನಿನ್ನದಲ್ಲ, ಮಸೀದಿ ನನ್ನದಲ್ಲ. ಇಷ್ಟು ನೆನಪಿಟ್ಟುಕೋ ಮಗೂ, ನೀನು ನಮ್ಮ ತಂಗಿ, ನಾವು ನಿನ್ನಣ್ಣ. ಇದೊಂದೇ ಸಂಬಂಧ ನಮ್ಮದು ಮತ್ತು ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಇರುವುದು.”

ಅನುವಾದ : ಶಿವಾನೀಜೀ

ಅನುವಾದ : ಶ್ಯಾಮಲಾ ಮಾಧವ್

ಉದರದ ಎಲೆ

ವಾಷಿಂಗ್ಟನ್ ಚೌಕದ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಚೆಲ್ಲಾಪಿಲ್ಲಿಯಾಗಿ ಹರಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಓಣಿಗಳು. ಅಂಕುಡೊಂಕಾಗಿ ಚಾಚಿಕೊಂಡಿರುವ ರಸ್ತೆಗಳು.... ಎಲ್ಲೆ ಹೊರಟರೂ ತಿರುಗಿ ಇತ್ತಲೇ ಬರುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ. ಈ ಓಣಿಗಳ ನಡುವೆ ಕಲಾವಿದನೊಬ್ಬ ಪಿಸುರಿದ ಮಾತುಗಳು 'ಕಲಾವಿದರಿಂದ ತುಂಬಿ ತುಳುಕುವ ಈ ಓಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಣ್ಣ, ಕಾಗದ ಹಾಗೂ ಕ್ಯಾನ್ವಾಸಗಳಿಗೆ ತೆರಿಗೆ ವಿಧಿಸಲು ಹೊರಟರೆ ಆತ, ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಕಲಾ ಸೌಂದರ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನನಾಗಿ ಸುಂಕವನ್ನು ಕಲೆ ಹಾಕುವ ಮುನ್ನವೇ, ಪುನಃ ಅದೇ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬಂದು ಮುಟ್ಟುತ್ತಾನೆ.'

ತನ್ನದೇ ಆದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಈ ಪುಟ್ಟ ಗ್ರೀನವಿಚ್ ಹಳ್ಳಿ ಕಲಾವಿದರಿಗೆ ಆಕರ್ಷಣೆಯ ಕೇಂದ್ರ. ಡಚ್ ಕಾಲದ ಚಾವಣಿಯನ್ನು ಹೊಡೆದು, ಉತ್ತರದಿಕ್ಕಿನ ಕಿಡಕಿಯಿಂದ ಇಣುಕುತ್ತ ಪರಸ್ಪರ ಮಾತನಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ, ಕಡಿಮೆ ಬಾಡಿಗೆಯ ಪುಟ್ಟ ಮನೆಗಳಿಗಾಗಿ ಸದಾ ಕಲಾವಿದರ ಪರದಾಟ. ಆರನೆಯ ರಸ್ತೆಯ ಬಾಜಾರಿನಿಂದ ಕೆಲವೊಂದು ತಾಟು ತಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಕೊಂಡು ತಂದರಾಯಿತು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅವರ ವಸಹಾತು.

ಮೂರು ಅಂತಸ್ತಿನ ಆದರೆ ತಳಹದಿಯ ಹೆಚ್ಚು ಎತ್ತರಕ್ಕೇರಿದ ಇಟ್ಟಂಗಿಯ ಕಟ್ಟಡದ ಕೊನೆಯ ಮಾಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಯೂ ಮತ್ತು ಜೊನ್ನಿಯವರ ಸ್ವಡಿಯೋ, ಒಬ್ಬಳು ಮೈನೆ ಊರಿನವಳಾದರೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬಳು ಕ್ಯಾಲಿಫೋರ್ನಿಯಾದವಳು. ಇಂಗ್ಲೀ ಸ್ಟೀಟಿನ ಡೆಲ್ಟೊನಿಕಾ ಹೋಟೆಲ್‌ನ ಟೇಬಲ್ ಮೇಲೆ ಚಹಾದ ಗುಟುಕನ್ನು ಹೀರುತ್ತ, ಕಲೆ, ತಿಂಡಿ ಹಾಗೂ ಇನ್ನಿತರ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ತಮ್ಮ ಅಭಿರುಚಿ ಒಂದೇ ಆಗಿರುವುದನ್ನು ಮನಗಂಡಿದ್ದೇ, ಅವರ ಸ್ವಡಿಯೋ ಅಲ್ಲಿ ತಳವೂರಲು ಕಾರಣವಾಯಿತು.

ಅದು ಆದಾಗ ಇನ್ನೂ ಮೇ ತಿಂಗಳು, ನವೆಂಬರ್ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಆ ಇಕ್ಕಟ್ಟಾದ ಓಣಿಗಳ, ಹಾವಸೆ ಬೆಳೆವ ಜಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಆಗಂತುಕನೊಬ್ಬ ಹೊಕ್ಕಿದ್ದ. ವೈದ್ಯರು ಅವನಿಗೆ ನ್ಯೂಮೋನಿಯಾ ಎಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಅವನು ಪೆಡಂಭೂತವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ನಿಶ್ಯಬ್ದವಾಗಿ ಜನರನ್ನು ಹೆಕ್ಕಿ ತೆಗೆದು ಕಬಳಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ದಿನದಿಂದ ದಿನಕ್ಕೆ ಅವನ ದಾಪುಗಾಲಿನ ರಭಸಕ್ಕೆ ಬಲಿಯಾಗುವವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಲೇ ಇತ್ತು.

ಈ ನ್ಯೂಮೋನಿಯಾ ಎನ್ನುವ ಪೆಡಂಭೂತ ಕರುಣೆ ಎನ್ನುವದನ್ನೇ ಅರಿಯದವನಾಗಿದ್ದ ಕ್ಯಾಲಿಫೋರ್ನಿಯಾದ ತಂಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದ ನಾಜೂಕಾದ ಜೋನ್ನಿಯನ್ನೂ ಅವನು ಹಿಡಿದಬಿಟ್ಟ. ಅವನ ಹೊಡೆತದಿಂದ ನಲುಗಿದ ಅವಳು ಮಿಸುಕಾಡದೆ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿ, ಪುಟ್ಟ ಡಚ್ ಕಿಡಕಿಯ ಮೂಲಕ ಪಕ್ಕದ ಇಟ್ಟಿಗೆಯ ಮನೆಯನ್ನೇ ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಒಂದು ದಿನ ಅವಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಲು ಬಂದ ಡಾಕ್ಟರ್ ತನ್ನ ಒರಟಾದ ಹುಬ್ಬುಗಳನ್ನು ಹಾರಿಸುತ್ತ ಸ್ತೂಳನ್ನು ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಕರೆದ. ಧರ್ಮಾಮೀಟರದಲ್ಲಿರುವ ಪಾದರಸವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಲೇ ನುಡಿದ 'ಅವಳು ಬದುಕುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಹತ್ತರಲ್ಲಿ ಒಂದರಷ್ಟು. ಅವಳಲ್ಲಿ ತನಗೆ ಗುಣವಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವ ಭರವಸೆಯೇ ಉಳಿದಿಲ್ಲ. ಜನರಲ್ಲಿರುವ ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿಯ ಕೊರತೆಯಿಂದಲೇ ಅವರು ಆ ದೈತ್ಯನಿಗೆ ಬಲಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ವೈದ್ಯಸಂಹಿತೆಯೇ ಸುಳ್ಳೆನಿಸುವಂತೆ' ಎನ್ನುತ್ತ ಡಾಕ್ಟರ್ ಸ್ತೂಳನ್ನು ಕೇಳಿದ 'ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಏನಿದೆ?'

'ಅವಳಿಗೆ ನೇಪಲ್ಯ ಸಮುದ್ರದ ವರ್ಣಮಯ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಬಿಡಿಸುವ ಆಸೆ' ಸ್ತೂ ನುಡಿದಳು.

'ಏನು? ಅವಳಿಗೆ ವರ್ಣಮಯ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಬಿಡಿಸುವ ಇಚ್ಛೆಯೇ? ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಯಾವ ಪುರುಷನೂ ಇಲ್ಲವೇನು?' ಡಾಕ್ಟರ್ ಕೇಳಿದ.

'ಪುರುಷನಿಗೆ ಆ ಅರ್ಹತೆಯಿದೆಯೇ?' ಎಂದು ಕೇಳಿದ ಸ್ತೂಳ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಂಗ್ಯವಿತ್ತು.

'ಹಾಗೇನಿಲ್ಲ' ಎಂದು ಅವಳು ನುಡಿದಳು.

'ಹಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ, ಅದು ಅವಳ ದೌರ್ಬಲ್ಯ' ಎಂದ ಡಾಕ್ಟರ್.

'ನಾನು ನನ್ನ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡಬಲ್ಲೆ. ಆದರೆ ಯಾವಾಗ ರೋಗಿ ತನ್ನ ಶವದ ಮೆರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಗುವ ಗಾಡಿಗಳನ್ನು ಎಣಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಾನೋ ಆಗ ನಾನು ಕೊಡುವ ಔಷಧಿಯು ಅರ್ಥದಷ್ಟು ತನ್ನ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅವಳು ಅದರ ಬದಲಾಗಿ ಚಳಿಗಾಲದ ಗಡಿಯಾಳದ ಹೊಸ ವಿನ್ಯಾಸದ ಬಗ್ಗೆ ಆಸಕ್ತಿ ವಹಿಸಿದರೆ ಅವಳು ಉಳಿಯುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಹತ್ತರಲ್ಲಿ ಒಂದರ ಬದಲಾಗಿ ಐದರಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಬಹುದು.'

ಸ್ತೂ ಪಕ್ಕದ ಕೋಣೆಗೆ ಹೋಗಿ ಮನಸಾರೆ ಅತ್ತಳು. ಅವಳ ಕರವಸ್ತ್ರ ತೊಯ್ದು ತೊಪ್ಪಡಿಯಾಗಿತ್ತು. ಆದರೂ ಸಾವರಿಸಿಕೊಂಡು ರಾಗವಾಗಿ ಸಿಳ್ಳು ಹೊಡೆಯುತ್ತ ಉಲ್ಲಾಸದ ನಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಜೋನ್ನಿಯು ಕೋಣೆಯನ್ನು ಹೊಕ್ಕಳು.

ಚಾದರದೊಳಿಗೆ ಹುದುಗಿಕೊಂಡಿದ ಜೋನ್ನಿ ಯಾವ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳಿಗೆ ಜೊಂಪು ಹತ್ತಿದೆಯೇನೋ ಎಂದುಕೊಂಡ ಸ್ಯೂ ಸುಮ್ಮನಾದಳು. ಅವಳು ಮ್ಯಾಗಜಿನ್ ಒಂದರ ಕಥೆಯನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವ ಕಷ್ಟ ಬಿಳುಪಿನ ಚಿತ್ರ ಬಿಡಿಸಲು ಬೋರ್ಡ್‌ನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಮ್ಯಾಗಜಿನ್‌ಗಳಿಗೆ ಕಥೆ ಬರೆದು ಸಾಹಿತ್ಯಲೋಕಕ್ಕೆ ಪದಾರ್ಪಣ ಮಾಡುವ ಯುವ ಲೇಖಕರಂತೆ ಮ್ಯಾಗಜಿನ್‌ಗಳಿಗೆ ಚಿತ್ರ ಬರೆಯುವದರ ಮೂಲಕ ಕಲೆಯ ಲೋಕವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವ ಚಿತ್ರಕಲಾವಿದರು. ಸ್ಯೂ ಕುದರೆ ಸವಾರಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಒಕ್ಕಣ್ಣಿನ ನಾಯಕನ ಉಡುಪುಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ವಿನ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಕ್ಷೀಣದ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಪದೇ ಪದೇ ಏನನ್ನೋ ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತಿರುವ ಜೋನ್ನಿಯ ಸ್ವರ ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಸ್ಯೂ ತನ್ನ ಕೆಲಸವನ್ನು ಬದಿಗೊತ್ತಿ ಜೋನ್ನಿಯ ಬಳಿಸರಿದಳು. ಕಣ್ಣ ಕೀಲಿಸದೇ ಕಿಡಕಿಯ ಹೊರಗೆ ನೋಡುತ್ತಾ ಅಂಕೆಗಳನ್ನು ತಿರುವುಮುರವಾಗಿ ಎಣಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು... ಹನ್ನೆರಡು, ಹನ್ನೊಂದು, ಹತ್ತು, ಒಂಬತ್ತು, ಎಂಟು, ಏಳು. ಅದನ್ನೇ ಪದೇ ಪದೇ ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಏನಿರಬಹುದು ಎನ್ನುವ ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಸ್ಯೂ ಕಿಡಕಿಯಿಂದಾಚೆಗೆ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಹರಿಸಿದಳು. ನಲವತ್ತು ಅಡಿಯ ಆಚೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಥಿಲವಾದ ಬುಡುವನ್ನುಳ್ಳ ಮುದಿಯಾದ ಐವಿ ಪೈನ್ ಗಿಡ, ತನ್ನಂತೆಯೇ ಮುದಿಯಾದ ಆ ಇಟ್ಟಂಗಿಯ ಕಟ್ಟಡಕ್ಕೆ ಆತುಕೊಂಡಿದೆ. ಚಳಿಗಾಳಿಯ ಹೊಡೆತಕ್ಕೆ ಎಲೆಗಳೆಲ್ಲ ಉದುರಿ ಒಂದು ಅಸ್ಥಿಪಂಜರದಂತೆ ತೋರುವ ಆ ಮರ ಆಸರೆಗಾಗಿ ಆ ಮುರುಕು ಕಟ್ಟಡದ ಮೇಲೆ ವಾಲಿಕೊಂಡಿದೆ.

‘ಏನದು?’ ಸ್ಯೂ ಕೇಳಿದಳು. ‘ಆರು’ ಜೋನ್ನಿ ಉಸುರಿದಳು ‘ಸುಮಾರು ನೂರು ಎಲೆಗಳಿದ್ದವು ಗೊತ್ತಾ, ಕೇವಲ ಮೂರು ದಿನಗಳ ಹಿಂದೆ. ಎಣಿಸಿ ಎಣಿಸಿ ತಲೆನೋವು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು. ಈಗ ನನ್ನ ಕೆಲಸ ಹಗುರವಾಗಿದೆ. ನೋಡು, ಮತ್ತೊಂದು ಎಲೆಯೂ ಉದುರಿತು. ಈಗ ಕೇವಲ ಐದೇ ಎಲೆಗಳು ಉಳಿದಿವೆ.’ ‘ಏನದು? ಸರಿಯಾಗಿ ಹೇಳಬಾರದೇ?’ ಎಂದಳು ಸ್ಯೂ.

‘ನಿನಗೆ ಡಾಕ್ಟರ್ ಹೇಳಿಲ್ಲವಾ?’ ಜೋನ್ನಿ ಹೇಳಿದಳು. ‘ಐವಿ ಮರದ ಎಲೆಗಳು ಪಟಪಟನೆ ಉದುರುತಿವೆ. ಕೊನೆಯ ಎಲೆ ಉದುರಿದ ದಿವಸವೇ ನನ್ನ ಕೊನೆಯ ದಿನ ಗೊತ್ತಾ.’ ‘ಏನಿದು ಹುಚ್ಚಾಟ!’ ಗದರಿಸಿದಳು ಸ್ಯೂ. ‘ಐವಿ ವೈನ ಗಿಡದಿಂದ ತಯ್ಯಾರಾದ ವೈನ ನಿನಗೆ ಪ್ರಿಯವಾಗಿತ್ತು, ಅಲ್ಲವೇ, ಆದರೆ ಮೂರ್ಖತಂತೆ ಮಾತನಾಡಬೇಡ ಜೋನ್ನಿ, ಆ ಮರದ ಎಲೆಗಳು ಉದುರುವುದಕ್ಕೂ ನಿನಗೆ ಗುಣವಾಗುವುದಕ್ಕೂ ಏನು ಸಂಬಂಧ? ಡಾಕ್ಟರ್ ಹೇಳಿದ್ದಾದರೂ ಏನು? ನಿನಗೆ ಗುಣವಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಹತ್ತರಲ್ಲಿ ಒಂದರಷ್ಟು ಎಂದು. ನ್ಯೂಯಾರ್ಕ್‌ನ ಕಟ್ಟಡಗಳನ್ನು ಸುತ್ತುವಾಗ, ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರಿನಲ್ಲಿ ಓಡಾಡುವಾಗ ಕೂಡ ನಾವು ಬದುಕುಳಿಯುವ

ಸಾಧ್ಯತೆ ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲವೇನು? ನಾನು ಮಾಡಿದ ತಿಳಿಸಾರನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಕುಡಿ, ನಾನು ಕೂಡ ನನ್ನ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಮ್ಯಾಗಜಿನ್ ಸಂಪಾದಕನಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಸಿಗುವ ಹಣದಿಂದ ನನ್ನ ಅಸ್ವಸ್ಥ ಮಗುವಿಗಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಒಳ್ಳೆಯ ವೈನ್ ಹಾಗೂ ನನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ಹಂದಿಯ ಮಾಂಸವನ್ನು ತರುತ್ತೇನೆ.'

'ನನಗಿನ್ನೇನು ವೈನ್ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ' ಜೋನ್ನಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಳು. 'ನೋಡು ಮತ್ತೊಂದು ಎಲೆ ಕೂಡ ಉದುರಿತು. ಕೇವಲ ನಾಲ್ಕೇ ಉಳಿದಿವೆ. ನನಗಾಗಿ ತಿಳಿಸಾರು ಕೂಡ ನೀನು ಮಾಡಬೇಡ. ಇಂದು ರಾತ್ರಿಯಾಗುವವರೆಗೆ ಎಲ್ಲ ಎಲೆಗಳೂ ಉದುರಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ನನಗೆ ಗೊತ್ತು. ಕೊನೆಯ ಎಲೆ ಉದುರಿದ ಮೇಲೆ ನಾನೂ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನನ್ನಗಲಿ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ ನೋಡು.'

ಅವಳ ಹತ್ತಿರ ಬಾಗುತ್ತ ಸ್ಯೂ ನುಡಿದಳು 'ನಿನ್ನ ಕೆಲಸ ಇನ್ನೂ ಬಾಕಿ ಉಳಿದಿದೆ. ನಾಳೆಯವರೆಗೆ ಆ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಲೇ ಬೇಕು. ಚಿತ್ರ ತೆಗೆಯಲು ಬೆಳಕು ಬೇಕು. ಕಿಡಕಿಯನ್ನು ತೆಗೆದಿಡಬೇಕು. ನೀನು ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವಿಯಾ? ಆ ಕಿಡಕಿಯಿಂದ ಹೊರನೋಡಬೇಡ ಮತ್ತೆ.'

'ಪಕ್ಕದ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರ ಬಿಡಿಸಲಾರೆಯಾ' ಜೋನ್ನಿ ತಣ್ಣಗೆ ಕೇಳಿದಳು.

'ನನಗೆ ನಿನ್ನ ಬದಿಗಿರಲು ಇಷ್ಟ. ಇನ್ನೊಂದು ವಿಷಯವೆಂದರೆ ನನಗೆ ನೀನು ಆ ಎಲೆಗಳನ್ನು ಎಣಿಸುವ ಹುಚ್ಚಾಟವನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲ.'

'ನಿನ್ನದು ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸು' ಎಂದಳು ಕೆಳಗುರುಳಿದ ಪ್ರತಿಮೆಯಂತೆ ಪೇಲವವಾಗಿ ಮಲಗಿದ ಜೋನ್ನಿ 'ನನಗೆ ಕೊನೆಯ ಎಲೆಯು ಉದುರುವದನ್ನು ನೋಡುವದಿದೆ. ನನಗೆ ಕಾದು ಸಾಕಾಗಿದೆ. ವಿಚಾರಮಾಡಿ ಸುಸ್ತಾಗಿದೆ. ನಾನು ಎಲ್ಲದರಿಂದಲೂ ಕಳಚಿಕೊಳ್ಳಲು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತೇನೆ. ಮುಳುಗಲು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತೇನೆ. ಸುಸ್ತಾದ ಎಲೆಗಳಂತೆ ಕೆಳಗುರುಳಲು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತೇನೆ.'

'ನೀನು ಸುಮ್ಮನೆ ಮಲಗು' ಎಂದಳು ಸ್ಯೂ. 'ನನ್ನ ಮುದಿ ಸಾಧು ಗಣಿಕಾರಿನ ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ರೂಪದರ್ಶಿಯಾಗಲು "ಬೆಹರ್ಮಿನ್"ನ ಕರೆದು ಬರುತ್ತೇನೆ. ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಅಲ್ಲಾಡದಿರು.'

ಬೆಹರ್ಮನ್‌ನು ಅವರ ಕಟ್ಟಡದ ಕೆಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ೬೦ ವರ್ಷ ದಾಟಿದ ಕಲಾಕಾರನಾಗಿದ್ದ. ಕಟ್ಟುಮಸ್ತಾದ ಶರೀರವಿದ್ದರೂ ಅವನ ಅಡಿನಂತಹ ಮುಖದ ಉದ್ದನೆಯ ದಾಡಿ ಮೈಕೆಲ್ ಏಂಜಲನನ್ನು ಜ್ಞಾಪಿಸುವಂತಿತ್ತು. ನಲವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ತನ್ನ ಕುಂಚವನ್ನು ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ ತಿರುಗಿಸಿದರೂ ತನ್ನ ಮನಸಿನ ರೂಪಸಿಯ ಸುಂದರವಾದ ನಿಲುವಂಗಿಯ ಅಂಚನ್ನು ಅವನಿಗೆ ತಲುಪಲಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಕೂಡ ತಾನು ಚಿತ್ರಿಸಲಿರುವ ಮಹಾಕೃತಿಯ ಬಗ್ಗೆ

ಕನಸು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ. ಆದರೆ ಕೇವಲ ಜಾಹೀರಾತುಗಳಿಗೆ ಚಿತ್ರ ಬಿಡಿಸುವದರಲ್ಲಿಷ್ಟೇ ಅವನ ಚಿತ್ರಕಲೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿತ್ತು. ಸಿಗುವ ಚಿಕ್ಕ-ಪುಟ್ಟ ಪುಡಿಗಾಸಿನ ಆಸೆಗಾಗಿ ಉದಯನೋಖ ಕಲಾವಿದರಿಗೆ ರೂಪದರ್ಶಿಯಾಗಿಯೂ ನಿಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದ. ಪಾನಮತ್ತನಾಗಿ ತಾನು ಚಿತ್ರಿಸಲಿರುವ ಕಲಾಕೃತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಕೊಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ. ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುವದು ಅವನ ಸ್ವಭಾವವಾದರೂ ಮೇಲಿನ ಮಾಳಿಗೆ ಮೇಲಿರುವ ಈ ಎರಡು ಕಲಾವಿದೆಯರನ್ನು ಕಾಯುವ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ಮಾತ್ರ ತನ್ನದೆಂದುಕೊಂಡಿದ್ದ.

ಸ್ಯೂ ಆ ಮಂದಬೆಳಕಿನ ಕೊಠಡಿಯಲ್ಲಿ ಬ್ಯುನಿಪರ್ ಬೆರಿಯನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತಿದ್ದ ಬೆಡರ್ಮನ್‌ನ್ನು ನೋಡಿದಳು. ಕಳೆದ ೨೫ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಈ ಮಹಾಕಲಾಕಾರ ರಚಿಸಲಿರುವ ಮೇರುಕೃತಿಗಾಗಿ ಕಾದು ಕುಳಿತಿರುವ ಖಾಲಿ ಕ್ವಾನ್ಟಾಸ್ ಬಿಮ್ಮಿತ್ತು. ಅವಳು ಅವನಲ್ಲಿ ಜೋನ್ನಿಯ ಕಲ್ಪನೆಯ ಬಗ್ಗೆ, ಕೊನೆಯ ಎಲೆ ಉದುರುವದೊಂದಿಗೆ ತಾನು ಕೂಡ ಕೊನೆಯುಸಿರೆಳೆಯುವೆ ಎನ್ನುವ ಭ್ರಾಂತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಿಸಿದಳು.

‘ಇಂತಹ ಹುಚ್ಚನ್ನು ಮೊದಲೆಲ್ಲೂ ಕೇಳಿಲ್ಲ. ಎಲೆ ಉದುರಿತೆಂದು ಯಾರಾದರೂ ಸಾಯುವುದುಂಟೆ? ನಿನ್ನ ಮುದುಕ ಸಾಧುವಿನ ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ನಾನೇನು ರೂಪದರ್ಶಿಯಾಗಲು ಇಚ್ಛಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಜೋನ್ನಿಯನ್ನು ಕಂಡರೆ ನನಗೆ ಕನಿಕರವೆನಿಸುತ್ತಿದೆ’ ಎಂದ ಬೆಡರ್ಮನ್‌ನ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಜಿಗುಪ್ಸೆಯಿತ್ತು. ಕಣ್ಣು ಕೆಂಪೇರಿ ಹೊಗೆಯಾಡುತ್ತಿತ್ತು.

‘ಅವಳು ತೀರಾ ಅಸ್ವಸ್ಥಳಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಕೃಶಳಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಜ್ವರದ ಕಾವು ಅವಳ ಶರೀರವನ್ನಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕೂಡ ದುರ್ಬಲವನ್ನಾಗಿಸಿದೆ. ಅವಳು ಭ್ರಾಂತಿಗೊಳಗಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ನೀನು ನನಗೆ ರೂಪದರ್ಶಿಯಾಗದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಏನೂ ತೊಂದರೆಯಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ನೆನಪಿಟ್ಟುಕೊ. ನೀನೊಬ್ಬ ಯಾವ ಕೆಲಸಕ್ಕೂ ಬಾರದ ನಿಷ್ಪ್ರಯೋಜಕ.’

‘ಎಲ್ಲ ಹೆಂಗಸರಂತೆ ತಿಳಿಯದೇ ಮಾತನಾಡಬೇಡ. ಕೇವಲ ಅರ್ಥಗಂಟಿ ಕಾಲ ನಾನು ನಿನ್ನೆದುರು ರೂಪದರ್ಶಿಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲಬಲ್ಲೆ. ಜ್ವರದಿಂದ ಬಳಲಿದ ಜೋನ್ನಿ ಉಳಿಯಲು ತಕ್ಕದಾದ ಸ್ಥಳ ಇದಲ್ಲ. ನೋಡು, ಖಂಡಿತಾ ನಾನು ನನ್ನ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಅದಾದ ನಂತರ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಹೋಗೋಣ’.

ಅವರು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ ಜೋನ್ನಿ ಮಲಗಿದ್ದಳು. ಸ್ಯೂ ಕಿಡಕಿಯನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ ಬೆಡರ್ಮನ್‌ನನ್ನು ಪಕ್ಕದ ಕೋಣೆಗೆ ಕರೆದೊಯ್ದಳು. ಅಲ್ಲಿ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಕಿಡಕಿಯಿಂದ ಇಣುಕಿ ಭೀತಿ ತುಂಬಿದ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಆ ಐವಿ ವೈನ್ ಗಿಡವನ್ನು

ನೋಡಿದರು. ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡ ಅವರಿಬ್ಬರ ನಡುವೆ ಮೌನ ನೆಲೆಸಿತ್ತು. ಅವಿರತವಾಗಿ ಹಿಮದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮಳೆ ಸುರಿಯುತ್ತಲೇ ಇತ್ತು. ನೀಲಿ ಶರ್ಟ್‌ನಲ್ಲಿದ್ದ ಬೆಡರ್ಮನ್ ಸಾಧು ಗಣಿಕಾರನ ರೂಪದರ್ಶಿಯಾಗಿ, ಕಲ್ಲಿನ ಬದಲಾಗಿ ತಿರುವು ಮುರುವಾದ ಕೆಟಲ್ ಮೇಲೆಯೇ ಕುಳಿತ.

ಕೇವಲ ಒಂದೇ ಗಂಟೆ ನಿರ್ದೆ ಮಾಡಿದ ಸ್ಯೂ ಮರುದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಎದ್ದಾಗ ಜೋನ್ನಿ ತನ್ನ ನಿರ್ದೇಶನವಾದ ಆದರೆ ಅಗಲವಾಗಿ ತೆರೆದುಕೊಂಡ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಮುಚ್ಚಿದ ಕಿಡಕಿಯನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು. 'ಕಿಡಕಿಯನ್ನು ತೆರೆ, ನಾನು ನೋಡಬೇಕು' ಎಂದು ತನ್ನ ಕ್ಷೀಣವಾದ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಆಣತಿಯಿತ್ತಳು. ಕೊಂಚ ಬೇಸರದಿಂದಲೇ ಸ್ಯೂ ಕಿಡಕಿಯನ್ನು ತೆಗೆದಳು.

ಅದೇನು? ರಾತ್ರಿಯಿಡಿ ಮಳೆಯ ಹೊಡೆತವನ್ನು ಸಹಿಸಿ, ಬೀಸುವ ಬಿರುಗಾಳಿಯನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಆ ಇಟ್ಟಂಗಿಯ ಗೋಡೆಗೆ ಚಾಚಿಕೊಂಡು ಆ ಐವಿ ಗಿಡದ ಒಂದು ಎಲೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಅದು ಆ ಮರದ ಕೊನೆಯ ಎಲೆಯಾಗಿತ್ತು. ಸುಮಾರು ೨೦ ಫೂಟಿನ ಅಡಿಯಷ್ಟು ಎತ್ತರದಲ್ಲಿ ಕೊಂಬೆಯೊಂದರಿಂದ ನೇತಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಎಲೆ ದಂಟನತ್ತ ಹಸಿರಾಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಅದರ ಮೊನಚಾದ ಅಂಚಿನತ್ತ ಸ್ವಲ್ಪ ಕೊಳೆತಂತೆ ಹಳದಿಯಾಗಿತ್ತು.

'ಇದೇ ಕೊನೆಯ ಎಲೆಯಾಗಿತ್ತು' ಎಂದಳು ಜೋನ್ನಿ. 'ಇದು ರಾತ್ರಿಯೇ ಉದುರಿ ಬೀಳುತ್ತದೆ ಎಂದುಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ಇನ್ನೂ ಗಾಳಿಯು ಬೀಸುತ್ತಿದೆ. ಈ ಎಲೆ ಉದುರಿ ಬಿದ್ದಾಗಲೇ ನಾನೂ ಕೂಡ ಕೊನೆಯುಸಿರೆನೆಳೆಯುವೆ.'

ತಲೆದಿಂಬಿನಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಮುಖವನ್ನು ಹುದುಗಿಸಿ ಸ್ಯೂ ನುಡಿದಳು. 'ಡಿಯರ್, ನನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರ ಮಾಡು. ನೀನು ಹೀಗೆ ಮಾತನಾಡಿದರೆ ನಾನೇನು ಮಾಡಲಿ?'

ಜೋನ್ನಿ ಉತ್ತರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಯಾವಾಗ ಜೀವ ಚೇತನವು ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ತನ್ನ ಕೊನೆಯ ಪಯಣಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಸಿದ್ಧತೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆಯೋ, ಅದು ಯಾರ ಮಾತನ್ನು ಕೂಡ ಕೇಳುವ ಉತ್ತರಿಸುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ, ಆ ಭ್ರಾಂತಿಯ ಪ್ರಭಾವದಲ್ಲಿ ಅವಳು ತನ್ನ ಗೆಳೆತನದ ಬಾಂಧವ್ಯವನ್ನು, ಜೀವನದ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಕಳಚಿಕೊಳ್ಳುವ ಹುನ್ನಾರದಲ್ಲಿದ್ದಳು.

ಇನ್ನೊಂದು ದಿನವೂ ಕಳೆಯಿತು. ಸಂಜೆಯ ಮಂದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಿಗೆಯ ಗೋಡೆಗೆ ತಾಗಿಕೊಂಡು ಕಾಂಡದಿಂದ ನೇತಾಡುವ ಕೊನೆಯ ಎಲೆ ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ರಾತ್ರಿಯಾದೊಡನೆ ಪುನಃ ಉತರ ದಿಕ್ಕಿನಿಂದ ಗಾಳಿ ಬೀಸಿ ಕಿಡಕಿಗೆ ಪಟಪಟಿಸಿ ಹೊಡೆಯುವ ಮಳೆಯ ಸಪ್ಪಳವೂ ಕೇಳಿಸುತ್ತಲಿತ್ತು.

ಮರುದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಪುನಃ ಜೋನ್ನಿ ಕಿಡಕಿಯ ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆಗೆಯಲು ಹೇಳಿದಳು. ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಹೊರಗೆ ಹರಿಸಿದಾಗ ಆ ಎಲೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇತ್ತು.

ಜೋನ್ನಿ ಅದನ್ನೇ ತದೇಕಚಿತ್ತಳಾಗಿ ನೋಡಹತ್ತಿದಳು. ನಂತರ ಗ್ಯಾಸ್ ಸ್ಟೋವ್ ಮೇಲೆ ಚಿಕನ್ ಸೂಪನ್ನು ತೊಳಸುತ್ತಿದ್ದ ಸ್ಯೂಳನ್ನು ಕರೆದು ಹೇಳಿದಳು.

‘ನಾನು ಕೆಟ್ಟವಳು ಸ್ಯೂ.’ ಅವಳೆಂದಳು. ‘ನಾನು ಎಷ್ಟು ಕೆಟ್ಟವಳೆಂದು ನನಗೆ ತೋರಿಸಲೇ ಆ ಕೊನೆಯ ಎಲೆ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿದೆ. ಸಾಯಲು ಬಯಸುವದೇ ಮಹಾಪಾಪ. ಸ್ವಲ್ಪ ಕೋಳಿ ಸಾರನ್ನು ನನಗೆ ಕೊಡು ನೋಡುವಾ. ಹಾಂ! ಮತ್ತೆ ನನಗೆ ಕೈಗನ್ನಡಿಯನ್ನು ಕೊಡು, ಹಾಗೆಯೇ ನಾನು ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ನೀನು ಅಡುಗೆ ಮಾಡುವದನ್ನು ನೋಡಲು ಚಾಚಿಕೊಡು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲು ತಲೆದಿಂಬು ಬೇಕು ನೋಡು.’

ಒಂದು ಗಂಟಿಯಾದ ಮೇಲೆ ಜೋನ್ನಿ ಪುನಃ ನೋಡಿದಳು ‘ಸ್ಯೂ, ನಾನು ಒಂದು ದಿನ ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ನೇಪಲ್ಯ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತೇನೆ, ನೋಡು.’

ಮಧ್ಯಾಹ್ನಕ್ಕೆ ಬಂದ ಡಾಕ್ಟರ್ ನುಡಿದರು ‘ಬದುಕುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ೫೦%ರಷ್ಟು ಹಾಗೆಯೇ ನನಗೆ ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯ ಕೆಳಗೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಡೋಗಿಯನ್ನು ನೋಡಬೇಕು. ಅವನೂ ಕಲಾವಿದನಂತೆ. ಬೆಹರ್ಮನ್ ಅವನ ಹೆಸರು. “ನ್ಯೂಮೋನಿಯಾ” ಅವನನ್ನು ಬಲವಾಗಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಅವನು ಬದುಕುಳಿಯುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇಲ್ಲ. ಆದರೂ ಅವನನ್ನು ಆಸ್ಪತ್ರೆಗೆ ಸಾಗಿಸಬೇಕು.’

ಮರುದಿನ ಬಂದ ಡಾಕ್ಟರ್ ಸ್ಯೂಳಿಗೆ ಹೇಳಿದರು. ‘ಈಗ ಅವಳು ಅಪಾಯದಿಂದ ಪಾರಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ನೀನು ಅವಳನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದರಲ್ಲಿ ಸಫಲಳಾದೆ. ಸತ್ತಯುತವಾದ ಆಹಾರವನ್ನು ಸರಿಯಾದ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಕೊಡುತ್ತಿ, ಅವಳನ್ನು ತುಂಬಾ ಮುತುವರ್ಜಿಯಿಂದ ನೋಡಿಕೊಂಡೆ.’

ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸ್ಯೂ ಜೋನ್ನಿ ಬಯಸಿದಂತಹ ತಲೆದಿಂಬುಗಳನ್ನು ತಂದು ಅವಳ ಪಕ್ಕಕ್ಕಿಡುವಾಗ, ಜೋನ್ನಿ ನೀಲಿ ಬಣ್ಣದ ಉಣ್ಣೆಯ ಶಾಲನ್ನು ಹೆಣೆಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವಳನ್ನೇ ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತ ಸ್ಯೂ ನುಡಿದಳು ‘ಬೆಹರ್ಮನ್ ನ್ಯೂಮೋನಿಯಾದಿಂದ ನಿಧನ ಹೊಂದಿದ. ಅವನು ಎರಡೇ ಎರಡು ದಿನಗಳ ಹಿಂದೆ ಕಸ ಗುಡಿಸುವವನು ಅವನನ್ನು ನೋವಿನಿಂದ ಮಿಡುಕಾಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದನಂತೆ. ಅವನು ಧರಿಸಿದ ಬಟ್ಟೆ ಹಾಗೂ ಬೂಟು ಮಂಜುಗಡ್ಡೆಯಷ್ಟು ತಣ್ಣಗಿದ್ದವಂತೆ. ಆ ಕರಾಳ ರಾತ್ರಿಯಂದು ಅವನು ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗಿರಬಹುದೆಂದು ಅವರಿಗೆ ಊಹಿಸಲಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವಂತೆ. ಅವನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಯೇ ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ಲ್ಯಾಂಟಿನ್, ಅವನು ಹೊರಗೆ ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋದಂತಹ ಏಣಿ ಹಾಗೂ

ಬಣ್ಣ ಕಲಸುವ ತಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹಸಿರು ಹಾಗೂ ಹಳದಿ ಬಣ್ಣಗಳು ಕಂಡವಂತೆ. ಜೋನ್ಸಿ, ನೀನು ಗಮನಿಸಿದ್ದೀಯಾ? ಎಷ್ಟು ಜೋರಾಗಿ ಗಾಳಿ ಬೀಸಿದರೂ ಐವಿ ಮರದ ಆ ಎಲೆಯು, ಆ ಕೊನೆಯ ಎಲೆಯು ಅಲುಗಾಡುವದೇ ಇಲ್ಲ. ಅದು ಬೆಹರ್ಮನ್ ಚಿತ್ರಿಸಿದ ಮಹಾನ್ ಚಿತ್ರ. ಮರದ ಕೊನೆಯ ಎಲೆ ಉದುರಿದ ರಾತ್ರಿ ಅವನು ಅದನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದ!!

ಮೂಲ : ಓ ಹೆನ್ರಿ, The last Leaf

ಕನ್ನಡ ಅನುವಾದ : ಅಮಿತಾ ಎಸ್. ಭಾಗವತ್

ಮನೆ

ಎದುರುಗಡೆ ಏಳಂತಸ್ತಿನ ಕಟ್ಟಡ ಕಟ್ಟಲ್ಪಡುತ್ತಿತ್ತು. ಈಗ ಕೇವಲ ಅದರ ಚೌಕಟ್ಟು ತಯಾರಾಗಿತ್ತು. ಮಣ್ಣು, ಉಸುಕು, ಜಂಗುಹಿಡಿದ ಕಬ್ಬಿಣದ ಸಳಿಗಳು ಎಲ್ಲವೂ ರಾಶಿರಾಶಿಯಾಗಿ ಆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಬಿದ್ದಿದ್ದವು. ನಿನ್ನೆ ಮೊನ್ನೆಯವರೆಗೆ ಪಂಚರಂತೆ ಓಡಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಯುವಕರು ಈಗ ಸ್ಕೂಟರಿನಲ್ಲಿ ಬೈಕಿನಲ್ಲಿ ತಿರುಗಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ನಡುನಡುವೆ ವಾಹನ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಒಳ್ಳೇ ಸ್ವೈಲಾಗಿ ಮೊಬೈಲಿನಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಎಲ್ಲರೂ ೨೫ ರಿಂದ ೩೫ ವರ್ಷದ ಒಳಗಿನ ತರುಣರು. ಜಗತ್ತನ್ನೇ ಗೆದ್ದುಕೊಂಡಂತಹ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಇತ್ತಿಂದತ್ತ ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಂತಹವರ ಪೈಕಿ ಕಾಂಟ್ರಾಕ್ಟರನೂ ಒಬ್ಬ. ಅವನ ಜಾಂಬಳಿ ಬಣ್ಣದ ಕಾರು ಒಳ್ಳೆ ಠೀವಿಯಿಂದ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಂಡಿತ್ತು.

ಮುಖಕ್ಕೆ ಸೆರಗುಹಾಕಿಕೊಂಡ ಕೆಲಸದ ಹೆಂಗಳೆಯರು ಭೀತಿ ತುಂಬಿದ ತದೇಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅದನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು. ತಲೆಯ ಮೇಲಿರುವ ಬುಟ್ಟಿಯಿಂದ ಮಣ್ಣನ್ನು, ರಾಶಿಯ ಮೇಲೆ ಸುರಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಿದಿರಿನ ಮಂಚಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಹತ್ತಿದ್ದ ಅವರ ಗಂಡಂದಿರು ಹಾಗೂ ಇತರ ಬಂಧುಗಳು ದಣಿದ ಮುಖದಿಂದ ಬೆವರು ಸುರಿಸುತ್ತ ಪುಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಕಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಸಿಮೆಂಟ ತುಂಬುವವರ, ಹಾಸುಗಲ್ಲನ್ನು ಕೊರೆಯುವವರ, ಸುಯ್ ಸುಯ್ ಘರ್.. ಛೀ.. ಹೀಗೆ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದ ಶಬ್ದಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದವು. ಆದರೆ ಈ ಎಲ್ಲ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಸಂಘಟನಾತ್ಮಕವಾದ ಒಂದು ಆಕಾರವು ಅಲ್ಲಿ ತಯಾರಾಗುವದಿತ್ತು. ಅದುವೇ ಏಳು ಅಂತಸ್ತಿನ ಇಮಾರತಿ.

ಹೊಸದಾಗಿ ಮದುವೆಯಾದ ತರುಣರು ತಮ್ಮ ಹೊಸ ವಧುಗಳನ್ನು ಆ ಸೈಟಿಗೆ ಕರೆತರುತ್ತಿದ್ದರು. ಯಾವದೊಂದು ಅಂತಸ್ತಿನೆಡೆ ಬೆರಳು ತೋರಿಸುತ್ತ ಇಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಫ್ಲಾಟ್ ತಯಾರಾಗುವದಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ತತ್ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಆ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬಂಗಾರದ ಬಣ್ಣದ ಕನಸುಗಳ ಚಿಟ್ಟೆಗಳು ಹಾರಾಡುತ್ತಿದ್ದವು.

ಇದು ನನ್ನ ಮನೆ, ಇದು ನನ್ನ ಕೊಠಡಿ, ಇಲ್ಲಿ ಎಂಥ ಪರದೆ ಹಾಕಬೇಕು. show case ಎಲ್ಲಿಡಬೇಕು, ಅದರಲ್ಲಿ ಏನೇನಿಡಬೇಕು, ಕೊಠಡಿಯ ಬಾಗಿಲನ್ನು sliding ಮಾಡಬೇಕೋ, ಓದುವ ಕೊಠಡಿ ಹೇಗೆ, ಹಾಂ! ಅಲ್ಲಿ ಹೆಬ್ಬಾರರ ಇಲ್ಲವೇ ಬೋಧ್ಯಾ ಅವರ ಒಂದು ಸುಂದರ painting ಹಾಕೋಣ.

ಇಂತಹ ಸ್ವಪ್ನಗಳಿಗೆ ಸುಂದರ ಬಣ್ಣವಿತ್ತು. ಅಂತಲೇ ಅವುಗಳಿಗೆ ಅಂತ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ.

ತನ್ನ ಕೊಠಡಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡೇ ಆಕೆ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆ ನೋಟದಲ್ಲಿ ದ್ವೇಷ, ಅಸೂಯೆ, ತಾತ್ಕಾರ ಇಂಥ ಯಾವುದೇ ಭಾವದ ಸ್ಪರ್ಶವಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಮಯ ಕಳೆಯಲು ಅದೊಂದು ಉತ್ತಮ ಸಾಧನ ಮುಗಿಯಿತು ಅಷ್ಟೇ ಅರ್ಥ. ಇದೆಲ್ಲವೂ ನಮ್ಮದಿರುತ್ತದೆಯೇ ಎಂದು ಅವಳಿಗೆನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಯುವತಿಯರಿಗೆ ಇಷ್ಟು ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಇದೆಲ್ಲವೂ ಸಿಕ್ಕಿರುತ್ತದೆಯೇ? ಇದರಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ನಿಜವಾಗಿ ನಮ್ಮದಿದೆ. ನಾವಾದರೂ ನಮ್ಮವರಿರುತ್ತೇವೆಯೇ? ನಾವು ಆ ಮನೆಯ, ಅಲ್ಲಿಯ ಅಗತ್ಯದ, ಕರ್ತವ್ಯ ಪೂರ್ಣಮಾಡಲು ಅವಶ್ಯವಿರುವ ಒಂದು ವಸ್ತುವಾಗಿರುತ್ತೇವೆ. ಗೃಹತ್ವದ ಅನುಭವ ಬರಲು ಯಾವುದೇ ಒಂದು ವಸ್ತು, ಒಂದು ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ಒಂದು ಕಾಲುದೀಪ ಇಲ್ಲವೇ ಅಡುಗೆಮನೆಯ ಕಟ್ಟಿಯ ಒಂದು ಅರೆಯುವ ಕಲ್ಲೂ ಆಗಬಹುದು.

ನಾವೇಕೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಹೀಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ, ನಾವು ಹೀಗಾಗಲು ಏನು ಕಾರಣ? ನಮಗೆ ಅಪೇಕ್ಷೆಗಳು ಆಯ್ಕೆಗಳು ಯಾವುವೂ ಇರಲಿಲ್ಲವೇ ಅಥವಾ ಕನಸು ಕಾಣುವ ಅಧಿಕಾರವಿರಲಿಲ್ಲವೇ. ಆಕೆ ದೀರ್ಘವಾಗಿ ಉಸಿರೆಳೆದುಕೊಂಡಳು. ಅದರೊಂದಿಗೆ ವರ್ಣರಂಜಿತ ಕನಸಿನ ಚುಕ್ಕೆಗಳು ಬಹು ಎತ್ತರಕ್ಕೆ, ಏಳು ಅಂತಸ್ತಿಗಿಂತಲೂ ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ಹಾರಿದವು.

ಮೊದಲು ಆಕೆ ಆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅಂಜುತ್ತಂಜುತ್ತಲೇ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದ್ದಳು. ಮನೆ ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಸುಂದರವಾಗಿತ್ತು. ಕನ್ನಡಿ ಹಚ್ಚಿದ ಕಪಾಟು, ಸೋಫಾ, ಕುರ್ಚಿಗಳು, ಇಸ್ತಿ ಮಾಡಿ ನೀಟಾಗಿ ಮಡಿಚಿಟ್ಟ ಶ್ವೇತ ವಸ್ತ್ರಗಳು, ಪಲ್ಲಂಗದ ಹಾಸಿಗೆ ಕಿಟಕಿಯ ಪರದೆಗಳು ಎಲ್ಲವೂ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿದ್ದವು.

ಆದರಾಕೆ ಆ ಎರಡು ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಹೆದರಿಕೊಂಡೇ ಆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಿದ್ದಳು. ಎಲ್ಲ ಕಣ್ಣುಗಳೂ ಆಕೆಯ ಪಹರೆ ಮಾಡುವವು, ಉತ್ತರ ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವವು, ತಪ್ಪು ಹುಡುಕುವಂಥವು. ಇಂಥ ಎಲ್ಲರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಕಳ್ಳನಂತೆ ತಿರುಗಾಡುವಳು. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ವಿಚಿತ್ರ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳೇಳುವವು. ನಿಲ್ಲುವದೋ, ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವದೋ, ಕುಳಿತರೆ ಕುರ್ಚಿಯ ಮೇಲೋ ಅಥವಾ ಸೋಫಾದ ಮೇಲೋ. ಅವಳು ನೆಲದ ಮೇಲೆಯೇ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವಳು. ಆ ಮನೆಯ ವಾತಾವರಣ ಅಷ್ಟು ವಿಚಿತ್ರ, ಅಲ್ಲಿ ತನ್ನದೇನಿದೆ, ತಾನು ಯಾರವಳಿದ್ದೇನೆ, ಎನಿಸುತ್ತಿತ್ತಾಕೆಗೆ. ಅಲ್ಲಿ ಊಟ, ನಿದ್ರೆ, ಅಡುಗೆ ಮಾಡುವದು, ಬೇಡಿಕೆ ಹಾಗೂ ಪೂರೈಕೆ ಎಲ್ಲ ಕ್ರಿಯೆಗಳೂ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಅಲ್ಲಿ ಯಾರದೇ ಕನಸುಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಗಾಢ ನಿದ್ರೆ ಮಾಡುವ ಮನುಷ್ಯರಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿ ಅವಳೊಬ್ಬಳು

ಬೇರೆಯೇ ಆಗಿದ್ದಳು. ಅಂತೆಯೇ ಅವಳಿಗಾಗಿ ಯಾರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ಥಳವಿರಲಿಲ್ಲ. ಗೋಡೆಗಂಟಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಆಕೆ ಮನೆಯ ಎಲ್ಲ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರವೂ ಅದ್ದೇಗೆ ತಪ್ಪುವದಿಲ್ಲವೋ ಎನಿಸುವದಾಕೆಗೆ.

ಆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೂ ಪಾನಿಪುರಿ ಅಥವಾ ಭೇಲಪುರಿ ತಿನ್ನಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆ ಆಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೊತ್ತಲ್ಲದ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಕಾಫಿ ಕುಡಿಯುತ್ತಾ ಹರಟೆ ಹೊಡೆಯಬೇಕೆನಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮೊದಲೇ ನಿರ್ಧರಿಸದೇ ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಹೀಗೆ ಅಡ್ಡಾಡಿಕೊಂಡಿರಬೇಕೆಂದೆನಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಚಂದ್ರೋದಯ ಸೂರ್ಯಾಸ್ತಗಳು ಆಗುತ್ತಲೇ ಇದ್ದವು. ಆದರೆ ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಅವರಿಗೇನೂ ಅನಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಜನರು ಹೀಗೇಕಿದ್ದಾರೆ? ಬಹುತೇಕ ಎಲ್ಲ ಮನುಷ್ಯರೂ ಹೀಗೆಯೇ ಇರುತ್ತಾರೆಯೇ? ತಾನೇಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಬೇರೆಯಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಒಂದು ದಿನ, ಹೇಗೆ ಅಂಜುತ್ತಂಜುತ್ತ ಆ ಮನೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ್ದಳೋ ಹಾಗೆ ಅಂಜುತ್ತಲೇ ಆ ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದಳು.

ಯಾವಾಗೋ ಆಕೆಯ ಗಂಡ ಒಂದು ಜಾಗೆಯನ್ನು ಖರೀದಿಸಿದ. ಆಕೆ ಅಲ್ಲಿ ಸಂಸಾರ ಕಟ್ಟಿದಳು. ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಆಕೆಗೊಬ್ಬ ಮಗನೂ ಹುಟ್ಟಿದ. ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮದ ಒಂದು ಕರ್ತವ್ಯ ಮುಗಿಯಿತು. ಮನೆಯ ಒಂದು ಉದ್ದೇಶ ಬಹುತೇಕ ಪೂರ್ಣವಾಯಿತು. ನಂತರ ಆಕೆ ತನ್ನ ಸ್ವಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ ಬದುಕಲಾರಂಭಿಸಿದಳು. ಬೆನ್ನು ಬಾಗುವವರೆಗೆ ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ಕೇವಲ ಮಗನಿಗಾಗಿ. ಅವನನ್ನು ಬೆಳೆಸಿ ದೊಡ್ಡವನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ಮಕ್ಕಳು ಮಮತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾರೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಆಕೆಗೆ ವಿಶ್ವಾಸವಿತ್ತು. ಮಗ ತಾಯಿಗೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡೇ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ. ಆಕೆಯ ಕಷ್ಟವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ. ಆಕೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಅಂದುಕೊಳ್ಳುವಳು. ಮಕ್ಕಳು ಗಳಿಸುವಂತಾದಾಗ ತಾಯಿಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಮುಗಿಯಿತು. ನೋಡನೋಡುತ್ತಲೇ ಆಕೆಯ ಮಗನೂ ದೊಡ್ಡವನಾದ. ಮಳೆ ಬಿಸಿಲು ಸಹನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ತನ್ನನ್ನು ಉದ್ಯೋಗಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡ. ಮೊದಲ ಸಂಬಳ ತಂದು ತಾಯಿಯ ಕೈಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಬಗ್ಗಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದ. ಆಕೆಯ ಹೃದಯ ತುಂಬಿಬಂತು. 'ಹಣವನ್ನು ದೇವರ ಎದುರಿಗೆ ಇಡು' ಹೇಳಿದಳು. 'ನೀನೇ ನನ್ನ ದೇವರು, ನಿನಗೆ ಬೇಕಾದರೆ ನೀನೇ ದೇವರೆದುರಿಗೆ ಇಡು' ಎಂದ. ಆಕೆಗೆ ಸ್ವರ್ಗವೇ ಕೈಗೆಟುಕಿದಂತಾಯಿತು. ಮತ್ತೆ ಅವಳಿಗನಿಸಿತು. ಅವನಿಗೊಬ್ಬ ಜೊತೆಗಾತಿ ಸಿಕ್ಕರೆ ತಾನು ಸಂಸಾರದಿಂದ ಹೊರಬೀಳಲು ಮುಕ್ತಳಾದೆ.

ಒಂದು ದಿನ ಮಗ ತನ್ನ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು ಅವಳಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದ. ಆಕೆ ಬಿಡುಗಡೆಯ ಉಸಿರು ಹಾಕಿದಳು. ಅರಿಸಿಣ ಕುಂಕುಮದ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನಿರಿಸುತ್ತಾ ಹೊಸ ಸೊಸೆ

ಗೃಹಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದಳು. ಆಕೆಗೆ ಮನೆಯು ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದಂತೆನಿಸಿತು. ಆಯಿತು. ಇನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯ ಗೋಡೆಗಳಿಗೆ ಬಿಕ್ಕುವಿಕೆಯನ್ನು ಕೇಳಬೇಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ದಣಿವೂ ಮಾಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಮನೆಯು ಹೊಸದಾಗುತ್ತದೆ. ಹುಡುಗಿ ಅವನಿಗೆ ಒಳ್ಳೆ ಜೊತೆ ಕೊಡುತ್ತಾಳೆ. ತನಗೂ ಮಗಳ ಪ್ರೇಮ ಸಿಗುತ್ತದೆ.

ಸಂಜೆ ಕಿಡಕಿಯ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತರೆ ಆಕೆಗೆ ಆಕಾಶದ ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಬಣ್ಣಗಳು ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದ ತಿಳಿನೀಲಿ ಬಣ್ಣವು ಆಗಸವನ್ನು ತುಂಬಿ ಕೆಳಗೆ ಸುರಿಯುವದು ಆಕೆಯ ಅಷ್ಟೇ ಕಿಟಕಿಯು ಜೀವಂತ ಎದ್ದು ಬಂದಂತಾಗುವದು. ಆಕೆಯ ಮನಸ್ಸು ಅರಳುವದು. ಸುಖಿಸುವುದು. ಈಗ ಈ ಆಗಸವೆಂಬ ಪಾಟಿಯ ಮೇಲೆ ಕಣ್ಣೀರ ಬಿಂದುಗಳನ್ನು ಬೀಳಲಾರವು. ಕಿಟಕಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಈ ತರುಣರ ಮನಸ್ಸಿನ ಭಾವಗೀತೆಗಳನ್ನು ತಾನು ಓದುವೆ, ಈಗ ಮನೆಗೆ ಯೌವನ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದು ನಗುತ್ತದೆ ಪ್ರಭುಲಿತವಾಗುತ್ತದೆ ಈ ಮನೆಯು. ಆನಂದದ ತೋರಣ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇಷ್ಟು ದಿನ ಅನಿಸಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೂ ಈಗ ಮನೆ 'ಗೃಹ' ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಎಂದೂ ಇಲ್ಲದ ಚಂದ್ರಪುಷ್ಪಗಳು ಅವಳ ಕನಸಿನ ಬಳ್ಳಿಗೆ ತೂಗಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದವು. ಅತೀ ದೀರ್ಘ ತಪಸ್ಸಿನ ನಂತರ ತನ್ನ ಬೊಗಸೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದು ಬೀಳುವ ಅನನ್ಯ ಪ್ರಸಾದದ ಪ್ರತೀಕ್ಷೆಯನ್ನಾಕೆ ಮಾಡತೊಡಗಿದಳು.

ಆದರದು ಹಾಗಾಗುವದಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ದಿನ ಮಗ ಹೇಳಿದ. 'ಅಮ್ಮಾ, ನಾವು ನಾಳೆಯಿಂದ ಆಕೆಯ ತಾಯಿಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇರಲು ಹೋಗುತ್ತೇವೆ.'

'ಏನು?' ಆಕೆಗೆ ಯಾವುದೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಅರ್ಥವಾದಂತಾಗಲಿಲ್ಲ.

'ನೀನು ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೋಗುವಂತಹದು ಏನು ನಡೆಯಿತು?'

'ನೋಡಮ್ಮಾ ಸಣ್ಣವಳಾಗಿದ್ದಾಗಿನಿಂದ ಆಕೆ ಒಂದು ಬೇರೆ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ, ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿದ್ದಾಳೆ.'

'ಇಲ್ಲಿ ಆಕೆಗೆ ಬಂಧನವಿದೆಯೇ?'

ನಿನಗೆ ಹಾಗೆನಿಸುವದು ಸಹಜ. ಊಟ-ತಿಂಡಿ ಬದುಕು . . . ಅಂದರೆ, ಈಗ ನೋಡು, ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಆಕೆಗೆ ಬೇಗನೇ ಏಳುವ ಅಭ್ಯಾಸವಿಲ್ಲ. ಇಂಥ ಕೆಲಸಗಳ ರೂಢಿಯಿಲ್ಲ.'

'ಮತ್ತೇನು?'

'ನಾವು ಯಾವ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ದೊಡ್ಡವರಾಗುತ್ತೇವೆಯೋ ಅದೇ ನಮಗೆ ಅಭ್ಯಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ಆಕೆಗೆ ಈ ಮನೆ "ತನ್ನದು" ಎನಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಈ ಮನೆ ನಿನ್ನದು.'

'ಅದು ನಿಜ, ಇಂದಿನವರೆಗೆ ಇದು ನನ್ನ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ನಾನು

ಕಷ್ಟದಿಂದ ಇದನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ ಬೆಳೆಸಿದೆ ಪೋಷಿಸಿದೆ. ಮತ್ತೆ ನೀನು ಚಿಕ್ಕಂದಿನಿಂದ ಯಾವ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ, ಯಾವ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ದೊಡ್ಡವನಾದೆ ಅದರ ಅಭ್ಯಾಸ ನಿನಗಿಲ್ಲವೇ?’

‘ಇದೆಯಲ್ಲ. ಆದರೆ ನೋಡು, ಸಂಸಾರವೆಂದರೆ, ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಬೇಕು. ಅದನ್ನು ಯಾರಾದರೂ ಒಬ್ಬರು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಅಂತಲೇ ನಾನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ನೀನು ಸುಧಾರಿತ, ಪ್ರಗತಿಪರ ವಿಚಾರದವಳಿರುವೆ ಹಾಗೂ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೀ.’

ತಾನಿಷ್ಟು ತಿಳಿದವಳಿದ್ದೇನೆ ಎನ್ನುವುದು ಇಷ್ಟು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಎಂದೂ ಅನಿಸಿರಲಿಲ್ಲವಾಗಿ ಆ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಅದು ಮಿಂಚಿನಂತೆ ಅರಿವಿಗೆ ಬಂತು. ಅಲ್ಲದೇ ಆಕೆ ಪ್ರಗತಿಪರ ವಿಚಾರದವಳೇ ಆಗಿದ್ದಳು. ಆಕೆಗೆ ಆತನ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯ ನಿರ್ಣಯದ ಬಗ್ಗೆ ಏನೂ ಅನಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆತ ತಣ್ಣಗೆ ನಿರ್ಭಾವುಕತೆಯಿಂದ ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೇ ತಾನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ನಿರ್ಧಾರ ಆಕೆಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹೊಲಿಗೆಯನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿತು. ಆ ಮನಸ್ಸಿನ ಆಸಕ್ತಿ ಅನಾಸಕ್ತಿ ರೂಢಿ ಇವಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಗಾಯವಾಗಲಿಲ್ಲವೇ ತಾನು ಬೆಳೆದೆ, ಬೆಳೆಸಿದೆ, ಸಂಸ್ಕಾರ ಕೊಟ್ಟೆ, ಈಗ ಇದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಅರ್ಥಉಳಿಯಿತು? ಮಾತು ಕಳೆದುಹೋದಂತೆ ಆಕೆ ಮೌನವಾದಳು.

‘ನಿನಗೆ ಏನು ಬೇಕೋ ಅದೆಲ್ಲವನ್ನು ಇಲ್ಲಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗು.’

ಆತ ಹೊರಹೋಗುವ ಮುನ್ನ ಇಷ್ಟೇ ಹೇಳಿದಳಾಕೆ.

ಆಕೆಯದಾಗಿ ಈಗ ಅಲ್ಲೇನು ಇತ್ತು? ಏನು ಇರುತ್ತದೆ ಅದಕ್ಕೇ ಮನೆ ಎನ್ನಬೇಕೇ ಮನೆ ಮನುಷ್ಯರಿಗಾಗಿ ಇರುತ್ತದೋ ಅಥವಾ ಮನೆಗಾಗಿ ಮನುಷ್ಯ ಇದ್ದಾನೋ? ಇದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಆಕೆ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಕಷ್ಟ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಳೇ, ‘ನಮ್ಮದು’ ಅಂತ ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಏನಿರುತ್ತದೆ?

ಅನ್ಯಮನಸ್ಕತೆಯಿಂದ ಆಕೆ ಹೊರಬಿದ್ದಳು. ಪೈಪಲೈನಿನ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಹೊತ್ತು ನಡೆಯುತ್ತಲೇ ಇದ್ದಳು. ನಂತರ ಆಕೆಗೆ ತಿಳಿಯದಂತೆ ಅವಳ ಹೆಜ್ಜೆಗಳು ಎಡವಿದವು, ದೃಷ್ಟಿ ನಟ್ಟಿತು. ಒಂದು ಪೈಪಿಗೆ ಒಂದು ಬದಿಯಿಂದ ಹರಿದ ಅರಿವೆಯ ಪಡೆದೆಯೊಂದನ್ನು ಚೌಕೋನಾಕಾರದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಲಾಗಿತ್ತು. ಭಾರಕ್ಕೊಂದು ಅದರ ಮೇಲೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಕಲ್ಲನ್ನು ಇರಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಅದರ ಇನ್ನೊಂದು ಬದಿಯಿಂದ ಒಂದು ತರುಣ ಜೋಡಿ ಒಳಹೊಕ್ಕಿತು. ಬೆಡ್‌ರೂಮು. ಈಗಿನ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಬೆಡ್‌ರೂಮುಗಳೇ ಇರುತ್ತವೆ. ಈ ಮನೆಗೆ ಯಾವ ರಕ್ಷಣೆ ಇತ್ತು ಮತ್ತು ಆಶ್ವಾಸನೆಗಳು ಇದ್ದವು? ಆದರೂ ಪ್ರಜೆಗಳು ಹುಟ್ಟುತ್ತಲೇ ಇದ್ದರು. ಮಕ್ಕಳು ಬೆಳೆಯುತ್ತಲೇ ಇದ್ದರು. ಈ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತಂದೆತಾಯಿಯರ, ಪತ್ನಿಯರಿಗೆ ಪುರುಷರ

ಆಧಾರ ದೊರೆತಿದೆ ಎನಿಸುತ್ತದೆಯೇ. ಯಾಕೆ ಇವರಾರಿಗೂ ಯಾವುದೂ ಏನು ಅನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ನಾವು ಮಾತ್ರ ಭಾವೋದ್ವೇಗದಿಂದ ನಮ್ಮ ಸುತ್ತಲೂ ಬೇಲಿಯೊಂದನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ.

ಹೀಗೆ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಲೇ ಆಕೆ 'ಮನೆ' ಎನ್ನುವ ಆ ಬಂಧನಕ್ಕೆ ಬಂದಳು. ಮೌನವಾಗಿ ಅಡುಗೆ ಮಾಡಿದಳು. ಇತರರಿಗೂ ಉಣಬಡಿಸಿ ತಾನೂ ಉಂಡಳು. ಮತ್ತೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಪೂರ್ವನಿರ್ಧಾರಿತ ರೀತಿ ಎಂಬಂತೆ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿ ತೆಗೆದಿರಿಸಿದಳು. ಬದುಕುವ ನಿಯಮ ಕೂಡ ನಿರ್ಧಾರವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಲಕ್ಷ್ಮಣರೇಖೆ ಹಾಕಿದಂತೆ. ಮೃತ್ಯುವಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಬಂಧನವಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಯಾರೂ ಬಂಧಿಸಲಾರರು. ತನ್ನಿಚ್ಛೆಯಂತೆ ಬರುತ್ತದೆ, ತನಗೆ ಬೇಕಾದವರನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ನಮಗೂ ಈ ರೀತಿ ಬಂಧಮುಕ್ತವಾಗಿರಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂತಿದ್ದರೆ?

ಗಂಡ, ಮಗ, ಜವಾಬ್ದಾರಿಯ ಕೆಲಸ ಏನೇನೂ ಬೇಡ. ಆ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ರೇಖೆಯನ್ನು ಅಳಿಸುವ ಸಮಯವೀಗ ಬಂದಿದೆ. ತಾನೇ ಏಕೆ ಅದನ್ನು ಅಳಿಸಿ ಹಾಕಬಾರದು. ಸಿಡಿದೆದ್ದ ಆಕೆಯ ಮನ ಆಕೆಯನ್ನು ಚುಚ್ಚಿತು. 'ಇಲ್ಲಿಯ ವರೆಗೆ ನೀನು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಸಹಿಸಿದೆ. ಸೋಸಿದೆ. ಎಲ್ಲರಿಗಾಗಿ ಎಷ್ಟೆಷ್ಟೋ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟಿ. ಯಾರ ಮೇಲೆ ಜೀವ ಇರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೆಯೋ ಅವನೂ ಬೆನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿ ಹೋದ. ಈಗ ಯಾರಿಗಾಗಿ ಕಷ್ಟಪಡುವಿ? ನಿನಗಾಗಿ ಮಾತ್ರ ನೀನು ಬದುಕುವೆಂದು? ಈ ಒಂದು ಮನುಷ್ಯಜನ್ಮವನ್ನು ದಾಸ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಕಳೆಯಬೇಕೆಂದಿರುವೆಯಾ? ಎದ್ದೇಳು ಹೊರ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಬೀಳು.'

ಒಂದು ದಿನ ಅವಳ ಗಂಡ ಅವಳಿಗೆ ಹೊರಬೀಳುವ ಮಾರ್ಗವೊಂದನ್ನು ಹೇಳಿದ. "ನಾನು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಸಂಸಾರದಿಂದ ಮುಕ್ತ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ನೀವು ಎಲ್ಲೂ ಹೋಗಬಹುದು." ಎಲ್ಲಿಗೂ ಅಂದರೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಎಲ್ಲಿಗೆ, ಆಕೆ ಚಿಂತಿಸಿದಳು. ಈ ನಡುವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗುವದು ಯಾರ ಯಾವ ಸಂಬಂಧದಿಂದ? ಯಾರು ಯಾಕಾಗಿ ತನ್ನನ್ನು ಹತ್ತಿರ ಸೇರಿಸಿಯಾರು?

ಅವಳಿಗೆ ತನ್ನದೇ ಆದ ಆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಶ್ರುತಿ ತಪ್ಪಿದಂತೆ ಭಯಾನಕವಾಗಿ ಕಂಡಿತು. ಈ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಅರ್ಥವೇನು? ಅದು ಅವಳಿಗೆ ತಿಳಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅದರ ಉಚ್ಚಾರ ಭಯಾನಕವೆನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಯಾರಾದರೂ ಯಾಕಾಗಿ ಹತ್ತಿರ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಒಂದೇ ಕಾರಣ, ಒಂದೇ ಅರ್ಥ. ಅಂದರೆ ಈಗ ತಾನೇನು ಮಾಡಬೇಕು? ಈ 'ಮುಕ್ತ' ಮಾಡುವದಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ಮಿತಿ ಹಾಗೂ ಜೀವಘಾತಕ ಅರ್ಥವಿತ್ತು?

ಈಗ ಆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವದೆಂದರೆ ಆಕಾಶದ ಚಪ್ಪರದ ಕೆಳಗೆ ಇದ್ದಂತಾಗಿತ್ತು. ನಿಸ್ಸಂಗಿಯಂತೆ ಈಗಾಕೆ ಮನೆಯೆಂಬ ಚೌಕಟ್ಟಿನಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದಳು. ಈ ದಾನವನ್ನು

ಅವಳೇ ಬೇಡಿದ್ದಳು. ಈಗದು ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಕುಸಿದು ಬಂದು ಬಿದ್ದು ಬೊಗಸೆ ಭಾರವಾಗಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ತಟ್ಟಿತು ಮತ್ತು ಮಣ್ಣು ಮಣ್ಣಾಯಿತೆಂಬ ಅರಿವುಂಟಾಯಿತವಳಿಗೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಕೊಡುಗೆ ಕೇಳಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಬರುವವರಲ್ಲಿ ಜಗಳಮಾಡಿ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಈ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಗಳಿಸಲು ಅಸಾಧ್ಯವೆನಿಸಿತು ಆಕೆಗೆ.

ಈಗವಳಿಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣರೇಖೆಯನ್ನು ದಾಟಬೇಕಾಗಿತ್ತು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಜೀವಿಸಲು. ಒದ್ದಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ಅಲ್ಲ. ಅವಳಿಗೆ ಭಯವೆನಿಸಿತು. ಹೇಳಿದಂತೆ ಆ ಜೀವಘಾತಕ ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ತಾನು ಬರುತ್ತಿದ್ದೇನೆಯೇ?

ತಂದೆ, ಗಂಡ, ಮಗ ಈ ಮೂವರೂ ರಕ್ಷಕರೀಗ ಪಾರ್ಶ್ವದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದರು. ಆಕೆಗೆ ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಸನ್ಮಾನದಿಂದ ಬದುಕಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಮನೆ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಎಲ್ಲಿ ಯಾರ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗುವದು. ಸೋದರ ಸೋದರಿಯರು, ಮಾವ ಚಿಕ್ಕಂಪದಿರು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಆಕೆ ಬೇಕಾಗಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ಎರಡು ದಿನದ ಅತಿಥಿಯಾಗಿ ಮಾತ್ರ. ಜೀವನ ಪೂರ್ತಿ ನಿಶ್ಚಿತ ಮನದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವದು? ಮನದಲ್ಲಿ ಏನೋ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿಕೊಂಡು ಆಕೆ ಶಕೂನ ಮನೆಗೆ ಬಂದಳು.

ಬಾ ಕುಳಿತುಕೋ ಸ್ವಾಗತ. ಚಹ ತಿಂಡಿ, ಎಲ್ಲ ಮುಗಿಯಿತು. ನಂತರ ಈಕೆಯೇ ಕೇಳಿದಳು.

‘ಶಕೂ, ಹೀಗೆ ಒಂಟಿಯಾಗಿ ಇರುವೆಯಲ್ಲ. ನಿನಗೆ ಬೇಸರ ಬರುವದಿಲ್ಲವೇ?’

‘ಬೇಸರ ಎಂತಹದು ಯಾಕೆ? ಸತತವಾಗಿ ಜನರು ಬರುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಾ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಮನೆಯ ಕೆಲಸವಿರುತ್ತದೆ.’

‘ಅದಿರಲಿ ಬಿಡು..... ತನ್ನದೇ ಆದ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಇರಬೇಕು ಅಂತಾ’..

‘ಮೂರ್ಖಳಂತೆ ಹೇಳುತ್ತೀ, ನನ್ನದು ಇನ್ನೊಬ್ಬನದು ಅನ್ನುವಂತಹದು ಈಗ ಏನೂ ಅನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಮೊದಮೊದಲು ಹಾಗೆನಿಸುತ್ತಿತ್ತು..... ಆದರೆ ಈಗ ಇದನ್ನೇ ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದವರೆಲ್ಲ ನಮ್ಮವರೇ ಎಂದುಕೊಳ್ಳುವದು.....’

‘ಜೊತೆಗೆ ಯಾರನ್ನಾದರೂ ಯಾಕೆ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ.....ಒಬ್ಬ ಪ್ರೌಢ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳನ್ನಾದರೂ....’

‘ಈಗ ನನಗೆ ಒಂಟಿತನದ ಅಭ್ಯಾಸವಾಗಿದೆ. ಇನ್ನೊಬ್ಬರೆಂದು ಯಾರನ್ನು ತರುವದು? ಅವಳಿಗೂ ನನಗೂ ಸರಿ ಹೊಂದುತ್ತದೋ ಇಲ್ಲವೋ ಅದೆಲ್ಲಾ ಬೇಡ. ಈಗ ಬೇರೆಯವರನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಂತಹ ವಯಸ್ಸಿದೆಯೇ ನಮಗೆ? ನಮ್ಮದು ನಮ್ಮಷ್ಟಕ್ಕೆ ನಡೆದು ಹೋಗುತ್ತದೆ.’

‘ನಮ್ಮದು ನಮ್ಮಷ್ಟಕ್ಕೆ! ಅವಳಿಗೆ ಅಚ್ಚರಿ. ಅದರಲ್ಲಿ ತಾನೆಲ್ಲಿ ಹೋದೆ ತಾನು

ಬೇರೆಯವಳು. ಆ ಮನೆ ಅವಳದು, ಒಬ್ಬಳದೇ.

ಸಂಜೆ ಅವಳು ಮನೆಗೆ ಹೊರಡಲನುವಾಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಸ್ನೇಹಿತೆ ಹೇಳಿದಳು. 'ಬಂದಿರುವೆ ಎರಡು ದಿನ ಆರಾಮವಾಗಿ ಇರಬಾರದೇ?'

'ಬೇಡ, ಕೆಲಸ ತುಂಬ ಇದೆ. ಮತ್ತೆ ಬರುತ್ತೇನೆ.'

ಆಕೆ ಮನೆ ಮುಟ್ಟಿದಾಗ ರಾತ್ರಿಯಾಗಿತ್ತು. ಕರೆಗಂಟೆ ಬಾರಿಸಿದಳು. ಗಂಡ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದ. ಕ್ಷಣ ಹೊತ್ತು ಅವಳೆಡೆ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ನೋಡಿದ. 'ದೊಡ್ಡ ದಿಮಾಕಿನಿಂದ ಹೋಗಿದ್ದೆ. ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬಂದೆಯಲ್ಲ' ಎಂದ. ಆಕೆ ಅವನೆಡೆ ನೋಡಲೂ ಇಲ್ಲ. ಸೀದಾ ಒಳಹೋದಳು. ಅಡುಗೆ ಕಟ್ಟಿಯನ್ನು ಸ್ವಚ್ಛ ಮಾಡಿದಳು. ಹಾಲು ಕಾಯಿಸಿದಳು, ಎರಡು ಕಪ್ ಕಾಫಿ ಮಾಡಿದಳು. ಒಂದು ಕಪ್ಪನ್ನು ಅವನೆದುರು ಇರಿಸಿದಳು. ಬ್ರೆಡ್ಡನ್ನು ತೆಗೆದು ಎರಡು sliceನ್ನು ತನಗಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಳು, ಉಳಿದುದನ್ನು ಅವನೆದುರಿಗೆ ಇಟ್ಟಳು. ಆತ ಕೇವಲ ಕಾಫಿ ಕುಡಿದ. ಕಪ್ಪು ಬಸಿ ತೊಳೆದು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಬೋರಲು ಹಾಕಿ ಹೊರಗೆ ಬಂದು ಕುಳಿತಳು. ವೃತ್ತಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ತಿರುವಿ ಹಾಕಿದಳು, ರಾತ್ರಿಯ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ಕೇಳಿದಳು. ಆತ ಯಾವಾಗಲೋ ನಿದ್ರಿಸಿದ್ದ. ಆಕೆ ಕಿಡಕಿಯ ಸಮೀಪ ಬಂದು ನಿಂತಳು. ಎದುರಿಗೆ ಕಟ್ಟಡದ ಕೆಲಸ ಭರದಿಂದ ಸಾಗಿತ್ತು. ಪೆಟ್ರೋಮಾಕ್ಸ್ ಥಾಳಾಗಿ ಉರಿಯುತ್ತಲಿತ್ತು ಗಿಲಾಯಿ ಏರುತ್ತಲಿತ್ತು.

ಇಟ್ಟಿಗೆಗಳನ್ನು ಇಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಗಟ್ಟಿ ಗೋಡೆಯು ತಯಾರಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಈಗ ಅವಳಿಗೆ ತನ್ನವರೆನ್ನುವರು ಯಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ಈ ಕಿಡಕಿ ಇತ್ತು. ಇಟ್ಟಿಗೆ ಸುಣ್ಣ ಸಿಮೆಂಟುಗಳ ಗೋಡೆಯಿಂದಾದ ಕಿಡಕಿ. ಒಂದು ಚೌಕೋನದ ಜಗತ್ತು ಈ ಕಿಡಕಿಯಿಂದ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಆಗಸದ ಚಪ್ಪರದ ಕೆಳಗೆ ಒಂದು ವಟವೃಕ್ಷದ ಬೇರುಗಳ ಆಧಾರದಿಂದ ಒಂದು ಜೋಕಾಲಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಲಾಗಿತ್ತು. ಅದರಲ್ಲೊಂದು ಕೂಸು ಮಲಗಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಜೋಕಾಲಿ ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಅಲ್ಲಿಯ ಹೆಣ್ಣುಗಳು ಅದನ್ನು ತೂಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಮಗುವಿಗೆ ಅದೇ ಮನೆಯಾಗಿತ್ತು. ಅಂತರದಲ್ಲಿರುವ ಮನೆ.

ಆಕೆ ಯಾವಾಗಲೋ ಬಂದು ಕಾಟನ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಳು. ಇಷ್ಟೇ ಆಧಾರ ಈಗ ಸಾಕಷ್ಟಾಗಿತ್ತು. ಅವಳದೇ ಮನೆ ಈಗ ಅವಳಿಗೆ ಬಾ ಎನ್ನುತ್ತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಹೋಗು ಎಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಿಲ್ಲ. ಬಾ ಎನ್ನುವ ಮನೆ ಎಲ್ಲಿರಬಹುದು? ಅಂತಹ ಮನೆ ಯಾರಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದೆ? ಇಂಥ ವಿಚಾರಗಳಿಂದ ದಣಿದ ಆಕೆ ಯಾವಾಗಲೋ ಗಾಢ ನಿದ್ರೆಯೊಳಗಾಗಿದ್ದಳು.

ಮೂಲ ಮರಾಠಿ : ಶ್ರೀಮತಿ ಗಿರಿಜಾಶೇರ

ಅನುವಾದ : ದಾಕ್ಷಾಯಿಣಿ ಯಡಹಳ್ಳಿ

ಕಾಗದದ ರುಮಾಲು

ಕೊನೆಗೆ ಸೋಲು ಅಜ್ಜನವರದ್ದೇ ಆಗಿತ್ತು.

ಮೆಟ್ರಿಕ್ ಪಾಸ್ ಆದ ನಂತರ ಶಕ್ತು ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಹೋಗಲಾರಂಭಿಸಿದ್ದಳು. ತಮ್ಮ ಒಬ್ಬಳೇ ಒಬ್ಬ ಮೊಮ್ಮಗಳು ಈ ತರ ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಹೋಗಿ ಮೆರೆಯುವುದು ಅಜ್ಜನಿಗೆ ಒಂದು ಚೂರೂ ಹಿಡಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮಾಡುವುದಾದರೂ ಏನು? ಅಳಿಯ ದೇವರ ಮುಂದೆ ಅವರದ್ದು ಒಂದು ಚೂರೂ ನಡೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಮಗಳಿಗೆ (ಶಕ್ತುವಿನ ತಾಯಿ) ಅವರು ತುಂಬ ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳಿದರು. ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಹೋಗಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದರೆ ಏನು ಪ್ರಯೋಜನ? ಕೊನೆಗೆ ಒಲೆಯ ಮುಂದೆ ಚಪಾತಿ ತಾನೆ ಲಟ್ಟಿಸುವುದು? ಚಪಾತಿ ಲಟ್ಟಿಸಲು ಶಿಕ್ಷಣ ಯಾಕೆ ಬೇಕು? ಈಗ ನೀನೇ ಹೇಳು. ನಿನಗೆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಬರಿಯಲಿಕ್ಕೆ, ಓದಲಿಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದಾ? ಅದರಿಂದ ನಿನ್ನದೇನು ಕಡಿಮೆ ಆಯ್ತಾ? ದೊಡ್ಡವಳಾದೆ, ಲಗ್ನ ಆಯ್ತು. ಮಗಳು ಹುಟ್ಟಿದಳು. ಗೃಹಿಣಿ-ಗೃಹಿಣಿ ಅಂತಾರಲ್ಲಾ ಆ ಪಟ್ಟ ಕೂಡಾ ಸಿಕ್ಕು. ನಿಂದಂತೂ ಬಿಡು, ನಾನು ಪುರುಷ. ಆದ್ರೆ ನನ್ನದೂ ಕೂಡಾ ಎಲ್ಲಿಯೂ ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲ. ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಜ್ಞಾನ ಹರಕು ಮುರುಕು ಆದರೂ ಮುದುಕನಾಗುವವರೆಗೂ ಸುಖನಾಗಿ ಇದ್ದೇನಲ್ಲಾ. ನಿನ್ನ ಗಂಡನಾದ್ರೂ ಏನು? ಬರೀ ಮೆಟ್ರಿಕ್ ತಾನೆ ಓದಿರುವುದು. ಅಪ್ಪ ಬರೀ ಮೆಟ್ರಿಕ್, ಮಗಳು ಮಾತ್ರ ಪದವೀಧರೆ ಆಗಬೇಕು. ಅವಳು ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಹೋಗಿಬಿಡು ನನ್ನದೇನು ಹೋಗುತ್ತದೆ? ದೇವರು ಕಣ್ಣು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನಂತ ಇದೆಲ್ಲಾ ನೋಡುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದಿದೆ. ಆದರೆ ನಾಳೆ ಅವಳು ದಾರಿತಪ್ಪಿದರೆ ಮಾತ್ರ ನನ್ನಿಂದೆ ಅವಳೇಡ ಎಂದು ಮಗಳ ಮುಂದೆ ಬಡಬಡಿಸಿದ್ದರು.

ಆದರೆ ಶಕ್ತುಗೆ ಇದರ ಯಾವ ಪರಿವೆಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ತಂದೆಯ ಪೂರ್ಣ ಅನುಮತಿ ಅವಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿತ್ತು. ಬ್ಯಾಡ್‌ಮಿಂಟನ್ ರ್ಯಾಕೆಟ್ ಕೈಯಲ್ಲಿ ತಿರುಗಿಸುತ್ತ ದಿನಾಲು ಅದೇ ಭಾವಗೀತೆಯನ್ನು ಗುಣಗುಣಿಸುತ್ತ ಬಂದಾಗಲೆಲ್ಲಾ ಅಜ್ಜ ನಖಶಿಖಾಂತ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಂತಹ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವರು ಅವಳೆಡೆಗೆ “ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಹೋಗಿ ಏನು ದೀಪ ಹಚ್ಚುತ್ತಿಯಾ” ನಾನೂ ನೋಡೇ ನೋಡೇನೆ ಎಂಬ ಭಾವದಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಜ್ಜನ ದೃಷ್ಟಿ ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಇದೆ ಎಂದು ಗೊತ್ತಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಅವಳು ಅವರೇಡೆಗೆ ಎಂದೂ ನೋಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನೆ ಸಿಂಗಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತಾಯಿಗೆ ಹೇಳಿ ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಳು. ಮೊಮ್ಮಗಳ ಈ ಬೇಜವಾಬ್ದಾರಿಯ ನಡವಳಿಕೆಯಿಂದ ಅಜ್ಜನ ಕೋಪಕ್ಕೆ ತುಪ್ಪ ಹೊಯ್ದಂತಾಗಿತ್ತು.

* * * * *

ಎರಡು ದಿನದ ಹಿಂದೆ ಶಕ್ತು ತನ್ನ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಳು. ಬರಲು ಇನ್ನು ಎರಡು ದಿನವಿತ್ತು. ಅಜ್ಜನ ಸಂಶಯಯುತ ಮನಸ್ಸು ಈ ಸಂಧಿಯ ಲಾಭ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿತ್ತು. ಅವರು ಶಕ್ತುವಿನ ಕೋಣೆಯನ್ನು ಹೊಕ್ಕಿ ಶೋಧಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಮೇಜು, ಕಪಾಟು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹುಡುಕಿದರೂ ಕೂಡ ಯಾವ ಮಹತ್ವದ ಸುಳಿವು ಅವರಿಗೆ ದೊರಕಲಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಗ್ರಂಥಾಲಯದಲ್ಲಿದ್ದ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಪುಸ್ತಕಗಳಂತೂ ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಯುವ ಹಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಹುಡುಕುವಾಗ ಒಂದು ನೋಟುಬುಕ್ ಕೈಗೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಅದು ಒಂದು ಕವಿತಾ ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿತ್ತು. ಮೊದಲನೇ ಪುಟ ತೆಗೆದೊಡನೆ ಅವರ ಸಿಟ್ಟು ಮಸ್ತಕಕ್ಕೆರಿತ್ತು. ಹಲ್ಲುಗಳು ಕರಕರ ಸಪ್ಪಳ ಮಾಡಿತ್ತು ಮತ್ತು ಕಣ್ಣುಗಳು ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ದೊಡ್ಡದಾಗಿತ್ತು. “ಪ್ರೀತಿ ಇಲ್ಲದ ಮೇಲೆ” ಎಂಬ ಕವಿತೆ ಅದರಲ್ಲಿತ್ತು. ಇದೇ ಅಲ್ಲವೇ, ಶಕ್ತು ದಿನಾ ಗುಣಿಗುಣಿಸುತ್ತಿದ್ದುದು. ಪ್ರೀತಿ ಪ್ರೀತಿ ಪ್ರೀತಿ! ಪ್ರೀತಿ ಬಿಟ್ಟು ಒಂದು ಸಾಲು ಅವರಿಗೆ ಆ ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರೀತಿ ಅಂತೆ ಪ್ರೀತಿ ಎಂದು ತಮ್ಮಲ್ಲೇ ತಾವು ಗುಣಿಗುಣಿಸಿದರು. ಅದೇ ನೋಟುಬುಕ್‌ನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಾಗದದ ರುಮಾಲು ಮಡಚಿ ಅಂದವಾಗಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿತ್ತು. ಬಹುಶಃ ಯಾರೋ ಶಕ್ತುಗೆ ಅದನ್ನು ಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿ ನೀಡಿರಬಹುದು ಎಂಬ ಶಂಕೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಮೂಡಿತ್ತು. ಧಡಧಡಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಅವರು ಆ ರುಮಾಲನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿದರು. ಅದರ ಒಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ with extreme love from ಲವ್ ಅಂದ್ರೆ ಪ್ರೇಮ ಅದು ಗೊತ್ತು. ಆದರೆ extreme ಈ ಶಬ್ದದ ಅರ್ಥ ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಪ್ರೀತಿಯ ಕಾಣಿಕೆ. ಆದರೆ ಯಾರ ಕಡೆಯಿಂದ?

ಎಸ್. ಎಚ್. ಏ.....ಶ....ರ....ದ.... ಶರದ! ಏನು? ಓ....ಟ....

ಒಮ್ಮೆಲೆ ಅವರ ಬಾಯಿಬಾಯಿ ಬಂದಾಗಿತ್ತು. ಅವರ ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ಬೆವರಿನ ಹನಿಗಳು ಸೇರತೊಡಗಿದವು. ಆ ಬಣ್ಣದ ನವಿರಾದ ರುಮಾಲು ಅವರ ಕೈಯಿಂದ ಜಾರಿಬಿದ್ದಿತು. ಇಡೀ ಕೋಣೆ ಅವರ ಸುತ್ತಲೂ ತಿರುಗಲಾರಂಭಿಸಿತು. ತಾವು ಕೆಳಗೆ ಬೀಳಬಾರದೆಂದು ಹತ್ತಿರದ ಕುರ್ಚಿಯನ್ನು ಆಧಾರಕ್ಕೆ ಹಿಡಿದರು.

ಕೊನೆಗೂ ಹುಡುಗಿ ಮಾನವನ್ನು ಬೀದಿಗೆ ಎಳೆದಳು.....ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದೇ ಅವರು ಬಡ ಬಡಿಸಿದರು.

ಎರಡು ದಿವಸದ ಮೊದಲು ಎದುರಿನ ಬಂಗಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಸಂಸಾರ ಬಂದಿತ್ತು. ಓರ್ವ ಸುಂದರ ಹುಡುಗ ಆ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿದ್ದ. ಯುವಕ, ಅದರಲ್ಲೂ ಸುಂದರ - ಹೀಗಾಗಿ ಅಜ್ಜನ ಚಿಂತೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿತ್ತು. ಆದರೂ ಸಹಜವೇ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವನು ಕೂಡಾ ಕಾಲೇಜು ಕುಮಾರ. ಅವನ ಹೆಸರು ಶರದ. ಈ ರುಮಾಲಿನ ಮೇಲಿನ ಹೆಸರೂ ಶರದ. ಅಜ್ಜ ಎಣಿಸಿದಂತೆ ಎಲ್ಲಾ ಆಗಿತ್ತು.

ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನ ನಂತರ ಅಜ್ಜ ಸುಧಾರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಭಾರವಾದ ಹೆಜ್ಜೆಯೊಂದಿಗೆ ಕೋಣೆಯ ಹೊರಗೆ ಬಂದರು. ಅವರ ಮೈಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ತರದ ಆವೇಶ ಬಂದಿತ್ತು. ಆ ರುಮಾಲನ್ನು ತಮ್ಮ ಮಗಳ ಮುಂದೆ ಹಿಡಿದು ಕೂಗಾಡತೊಡಗಿದರು.

‘ನೋಡಿದ್ದೀಯಾ... ನಿನ್ನ ಮಗಳ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಅದಕ್ಕೇ ನಾನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಇದ್ದೆ. ಕಲ್ತಷ್ಟು ಶಿಕ್ಷಣ ಸಾಕು. ಹುಡುಗಿ ಕೆಡುವ ಮೊದಲೇ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಬಿಡು ಅಂತಾ. ಆದರೆ ನನ್ನ ಮಾತು ಯಾರು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ? ಈ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಯಾರು? ಒಂದು ಪುಟ್ಟ ಹುಡುಗಿ ಕೂಡಾ ಇಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ದೀಪ ಹಚ್ಚಿದಳು ನೀನು ನನ್ನ ಸ್ವಂತ ಮಗಳು. ನೀನು ಕೂಡಾ ಅಪ್ಪನ ವಿರುದ್ಧ ತಿರುಗಿದೆ. ನಾನೇ ಇನ್ನು ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಬೇಕು.’

‘ಅಪ್ಪಾ ಏನಾಯ್ತು ಈಗ?’ ಅವರ ಮಗಳು ಶಕ್ತನ ತಾಯಿ ಕೇಳಿದಳು.

‘ಏನಾಯ್ತು? ಏನು ಆಗಬಾರದಿತ್ತೋ ಅದೇ ಆಗಿದೆ!’

‘ಆದರೆ ನಾನಂತೇನೆ, ಏನು ಆಗಿದೆ ಅಂತ ನೀವು ರೇಗಾಡ್ತೀರಾ?’ ಮಗುವಿಗೆ ಕಲಿಯುವ ಆಸಕ್ತಿ ಅದಕ್ಕೆ’...

‘ಉರಿ ಹಚ್ಚು ಆ ಆಸಕ್ತಿಗೆ, ನೋಡು! ಅವಳ ಆಸಕ್ತಿ ನನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿದೆ’

‘ಅಪ್ಪಾ, ಹೀಗೆ ಜೀವಕ್ಕೆ ತ್ರಾಸು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಡಿ, ಏನಾಗಿದೆ ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟು ಹೇಳಿ.’

‘ಹೇಳೋನೆ! ಎದುರಿಗೆ ಒಂದು ಹೊಸ ಸಂಸಾರ ಇರಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದಿದೆ ಅಲ್ಲಾ?’

‘ಹೌದು! ಪ್ರಧಾನ ಅವರದ್ದು...’

‘ಅವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಹೋಗ್ತಾರಾ?’

‘ಹಾಂ! ಅವರ ಮನೆಯ ಶರದ್ ಎನ್ನುವ ಹುಡುಗ. ಅದೇ ಶಕ್ತನ ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಹೋಗ್ತಾನಂತೆ!’

‘ಹೌದಲ್ಲಾ! ನೋಡು ಈಗ ಈ ಪ್ರೀತಿಯ ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು, ಈ ಕಾಗದದ ರುಮಾಲನ್ನು! ಆ ಶರದನೇ ನಮ್ಮ ಶಕ್ತುಗೆ ಲವ್ ಗಿಫ್ಟ್ ಅಂದ್ರೆ ಪ್ರೇಮದ ಕಾಣಿಕೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ.’

‘ಛೆ ಛೆ... ಅವನಿಗೆ ಶಕ್ಯನ ಗುರುತು ಕೂಡಾ ಇಲ್ಲ, ಈಗ್ಲಾನೆ ನಾನು ಅವರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಬಂದೆ. ಶಕ್ಯನ ಪರಿಚಯ ಇಲ್ಲಾಂತ ಅವನು ಹೇಳಿದ’.... ‘ವಾ - ರೇ ಬೇಟಾ.... ನಮ್ಮನ್ನು ಹುಚ್ಚು ಮಾಡುತ್ತೀಯಾ? ಪುರಾವೆ ಇದೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ.’ ‘ಆದರೆ ಅಪ್ಪಾ! ಆ ರುಮಾಲನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ನಮ್ ಶಕ್ಯ ಏನು ಹುಚ್ಚಿ ಇದ್ದಾಳೇನೂ ಅಪ್ಪಾ!.... ನನ್ ಶಕ್ಯ ಹಾಗೆ ಇಲ್ಲ, ನನಗೆ ಪೂರ್ಣ ವಿಶ್ವಾಸ ಇದೆ.’

‘ಹುಚ್ಚಿ ಇದ್ದೀ ನೀನು - ಪ್ರೀತಿ ಮಾಡುವವರಿಗೆ ಲೋಕದ ಲಜ್ಜೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ತಿಳಿತಾ... ಬರ್ರಿ ನಿನ್ ಮಗಳು.’ ಅವಳ ಜೊತೆ ಅವಳು ಬರುವ ದಾರಿಯನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು ಅಜ್ಜಾ. ಅವಳ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಲ್ಲದೇ ಶರದನ ಶ್ರೀಮುಖಕ್ಕೆ ಎರಡೇಟು ಬಾರಿಸುವ ವಿಚಾರವನ್ನು ಕೂಡಾ ಅವರಿಟ್ಟು ಕೊಂಡಿದ್ದರು.

* * * * *

ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ವೇಳೆ... ಮನೆಯ ಎದುರಿಗೆ ಕುದುರೆ ಗಾಡಿ ನಿಂತಿದ್ದು ನೋಡಿ ಹೊರಗೆ ಬಂದರು. ಶಕ್ಯನ ಬದಲಾಗಿ ಅಳಿಯ ಗಾಡಿಯಿಂದ ಇಳಿಯುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು ಅಜ್ಜನ ಮುಖ ಝಂಕಿತ ಇಳಿದಿತ್ತು. ವರ್ಷದ ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳು ಅವರ ಅಳಿಯ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ಹೊರಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಒಂದು ತಿಂಗಳು ತಿರುಗಾಟದ ನಂತರ ಇವತ್ತು ಮನೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದರು. ಇನ್ನು ೨^೦/_೨ ತಿಂಗಳು ಅವರು ಬೇರೆ ಊರಿಗೆ ಹೋಗುವ ಹಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಳಿಯ ಮತ್ತು ಮಾವನದ್ದು ಎಣ್ಣೆ ಸೀಗಿಯಾಯಿ ಸಂಬಂಧ. ಅಳಿಯನ ಮುಂದೆ ಈ ಕಾರಸ್ಥಾನದ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಚೂರೂ ವಿಷಯ ಎತ್ತಲಿಲ್ಲ. ಮಗಳಿಗೂ ಎತ್ತಬಾರದೆಂದು ತಾಕೀತು ಮಾಡಿದ್ದರು.

ಸಂಜೆ ಶಕ್ಯ ಮೌಶಿ ಮನೆಯಿಂದ ತಿರುಗಿ ಬಂದಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ಅಜ್ಜನಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಸಂಧಿ ಮಾತ್ರ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಇಡೀದಿನ ಅಳಿಯ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಇದ್ದ. ರಾತ್ರಿ ಮಗಳ ಜೊತೆ ಹೊರಗೆ ಸುತ್ತಾಡಲು ಹೋಗಿದ್ದರು.

ಮಾರನೇ ದಿನ ಶನಿವಾರ ಇದ್ದ ಕಾರಣ ಅಳಿಯ ದೇವರು ಬೆಳಿಗ್ಗೆಯೇ ಆಫೀಸಿಗೆ ಹೋದರು ಮತ್ತು ಅಜ್ಜನಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಸಂಧಿ ದೊರಕಿತು. ಮನದಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಚಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡೇ ಅವರು ಶಕ್ಯನ ಕೋಣೆಯನ್ನು ಹೊಕ್ಕರು. ಪುಸ್ತಕಗಳು ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಶಕ್ಯ ತನ್ನೊಳಗೆ ತಾನೇ ಬಡಬಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು.

‘ಶಕ್ಯಾ! ಈ ಶಬ್ದದ ಅರ್ಥ ನನಗೆ ಹೇಳೋಯಾ?’

‘ನಿಮಗೆ? ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಶಬ್ದದ ಅರ್ಥ?... ನೀವೇವಾದರೂ ಮತ್ತೆ ಕಲೀಲಿಕ್ಕೆ ಶುರು ಮಾಡಿದೀರೋ ಇಂಗ್ಲೀಷನ್ನು?’

‘ನಾಲಗೆ ಸಂಭಾಳಿಸು, ಎಕ್ಸ್ಟ್ರೀಮಿ ಅಂದ್ರೆ ಏನು?’

‘ಎಕ್ಸ್‌ಟ್ರೀಮೇ?... ಈ ಶಬ್ದ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವು ನನಗೆ.’

‘ನೀವೆಲ್ಲಿ ಓದಿದ್ದೀರಿ ಇದನ್ನು...’

‘ಇಲ್ಲಿ ನೋಡು, ತಮ್ಮ ಕೈಯಿಂದ ಸ್ಪೆಲ್ಲಿಂಗ್ ಇದ್ದ ಕಾಗದವನ್ನು ಅವಳ ಮುಂದೆ ಹಿಡಿದರು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಶಕ್ತು ನಗಲಾರಂಭಿಸಿದಳು. ‘ಎಕ್ಸ್‌ಟ್ರೀಮ್’ ಅಜ್ಜಾ, ಎಕ್ಸ್‌ಟ್ರೀಮ್ ಅಲ್ಲಾ’ ಹಾ!

‘ಹಲ್ಲು ಏನು ತೋರಿಸುತ್ತೀಯಾ! ಅದರ ಅರ್ಥ ಹೇಳು...’

‘extreme ಅಂದರೆ ಬಹಳ ಗಾಢ, ಉತ್ಕಟ....’

‘ಸಾಕು, ಸಾಕು, ತಿಳಿತು ನನಗೆ ಲವ್ ಅಂದ್ರೆ ಪೇಮ ಗಾಢ ಪ್ರೇಮ ಉತ್ಕಟ ಪ್ರೇಮ ಅಲ್ಲೆ?... ನಡಿ ಈಗ ನಂಜೊತೆ....’

‘ಅಜ್ಜಾ! ನೀವು ಯಾಕೆ ಹೀಗೆ ಮಾಡ್ತಿದ್ದೀರಿ? ನಾನೇನು ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ? ನಿಮಗೆ? ಅಪ್ಪಾ ಬರಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಹೇಳೋನೆ.’

‘ಅಪ್ಪಾನ ಮುಂದೆ ನಂತ್ರ ಹೇಳು. ಈಗ ಮೊದ್ಲು ನಂಜೊತೆ ನಡಿ.’

‘ಎಲ್ಲಿ ಹೊರಟಿದ್ದೇವೆ ಅನ್ನಾದಾದ್ರೂ ಹೇಳಿ.’

‘ಎದುರಿನ ಬಂಗ್ಲೇಗೆ, ನಿನ್ನ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿ ಕೊಡುತೇನೆ.’

‘ನಾನು ಬರೊದಿಲ್ಲ ಅಲ್ಲಿ, ಬೇಕಾದವರಿಗೆ ನನ್ನ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡಲು ನಾನೇನು ಊರ ದೇವಿ ಅಲ್ಲಾ.’

‘ವ್ಹಾ! ವ್ಹಾ!... ಸಾಕು ನಿಮ್ಮ ಕಳ್ಳಾಟ. ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನ ಎಂಬವರು ನಿಲ್ಲಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ, ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತಲ್ಲಾ?’

‘ಇಲ್ಲಾ.... ಪ್ರಧಾನ ಯಾರೂ....? ನಮ್ಮ ಬಳಗದವರೇನೂ?’

‘ಹೂಂ.... ಬಳಗದವರೇ. ಅದಕ್ಕೆ ನಿನಗೆ ನಡಿ ಅಂತೇನೆ’

‘ನಡೀರಿ, ಹಾಗಾದರೆ.’

ಅಜ್ಜ ಮತ್ತು ಶಕ್ತು ಪ್ರಧಾನರವರ ಮನೆಗೆ ಹೊರಟರು. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಅಜ್ಜನ ವಿಚಾರಚಕ್ರ ಜೋರಾಗಿ ತಿರುಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಮೊದ್ಲು ಆ ಶರದನನ್ನೇ ಭೇಟಿ ಆಗಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಸುಮ್ಮನೇ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಗೂ ಸುದ್ದಿ ಆಗುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಮೊಮ್ಮಗಳದ್ದೇ ಲುಕ್ಸಾನು ಆಗುತ್ತದೆ. ಆದಷ್ಟೂ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಗಪ್-ಚಪ್ಪಾಗಿ ಪರಿಹರಿಸುವುದು ಒಳ್ಳೆದು. ಬೇಗ ಹುಡುಗನನ್ನು ನೋಡಿ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಬಿಡಬೇಕು.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಧಾನರವರ ಅಂಕಣದಲ್ಲಿ ಅವರು ಬಂದು ಮುಟ್ಟಿದ್ದರು. ಈಗ ಮಾತ್ರ ಅವರ ಮನದ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆ ಎಲ್ಲಾ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಪ್ರಧಾನರವರ ಆ ಕುಮಾರ ಬ್ಯಾಡಮಿಂಟನ್ ನೆಟ್ಟನ್ನು ಸುತ್ತುತ್ತಾ ಇದ್ದ. ಇದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಶಕ್ತು

ಮತ್ತು ಶರದರ ಕಣ್ಣುಗಳು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಸೇರಿದ್ದವು. ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರ ಮೈಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರಕಾರದ ಕಂಪನ ಎದ್ದಿತ್ತು. ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಭೇಟಿ ಆಗದಿದ್ದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಭೇಟಿ ಆಗಿತ್ತು. ಇಬ್ಬರೂ ಸಾದಾ ಉಡುಪಿನಲ್ಲೇ ಇದ್ದರು. ಅಂತಲೇ ಏನೋ ಅವರಿಬ್ಬರ ಮನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಆತ್ಮೀಯತೆ ಮೂಡಿತ್ತು.

‘ಏನೋ ನಿನಗೇನಾದರೂ ನಾಚಿಕೆ ಗೀಚಿಕೆ ಇದೆಯಾ? ಮತ್ತೊಬ್ಬರ ಹುಡುಗಿ ಅಂದ್ರೆ ಅಷ್ಟು ಸಲಿಸೇನೋ. ನಮ್ಮ ಶಕ್ಯೂಗೆ ನೀನು ಪ್ರೇಮದ ರುಮಾಲನ್ನು ಏನೂಂತ ಕೊಟ್ಟೆ? ನೆನಪಿಡು, ಶಕ್ಯುವಿನ ಅಜ್ಜಾ ಮಿಲಿಟ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದವನು, ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಆಡಿದರೆ ಗುಂಡು ಹಾಕಿ ಬಿಟ್ಟೇನು. ಹುಷಾರ್!’ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಶಕ್ಯುವಿನ ಮುಖ ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ಕೆಂಪಾಯಿತು. ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬಿತು. ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಅವಳ ತುಟಿ ಥರ ಥರನೇ ನಡುಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಆಯುಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಪ್ರಸಂಗ ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲ ಬಾರಿ ಬಂದದ್ದರಿಂದ ಹೃದಯ ಪಟಪಟನೆ ಹೊಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು ಅವಳ ವಿಚಾರ ಶಕ್ತಿ ಒಂದ ಕ್ಷಣ ಕೆಲಸ ಮಾಡದಾಯ್ತು. ಒಂದೆರಡು ಕ್ಷಣಗಳು ಕಳೆದವು. ಇದರಲ್ಲಿ ಯಾವುದೂ ಸತ್ಯಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಅವಳ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದಿತ್ತು. ಇದೆಲ್ಲಾ ಅಜ್ಜನದ್ದೆ! ತಪ್ಪು ತಿಳುವಳಿಕೆ.

ಅಜ್ಜಾ...

ಎದುರಿಗೆ ಶರದ್! ಕೈಯಲ್ಲಿ ರ್ಯಾಕೆಟ್ ಆಡಿಸುತ್ತಾ ನಿಂತಿದ್ದ. ‘ಮಿಸ್ಟರ್ ತಾತಾ. ನಿಮ್ಮ ತಲೆ ತಿರುಗಿಲ್ಲ ತಾನೆ? ಬರೀ ಎರಡು ದಿನ ಆಯ್ತು ನಾವು ಇಲ್ಲಿ ಇರಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದು. ನಿಮ್ಮ ಶಕ್ಯುವಿನ ಬಣ್ಣ ಕಪ್ಪೋ ಬಿಳುಪೋ ಎಂಬುದೂ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ.’

‘ವಾಹ್! ಲಘಂಗಾ! ನನಗೆ ಹುಚ್ಚಂತ ತಿಳಿದಿ ಏನೋ....’

‘ಅಜ್ಜಾ!... ನಿಮ್ಮ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ತಾಳ ಮೇಳ ಇದೆಯೋ? ಅಷ್ಟನಿಗೆ ಹೇಳಿ ನಿಮ್ಮನ್ನ... ಇರಲಿ ಬಿಡಿ. ಇಂತ ಸುಳ್ಳು ಮಾತಾಡಿ ನಿಮ್ಮ ಮೊಮ್ಮಗಳ ಮೇಲೆಯೇ ಅಪವಾದ ಹಾಕಲು ನಿಮಗೆ ಮನಸ್ಸಾದರೂ ಹೇಗೆ ಬಂತು?’

‘ನಾನು ಹೇಳುವುದು ಸುಳ್ಳು ಅಂತೀ ಏನು? ಈ ನವಿರಾದ ರುಮಾಲು ಸುಳ್ಳು ಮಾತಾಡುತ್ತಿದೆಯೋ?’

‘Love from sharad ಅದೂ ಸುಳ್ಳೇ....’

‘ಅದೇ ಕಾಗದದ ರುಮಾಲು ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲಿದೆ ಅದು?’

‘ನೋಡು ಇಲ್ಲಿ ಇದೆ....’

‘ಅಯ್ಯೋ! ಶಾರದ ನನಗೆ ಕಾಣಿಕೆ ಅಂತ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು, ನಿಮ್ಮ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಬಂತು? ನನ್ನ ನೋಟು ಬುಕ್ಕಿನಿಂದ ತಕೊಂಡಿದ್ದಿರಿ ತಾನೇ?’

‘ಶರದನನ್ನು ಶಾರದಾ ಮಾಡಿದ್ದೀರಾ?’

‘ನೋಡು with extreme love from Sharad - Sharada.... ಶಾರದಾ....

ಶರದ್ ಅಲ್ಲಾ... ಶಾರದಾ’ ಜೋರಾಗಿ ನಗುತ್ತಾ ಶರದ್ ನುಡಿದ.

ಅಜ್ಜನಿಗೆ ವಿಪರೀತ ಬೆವರು ಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಪರೇಡ ಮಾಡುವಾಗಲೂ ಅಷ್ಟು ಬೆವರು ಬಿಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ. ಎರಡು ಮೂರು ಬಾರಿ ಆ ಶಬ್ದವನ್ನು ಅವರು ಉಚ್ಚರಿಸಿದರು. ಶಾರದಾ - ಶಾರದಾ. ಆ ರುಮಾಲಿನ ಮೇಲಿರುವ ಹಸಿರು ಬಣ್ಣದ ಹೂವಿನ ಗುಚ್ಚ ಅವರನ್ನು ನೋಡಿ ನಗತೊಡಗಿತ್ತು. ನೀಲಿ, ಹಳದಿ, ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣದ ಹೂಗಳು ಅವರ ಕಣ್ಣು ಮುಂದೆ ತಿರುಗಲಾರಂಭಿಸಿದವು. ತಮ್ಮ ಕೈಯಿಂದ ಏನೋ ಒಂದು ಕೃತ್ಯ ನಡೆದಿದೆ ಎಂಬ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಮಾಡುವ ಮೊದಲೇ ಪ್ರೇಮದ ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು ಮೊಮ್ಮಗಳ ಕೈಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ತಮ್ಮ ಮನೆಯ ಕಡೆ ಹೊರಟಿದ್ದರು. ತಮ್ಮ ಹಿಂದೆ ಎರಡು ಎಳೇ ಜೀವಗಳ ನಗು ಅಪ್ಪಳಿಸಿತು. ಶರದ್! ವೆರಿ ಸಾರಿ! ಇಳಿ ವಯಸಲ್ಲಾ ಅದಕ್ಕೆ... ಎಂಬ ಶಕ್ತನ ಶಬ್ದವನ್ನು ಕೂಡಾ ಮೌನವಾಗಿ ಆರಿಸಿದ್ದರು.

* * * * *

ಶಕ್ತ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಗಡಿಬಡಿಯಲ್ಲಿ ತಯಾರಾಗ ತೊಡಗಿದಳು. ಬಾಯಿ ಹಾಡನ್ನು ಗುಣುಗುಣಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅವಳು ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಹೊರಟಾಗ ಅಜ್ಜ ಮೇಲೆ ಗ್ಯಾಲರಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದರು. ಮೇಲಿನಿಂದ ಕೆಳಗಿನ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಕಂಡು ಗ್ಯಾಲರಿಯಿಂದ ಜಿಗಿ ಹೊಡೆಯಬೇಕೆನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಶರದ್ ಮತ್ತು ಶಕ್ತ ಜೊತೆಯಾಗಿ ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಹೊರಟಿದ್ದರು.

ತಮ್ಮದೇ ತಪ್ಪು ಎಂದು ಅಜ್ಜನಿಗೆ ಸಂಜೆಯ ರಮ್ಯ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ತಿಳಿದು ಬಂದಿತ್ತು. ಕಾರಣ ಅವಳ ಮೊಮ್ಮಗಳು ಪ್ರಧಾನರವರ ಮನೆಗೆ ‘ಭಾಡ್ ಮಿಂಟನ್’ ಆಡಲು ಹೋಗಿದ್ದಳು. ಆರಾಮ ಕುರ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ ಅಜ್ಜನಿಗೆ ಅಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಗದ್ದಲ ಕೇಳಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ‘Love game’ ಯಾವುದೋ ಎಳೆಯ ಧ್ವನಿ ಕೂಗಿತ್ತು.

ಆದರೂ ಅಜ್ಜ ಕುರ್ಚಿಗೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡೇ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಏಕೆಂದರೆ ಅಳಿಯ ದೇವರು ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಇದ್ದರು.

ವಿದ್ಯಾದೇಶಪಾಂಡೆ

ನಾನು ಅನುವಾದ ಮಾಡಿದ “ಕಾಗದದ ರುಮಾಲು” ಈ ಕತೆಯನ್ನು ದಿ. ರಾಜಾ ಭಾವೂಮಾನೆ ಇವರ ಮರಾಠಿ ಕಥಾ ಸಂಗ್ರಹ “ಮೋರ್ ಪೀಸ್” ಈ ಕಥಾ ಸಂಕಲನದಿಂದ ಆಯಲಾಗಿದೆ.

ಲೇಖಕರ ಮರಣದ ನಂತರ ಸುಮಾರು ವರ್ಷಗಳ ತರುವಾಯ ಲೇಖಕರ ಪತ್ನಿ ಶ್ರೀಮತಿ ಮಧುಮಾಲತಿ ಮಾನೆ ಇವರು ತಮ್ಮ ಮನೆಯ ವಿಳಾಸದೊಂದಿಗೆ ಈ ಕಥಾ ಸಂಗ್ರಹವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿವರು.

ಈಗ ಅವರೂ ಸಹ ತೀರಿ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗೆ ಲೇಖಕರೂ ಮತ್ತು ಪ್ರಕಾಶಕಿ ಅವರ ಹೆಂಡತಿ ಇಬ್ಬರೂ ಇರದ ಕಾರಣ ಮತ್ತು ಅವರ ಮಕ್ಕಳೂ ಕೂಡಾ ಯಾರೂ ಇರದ ಕಾರಣ ಈ ಕತೆಗೆ ಯಾರಿಂದಲೂ ಅನುಮತಿ ಪಡೆಯುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಗ್ರೀನ್ ಕಾರ್ಡ್

‘ಕೋಡುಬಳೆ’ ಹೇಗೆ ಬೇಕು ಹಾಗೆ ಅಷ್ಟೇ ಎಂದಿನಂತೆ ‘ಕುರ್ ಕುರಿ;’ ‘ಗರಿ ಗರಿಯಾಗಿ’ ಆಯಿತು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಲೇಖಾತಾಯಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯಾಯಿತು. ರವಿಗೆ ಇದು ಖಂಡಿತ ಇಷ್ಟವಾಗಬಹುದೆಂದು ಮನಕ್ಕೆ ಸಮಾಧಾನವಾಯಿತು.

ಇನ್ನು ನಾಳೆ ಬಾಕರವಾಡಿ ಮಾಡಿದರೆ ಕೆಲಸ ಮುಗಿಯಿತು. ತಮ್ಮ ಮನದಲ್ಲಿ ಬಂದ ವಿಚಾರದ ಇನ್ನೊಂದು ಕ್ಷಣವೇ ಅವರಿಗೆ ಸ್ವಂತ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ಜಯಂತ ಇರುವಾಗ ಇಷ್ಟರವರೆಗೆ ಅವರಿಬ್ಬರು ನಾಲ್ಕೈದು ಸಲ ಅಮೇರಿಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬಂದಿದ್ದರು. ಪ್ರತೀ ಸಲ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಅದು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ, ಇದು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಎಂದು ಅನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ರವಿಯ ಇಷ್ಟವಾದ ತಿಂಡಿ ಮಾಡುವಾಗ ಅವರಿಗೆ ಉತ್ಸಾಹ ಉಕ್ಕಿ ಬರುತ್ತಿತ್ತು! ಇವತ್ತು ಮಾತ್ರ ಒಬ್ಬಳೇ ಹೋಗುವ ವಿಚಾರದಿಂದ ಅವರಿಗೆ ವಿಲಕ್ಷಣ ‘ಉದಾಸೀನ’ ಬಂದ ಹಾಗೆ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಕೇವಲ ಎರಡೇ ತಿಂಡಿ ಮಾಡುವುದೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ್ದರು. ಇನ್ನೂ ಏನಾದರೂ ಮಾಡಿ, ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಒಯ್ಯಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆಯೂ ಮನದಲ್ಲಿ ಉಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ!

ಜಯಂತನ ಮೃತ್ಯು ಹಾಗೆ ಧ್ಯಾನ ಮನದಲ್ಲೂ ಇರದಾಗಲೇ ಆಗಿತ್ತು. ಯಾವ ರೋಗರುಜಿನವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ, ಯಾವುದೇ ಅಪಘಾತವೂ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ! ದಿನ ನಿತ್ಯದಂತೆ ಊಟವಾದ ನಂತರ ಲೇಖಾತಾಯಿಯವರ ಹತ್ತಿರ ನಗು ನಗುತ್ತಾ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾ ಇದ್ದರು. ಒಮ್ಮೆಲೆ ರಸಕಾ ಬಂದ ಹಾಗೆ ಆಯಿತು, ಏನೊ ಸ್ವಲ್ಪ ಅಸ್ವಸ್ಥರಾದಂತೆ ಮತ್ತು ಹತ್ತೇ ನಿಮಿಷದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಕತೆಯೂ ಮುಗಿಯಿತು! ಈಗಲೂ ಲೇಖಾತಾಯಿಗೆ ಈ ಎಲ್ಲಾ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸವೇ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಜಯಂತ ಈಗ ಸಹಾ ತಮ್ಮಜತೆ ಇದ್ದಾರೆಂಬ ಹಾಗೆ ಅವರಿಗೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇಷ್ಟು ದಷ್ಟಪುಷ್ಟ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಹೀಗೆ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಏನಾದರೋ ಆಗಬಹುದೆಂಬುದು ಹೇಗೆ ತಾನೆ ಅವರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಮನದಟ್ಟಾಗಬೇಕು!

ಆದ್ದರಿಂದ ಜಯಂತನ ಜತೆಯಿಲ್ಲದೆ ಒಬ್ಬಳೇ ರವಿಯ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಲು ಲೇಖಾತಾಯಿಗೆ ಮನಸ್ಸು ತಯಾರೇ ಆಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮನಕ್ಕೆ ಯಾವುದರಲ್ಲೂ ಆಸಕ್ತಿ ಇಲ್ಲ, ಹಾಗೂ ಯಾವ ಸುಖದ ಇಚ್ಛೆಯೂ ಉಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಉಳಿದ ಆಯುಷ್ಯ ಶಾಂತದಿಂದ ತಮ್ಮದೇ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮುಗಿಸುವುದು, ಇಷ್ಟೇ ಅವರಿಗೆ ಎನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ರವಿಗೆ ಈ ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಇರಲಿಲ್ಲ.

‘ಆಯೀ,’ ನಾನು ನಿನ್ನ ಒಬ್ಬನೇ ಒಬ್ಬ ಮಗ, ನೀನು ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಇರದಿದ್ದರೆ ಇನ್ನೆಲ್ಲಿರಬೇಕು? ಆದರೆ ನೀನು ಒಬ್ಬಳೇ ಇಷ್ಟು ದೂರ ಇದ್ದರೆ, ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಚುಚ್ಚುತ್ತಿರಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ನೀನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಾ, ರವಿ ಪುನಃ ಪುನಃ ಹೀಗೆ ವಿನಂತಿ ಮಾಡುವಾಗ ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದೇ ತಿಳಿಯದೆ ಬೇರೆ ಗತ್ಯಂತರವಿಲ್ಲದೆ ಲೇಖಾತಾಯಿ ಈಗ ಅಮೇರಿಕಕ್ಕೆ ಹೊರಡಲಿದ್ದರು. ಅವನು ಪ್ರತೀಸಲ ಘೋಷನೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ, ‘ಆಯೀ,’ ಈಗ ನಾನು ಶಕ್ಯವಾದಲ್ಲಿ ಬೇಗ ನಿನಗೆ ಗ್ರೀನ್ ಕಾರ್ಡ್ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ, ಮತ್ತು ಅದು ಸಿಕ್ಕಿದರೆ, ಖಾಯಂ ಇಲ್ಲಿಯೇ ನನ್ನ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮನ್ನಿಡುತ್ತೇನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಅಳಿದುಳಿದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮೆಲ್ಲ ಮೆಲ್ಲನೆ ಮುಗಿಸಿಬಿಡಿ.’

ಅವನ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳುವಾಗ, ಲೇಖಾತಾಯಿ ಅಸ್ವಸ್ಥರಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಲ್ಲಿಯ ಎಲ್ಲ ಬಂಧನ ತೊರೆದು ಹೋಗುವ ಕಲ್ಪನವೇ ಅವರಿಗೆ ಅಸಹ್ಯವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಕಣ್ಣೆದುರು ಭೂತಕಾಲದ ಘಟನೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಬಂದು ನಿಲ್ಲುವದು! ಲಗ್ನವಾಯಿತು, ಜಯಂತನ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಅವರ ಪ್ರವೇಶವಾಯಿತು ಹಾಗೂ ತುಂಬಾ ಉಮೇದಿನಿಂದ ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನ ಅಷ್ಟೇನೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ತುಂಬಾ ಮಿತವ್ಯಯದಿಂದ ಜೀವನ ಸಾಗಿಸುತ್ತಿರುವಾಗಲೂ ಧೃತಿಗೆಡಲಿಲ್ಲ. ನಂತರ ಸುಖದ ದಿನಗಳು ಬಂದವು. ಚಾಲ್ನಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದು ಕೋಣೆಯ ಮನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಓರ್ನಶಿಪ್‌ನ ಬ್ಲಾಕ್‌ನಲ್ಲಂತೂ ಅವರು ತುಂಬಾ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟರು. ರವಿಯ ಜನ್ಮವಾಯಿತು. ಆಗ ಅವರಿಗೆ ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಮೂರೆ ಗೇಣೆಂಬಂತಾಯಿತು. ಅವನ ಬಾಲಲೀಲಾ ನೋಡುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ದಿವಸ ಹೇಗೆ ಸರಿಯಿತೆಂದೇ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ದೊಡ್ಡವನಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೂ ಜಯಂತನ ದಂಢೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗತೊಡಗಿತು. ನಂತರ ಈ ಮನೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡವು. ನಾಲ್ಕೇ ಕೋಣೆಗಳಾಗಿದ್ದರೂ ವಿಶಾಲವಾಗಿತ್ತು. ಮನೆಯೆದುರು ಸಣ್ಣ ಹೂದೋಟ, ತೋಟದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಉಯ್ಯಾಲೆ, ಜಯಂತನಿಗೆ ಮೊದಲಿನಿಂದ ಸ್ವತಃದ್ದು ಮನೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆ ಇದ್ದರೆ, ಲೇಖಾತಾಯಿಗೆ ಹೂ ತೋಟದ ಇಚ್ಛೆ ಇತ್ತು. ಇಬ್ಬರ ಇಚ್ಛೆಯೂ ಪೂರ್ಣವಾದದ್ದು ಈ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ. ಬೆಳಗಿನ ಹೊತ್ತು ಮನೆ ಇಡೀ ಸುತ್ತ ಹಾಕಿ ಬರದಿದ್ದರೆ ಜಯಂತನ ದಿನವೇ ಶುರುವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಹೂದೋಟದ ಎಲ್ಲ ಗಿಡಗಳನ್ನು ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಸವರಿಬರೆದೆ ಲೇಖಾ ತಾಯಿ ಸ್ವಯಂಪಾಕಕೋಣೆಯತ್ತ ತಿರುಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ!

ದಿನಗಳುರುಳಿದಂತೆ ರವಿ ದೊಡ್ಡವನಾಗುತ್ತಿದ್ದು ಲೇಖಾತಾಯಿ ಹಾಗೂ ಜಯಂತರವರಿಗೆ ಆನಂದವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ. ಒಬ್ಬನೇ ಒಬ್ಬ ಮಗನಾಗಿದ್ದರೂ

ಒಳ್ಳೆಯ ಸಂಸ್ಕಾರದ ಸಾರ್ಥಕ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಅಭ್ಯಾಸದೊಟ್ಟಿಗೆ ಆತನ ಇತರ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಪ್ರಗತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಅವರು ಸುಖಪಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಉತ್ತಮ ಅಂಕ ಪಡೆದು ಇಂಜಿನಿಯರ್ ಆದ ಕೂಡಲೆ ಕಾರ್ಯಕ್ಷಮತೆಯ ಕೆಲಸಗಳು ಅವನನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಎರಡು ವರ್ಷದ ಸ್ಕಾಲರ್ ಶಿಪ್ ಪಡೆದು ಅಮೆರಿಕಕ್ಕೆ ಹೋದವನು ಅಲ್ಲಿಯವನೇ ಆಗಿಹೋದ.

ಲೇಖಾತಾಯಿ ತುಂಬಾ ಬೇಸರಪಟ್ಟರು. ಆದರೆ ಧನುಷ್ಯದಿಂದ ಬಿಟ್ಟ ಬಾಣ ಸುಮ್ಮನೆ ಮರಳಿ ಬರುವುದಿದೆಯೇ? ನಮ್ಮ ಒಬ್ಬನೇ ಒಬ್ಬ ಮುದ್ದಿನ ಮಗ ಈಗ ಪರದೇಸಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬ ಕಟು ಸತ್ಯ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ನಂಬಲೇ ಬೇಕಾಯಿತು.

ಆದರೂ ಸಹಾ ಲೇಖಾತಾಯಿಯ ಮನದ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಆಶೆಯೆಂದರೆ ಮದುವೆಯಾದ ನಂತರವಾದರೂ ಹೆಂಡತಿ ಅವನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಪರಿವರ್ತಿಸಿ ಮಗ ಮರಳಿ ಬರುವನೆಂಬುದು. ಆದರೆ ಅದೂ ಆಗುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ರವಿಗಿಂತಲೂ ತುಸು ಹೆಚ್ಚೇ ಪರದೇಶದ ಸೇತ ಜ್ಯೋತಿಗೆ ಇತ್ತು. ಅಮೇರಿಕದಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ಥಾಯಿಕರಾಗುವ ಈ ಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಅವಳು ಮುಳುಗಿಹೋಗಿದ್ದಳು. ಯಾವಾಗ ಲೇಖಾತಾಯಿ ಅವಳಿಗೆ 'ಜ್ಯೋತಿ, ಈಗ ರವಿಯನ್ನು ಮರಳಿ ತರುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ನಿನ್ನದು' ಎಂದಾಗ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಅವಳು 'ಯಾಕಿಲ್ಲಿ ಮರಳಿ ಬರಬೇಕು? ಅಮೇರಿಕದಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ಥಾಯಿಕರಾಗುವ ಇಷ್ಟು ಒಳ್ಳೇ ಸಂಧಿಯನ್ನು ಯಾಕೆಬಿಟ್ಟಿರಿ' ಎಂದು ಎಲ್ಲರೂ ನನ್ನನ್ನು ಮೂರ್ಖಗಳ ಸಾಲಿಗೆ ಸೇರಿಸಬಹುದು.' 'ಲೇಖಾತಾಯಿಗಿದ್ದ ಕೊನೆಯ ಆಶೆಯೂ ಅಸ್ತಂಗತವಾಯಿತು. ಇನ್ನು ರವಿ ಮರಳಿ ಬರುವುದು ಕಷ್ಟವೆಂದು ಅವರಿಗೆ ಹಾಗೂ ಜಯಂತನಿಗೆ ಮನದಟ್ಟಾಯಿತು.

'ಲೇಖಾ, ನಮ್ಮ ಆಯುಷ್ಯ ನಮಗಾಗಿ ಇದೆ. ಅದರ ಅನಂದ ಬೇರೆಯವರಿಗೋಸ್ಕರ ಹಾಳುಮಾಡುವುದರಿಂದ ಏನು ಪ್ರಯೋಜನ? ನಾವು ನಮಗಿಷ್ಟವಾದ ಗೋಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿ ಸಂತಸ ಪಡೋಣವಲ್ಲ' ಎಂದು ಜಯಂತ ಹೇಳುವಾಗ ಲೇಖಾತಾಯಿ ಅದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ನಾಟಕ, ಗಾಯನದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು, ಸಭಾ, ಸಮ್ಮೇಳನಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ ಭಾಗವಹಿಸಿಕೊಂಡು ಇಬ್ಬರೂ ಸಂತೋಷ ಪಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದರ ಜೊತೆಗೆನೇ ಲೇಖಾತಾಯಿಯವರ ಮಹಿಳಾ ಮಂಡಳಿ, ಭಜನೆ ಮಂಡಳಿ, ಜಯಂತನ 'ಪೆನ್‌ಶನಸ್' ಗ್ರೂಪ್ ಇದರಲ್ಲೂ ಇಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡು ಆನಂದದಿಂದ ಇದ್ದರು. ರವಿ ನಮ್ಮ ಮಗ ಹೌದು ಆದರೆ ಈಗ ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಇದ್ದಾಳೆ, ಅವರ ಸಂಸಾರ ಇದೆ, ಮುಖ್ಯ ಅಂದರೆ ಅವರಿಬ್ಬರ ಒಪ್ಪಿಗೆ, ಅವರ ಇಚ್ಛೆ ಇದೆ- ಈ ಸತ್ಯವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಮನದ ಒಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಉಕ್ಕುತ್ತಿರುವ ದುಃಖವನ್ನು ಹತ್ತಿಕ್ಕಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಹಸದಲ್ಲಿ

ಜಯಂತನ ಜೊತೆ ಲೇಖಾತಾಯಿಯವರೂ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಜಯಂತನ ಆಕಸ್ಮಿಕ ನಿಧನವಾಯ್ತು. ಹೇಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಮಡಚಿಟ್ಟ ಬಟ್ಟೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಪುನಃ ಬಿಚ್ಚಿಟ್ಟ ಹಾಗೆ ಲೇಖಾತಾಯಿಯ ಅವಸ್ಥೆಯಾಯಿತು. ತುಂಬಾ ಆಸೆಯಿಂದ ಕಟ್ಟಿದ ಮನೆ! ಜಯಂತನ ಸಹವಾಸದಲ್ಲಿ ಕಳೆದ ಸುಖದ ಕಾಲ, ಇದೆಲ್ಲಾ ತಿರುತಿರುಗಿ ಎದುರು ಬಂದು ನಿಲ್ಲುತ್ತಿತ್ತು! ಈಗ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿರಲು ಅವರಿಗೆ ಮನಸ್ಸೂ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ತಂದೆಯ ಮೃತ್ಯುವಿನ ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿದ ಕೂಡಲೇ ರವಿ ಓಡೋಡಿ ಬಂದಿದ್ದ. ತಾಯಿಯ ದುಃಖ ನೋಡಿ ಅವನು ಮೂಕನಾಗಿದ್ದ. ಆದರೆ ಅಗಲೇ ಅವನು ಲೇಖಾತಾಯಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ. 'ಆಯೀ ಈಗ ಇಲ್ಲಿ ಏನಿದೆ? ನೀನು ಈಗ ನನ್ನ ಕಡೆಗೆ ಬಾ!'

ಇತರರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೆ, ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಇಲ್ಲಿ ಏನೂ ಉಳಿದಿಲ್ಲ. ಜಯಂತ ಬಿಟ್ಟು ಹೋದರು, ಅವರ ಜೊತೆ ಇಲ್ಲಿಯ ಎಲ್ಲಾ ಬಂಧನ ಕಳಚಿತ್ತು. ಲೇಖಾತಾಯಿಗಂತೂ ಜೀವನದ ಎಲ್ಲಾ ಸ್ವಾರಸ್ಯವೇ ಹೋದ ಹಾಗೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೂ ಅವರ ಜತೆ ಇಲ್ಲದೆ ಅಮೇರಿಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಮನಸ್ಸು ತಯಾರಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೆ ಗತ್ಯಂತರವಿಲ್ಲದೇ ಅವಳು ರವಿಯ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗುವ ತಯಾರಿ ನಡೆಸಿದರು. ಜಯಂತ ಇರುವಾಗ ನಡು ನಡುವೆ ರವಿಯ ಕಡೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಜ್ಯೋತಿ ಅವರ ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಆದರಾತಿಥ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವರಿಗೆ ಅಮೇರಿಕದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಮಯ ಅದ್ಭುತ ವಿಷಯಗಳು, ಬಹುತೇಕ ಎಲ್ಲ ಪ್ರೇಕ್ಷಣೀಯ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಆಗ್ರಹದಿಂದ ತೋರಿಸಿದ್ದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ರವಿಯ ಹತ್ತಿರ ಇರಲು ಏನೂ ತೊಂದರೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ತಮ್ಮ ಮನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರ ನಡೆಯುವಾಗ ಹೆಜ್ಜೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ತಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು.

ಅಂತೂ ಅವರು ಅಮೇರಿಕದ ಭೂಮಿಗೆ ಹೆಜ್ಜೆಯೂರಿದರು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ರವಿ ತುಂಬಾ ಖುಷಿಯಿಂದ,

'ಆಯೀ, ಎಷ್ಟು ಸೊರಗಿದ್ದಿಯಾ?' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಅವನು ತಾಯಿಯನ್ನು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡ. ಲೇಖಾ ತಾಯಿಯ ಮನದ ಅಣೆಕಟ್ಟು ತುಂಡಾಯಿತು.....!

ಅವರನ್ನು ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿ ಕಾರಿನಹತ್ತಿರ ಕರಕೊಂಡು ಬಂದ.....

'ಜ್ಯೋತಿ ಬರಲಿಲ್ಲವಾ?' ಕಾರಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಿದರು.

'ಹೂಂ ಅಮ್ಮ, ಸಲೀಲ- ಸೋನಾರವರನ್ನು ಶಾಲೆಗೆ ತಲುಪಿಸಲಿಕ್ಕಿತ್ತು. ಅದಲ್ಲದೆ ನಿನ್ನ ಬ್ರೇಕ್‌ಫಾಸ್ಟ್', ಅಡುಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಮಾಡಲಿಕ್ಕಿತ್ತು. ನನಗೆ ಹೇಳಿದಳು 'ನೀನು ತಾಯಿಯನ್ನು ಕರಕೊಂಡು ಬಾ'

ಲೇಖಾತಾಯಿ ಈ ಮೊದಲು ಸಹಾ ಅಮೇರಿಕಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದರು. ಹಾಗೆಯೇ ರವಿಯ ಆಫೀಸಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟವರು, ಯಾರಾರೋ ಮಿತ್ರರು ಇದ್ದರು. ಲೇಖಾತಾಯಿಯವರ ದೊಡ್ಡತಾಯಿಯ ಮಗಳ ಮಗಳು ಹತ್ತಿರವೇ ವಾಸವಾಗಿದ್ದಳು. ಕಾರಿನಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಗಂಟೆಯ ಅಂತರದಲ್ಲಿ! ಇಗ ಇವರಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೊಬ್ಬರು ಬಂದು ಅವರನ್ನು ಭೇಟಿ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಲೇಖಾತಾಯಿಗೆ ಅವರು ಬರುವುದು ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆದೇ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಮಾತ್ರ ಜಯಂತ ಹೋದ ಕಾರಣ ಕೆಲವರನ್ನು ಭೇಟಿಯಾಗುವುದೆಂದರೆ ಕಷ್ಟವೂ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು.

ರವಿಯ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಈಗ ಒಂದು ತಿಂಗಳಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಈಗ ಬಹಳಷ್ಟು ಸುಧಾರಿಸಿದ್ದರು.

‘ಆಯೀ’, ನನ್ನ ಕೈಯ ರೊಟ್ಟಿ ನೀವು ಮಾಡಿದ ಹಾಗೆ ಮೃದುವಾಗುವುದೇ ಇಲ್ಲ! ಎಂದು ರವಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ನೀವು ಮಾಡಿದ ‘ಕಟಾ’ ದ ಹುಳಿ ರವಿ ತುಂಬಾ ಇಷ್ಟಪಡುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಸಿಹಿ ಸಿಹಿ ಮಾತನಾಡಿ ಜ್ಯೋತಿ ಸ್ವಯಂಪಾಕದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಲೇಖಾತಾಯಿಯವರ ಕುತ್ತಿಗೆಗೆ ಹಾಕಿದ್ದಳು. ಅವರಿಗೂ ಮಗ, ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳಿಗೋಸ್ಕರ ಎಲ್ಲಾ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಆನಂದವೇ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು. ಸ್ವಲ್ಪ ಉತ್ಸಾಹ ಪುನಃ ಸ್ಪರ್ಶ ಮಾಡಿ ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಆದರೆ ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಜ್ಯೋತಿಯ ನಡವಳಿಕೆಯಲ್ಲಾದ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಲೇಖಾತಾಯಿಗೆ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಭಾಸವಾಗತೊಡಗಿತು.

ಅವಳು ಮೊದಲಿನ ಹಾಗೆ ಅವರ ಹತ್ತಿರ ಬರುತ್ತಲೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಶಾಲೆಗೆ ಕಳುಹಿಸುವುದು, ಶಾಪಿಂಗ್ ಮಾಡುವುದು, ಹೀಗೆ ಏನಾದರೂ ಕಾರಣ ಹೇಳಿ ಅವಳು ತುಂಬಾ ಸಮಯ ಹೊರಗೆಯೇ ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ಊಟ ಮಾಡುವ ವೇಳೆಯಾದರೂ ಅವಳ ಜತೆ ಇರಬೇಕೆಂದು ಲೇಖಾತಾಯಿಗೆ ಎನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಫೋನು, ಇಂಟರ್‌ನೆಟ್ ಹೀಗೆ ಅವಳ ಕೆಲಸ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು.

‘ಆಯೀ ನಿಮ್ಮ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನೀವು ಊಟ ಮಾಡುತ್ತಿರಿ. ನನ್ನಿಂದ ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಮಗೆ ತಡವಾಗುವುದು ಬೇಡ!’ ಹೀಗೆ ಅವಳು ಜಾಹೀರಾಗಿ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಳು.

ಆದ್ದರಿಂದ ಲೇಖಾತಾಯಿ ಬಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಒಂದೊಂದು ತುತ್ತು ಗಂಟಲೊಳಗೆ ಇಳಿಸಲು ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇಂತಹ ಸಮಯ ಜಯಂತನ ನೆನಪು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಅವರಿದ್ದಾಗ ಜ್ಯೋತಿ ಎಷ್ಟು ಆತ್ಮೀಯವಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳೆಂಬ ವಿಚಾರ ಅವರ ಮನದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ತಿರುಗಾಡಲು ಹೋಗುವಾಗ ಅವಳು ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಬರಬೇಕೆಂದು ಅದೆಷ್ಟು ಆಗ್ರಹ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅರ್ಥಾತ್ ಯೋಗ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿದ ಜಾಗಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಇಬ್ಬರೂ

ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ನಾಲ್ಕೈದು ದಿವಸ ಮುಂಚೆ ರವಿಯು ಅವರನ್ನು ಬರಲು ಒತ್ತಾಯಮಾಡಿದಾಗ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಆತನಿಗೆ ಹೇಳಿದಳು 'ಅರೆ, ಅವರಿಗೆ ಬರಲು ಇಷ್ಟವಿರದಿದ್ದರೆ ನೀವ್ಯಾಕೆ ಫೋರ್ಸ್ ಮಾಡುತ್ತೀರಿ? ಒಂದುವೇಳೆ ಅವರಿಗೆ ಆಕ್‌ವರ್ಡ್ ಭಾಸವಾಗಬಹುದು!'

ಈ ಉದ್ಗಾರದ ಹಿಂದೆ ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿನ "ದೃಷ್ಟಿ" ಯಾವಕಡೆ ಇದೆಯೆಂದು ಲೇಖಾತಾಯಿಗೆ ತಿಳಿಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವರು ಹೋಗುವುದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ರವಿಗೆ ತಾಯಿಯ 'ಗ್ರೀನ್ ಕಾರ್ಡ್' ಮಾಡಿಸುವ ಆತುರವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಲೇಖಾತಾಯಿಯವರ ಜೀವಕ್ಕೆ ಈ ಆರಾಮದ ಜೀವನದಲ್ಲೂ ಶ್ವಾಸ ಕಟ್ಟಿದ ಹಾಗೆ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು. ಒಮ್ಮೆ ತಡೆಯಲಾರದೆ ಅವರು ಹೇಳಿದರು 'ಇಲ್ಲಿ ನೋಡು ನಾನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅಸಹಾಯಕಳಾದಾಗ ನಿನ್ನ ಹತ್ತಿರವೇ ಬರುತ್ತೇನೆ, ಮಗಾ! ಈಗ ಎಷ್ಟರವರೆಗೆ ನನಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿದೆ ಅಷ್ಟರವರೆಗೆ ನನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿರಲು ಬಿಡು. ಯಾಕೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಪರಿಶ್ರಮ ಪಡುತ್ತಿರುವೆ ಈ "ಗ್ರೀನ್ ಕಾರ್ಡ್ ಗೋಸ್ಟರ್."'

'ಆಯಿ,' ನೋಡು ಈ ಮನೆ ನನ್ನ ಸ್ವತಃದ್ದು ಇದೆ. ಬಾಡಿಗೆದಲ್ಲ. ಯಾವುದು ನನ್ನದು ಅದು ನಿನ್ನದಲ್ಲವಾ? ಮತ್ತು ಅಸಹಾಯಕಳಾಗುವ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅಸಹಾಯಕಳಾಗುವ ದಾರಿ ಯಾಕೆ ನೋಡಬೇಕು? ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇರಲ್ಲ ಆರಾಮವಾಗಿ. ನಿನಗೆ ಯಾವುದರದ್ದೂ ತೊಂದರೆಯಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ!' ರವಿಯ ಮಮತೆಯ ಮಾತು ಕೇಳಿದಾಗ ಲೇಖಾತಾಯಿ ನಿಟ್ಟಿಸಿರುಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವನು ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೆ, ಅವರ ಸುತ್ತ ಮುತ್ತ ತಿರುಗಾಡುತ್ತಿದ್ದ, ಗಪ್ಪಾಗೋಷ್ಟಿ ಹೊಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ, ಅವರ ಬೇಕು ಬೇಡಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕಾಳಜಿ ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದ, ಆದರೆ ಇಂತಹ ವೇಳೆ ಬಹಳ ಕಡಿಮೆ ಸಿಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಉಳಿದ ದೀರ್ಘ ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ ಬೇಸರ, ಏಕಾಂಗಿತನ ತಿನ್ನಲು ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ನಮ್ಮ ಭವಿಷ್ಯಕಾಲ ಹೇಗೆ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲಿ ಕಳೆಯಬೇಕೆಂಬ ನಿಶ್ಚಯವೂ ಅವರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ತಿರುಗುತ್ತಿರುವ ಮನಸ್ಸು ಬೇಡ ಬೇಡವೆಂದರೂ ತನ್ನ ಮನೆಕಡೆ ಸೆಳೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ರವಿ ಅದಕ್ಕೆ ಕಡಿವಾಣ ಹಾಕಿ ತನ್ನ ಕಡೆ ಎಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಲು ಮತ್ತು ಜ್ಯೋತಿಯ ಬದಲಾದ ನಡವಳಿಕೆಯ ಅರ್ಥದ ಬಗ್ಗೆ ಕೇಳುವ ಧೈರ್ಯ ಅವರಿಗೆ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಅಂದು ಲೇಖಾತಾಯಿ ಒಂದು ಪುಸ್ತಕ ಓದುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ವಿಚಾರಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ಮನಸ್ಸು ಇಷ್ಟು ವೇಗದಿಂದ ತಿರುಗುತ್ತಿತ್ತೆಂದರೆ ಒಂದೂ ಶದ್ಧವೂ ಒಳಗೆ ನುಸುಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೊರಗಿನ ಕೋಣೆಯಿಂದ ಜ್ಯೋತಿಯ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಅವಳ ಗೆಳತಿ ಪಾಯಲ್ ಯಾವುದೋ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ

ಬಂದಿದ್ದಳು. ಹಾಗೆ ಅವರ ಮಾತುಕತೆ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಜ್ಯೋತಿ ಪಾಯಲನ್ನು ಕರಕೊಂಡು ಲೇಖಾತಾಯಿಯ ಕೋಣೆಗೆ ಬಂದಳು. ಅಮೇರಿಕದ ಮೊದಲ ಭೇಟಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಲೇಖಾತಾಯಿಯವರಿಗೆ ಅವಳ ಪರಿಚಯ ಆಗಿತ್ತು. ಅದಲ್ಲದೆ ಅವರು ಎರಡು ವರ್ಷದ ನಂತರ ಪುನಃ ಬಂದಿದ್ದಾಗ ಅವಳ ಅತ್ತೆಯವರದ್ದೂ ಪರಿಚಯವಾಗಿತ್ತು. ಪತಿಯ ನಿಧನದಿಂದ ಅವರೂ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಬೇಸರದಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದರು. ಸ್ವಲ್ಪ ಏನೋ ಮಾತನಾಡಿದ ನಂತರ ಲೇಖಾತಾಯಿಯವರು ಪಾಯಲಿಗೆ ಕೇಳಿದರು 'ನಿನ್ನ ಅತ್ತೆಯವರು ಹೇಗೆ ಇದ್ದಾರೆ? ಒಂದು ದಿನ ಅವರನ್ನು ಕರಕೊಂಡು ಬಾ'—

ಆದರೆ ಪಾಯಲ್ ಏನಾದರೂ ಉತ್ತರ ಕೊಡಬೇಕು ಎನ್ನುವಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಜ್ಯೋತಿ ಉದ್ಗರಿಸಿದಳು 'ಇಶ್ಟ್, ಇವರ ಅತ್ತೆಯವರು ಇಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ? ಅವರು ಕೂಡಲೆ ಇಂಡಿಯಕ್ಕೆ ಮರಳಿ ಹೋದರು. ಹೇಗೆಗೋ ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳಿದ್ದರು ಅಂತ ಕಾಣುತ್ತದೆ!' ಮತ್ತು ಪಾಯಲಿನಡೆ ತಿರುಗಿ ಹೇಳಿದಳು 'ಏನೇ ಹೇಳು, ನಿನ್ನ ಅತ್ತೆಯವರು ತುಂಬಾ ಸ್ಮಾರ್ಟ್ ಆಗಿದ್ದರು! ನಿನ್ನ ಪರೇಶ್ ಅವರಿಗೆ ಗ್ರೀನ್ ಕಾರ್ಡ್‌ಗೋಸ್ಕರ ಖಟ್ ಪಟ್ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು ನೋಡಿದ್ದೇ... ಅವರು ಕೂಡಲೇ ಇಂಡಿಯಾಗೆ ಹೋಗುವ ಡಿಸಿಷನ್ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರು!'

'ಹೌದು, ಅವರು ಇಲ್ಲಿ ಖಾಯಂ ಇರುತ್ತಿದ್ದರೆ ನಮಗೆ ದಿನಾ ಒಂದು ಬಂಧನವೇ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು. ಮತ್ತೆ ಇಂಡಿಯದಲ್ಲಿದ್ದರೇನು, ಅಮೇರಿಕದಲ್ಲಿದ್ದರೇನು, ಎರಡೂ ಒಂದೇ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇಲ್ಲಿ ಇರುವುದರ ಲಾಭ ಏನಾಗುತ್ತಿತ್ತು?' ಪಾಯಲ್ ಅವಳ ಮಾತಿಗೆ ಪುಷ್ಟಿ ಕೊಟ್ಟೇ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು.

'ಆದರೆ ರವಿಗೆ ಇವರ ಮೇಲೆ ತುಂಬಾ ಜೀವ ಇದೆ. ಅವನು ಇವರನ್ನು ಮರಳಿ ಹೋಗಲು ಬಿಡಲಾರ, ಅಲ್ಲವಾ, ಆಯೀ?' ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಲೇ ಜ್ಯೋತಿಯು ಪಾಯಲಿಗೆ ಕಣ್ಣು ಮಿಟುಕಿಸಿ ತೋರಿಸಿದ್ದು ಲೇಖಾತಾಯಿಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ತಪ್ಪಲಿಲ್ಲ.

ಅವರಿಬ್ಬರು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹೋದರು. ಆದರೆ ಲೇಖಾತಾಯಿಯವರಿಗೆ ಅವರ ನಿರ್ಣಯ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಶಕ್ತಿ ಈ ಪ್ರಸಂಗದಿಂದಲೇ ಬಂತು. ಎಷ್ಟರವರೆಗೆ ಜಯಂತ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಇದ್ದರೋ ಅಷ್ಟರವರೆಗೆ ಲೇಖಾತಾಯಿಯವರು ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವುದು ಕೇವಲ ಕೆಲವು ದಿನವೆಂದು ಜ್ಯೋತಿಗೆ ತಿಳಿದಿದ್ದ ಕಾರಣ ಅವಳು ಇಬ್ಬರ ಜೊತೆ ಅತೀ ಆದರದಿಂದ, ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ವ್ಯವಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಈಗ ಜಯಂತರಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಮಾತ್ರ ಅವರ ವಾಸ್ತವ್ಯ ಖಾಯಂ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಆಗಬಹುದೆಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಹೆದರಿದ್ದಳು. ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಅವಳ ನಡವಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ವಿಪರೀತ

ಬದಲಾವಣೆಯಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಹಾಗೆ ಆಗುವುದು ಬೇಡ, ಅವಳ ಹತ್ತಿರ ಇರುವುದು, ಸಂವೇದನಾಶೀಲ ಲೇಖಾತಾಯಿಯವರಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಇಷ್ಟವಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ತಮ್ಮ ಮನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೃಢ ನಿಶ್ಚಯ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರು.

ಸಾಯಂಕಾಲ ರವಿ ಕೆಲಸದಿಂದ ಬಂದಾಗ ಲೇಖಾತಾಯಿ ಒಬ್ಬರೇ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದರು. ಅವರ ಎರಡೂ ಕೈಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಆತ ಆನಂದದಿಂದ ಹೇಳಿದ 'ಆಯಿ, ನಿನ್ನ ಗ್ರೀನ್‌ಕಾರ್ಡಿನ ಕೆಲಸವಾಗುತ್ತಿದೆ ಈಗ! ನೀನು ಇನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇರಬಹುದು.'

'ಮಗೂ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಡ ಗ್ರೀನ್‌ಕಾರ್ಡ್!' ತಾಯಿಯವರ ಈ ಉಚ್ಚಾರದಿಂದ ಚಕಿತನಾದ ರವಿ ಅವರ ಕಡೆ ನೋಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದ, ಅವರು ಇನ್ನೂ ಹೇಳುತ್ತಲೇ ಇದ್ದರು 'ಅರೆ ಕಬ್ಬು ಸಿಹಿಯಾಗಿದೆ ಎಂದು ಬೇರಿನೊಟ್ಟಿಗೆ ತಿನ್ನಬೇಕೇನು?' ಇಲ್ಲಿ ನೋಡು ನನಗೆ ಈಗ ಮರಳಿ ಹೋಗಲು ಬಿಡು. 'ನನ್ನ ಮಹಿಳಾ ಹಿತವರ್ಧಕ ಸಮಿತಿ'ಯ ಪತ್ರ ಬಂದಿದೆ. ನನ್ನ ಕೆಲವು ಕೆಲಸ ಅಪೂರ್ಣ ಆಗಿದೆ. ಅದು ಪೂರ್ಣವಾಗದೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಸಿಗಲಾರದು. ಆ ಗ್ರೀನ್‌ಕಾರ್ಡಿನ ಹಿಂದೆ ಬೀಳುವುದಕ್ಕಿಂತ ನನ್ನ ಮರಳುವಿಕೆಯ ಟಿಕೆಟ್ ತೆಗೆ ನೀನು!'

'ಆಯಿ..' ರವಿಯ ಮಾತನ್ನು ಅರ್ಥದಲ್ಲೇ ತುಂಡುಮಾಡಿ ಅವರು ಹೇಳಿದರು 'ನನ್ನ ನೆನಪು ಬಂದಾಗ, ನನಗೆ ಫೋನ್ ಮಾಡಿಬಿಡು. ಮತ್ತು ಶಕ್ಯವಾದರೆ ನೀನೇ ಅಲ್ಲಿ ಬಂದು ಹೋಗೋ, ರಾಜಾ!' ಎಲ್ಲಾ ಧೈರ್ಯ ಒಂದುಗೂಡಿಸಿ ಹೇಗೇಗೋ ಇಷ್ಟು ಹೇಳಿ ಕೂಡಲೆ ಟೇಬಲ್ ಮೇಲಿಟ್ಟ ನೀರಿನ ಗ್ಲಾಸ್ ಎತ್ತಿ ಬಾಯಿಗಿಟ್ಟರು.

ಆಯಿ ಯಾಕೆ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಈ ನಿರ್ಣಯ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರು, ಇದು ರವಿಯ ಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದೇ ಸಮಯ ಜ್ಯೋತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ತಕರಾರು ಮಾಡಿ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನ ಶಾಂತಿ ಕೆಡಿಸಲು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಇಷ್ಟ ಪಡದೆ ಲೇಖಾತಾಯಿಗೆ ಅವನ ಪ್ರೀತಿಯ ಹಾಗೂ ದೀನ ನೋಟವನ್ನು ಎದುರಿಸಲಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಮೂಲ ಲೇಖಕಿ : ಶ್ರೀಮತಿ ನೀಲಿಮಾ ನಾಡಕರ್ಣಿ

ಅನುವಾದ : ಶ್ರೀಮತಿ ಯಶೋದ ಆರ್. ಶೆಟ್ಟಿ

ಜಾನಕಿದೇಸಾಯಿಯ ಪ್ರಶ್ನೆ

ಜಾನಕಿ ಮತ್ತು ಸುಜಿತ್ ಎದುರುಬದುರಾಗಿ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತಿದ್ದರು, ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಅಗೋಚರವಾಗಿರುವರೋ ಎನ್ನುವಂತೆ. ಕಾಫಿಯ ಕಪ್‌ನಿಂದೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಹೊಗೆಯು ಅವರ ನಡುವೆ ದಟ್ಟವಾದ ತೆರೆಯನ್ನೆಳೆದಿತ್ತು. ಕಾಫಿಯಿಂದ ಹೊಗೆಯೇಳುವುದು ನಿಂತರೂ ಆ ತೆರೆಯು ಮಾತ್ರ ಕೊಂಚವೂ ಸರಿದಿರಲಿಲ್ಲ.

‘ಕಾಫಿ ಆರಿಹೋಗುತ್ತಿದೆ. ಟೋಪ್ಪಿಗೆ ಇನ್ನೂವರೆಗೆ ಕೈಯನ್ನೇ ಹಚ್ಚಲಿಲ್ಲ!’ ಜಾನಕಿ ಅಂದಳು.

‘ಹಾಂ’ ಎಂದುತ್ತರಿಸಿದ ಸುಜಿತ್, ವರ್ತಮಾನಪತ್ರಿಕೆಯೊಳಗೆ ತೂರಿಸಿದ ತಲೆಯನ್ನು ಮೇಲೆತ್ತುವ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಕಾಣಲಿಲ್ಲ.

‘ಇವತ್ತು ಆಫೀಸು ಇಲ್ಲಾ?’

‘ಇಲ್ಲದೇನು?’

‘ಆಗಲೆ ಒಂಬತ್ತು ಗಂಟೆಯಾಯಿತು.’

‘ಐ ನೋ. ಇಗೋ ಹೊರಟೇಬಿಟ್ಟೆ. ನೀನು?’

‘ನಾನು ಎರಡು ದಿನಗಳ ರಜೆ ಹಾಕಿದ್ದೇನೆ!’

‘ಐ ಸೀ!’

ಇವನಿಗೆ ನಾನು ರಜೆ ಹಾಕಿದ್ದು ಯಾಕೆ ಎಂದು ಕೂಡ ಕೇಳಬೇಕೆನಿಸುವುದಿಲ್ಲ? ನಾನೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು... ನಾನೇ ನಿಭಾಯಿಸಬೇಕು... ಸಂಭಾಷಣೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ – ಎಲ್ಲಾನೂ.... ನಿಜಕ್ಕೂ ಇನ್ನೂ ಏನೇನೇಲ್ಲಾ?

ಮನದಲ್ಲಿ ಅವೇ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಸುರಿಮಳೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಹಾಗೂ ಅವುಗಳ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವ ಅನೇಕ ಸಣ್ಣ ಪುಟ್ಟ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು. ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕರ್ಕರೋಗದಂತೆ ಕೊರೆಯುವ, ಅತೀವ ವೇದನೆಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು. ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನಾನು ಯಾವ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ದುರ್ಲಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ? ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಈ ವಿಚಾರಗಳ ಮರ್ದನ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ, ಬಾಯಿಂದ ಶಬ್ದಗಳು ತನ್ನಿಂದತಾನೆ ಅವಳಿಗರಿವಿಲ್ಲದೆಯೇ ಹೊರಬಿದ್ದಿತು, ‘ನಾನ್ಯಾಕೆ ರಜೆ ಪಡೆದೆ ಎಂದು ನೀನು ಕೇಳಲಿಲ್ಲ? ಆದರೂ ನಾನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಕೇಳು... ನಾನು ಪರಾಗ್‌ನೊಂದಿಗೆ ಎರಡು ದಿನದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಖಂಡಾಳಕ್ಕೆ ಹೋಗುವವಳಿದ್ದೇನೆ. ಅವನು ನನ್ನನ್ನು ಬಹಳ ದಿನಗಳಿಂದ ಒತ್ತಾಯಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.’

‘ಏ ಸೀ! ಹಾಗಾದರೆ ನಾನು ಹೊರಟೆ. ಇನ್ನೇನು ಅನು ಬರುವ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಕಾಣುತ್ತಿಲ್ಲ!’ ಕಾಫಿಯ ಕೊನೆಯ ಗುಟುಕನ್ನು ಹೀರುತ್ತಾ ಸುಜಿತ್ ಅಂದ.

‘ಅನು ಬರುವವಳಿದ್ದಳೇನು?’

‘ಹೌದು. ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ಲಿಫ್ಟ್ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ ಅಂತ ಹೇಳಿದ್ದಳು.’

‘ಹಾಗಾದರೆ ಆಕೆ ಬರಬಹುದು. ಇನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾದು ನೋಡು. ಆಕೆಯ ದಾರಿ ಕಾಯುವುದು ನಿನಗೆ ರೂಢಿಯಾಗಿದೆ.’

‘ಈ ವಿಷಯದ ಕುರಿತು ಇನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖವೇ ಬೇಡ ಎಂದಿದ್ದೆಯಲ್ಲ?’

‘ಹೌದು, ಆದರೆ ಗತ್ಯಂತರವಿಲ್ಲ.’

‘ವೈ ಆರ್ ಯು ಸೋ ಜೆಲಸ್ ಆಫ್ ಹರ್?’

‘ಜೆಲಸ್? ಹೌ ಡೇರ್ ಯು ಯೂಸ್ ದಿಸ್ ವರ್ಡ್?’

‘ನಿನ್ನ ವರ್ತನೆಗೆ ಬೇರೆ ಏನು ತಾನೆ ಹೇಳಬಹುದು!’

ಜಾನಕಿ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಮೌನವಾದಳು. ಸ್ವಲ್ಪ ತಡೆದು ಅವಳಿಗನಿಸಿತು ಸುಜಿತ್ ಹೇಳಿದುದರಲ್ಲಿ ತಪ್ಪಾದರೂ ಎಲ್ಲಿದೆ? ತಾನು ಏನನ್ನು ನೋಡಲು ಬಯಸಿರಲಿಲ್ಲವೋ ಈಗ ಅದೇ ಘಟಿಸುತ್ತಿದೆ. ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸದೆ ಬೇರೆ ಉಪಾಯವಿಲ್ಲ.

ಕಳೆದ ಕೆಲವು ದಿನಗಳಿಂದ ಜಾನಕಿ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಸಂತೈಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ಈಗ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದು ಸುಲಭಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ಅವಳಿಗೆ ಕೂಡ ಅರಿವಾಗಿದೆ. ತನ್ನ ಪರಾಭವ ಸ್ವಂತ ತನ್ನ ಕೈಯಿಂದಲೇ! ಹೀಗೆ ಸೋಲುವುದೇ ಆಗಿದ್ದರೆ ಈ ಭಿನ್ನಮಾರ್ಗವನ್ನು ಕ್ರಮಿಸಿದ್ದಾದರೂ ಯಾತಕ್ಕಾಗಿ?

ನಿಜಕ್ಕೂ ಬೇರೆಯೇ ಆದ ಮಾರ್ಗ. ಶ್ರೀಮಂತ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಜಾನಕಿ ದೇಸಾಯಿಗೆ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವೂ ಇತ್ತು. ಆಕೆಯ ತಂದೆ ಒಂದು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಉದ್ಯೋಗ ಸಮೂಹದ ಉನ್ನತ ಪದಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದರು. ತಾಯಿ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಿಕೆ. ಏಕೈಕ ಸಹೋದರನಂತೂ ಅತ್ಯಂತ ಬುದ್ಧಿವಂತ ಹಾಗೂ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಹಲವಾರು ಕಾರ್ಯಕೌಶಲ್ಯಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದವ. ಸುಂದರವಾದ ಮನೆ; ಪ್ರಶಸ್ತವೂ ಆಗಿತ್ತು. ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಕಾರದ ಸುಖ-ಸೌಲಭ್ಯಗಳು, ಮನೆತುಂಬಾ ನೌಕರವರ್ಗ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಒಂದು ಕಡ್ಡಿಯನ್ನು ಸಹ ಅಲುಗಾಡಿಸುವ ಪರಿಶ್ರಮವಿಲ್ಲ; ಯಾವುದೇ ಪರಿಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಂತೂ ಇರಲೇ ಇಲ್ಲ. ಮನೆಯ ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ತಮಗೆ ದೊರೆತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ, ಸುಖಮಯ ಬದುಕಿನ ದುರುಪಯೋಗ ಮಾಡಬೇಕೆನ್ನುವ ಭಾವನೆ ಇನಿತೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಜಾನಕಿಯ ಶಿಕ್ಷಣವು ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಮಾಧ್ಯಮದಲ್ಲಿ ನಡೆಯಿತು. ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿರುವಾಗಲೇ

ಮುಂಬಯಿಯ ಸಮಿಶ್ರ ಹಾಗೂ ಆಧುನಿಕ ಜೀವನದ ಪ್ರಥಮ ಅನುಭವ ಆಕೆಗಾಗಿತ್ತು. ಇದರ ವಿಕಸಿತ ಸ್ವರೂಪದರ್ಶನ ಆಕೆಗೆ ಅವಳ ಕಾಲೇಜು ಬದುಕಿನಲ್ಲಾಯಿತು. ಗೆಳೆಯ-ಗೆಳತಿಯರ ಕಲರವಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ಮುಕ್ತವಾದ ಬದುಕು ಆಕೆಯದಾಯಿತು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸದಾಕಾಲ ಮಿತ್ರವರ್ಗದವರ ಮೇಳ, ಪಾರ್ಟಿ, ಪಿಕ್ನಿಕ್, ದೂರದೂರಿಗೆ ಪ್ರವಾಸ ಇತ್ಯಾದಿ ಇತ್ಯಾದಿ. ಆದರೆ ಈ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ಆಕೆಯ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಅಥವಾ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಮೇಲೆ ಯಾವ ದುಷ್ಟರಿಣಾಮವನ್ನು ಬೀರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಓದಿನಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾ ಮುನ್ನಡೆದಳು. ಆ ಸರಳ ದಾರಿಯ ಕೊನೆಯನ್ನು ಜಾನಕಿ ಸಲಿಸಾಗಿ ಮುಟ್ಟಿದಳು. ಆದರೆ ಆ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾದರೂ ತಗ್ಗು-ದಿನ್ನೆಗಳಿದ್ದವೇ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಆಕೆ ಗಮನಿಸಲೇ ಇಲ್ಲ. ಅವಳ ತಾಯಿಗೂ ಇದು ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಅಂತೆಯೇ 'ಇನ್ನು ಮುಂದೇನು?' ಎನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಜಾನಕಿ ಅನಪೇಕ್ಷಿತ ಉತ್ತರ ನೀಡಬಹುದೆನ್ನುವುದನ್ನು ಅವಳ ತಾಯಿ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿಯೂ ಎಣಿಸಿರಲಿಲ್ಲ.

'ಇನ್ನು ಮುಂದೇನು?'

'ಏನು ಮಾಡುವುದೆಂದು ಇನ್ನೂ ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿ ಯೋಚಿಸಿಲ್ಲ.'

'ಆದರೆ ಈಗ ನಿರ್ಧಾರಿಸಲೇಬೇಕು. ಶಿಕ್ಷಣವಂತು ಮುಗಿಯಿತು. ಕೊಲಂಬಿಯಾ ಯುನಿವರ್ಸಿಟಿಯ ಸ್ಕಾಲರ್‌ಶಿಪ್ ದೊರಕುತ್ತಿತ್ತು. ನೀನೇ ಅದನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿದೆ, ನನ್ನ ಮಟ್ಟಿಗಂತೂ ಅದು ನಿನ್ನ ಶುದ್ಧ ಮೂರ್ಖತನವೇ ಸೈ. ಹೋಗಲಿ ಬಿಡು. ಐ ಡೋಂಟ್ ವಾಂಟ್ ಟು ಫೋರ್ಸ್ ಮೈ ವ್ಯೂ ಆನ್ ಯು. ನಿನಗೆ ನೌಕರಿಯೇನು, ಎಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದರೂ ಸಿಗಬಹುದು. ಆ ಕುರಿತು ನಾನು ವಿಚಾರಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಮದುವೆಯ ವಿಷಯ. ಒಂದೆರಡು ಒಳ್ಳೆಯ ಆಫರ್ಸ್ ಬಂದಿವೆ ಎಂದು ನಿನ್ನನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಮದುವೆಯ ಕುರಿತು ನೀನು ಏನಾದರೂ ಯೋಚಿಸಿದ್ದೀಯಾ? ಹಾಗಿದ್ದರೂ ಪರವಾಗಿಲ್ಲ. ಬಿಚ್ಚಿಡದೆ ಹೇಳು. ನನಗೆ ಅದು ತಿಳಿದಿರಬೇಕು.'

'ಮದುವೆ? ಆ ವಿಷಯ ಈಗ ತೆಗೆಯಲೇಬೇಡ!'

'ಏನು ಹಾಗಂದರೆ?'

'ನಾವು ಇನ್ಯಾವಾಗಲಾದರೂ ಆರಾಮವಾಗಿ ಕುಳಿತು ಈ ವಿಷಯದ ಕುರಿತು ಮಾತಾಡೋಣ, ಮಮ್ಮಿ. ನಾನೀಗ ಹೊರಟೆ. ಅರುಂಧತಿಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಒಟ್ಟಾಗುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ನಾನು ಮನೆಗೆ ಬರಲು ತಡವಾಗಬಹುದು.'

ಜಾನಕಿಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದ ಸುಲಭಾತಾಯಿಗೆ ಅದರಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವೇನೂ ಕಾಣಿಸಲಿಲ್ಲ. ಈ ಏರುವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಒಂದು ಲಹರಿ ಎಂದೆನಿಸಿತವರಿಗೆ. ಮದುವೆಯಾಗದೆ ಇರುವುದು, ಕೆರಿಯರ್ ಮಾಡಬೇಕೆನಿಸುವುದು ಮುಂತಾದ

ಉತ್ತಾಹಗಳು ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಕರಗುತ್ತವೆ ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಎಳ್ಳಿನಿತೂ ಸಂಶಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲ ಕಳೆಯಲಿ. ಜಾನಕಿಗೆ ಅಂಥದ್ದೇನು ಪ್ರಾಯವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೂ ಒಂದೆರಡು ವರ್ಷ ಕಾಯಬಹುದು. ಅಷ್ಟರತನಕ ಆಕೆ ತನ್ನ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು ಸ್ವತಃ ಮಾಡಿದರೂ ಮಾಡಬಹುದು. ಅವಳ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಅಸಂಖ್ಯ ಮಿತ್ರರ ಗುಂಪೇ ಇದೆ.. ಅವರಲ್ಲಿ ಒಂದಿಬ್ಬರ ಕುರಿತು ಸುಮ್ಮನೆ ಜಾನಕಿಯನ್ನು ಕೆಣಕಿಯೂ ಇದ್ದಳು. ಆಗ ಅವಳಂದಿದ್ದಳು, 'ಅವರು ನನ್ನ ಮಿತ್ರರು ಮಮ್ಮಾ. ಅವರೊಂದಿಗೆ ನಾನು ಮದುವೆಯಾಗಬಹುದು ಎನ್ನುವುದು ನಿನಗೆ ಹೊಳೆಯಿತಾದರೂ ಹೇಗೆ?' ಅದೂ ನಿಜ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಹೆಣ್ಣುಕೃಷು ಇಂತಹ ಮುಕ್ತ ಮೈತ್ರಿ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಸಹ ಇಡಬಲ್ಲರು. ನಮ್ಮ ತಲೆಮಾರಿನಲ್ಲಿ ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸುವುದು ಕೂಡ ಅಶಕ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ನಾವು ಜಾನಕಿಗೆ ನೀಡಿರುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ತಮಗಾದರೂ ಲಭಿಸಿದೆ? ಹಾಗೂ ತಮಗೆ ಅಂತಹ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಅಗತ್ಯವೂ ಕಂಡುಬಂದಿತ್ತೆ? ಜಾನಕಿಯನ್ನು ಹೀಗೆಯೇ ಸ್ವತಂತ್ರ, ಮುಕ್ತವಾದ ಜೀವನವನ್ನು ಬದುಕಲು ಬಿಡಬೇಕು. ಅವಳಿಗಿಷ್ಟವಾದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯಲು ಅನುಮತಿ ನೀಡಬೇಕು.

ಜಾನಕಿ ಅಂತಹದೇ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಮುನ್ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ತನ್ನ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ, ಸ್ವಂತದ ಸ್ನೇಹವರ್ತುಲದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಮುಳುಗುತ್ತಾ ಹೋದಳು. ಕ್ರಮೇಣ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ವೇಳೆ ಮನೆಯ ಹೊರಗೆ ಇರಲಾರಂಭಿಸಿದಳು. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಸಿನೆಮಾ, ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಯಾವುದೋ ಸಭೆ, ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಆಫೀಸಿನ ಕೆಲಸ. ಅವಳು ಸುಳ್ಳು ಹೇಳುತ್ತಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ವಿಶ್ವಾಸ ಸುಲಭತಾಯಾಗಿತ್ತು. ಆದರೂ ಆಕೆಯ ವರ್ತನೆ ಅವರನ್ನು ಕಾಡಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಆಕೆಯ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಎಡಪಂಥೀಯ ವಿಚಾರಸರಣಿಯ ನೂತನ ಮಿತ್ರವರ್ತುಲ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿತ್ತು. ಇದು ಕೂಡ ಅವರನ್ನು ಚಿಂತೆಗೀಡು ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ಬಹಿರಂಗವಾಗಿ ಹೇಳದಿದ್ದರೂ ಅವರು ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವೇ ಒಂದು ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಒಂದು ದಿನ ಮಾತ್ರ ಅವರ ಮನದಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿದ್ದ ವಿಚಾರಗಳು ಹೊರಗೆ ಬಿದ್ದವು.

ಸನೋಬರ್ ಮನೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದಳು. ಈಕೆ ಜಾನಕಿಯ ಇತ್ತೀಚೆಗಿನ ಸ್ನೇಹಿತೆ. ಜಾನಕಿಯ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಬೊಂಬಾಟ್!.. ಅಸಾಮಾನ್ಯಳು! ಸನೋಬ್ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಅಜ್ಜಿಯ ಪ್ರಶಸ್ತವಾದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ಅಜ್ಜಿಯೊಂದಿಗೆ ಸರಿಹೊಂದಿಬರಲಿಲ್ಲ; ಆಕೆ ತನ್ನ ಸ್ವತಂತ್ರ ಬದುಕಿಗೆ ಅಡ್ಡಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ ಎಂದು ಕಂಡುಬಂತು. ಸನೋಬರ್ ತನಗಾಗಿ ಬೇರೆಯೇ ಸಣ್ಣ ಫ್ಲಾಟ್ ಪಡೆದುಕೊಂಡಳು. ಅಮೇರಿಕದಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸ್ತವ್ಯವನ್ನು ಹೂಡಿರುವ ಅವಳದೇ ದೂರದ ಸಂಬಂಧಿಕರ ಖಾಲಿ ಮನೆ ಅದು. ಅವರು ಮುಂಬಯಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇಲ್ಲವೆಂದೇ

ಹೇಳಬಹುದು. ಅವರದೇ ಇನ್ನೊಂದು ಇದಕ್ಕಿಂತ ದೊಡ್ಡದಾದ ಫ್ಲಾಟ್ ಬೇರೆ ಇದೆ. ಸನೋಬರ್‌ಗೆ ಎರಡರಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಬೇಕೋ ಅದನ್ನು ಬಳಸಲು ಸಂಪೂರ್ಣ ಪರವಾನಗಿಯನ್ನು ಅವರು ನೀಡಿದ್ದರು.

‘ಹಾಗಾದರೆ ನೀನು ಆ ದೊಡ್ಡ ಫ್ಲಾಟನ್ನಾಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ? ವಾರ್ಡನ್‌ರೋಡ್‌ನಲ್ಲಿದೆ ಎಂದು ಬೇರೆ ಹೇಳುತ್ತೀಯೆ? ನಿನ್ನ ಆಫೀಸಿಗೆ ಕೂಡ ಹತ್ತಿರವಾಗಿತ್ತಲ್ಲ?’ ಎಂದ ಸುಲಭಾತಾಯಿಗೆ,

‘ನನಗೆ ಅಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಫ್ಲಾಟ್ ಏನು ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ?’

‘ಈಗ ಒಬ್ಬಳಿದ್ದೀಯೆ ಎಂದು ಹಾಗೆ ಅನಿಸುವುದು ಸಹಜ. ನಾಳೆ ಮದುವೆ ಆಯಿತು ಅಂದರೆ....’

‘ರಬ್ಬಿಷ್!.. ಮದುವೆ-ಗಿದುವೆ ಯಾರಿಗೆ ಬೇಕಾಗಿದೆ?’

‘ಅಂದರೆ?’

‘ಆಂಟಿ, ನನಗೆ ಮದುವೆಯ ಬಂಧನ ಬೇಕಿಲ್ಲ!’

‘ಮತ್ತೇನು ಜನ್ಮಪೂರ್ತಿ ಒಬ್ಬಳೇ ಇರಬೇಕೆಂದಿರುವೆಯೇನು?’

‘ಹೋಪ್‌ಫುಲ್ಲಿ! ಅದು ಅಶಕ್ಯವಾದರೆ...’

ಜಾನಕಿ ಅವಳನ್ನು ಸುಮ್ಮನಿರುವಂತೆ ತಿವಿಯುತ್ತಿದ್ದಳು-ಆದರೆ ಸನೋಬರ್‌ಳಿಗೆ ಹೇಳಬೇಕಿರುವುದು ಸುಲಭಾತಾಯಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಯಿತು. ಅವರು ಕಣ್ಣು ರೆಪ್ಪೆಗಳನ್ನು ತೆರೆದೇ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದವರು. ಆದುದರಿಂದ ತಮ್ಮ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಏನು ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ, ಯಾವ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಆಗಿವೆ ಎನ್ನುವುದರ ಕುರಿತು ಅವರಿಗೆ ಅರಿವಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂದಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಅವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸರಿ ಕಂಡುಬಂದಿಲ್ಲ ಅಷ್ಟೇ. ಅವರು ಸನೋಬರ್‌ಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ವಿಚಾರವನ್ನು ಆವೇಶದಿಂದಲೇ ತಿಳಿಯಪಡಿಸಿದರು. ಅವಳು ಮಾತ್ರ ಅದನ್ನು ಸುಮ್ಮನೆ ಕೇಳಿಸಿಕೊಂಡಳು.

‘ಸುಮ್ಮಸುಮ್ಮನೆ ಯಾಕಿಷ್ಟು ಮಾತನಾಡಿದೆ? ಸನೋಬರ್‌ನ ಮೇಲೆ ನಿನ್ನ ಮಾತುಗಳು ಯಾವ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಸಹ ಬೀರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಅವಳು ಎಂಥವಳು ಎನ್ನುವುದು ನಿನಗಿನ್ನೂ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ’ ಸನೋಬರ್ ಹೋದ ಮೇಲೆ ಜಾನಕಿ ಅಂದಳು.

‘ನಿನಗೆ ಅವಳ ವರ್ತನೆ ಸರಿ ಕಾಣುತ್ತದೆಯೇನು?’

‘ಎಲ್ಲವೂ ಅಲ್ಲ... ನಾನು ಬಹುಶಃ ಹಾಗೆ ವರ್ತಿಸಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವಳ ವರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ ನನಗಂತೂ ಅಷ್ಟು ತಪ್ಪು ಕಾಣುತ್ತಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಯದಾಗಿ ಅದು ಅವಳ ಸ್ವಂತದ ಪ್ರಶ್ನೆ!’

ಬಹುಶಃ! ಜಾನಕಿಯ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ‘ನಾನು ಬಹುಶಃ ಹಾಗೆ

ವರ್ತಿಸಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ'—ಈ ಒಂದು ಮಾತು ಸುಲಭಾಶಾಯಿಯ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಆಧಾರವನ್ನು ನೀಡಿತು.

ಆದರೆ ಆ ಆಧಾರವು ಕೂಡ ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಹೊಯ್ದಾಡತೊಡಗಿತು; ಹಾಗೂ ಕೊನೆಗೆ ಅದು ಪೂರ್ತಿ ಧರಾಶಾಯಿಯಾಯಿತು. ಜಾನಕಿಯೂ ಕೂಡ ಸನೋಬರ್‌ಗಳಂತೆ ಒಂಟಿಯಾಗಿ ಇರಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದಳು.

* * *

ಎರಡು—ಮೂರು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದಿನ ಮಾತು. ಸಾಯಂಕಾಲದ ಸಮಯ. ಅನಪೇಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಸುರಿಯುತ್ತಿರುವ ಮಳೆ, ವಿಷಣ್ಣತೆಯನ್ನು ಹೊದ್ದುಕೊಂಡ ವಾತಾವರಣ. ಅವರಿಬ್ಬರೇ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದರು. ಜಾನಕಿಯ ತಂದೆ ಮೀಟಿಂಗ್‌ಗೆಂದು ಪರವೂರಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದರು. ಅರ್ಧಾತ್ ಅವರಿದ್ದರೂ ಜಾನಕಿ ಅವರೊಂದಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಮಾತುಕತೆಗಳು ಏನಿದ್ದರೂ ಅದು ಸುಲಭಾಶಾಯಿಯೊಂದಿಗೆ ಮಾತ್ರ, ಮಾತುಕತೆಗಳು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ವಾದ-ವಿವಾದಗಳು ಕೂಡ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ವಾದಗಳ ಪ್ರಮಾಣ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಾ ಇದ್ದಂತೆ ಅವರಿಬ್ಬರ ನಡುವಿನ ಅಂತರವೂ ಅಧಿಕವಾಗುತ್ತಾ ಬಂದಿತ್ತು. ಸುಲಭಾಶಾಯಿ ಅನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು 'ನೀನೀಗ ದೊಡ್ಡವಳಾಗಿದ್ದೀ, ಮಗಳೆ. ನಿನಗೇನು ಹೇಳಬಲ್ಲೆ. ಆದರೂ ನನ್ನ ಒಂದು ಮಾತು ಕೇಳು. ಮದುವೆಯಾಗು. ಹೀಗೆ ಒಬ್ಬಂಟಿಯಾಗಿ ಇರಬೇಡ. ಅದು ಸುಲಭವಲ್ಲ!' ಅದಕ್ಕೆ ಜಾನಕಿಯದು ಒಂದೇ ಉತ್ತರ—'ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹೊಂದುವಂತಹ ಸಂಗಾತಿ ಸಿಕ್ಕರೆ ನೋಡೋಣ! ಇನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಲೇಬೇಕೆಂದು ನಾನಂತೂ ಮದುವೆಯಾಗಲಾರೆ!'

'ಈ ಮಾತನ್ನು ನಾನು ಕಳೆದ ಮೂರ್ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಕೇಳುತ್ತಲೆ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ನನಗೆ ಈ ಮಾತು ಅರ್ಥವೇ ಆಗುತ್ತಿಲ್ಲವಲ್ಲ..'

'ಅರ್ಥ ಸರಳವಾಗಿದೆ. ಐ ಕ್ಯಾನ್ ಡು ವಿಡ್‌ಔಟ್ ಮ್ಯಾರೇಜ್!'

ಈ ಮಾತಿನಿಂದಾಗಿ ಇನ್ನಷ್ಟು ಚರ್ಚೆಗಳು. 'ನಿನಗೆ ಈ ಮನೆಯೊಂದಿಗೆ ಯಾವ ಸಂಬಂಧವೂ ಉಳಿದಿಲ್ಲ? ನಾವು ನಿನಗೆ ಯಾರೂ ಅಲ್ಲವೇನು? ನಿನ್ನ ಗೆಳೆಯ-ಗೆಳತಿಯರೇ ನಿನ್ನ ಸರ್ವಸ್ವವೇನು?'

'ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ನನ್ನ ಗೆಳೆಯ-ಗೆಳತಿಯರನ್ನು ಯಾಕೆ ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಿ?'

'ಎಂಥ ಉದ್ಧಾರ? ಆದರೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರ ಆಚಾರ-ವಿಚಾರ ಎಳ್ಳಷ್ಟೂ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆಗಾಗಿ ಆ ನಿನ್ನ ಸನೋಬರ್!'

'ನಿನ್ನ ವಿಚಾರ ಏನಾದರೇನು? ನನಗೆ ಮಾತ್ರ ಆಕೆ ತುಂಬಾ ಇಷ್ಟ!'

'ಅದೇ! ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ನೀನು ಅವಳ ದಾರಿಯನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿರುವೆ.'

‘ಮಮಾ!...

‘ಏನೇ?’

‘ನನಗೆ ಸುಮಿತ್ ಬ್ಯಾನರ್ಜಿ ಎನ್ನುವ ಗೆಳೆಯನಿದ್ದಾನೆ.’

ಸುಲಭಾತಾಯಿಯ ಮನಸ್ಸು ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಕಂಪಿಸಿತು. ಕಳೆದ ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಅವರು ಇದೇ ಕ್ಷಣದ ಪ್ರತೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಜಾನಕಿ ಮುಂದೇನು ಹೇಳಲಿರುವಳು ಎನ್ನುವುದು ಅವರಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿದಿತ್ತು! ಅವರು ಆನಂದದ ಮಹಾಪೂರದಲ್ಲಿ ತೇಲಿಹೋದರು.

‘ಮಮಾ.. ಕೇಳುತ್ತಿರುವಿಯೇನು?’

‘ಹೌದು. ನೀನೇನು ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಹೊರಟಿರುವೆ ಎನ್ನುವುದು ನನಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದಿದೆ! ನನ್ನ ತಲೆಯ ಮೇಲಿನ ದೊಡ್ಡಭಾರ ಇಳಿದುಹೋಯಿತು ಮಗಳೇ!’ ಎನ್ನುವ ಸುಲಭಾತಾಯಿಯ ಕಂಗಳು ತುಂಬಿಬಂದವು.

‘ಇಲ್ಲ ಮಮಾ.. ನಾನೇನು ಹೇಳಲಿರುವೆ ಎನ್ನುವುದು ನಿನಗೆ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ..’

‘ಅಂದರೆ?’

‘ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಇರಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿರುವೆವು.’

‘ಏನು?’ ಸುಲಭಾತಾಯಿಯ ಬಾಯಿಂದ ಸಣ್ಣ ಚೀತ್ಕಾರವೇ ಹೊರಬೀಳಲಿಕ್ಕಿತ್ತು.

‘ಹೌದು! ಸನೋಬರ್‌ಗಳ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಅವಳ ಸಂಬಂಧಿಕರ ಆ ದೊಡ್ಡ ಫ್ಲಾಟ್ ನಮಗೆ ದೊರಕುತ್ತಿದೆ. ನಾನು ಮುಂದಿನ ಎಂಟು-ಹತ್ತು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ನಿಮಗಿಬ್ಬರಿಗೂ ಇದರಿಂದ ಆಘಾತವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ, ದುಃಖವಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವ ಅರಿವು ನನಗಿದೆ. ಬಟ್ ಐ ಕಾಂಟ್ ಹೆಲ್ಪ್ ಇಟ್, ಮಮಾ... ಐ ಯಾಮ್ ಸಾರಿ ಅಬಾಟ್ ಇಟ್.’

ಸುಲಭಾತಾಯಿ ಗರಬಡಿದವರಂತೆ ನಿಂತಿದ್ದರು. ತಮಗೇನು ಆಗುತ್ತಿದೆ ಎನ್ನುವುದೇ ಅವರಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ತಮಗೆ ಸಿಟ್ಟು ಬರುತ್ತಿದೆಯೇ ಅಥವಾ ದುಃಖವಾಗುತ್ತಿದೆಯೇ? ಜಾನಕಿಯ ತಂದೆಗೆ ಈ ಮಾತನ್ನು ಹೇಗೆ ತಿಳಿಸಲಿ? ಅವರದು ಇರಲಿ ಬಿಡಿ! ಸಂಬಂಧಿಕರದೇನು? ಅವರಿಗೆ ನಾವು ಹೇಗೆ ಮುಖ ತೋರಿಸುವುದು? ಏನೂ ತಿಳಿಯುತ್ತಿಲ್ಲವಲ್ಲ? ಸರಳ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ನಮ್ಮ ಮಗಳು ಯಾವ ಘಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಅಡ್ಡದಾರಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದಳು? ಈ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ ಅವಳ ಮನದಲ್ಲಿ ಯಾವ ವಿಚಾರಗಳು ತಾಕಲಾಟವಾಡಿರಬೇಕು? ಅವಳ ತಾಯಿಯಾಗಿದ್ದೂ ತಮಗೆ ಏನೇನೂ ಸುಳಿವು ಹತ್ತಲೇ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ? ಇಷ್ಟು ಪರಕೀಯಳಾದೆನೇನು ನಾನು? ತಾವು ಅವಳಿಗಿಷ್ಟು

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ನೀಡಿದ್ದೇ ತಪ್ಪಾಯಿತೇ? ಅವಳ ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ನಾವೇ ಕಾರಣೀಭೂತರೇನು?

ಅವರ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಮೇಲೇಳುತ್ತಲೇ ಇದ್ದವು. ಆದರೆ ಅವುಗಳಿಂದ ಇನ್ನೇನು ಉಪಯೋಗ?

ಆ ವಿಷಣ್ಣತೆಯ ಸಾಯಂಕಾಲ ಅಂದಿಗೆ ಮುಕ್ತಾಯವಾಗದೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಲೇ ಹೋಯಿತು. ಬಿರುಗಾಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕ ತರಗೆಲೆಯಂತೆ ಅವರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತತ್ತರಿಸುತ್ತಲೇ ಇತ್ತು.

ಜಾನಕಿಗೆ ಕೂಡ ನಡುನಡುವೆ ಆ ಸಾಯಂಕಾಲದ ನೆನಪಾಗುತ್ತಿದ್ದುಂಟು; ಹಾಗೂ ಎಲ್ಲೋ ಆಯುಷ್ಯವಿಡಿಯ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ ತಪ್ಪಿದಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಮಮಾಗೆ ಆ ದಿನ ನಾನು ಹಠಾತ್ತನೆ ಆಘಾತ ಮಾಡಿದನೇ? ನನ್ನ ನಿರ್ಧಾರ ಕುರಿತು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಕಲ್ಪನೆ ಕೊಡಬೇಕಿತ್ತೇನೋ? ಮಮಾಗೇನು ಅನಿಸಿರಬಹುದು? ನಾನು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಅವಳನ್ನು ಭೇಟಿಯಾಗಲು ಹೋಗುತ್ತಿರುತ್ತೇನೆ. ಆಗ ಅವಳ ನಡವಳಿಕೆ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ಆದರೆ ಅವಳ ಮನದಲ್ಲಿ ಯಾವ ವಿಚಾರಮಂಥನ ನಡೆಯುತ್ತಿರಬಹುದು? ನನ್ನ ನಿರ್ಣಯದಿಂದ ಉದ್ಭವವಾದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಆಕೆ ಹೇಗೆ ಎದುರಿಸಿರಬೇಕು?

ಆದರೇ ಛೇ! ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸುವುದು ಅಷ್ಟೇನು ಸುಲಭದ ಮಾತೇನು? ಅವಳ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರವಿಲ್ಲ. ಅಂತೆಯೇ ನನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಸಹ.

ಸುಜಿತ್ ಹತ್ತಿರವಿದ್ದಾಗ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಅಷ್ಟಾಗಿ ಕಾಡುವುದಿಲ್ಲ ಅಷ್ಟೆ. ಅವನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವೇ ಹಾಗೆ. ಎದುರಿಗಿದ್ದ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಆವರಿಸಿಬಿಡುವಂಥದ್ದು.

ಸುಜಿತ್, ಮಧ್ಯಮ ಎತ್ತರದ ಲವಲವಿಕೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿ. ಅವನ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಬಂಗಾಲಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಗಾಂಭೀರ್ಯ ಮನೆಮಾಡಿತ್ತು. ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಕತ್ತದವನಾದ ಸುಜಿತ್, ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ಮುಂಬಯಿಗೆ ಬಂದವ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಖಾಯಂ ಆಗಿ ನೆಲೆಸಿದ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಜೀವನದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಕಾರದ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಉತ್ತಮೋತ್ತಮವಾದಂತಹ ಎರಡು-ಮೂರು ನೌಕರಿಗಳನ್ನು ಸಲಿಸಾಗಿ ತ್ಯಜಿಸಿರಬೇಕು. ಯಾವ ಪ್ರಕಾರದ ಬಂಧನವೂ ಅವನಿಗೆ ಸಹ್ಯವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಾವುದೇ ಬಂಧನದ ಬಿಗುವು ಅನುಭವವಾಗುವ ಕೂಡಲೇ ಅದನ್ನು ತತ್ಕ್ಷಣ ಕಡಿದು ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಿದ್ದ. ಆತ ನಮ್ಮ ಗ್ರೂಪ್‌ನಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲಿಂದ ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ಎನ್ನುವುದು ಸರಿಯಾಗಿ ನೆನಪಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಯಾವುದೇ ವಿಷಯವಾಗಲಿ ಉದ್ದೇಗಯುಕ್ತ ಎತ್ತರದ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದುದು ಹಾಗೂ ಒಂದರನಂತರ ಒಂದು ಸತತವಾಗಿ ಸಿಗರೇಟು

ಸೇದುತ್ತಿದ್ದುದು ಮಾತ್ರ ಸರಿಯಾಗಿ ನೆನಪಾಗುತ್ತಿದೆ. ಒಮ್ಮೆ ಆತನ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಸಿಗರೇಟನ್ನು ಯಾರೋ ಒಬ್ಬರು ತಮಾಷೆಗೆಂದು ಕಸಿದುಕೊಂಡಾಗ ಎಷ್ಟು ಸಿಡಿದಿದ್ದ! ಅಬ್ಬಾ! ತಮಾಷೆಗಾಗಿಯೂ ಕೂಡ ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಬಲವಂತವನ್ನು ಆತ ಸಹಿಸಲಾರ! ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ನನಗೆ ಆತ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿದ್ದವರಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಎದ್ದು ಕಾಣಲಾರಂಭಿಸಿದ್ದ; ನನಗರಿವಿಲ್ಲದಂತೆ ನನ್ನ ಮನದಲ್ಲಿ ಮನೆಮಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದ. ಇತರರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಾವಿಬ್ಬರೇ ಭೇಟಿಯಾಗಲಾರಂಭಿಸಿದೆವು. ಹಾಗೂ ಕೊನೆಗೆ ಈ ನಿರ್ಧಾರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಕ್ಷಣ ಬಂದೇ ಬಿಟ್ಟಿತು.

‘ಇಲ್ಲಿ ನೋಡು ಜಾನಕಿ, ನೀನು ನನಗೆ ಇಷ್ಟವಾಗಿದ್ದೀಯ. ಇದನ್ನು ನಾನು ಬೇರೆಯಾಗಿ ಹೇಳುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟು ನನ್ನ ನಡವಳಿಕೆಯಿಂದಲೇ ನಿನಗೆ ಈಗಾಗಲೇ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿರಬೇಕು.’

‘ನನಗೂ ಕೂಡ!’

‘ಏ ನೋ. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಇಂದು ಈ ವಿಷಯದ ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ನಮ್ಮ ಈ ಸಂಬಂಧದ ನಿಜವಾದ ಸ್ವರೂಪವೇನು ಎನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನೆ ನನ್ನನ್ನು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಕಾಡುತ್ತದೆ. ಇದರ ಭವಿಷ್ಯವೇನು? ಯೂ ನೋ ವಾಟ್ ಐ ಮೀನ್? ನಾನು ಹೇಳಲು ಬಯಸುವುದೇನೆಂದರೆ, ಮದುವೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ವಿಚಾರಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟ ಭಿನ್ನವಾದವು. ಮದುವೆ, ಸಂಸಾರ, ಮಕ್ಕಳು ಮುಂತಾದ ಚಕ್ರವ್ಯೂಹದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಲು ನಾನು ಇಷ್ಟಪಡುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾದರೆ ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಯಾತಕ್ಕಾಗಿ ಹೀಗೆ ಭೇಟಿಯಾಗುತ್ತಲೇ ಇರುವುದು? ನಿನ್ನ ಅಪೇಕ್ಷೆಯೇನು? ಅದು ಒಂದು ವೇಳೆ ಬೇರೆಯಾಗಿದ್ದರೆ... ನಾವು ಈ ಸಂಬಂಧಕ್ಕೆ ಇನ್ನು ಮುಕ್ತಾಯ ಹಾಡುವುದೇ ಲೇಸು.’

‘ನನ್ನ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಭಿನ್ನವಾಗಿರಬಹುದು ಎಂದು ಯಾವ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೀಯಾ?’

‘ಅಂದರೆ...’

‘ನನಗೆ ಮದುವೆಯಾಗಲೇಬೇಕೆಂದಿದ್ದರೆ ಈಗಾಗಲೇ ಆಗುತ್ತಿದ್ದೆ. ಮತ್ತೆ ನನ್ನ ಮತ್ತು ನಿನ್ನ ಭೇಟಿ ಆಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನಂತೆಯೇ ನನಗೂ ಕೂಡ ಈ ಬಂಧನಗಳೆಲ್ಲ ಬೇಡವಾಗಿವೆ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಹೆತ್ತವರು ಹಾಕಿದ ಲಕ್ಷ್ಮಣರೇಖೆಯನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿ ನನ್ನದೇ ಆದ ಸ್ವತಂತ್ರ ಬದುಕನ್ನು ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.’

‘ಹಾಗಾದರೆ ಅಡ್ಡಬಳಸಿ ಮಾತಾಡದೆ ನೇರವಾಗಿ ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳಲಿದ್ದೇನೆ-ಮದುವೆಯಾಗದೆ ನನ್ನೊಡನೆ ಇರಲು ನೀನು ತಯಾರಿದ್ದೀಯಾ?’

ಇಂತಹ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಕೇಳಿದವಳಿಗೆ ಒಂದುಕ್ಷಣ ಏನಿಲ್ಲಾಂದ್ರೂ

ಮಿಂಚು ಹೊಡೆದಂತಾಯಿತು. ಥಟ್ಟನೆ ಉತ್ತರ ಹೇಳುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ.

‘ಲೆಟ್ ಮೀ ಥಿಂಕ್!’

‘ಟೀಕ್ ಯುವ್ ಓನ್ ಟೈಮ್.’

ಜಾನಕಿ ಆ ರಾತ್ರಿಯನ್ನು ಅಸ್ವಸ್ಥಳಾಗಿಯೇ ಕಳೆದಳು. ಒಮ್ಮೆ ಅನಿಸಿತು— ಮಮಾಳನ್ನು ವಿಶ್ವಾಸಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಸಮಾಲೋಚನೆ ಮಾಡೋಣ. ಆಕೆಯ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಏನಿರಬಹುದು ಎನ್ನುವುದು ಅರಿತಿದ್ದರೂ ಅವಳೊಂದಿಗೆ ಮಾತನಾಡಿದ್ದೇ ಆದರೆ, ಒಂದೊಮ್ಮೆ ಈ ಚಡಪಡಿಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ನಿಲ್ಲಬಹುದು ಎನಿಸಿತು. ಆದರೆ ಆಕೆಯೊಂದಿಗಿನ ಮಾತುಕತೆಯ ಪರಿಣಾಮ ಬೇರೆಯೇ ಆದರೆ? ಮಮಾಳು ತನ್ನ ಮಾತುಗಳ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟುವಂತೆ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾದರೆ? ಬೇಡ.. ಹಾಗೆ ಬೇಡ. ನನ್ನ ನಿರ್ಧಾರ ದೃಢವಾಗುವತನಕ ಯಾರೊಂದಿಗೂ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲ. ಸುಮ್ಮನೆ ನಿರ್ಧಾರ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರಷ್ಟೆ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಕಗ್ಗಂಟನ್ನು ಬಿಡಿಸುವುದು ಸುಲಭವಲ್ಲ. ಇದರ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಮಗ್ಗುಲನ್ನು ಕೂಡ ಪರಿಶೀಲಿಸುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಒಟ್ಟಿಗೆ ಇರಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿದರೆ ಉಳಿಕೊಳ್ಳುವುದೆಲ್ಲಿ? ನನ್ನ ಮನೆಯನ್ನು ಬಿಡಬೇಕಾದೀತು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಈ ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಬೀಳುವ ವಿಚಾರ ಇದ್ದೇಇತ್ತು; ಮದುವೆಯಾಗದೆ ಇರಬೇಕಿದ್ದರೆ ಸ್ವತಃ ನನ್ನ ಕಾಲ ಮೇಲೆ ನಾನು ನಿಲ್ಲುವುದು ಅಗತ್ಯ ಎನ್ನುವುದು ಸದಾ ಅನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಒಂದೆರಡು ಸಲ ಸಿಟ್ಟಿನ ಭರದಲ್ಲಿ ಮಮಾಗೆ ಹಾಗೆ ಹೇಳಿಯೂ ಇದ್ದೆ. ಆದರೆ ಅದೇ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಮನೆಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಸುಜಿತ್‌ನೊಂದಿಗೆ ವಾಸಿಸುವ ನಿರ್ಣಯ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ನಾನು ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ ಏಳಲಾರದು. ಆದರೆ ಇರುವುದಾದರೂ ಎಲ್ಲಿ?

ಮತ್ತೆ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಸನೋಬರ್‌ಳ ನೆನಪಾಯಿತು. ಅವಳಲ್ಲಿ ಜಾನಕಿಯ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರವಿತ್ತು.

‘ಯಾಕಿಷ್ಟು ವಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಿ? ಕಾಲ ಎಷ್ಟು ಬದಲಾಗಿದೆ! ನೀನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದಿರುವ ವಿಷಯ ಪರದೇಶದಲ್ಲಿ ಬಿಡು, ಇಲ್ಲಿ ಕೂಡ ನಿಷ್ಪಿದ್ಧವಾದುದು ಅಲ್ಲ ತಾನೆ? ಒಂದು ವೇಳೆ ಹಾಗಿದ್ದರೂ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸರಿಕಂಡದ್ದನ್ನು ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ತಪ್ಪೇನಿದೆ? ಬೇರೆಯವರ ಕುರಿತು ಚಿಂತಿಸುವುದ್ಯಾಕೆ? ನಿನ್ನ ಹೆತ್ತವರ ವಿಷಯ ಅರ್ಥಾತ್ ಬೇರೆ. ಅವರಿಗೆ ಏನು ಹೇಳಬೇಕಿದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನೀನೇ ನಿರ್ಧರಿಸು. ಆದರೆ ನಿಜಹೇಳಲೇನು? ಅದನ್ನು ಒಮ್ಮೆಲೆ ನೇರವಾಗಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಖಡಾಖಂಡಿತವಾಗಿ ಹೇಳುವುದೇ ಸರಿ. ಒಂದೇ ಪಟ್ಟಿಗೆ ಒಂದು ಕಡ್ಡಿ

ಎರಡು ತುಂಡಾಗುವಂತೆ... ನಾನು ಸ್ವತಂತ್ರಳಾಗಿ ಇರಲಿಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದಾಗ ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡಿದ್ದು. ಅರ್ಥಾತ್ ನಿನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆ ಸ್ವಲ್ಪ ನಾಜೂಕಾಗಿದೆ.. ಬಟ್ ಐ ಯಾಮ್ ಶೂರ್, ಯೂ ವಿಲ್ ಫೈಂಡ್ ಸಮ್ ವೇ. ಐ ಹೋಪ್, ಯು ಡೂ.'

ಮತ್ತೆ ನಾನು... ಆ ಸಾಯಂಕಾಲ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಮಾ ಒಬ್ಬಳೇ ಇದ್ದಳು. ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಅಂಧಕಾರ ತುಂಬಿತ್ತು.. ನನಗೀಗ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವೆನಿಸುತ್ತಿದೆಯೇ? ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ಹೋಗಲಿ ಬಿಡಿ. ಇಂತಹ ವಿಷಾದತೆಯ ಸಣ್ಣಪುಟ್ಟ ವಿಚಾರಗಳನ್ನಾಕೆ ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿ? ಐ ಯಾಮ್ ಹ್ಯಾಪಿ. ಸುಜಿತ್ ಇಸ್ ಹ್ಯಾಪಿ. ದಾಟ್ಸ್ ವಾಟ್ ಮ್ಯಾಟರ್ಸ್ ರಿಯಲಿ.

ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಇಂಥ ವಿಚಾರಗಳಿಂದ ಸಣ್ಣಪುಟ್ಟ ನಕಾರಾತ್ಮಕ ಭಾವನೆಗಳು ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲವಾಗುವುವು. ಸುಖದ ಭಾವನೆ ದೇಹದ ಕಣಕಣಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಭಿನ್ನ ದಾರಿಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಕ್ಷಿತಿಜದವರೆಗೂ ಪಸರಿಸಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೂ ತಗ್ಗು-ದಿನ್ನೆಗಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಸುಜಿತನ ಸಹವಾಸದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತವಾದ ಮನದೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಬೇಕು, ದೂರ..ಸೇರಬೇಕು.

ಆ ದಾರಿಯ ಪ್ರಾರಂಭದ ಪ್ರಯಾಣ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಆಹ್ಲಾದಕರವಾಗಿತ್ತು.. ಮುಕ್ತವಾಗಿತ್ತು. ಇಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮತಮ್ಮ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿದ್ದರು. ಮನೆಯನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲು ನೌಕರ ಚಾಕರರ ಸಾಲೇ ಇತ್ತು. ಸಂಜೆಯಾಯಿತೆಂದರೆ ಎಲ್ಲಾದರೂ ತಿರುಗಾಡಲು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು; ಅಥವಾ ಮನೆಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಪಟ್ಟಾಂಗ ಹೊಡೆಯುತ್ತಾ ಅಥವಾ ಯಾವುದಾದರೂ ರೆಕಾರ್ಡ್ ಕೇಳುತ್ತಾ ಕುಳಿತುಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಪರಸ್ಪರ ಸಹವಾಸದ-ಸಾನ್ನಿಧ್ಯದ ಸೆಳೆತ ತೀವ್ರವಾಗಿತ್ತು. ಆ ಸೆಳೆತದಿಂದಾಗಿ ರಂಗೇರುತ್ತಿದ್ದ ರಾತ್ರಿ! ವೀಕ್ ಎಂಡ್‌ಗೆ ಮುಂಬಯಿಯಿಂದ ಹೊರಗೆಲ್ಲಾದರೂ ತಿರುಗಾಟ. ವಾರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಪಾರ್ಟಿ. ಪಾರ್ಟಿಗೆ ಆಮಂತ್ರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಮಿತ್ರವರ್ಗದವರಿಗೆ ಇವರ ಸಂಬಂಧದ ಕುರಿತು ಸ್ಪಷ್ಟ ಮಾಹಿತಿ ಇದ್ದೇ ಇದ್ದಿತು. ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಇತರರೂ ಆ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಸೇರ್ಪಡೆಗೊಂಡರು. ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಅವಳಿಗೆ ತುಸು ಸಂಕೋಚವೆನಿಸಿದ್ದುಂಟು. ಆದರೆ ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಮೈಚಳಿ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಯಿತು. ಜನರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಸಂಬಂಧ ವಿಚಿತ್ರವೆನಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ವಿಶ್ವಾಸ ನಿರ್ಮಾಣವಾಯಿತು. ಮನೆಯೊಳಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಮನೆಯ ಹೊರಗೆ ಕೂಡ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಮನನೋಯಿಸುವ ಅಥವಾ ಮೂರ್ಖತನದ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಹಾಕುವವರೂ ಇದ್ದರು. ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಿ ಮನನೊಂದರೂ ನೋಡುನೋಡುತ್ತಾ ಅದೂ ಅಭ್ಯಾಸವಾಗಿ ಹೋಯಿತು.

ಒಮ್ಮೆ ಅಂತೂ ಗಂಭೀರವೆನ್ನಬಹುದಾದ ಘಟನೆ ನಡೆಯಿತು. ಜಾನಕಿ ಮತ್ತು ಸುಜಿತ್ ಒಂದು ನಾಟಕ ನೋಡಲು ಹೋಗಿದ್ದರು. ಯಾರೋ ಒಬ್ಬರು ಆಕೆಯ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ 'ಇವರು ಮಿಸೆಸ್ ಬ್ಯಾನರ್ಜಿ' ಎಂದರು. ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಆ ಘಟನೆಯನ್ನು ನೆನಸಿ ಮನಸಾರೆ ನಕ್ಕರು. ಇಂತಹ ಪ್ರಸಂಗಗಳು ಆಗೊಮ್ಮೆ ಈಗೊಮ್ಮೆ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು.

ಇದರಿಂದಾಗಿ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಏಳಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಇನ್ನಿತರ ವೈವಾಹಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಭಿನ್ನವಾದುದು ನಮ್ಮ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಏನಿದೆ? ಒಬ್ಬರಿಂದೊಬ್ಬರು ಯಾವುದೇ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ದೂರವಾಗಬಹುದಾದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ...ಅಷ್ಟೇ ತಾನೇ? ಅಥವಾ ಬೇರೇನಾದರೂ ಇದೆಯೇ? ಅಂತಹ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಬೇರೇನು ವಿಷಯ ಸಿಗಲೇ ಇಲ್ಲ! ಆ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ಮನದಲ್ಲಿ ಸಂಘರ್ಷದ ಬೀಜ ಹುಗಿದು ಹೋಯಿತು. ಅಥವಾ ಅದು ತನಗೆ ತಿಳಿಯಲೇ ಇಲ್ಲವೇ? ಎಲ್ಲವೂ ನಗುವಿನಲ್ಲಿಯೇ ಮರೆಯಾಯಿತು.

ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಸುಜಿತ್ ಸಾಯಂಕಾಲ ಮನೆಗೆ ಬಂದು 'ಏ ಒಂದು ಕಪ್ ಸ್ಟ್ರಾಂಗ್ ಕಾಫಿ ಮಾಡಿ ಕೊಡೆ' ಎಂದರೆ, ಜಾನಕಿಯ ಅರ್ಧ ಗಂಭೀರ ಅರ್ಧ ವಿನೋದದ ಉತ್ತರ ಹೀಗೆ ಫರ್ಮಾನ್ ಬಿಡಲು ನಾನೇನು ನಿನ್ನನ್ನು ಮದುವೆಯಾದ ಪತ್ನಿಯಲ್ಲ, ಗೊತ್ತಾಯಿತೇನು? ಹಾಂ!

ಈ ಉತ್ತರದ ನಿಜವಾದ ಅರ್ಥವೇನು? ದಿನಕಳೆದಂತೆ ಆಕೆಯ ಮನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಏಳಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಅನೇಕವೇಳೆ ಅವನ ಬೇಕು ಬೇಡಗಳ ಕುರಿತು ನಾನೇ ಗಮನ ಹರಿಸುತ್ತೇನೆ? ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪಾರ್ಟಿ ಇದ್ದಾಗೆಲ್ಲ ತಾನು ಗೃಹಿಣಿಯ ಭೂಮಿಕೆಯನ್ನು ವಹಿಸಿರುತ್ತೇನೆ. ಮನೆಯ ಎಲ್ಲಾ ಕಾರುಬಾರುಗಳ ಕಡೆಗೆ ತನ್ನ ಲಕ್ಷ್ಯವಿರುತ್ತದೆ. ಮಿತ್ರಮಂಡಳಿಯಂತೂ ತನ್ನ ಕಡೆಗೆ ಆ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೇ ನೋಡುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಗಂಡ-ಹೆಂಡತಿಯರನ್ನು ಛೇಡಿಸುವಂತೆ ತಮ್ಮನ್ನು ಛೇಡಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ತನಗೆ ಅದು ಹಿತವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಅಂತಿರುವಾಗ ಮತ್ತೆ 'ನಾನೇನು ನಿನ್ನ ಮದುವೆಯಾದ ಪತ್ನಿಯಲ್ಲವಲ್ಲ?' ಎಂದು ಯಾವ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದು? ಮದುವೆ ಎನ್ನುವ ಮುದ್ರೆ ತಮಗೆ ಬೇಕಿಲ್ಲ, ಇಷ್ಟೇ ಇದರ ಅರ್ಥ? ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಇಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಮುಖವಾಡ? ಕುಟುಂಬದ ಕುರಿತಾಗಿ ಇಷ್ಟು ತೀವ್ರ ರೋಷ?

ಅವಳು ಹೋದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಅವಳನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಜಾನಕಿಯ ಮನಸ್ಥಿತಿ ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾಗಿತ್ತು. ಮೇಲಿಂದ ಮಾತ್ರ ಆಕೆ ಅದನ್ನು ತೋರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳೆಲ್ಲ ಮೇಲ್ನೋಟದಾಗಿತ್ತು. ನಿಜವಾದ ಸಿಕ್ಕಿಸಿಕ್ಕಾದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಬೇರೆಯೇ ಇದ್ದವು. ನಮಗೊಂದು ಮಗುವಿರುತ್ತಿದ್ದರೆ...ಎನ್ನುವ ವಿಚಾರಗಳು

ಹಲವು ಬಾರಿ ಜಾನಕಿಯ ಮನದಲ್ಲೇಳುತ್ತಿದ್ದವು. ಸುಜಿತ್‌ನಿಗೆ ಆ ವಿಷಯವನ್ನು ಆಕೆ ಹೇಳಿಯೂ ಇದ್ದಳು.

‘ನನ್ನದೇನು ಅಭ್ಯಂತರವಿಲ್ಲ. ನಿನಗೇನು ಸರಿಕಾಣುತ್ತದೆಯೋ ಆ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳು. ಒಂದು ವೇಳೆ ನಮಗಿಬ್ಬರಿಗೂ ಹೊಂದಿಬರದಿದ್ದರೆ, ನಾವು ಬೇರೆಯಾಗಬೇಕೆನಿಸಿದರೆ, ಆ ಮಗುವಿನ ವಿಷಯವೇನು ಮಾಡುವುದು? ಈ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಹೊರಲು ನಾನಂತೂ ಸಿದ್ಧನಿಲ್ಲ. ನನಗ್ಯಾವ ರೀತಿಯ ಪಾಶದಲ್ಲಿ ಬಂಧಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಆಸಕ್ತಿಯಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ನಿನಗಂತೂ ತಿಳಿದೇ ಇದೆ. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಇದು ಕೇವಲ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯ ಪ್ರಶ್ನೆಯಲ್ಲ. ಆ ಮಗುವಿನ ಕಡೆಗೆ ಸಮಾಜವು ಯಾವ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ ನೋಡಬಹುದು? ಅದರಿಂದಾಗಿ ಮಗುವಿಗೆ ಹಿಂಸೆಯಾಗಬಹುದೇ? ಈ ಎಲ್ಲಾ ವಿಚಾರವನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಅತೀ ಅಗತ್ಯ.’

ಸುಜಿತ್‌ನ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ತಥ್ಯವಿತ್ತು. ಇದೆಲ್ಲ ಜಾನಕಿಗೂ ತಿಳಿದೇ ಇತ್ತು. ಆದರೂ ಒಳಗಿಂದ ಮಿಡಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಮಾತೃತ್ವದ ತುಡಿತವನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಒತ್ತಿಡುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವೆನಿಸಿತು. ಯಾವುದೇ ಭೂಮಿಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ಸ್ತ್ರೀಗೆ ತನ್ನ ಸ್ತ್ರೀತ್ವವನ್ನು ಮರೆಯುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಸತ್ಯದರ್ಶನ ಆಗ ಜಾನಕಿಗಾಯಿತು. ಸ್ತ್ರೀತ್ವದಲ್ಲಿ ಸ್ಪೈರ್ಯದ, ದೃಢತೆಯ ಸೆಳೆತ ಅವಿತಿದೆ. ಕುಟುಂಬ, ಮಕ್ಕಳು ಎನ್ನುವ ಸ್ಥಿರತೆಯನ್ನು ನೀಡುವ ವಿಷಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸ್ತ್ರೀಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಅವಶ್ಯಕವಾದವು. ಬಂಧನ ಬೇಡ ಎಂದರೆ ಇನ್ನಿತರರು ಒತ್ತಾಯದಿಂದ ಹೇರುವ ಬಂಧನ ಬೇಕಿಲ್ಲ ಎಂದರ್ಥ. ಸ್ತ್ರೀ ಸ್ವತಃ ತಾನಾಗಿಯೇ ಎಷ್ಟೋ ಬಂಧನಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕುತ್ತಿರುತ್ತಾಳೆ. ಇನ್ನು ಪುರುಷ? ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಪುರುಷ ಸುಜಿತ್‌ನಷ್ಟೆ ನಿರ್ಲಿಪ್ತನಾಗಿರಬಲ್ಲನೇ? ಸುಜಿತ್‌ನಷ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ... ಆದರೆ ಪುರುಷತನದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಲಿಪ್ತತೆಯು ಅಡಕವಾಗಿರುವುದಂತೂ ನಿಜ. ಭಾವನೆಯ ಮಹಾಪೂರದಲ್ಲಿ ಕೊಚ್ಚಿಹೋಗದೇ ಇರುವುದು ಸ್ತ್ರೀಗೆ ಅಸಾಧ್ಯವಾದುದು. ಆದರೆ ಪುರುಷನಿಗೆ ಅದು ಸಾಧ್ಯ. ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನು ಧಾರೆಯೆರೆಯುವುದು ಅವನಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು ಇಲ್ಲ. ಸ್ತ್ರೀಯ ಮೂಲ ಸ್ವಭಾವಧರ್ಮವೇ ಅದು. ಅದರ ಮೂಲಕವೇ ಸ್ವಾಮಿತ್ವದ ಭಾವನೆ ಮೊಳಕೆಯೊಡೆವುದೋ ಏನೋ? ಇದೇ ವಿಷಯ ಪುರುಷನಿಗೆ ಕಿರಿಕಿರಿಯೆನಿಸುವುದು ತಾನೇ?

ಜಾನಕಿಯ ಮನದಲ್ಲಿ ಹೊಕ್ಕ ಸಂಘರ್ಷದ ಬೀಜ ಮೊಳಕೆಯೊಡೆದು ಹುಲುಸಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಅದಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಾದಿಡ್ಡಿ ರೆಂಬೆಕೊಂಬೆಗಳು ಮೂಡಿದವು.

ಅನು ಹಾಗು ಸುಜಿತ್ ಇವರಿಬ್ಬರ ನಡುವಿನ ಸಲುಗೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಾ ಇರುವುದು ತನ್ನ ಗಮನಕ್ಕೂ ಬಂದನಂತರ ತನ್ನ ಆಯುಷ್ಯದ ಸಂಪೂರ್ಣ ವ್ಯಕ್ತವೇ ಗದಗದಾಂತ ಅಲುಗಾಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದಂತೆ ಭಾಸವಾಯಿತವಳಿಗೆ.

ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯಲ್ಲಿ ಅನು ಕೂಡ ಜಾನಕಿಯ ಸ್ನೇಹಿತೆ, ನಿಯಮಿತವಾಗಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಳು. ಸುಜಿತ್-ಜಾನಕಿಯ ಅತ್ಯಂತ ಆತ್ಮೀಯ ಮಿತ್ರವಲಯದವರಲ್ಲಿ ಅನು ಕೂಡ ಒಬ್ಬಳು. ಸುಜಿತ್ ಅವಳೊಂದಿಗೆ ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಹರಟುತ್ತಿದ್ದ. ಅವಳೊಂದಿಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಜಾನಕಿಯ ಇತರ ಸ್ನೇಹಿತೆಯರೊಂದಿಗೆ ಕೂಡ.

ಅದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಆತನವೇ ಆದ ಕೆಲವು ಸ್ನೇಹಿತೆಯರು ಬೇರೆ ಇದ್ದರು. ಎಲ್ಲವೂ ಸ್ವಟಿಕದಂತೆ ಪಾರದರ್ಶಕವಾಗಿತ್ತು; ಎಲ್ಲಿಯೂ ಸಂಶಯಕ್ಕೆ ಎಳ್ಳಷ್ಟೂ ಎಡೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಸುಜಿತ್‌ನ ಆಯುಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿಗೆ ನಡೆದ ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಆತ ಜಾನಕಿಯಿಂದ ಮರೆಮಾಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಸುಮತಿ ಆತನಿಗೆ ಇಷ್ಟವಾಗಿದ್ದಳು, ಹಾಗೂ ಜಾನಕಿಯ ಸ್ಥಾನ ಅವಳಿಗೇ ಮೀಸಲಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಕೊನೆಯ ಗಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಅವಳ ಮನಸ್ಸು ದುರ್ಬಲವಾಯಿತು. ಆಕೆಯ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಇಂಥ ಅನಿರ್ಬಂಧ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದು ಕಠಿಣವೆನಿಸಿರಬೇಕು. ಸುಜಿತ್ ಕೂಡ ಆಕೆಯನ್ನು ಒತ್ತಾಯಿಸಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಂದು ಅವರಿಬ್ಬರ ನಡುವಿನ ಮೈತ್ರಿಗೆ ಯಾವ ಅಡ್ಡಿಯೂ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಜಾನಕಿ ಕೂಡ ಸುಮತಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತೆಯರ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಆ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಸ್ನೇಹಿತೆಯರಿದ್ದಂತೆ ಸ್ನೇಹಿತರೂ ಇದ್ದರು. ನೋಡುವವರಿಗೆ ಏನು ಅನಿಸಿದರೂ ಅವರೆಲ್ಲರ ನಡುವಿನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ನಿರ್ಮಲವಾದ ಮೈತ್ರಿ ಇತ್ತು.

ಆದುದರಿಂದಲೇ ಜಾನಕಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವೆನಿಸಿದ್ದು. ಅನು ಕುರಿತು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಾಕೆ ಶಂಕೆ ಉದ್ಭವಿಸಿತು? ಅವಳ ಬಗೆಗೆ ಕೊಂಚ ಮತ್ತರ ಅನಿಸುತ್ತಿದೆಯೇ? ಹೀಗೆ ಆಗಕೂಡದು. ಖಾಯಂ ಆದ ಬಂಧನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರೆ ಬರುವಂತಹ ಇಂತಹ ಕಟು ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ದೂರ ಮಾಡಲೇಬೇಕು. ಮನಸ್ಸನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಲೇ ಬೇಕು.

ಜಾನಕಿ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಅನು ಅದನ್ನು ಅಶಕ್ಯವಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅನು ಸುಜಿತ್‌ನನ್ನು ತನ್ನ ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ವೇಳೆ-ಅವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಮನೆಗೆ ಬರುವುದು, ಜಾನಕಿಯನ್ನು ದುರ್ಲಕ್ಷಿಸಿ ಸುಜಿತ್‌ನೊಂದಿಗೆ ಪಟ್ಟಾಂಗ ಹೊಡೆಯುವುದು; ಜಾನಕಿ ಒಂದೆರಡು ಸಲ ಸುಜಿತ್‌ನನ್ನು ತಮಾಷೆಗಾಗಿ ಕೇಳಿಯೂ ಇದ್ದಳು,

‘ಏನೋ? ನೀನು ಅನುಳ ಪ್ರೇಮದಲ್ಲಿ ಬೀಳಲಿಲ್ಲ ತಾನೇ?’

‘ನಾನ್‌ಸೆನ್?’

‘ಅವಳು ಹಾಗೆ ತಿಳಿದಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದೆ!’

‘ಅದಕ್ಕೆ ನಾನೇನು ಮಾಡಲಿ?’

‘ಸ್ವಲ್ಪ ಅವಳಿಗೆ ತಿಳಿ ಹೇಳು.’

‘ದಾಟ್ಸ್ ನಾಟ್ ಮೈ ಬಿಸ್ನೆಸ್!’

ಇಷ್ಟೆ ಇಂತಹ ಸಂಭಾಷಣೆಗಳು ಇದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಉದ್ದವಾಗುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸುಜಿತ್‌ನ ಮನದಲ್ಲೇನೂ ಇರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ವಿಶ್ವಾಸ ಜಾನಕಿಗಿತ್ತು

‘ಅನು ಇಂದು ಸಂಜೆ ಕರೆದಿದ್ದಾಳೆ. ನನ್ನನ್ನೊಬ್ಬನನ್ನು....ಹೋಗಲೇ?’

‘ಹೋಗಲ್ಲ.’

‘ಆಮೇಲೆ ಸಿಡಿಮಿಡಿಗೊಳ್ಳುತ್ತಿ.’

‘ಹೆಂಡತಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ಸಿಡಿಮಿಡಿಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೆ! ನನ್ನದೇನು? ನಿನ್ನ ವರ್ತನೆ ಹಿಡಿಸಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಕೊರಳಿಗೆ ನೇಣುಹಾಕಿಕೊಂಡು ಫಕ್ಕನೆ.’

‘ಡೋಂಟ್ ಬಿ ಸಿಲ್ಲಿ. ಚೇಷ್ಟೆಗಾಗಿಯೂ ಹಾಗೆ ಹೇಳಬೇಡ!’

ಸುಜಿತ್ ಅವಳನ್ನು ವಂಚಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆತನ ಭಾವನೆಗಳು ನೈಜವಾಗಿದ್ದವು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಜಾನಕಿ ಜಾಗರೂಕಳಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಜಾನಕಿ ಎಚ್ಚಿತ್ತಾಗ ಸುಜಿತ್-ಅನು ಇವರ ಮೈತ್ರಿ ಬಹಳ ಮುಂದುವರಿದಿತ್ತು. ಈ ಮಧ್ಯೆ ಏನೇನು ನಡೆಯಿತು ಎನ್ನುವ ನೆನಪು ಯಾರಿಗೂ ಇರಲಿಲ್ಲ?

ಆದರೂ ಜಾನಕಿ ಎಲ್ಲವನ್ನು ದುರ್ಲಕ್ಷಿಸಿ ಸಹಜವಾಗಿರಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದಳು. ಮೊದಲು ಮಾಡಿದಂತೆ ಚೇಷ್ಟೆಮಾಡಿ ನೋಡಿದಳು. ಆದರೆ ಸುಜಿತ್‌ನಿಗೆ ಅದು ಇಷ್ಟವಾಗಲಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ಜಾನಕಿಯ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂತು! ಅನು ಕುರಿತಾದ ತನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಉತ್ತರ ನೀಡುವಾಗ ಆತನ ಸ್ವರ ಹರಿತವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅವನು ವಿಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಅನುವಿನಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತನಾಗುತ್ತಾ ಇದ್ದಾನೆ!

ಇದು ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದನಂತರ ಮನಸ್ಸಿಗಾದ ಆಘಾತ... ಅನೇಕ ಉದ್ವಿಗ್ನ ನಿರ್ದೇಯಿಲ್ಲದ ರಾತ್ರಿಗಳು. ಕೊನೆಗೆ ಅಸಹನೀಯವಾದಾಗ ಸನೋಬರ್‌ಗಳನ್ನು ವಿಶ್ವಾಸಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಳು. ಅವಳು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೇಳಿದ ಮೇಲೆ ಶಾಂತಳಾಗಿ, ‘ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡು!’ ಅಂದಳು.

‘ಅದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ?’

‘ಯಾಕಿಲ್ಲ? ಕೊನೆಗೂ ಅವನು ನಿನಗೇನಾಗಬೇಕು? ಅವನು ನಿನ್ನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಯಾಕೆ ಕೇಳಬೇಕು? ನೀನು ಅವನಿಗೆ ಬೆಲೆ ಕೊಡಬೇಡ. ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮತವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಸರಳವಾಗಿ ಹೊರಟು ಬಾ.. ಮುಕ್ತಳಾಗು!’

‘ಇದೇನು ಮಕ್ಕಳಾಟವೇ...ಸನೋಬರ್?’

‘ಏನು ಬೇಕಾದರೂ ಅನ್ನು. ಇದಕ್ಕಿಂತ ಬೇರೆ ಮಾರ್ಗ ನನಗಂತೂ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ.’

ಜಾನಕಿಗೂ ಬೇರೆ ಮಾರ್ಗ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ಈ ವಿಚಾರವೂ ಸರಿ ಎಂದು ಅನಿಸುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಮನದ ಮೇಲಿನ ಭಾರ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಾ ಹೋಯಿತು ಹಾಗೂ ಒಂದು ದಿನ ಅದು ಸ್ಫೋಟಗೊಂಡಿತು.

‘ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇನಿದೆ ಸುಜಿತ್? ಏನು ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ ಎನ್ನುವುದು ನನಗೆ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ ಅಂತ ಎಣಿಸುತ್ತಿರುವೆಯೇನು? ಡೋಂಟ್ ಟ್ರೈ ಟು ಫೂಲ್ ಮಿ! ಎರಡು-ಮೂರು ವರ್ಷದೊಳಗೆ ನಿನಗೆ ನನ್ನೊಳಗಿನ ಇಂಟರೆಸ್ಟ್ ಮುಗಿದುಹೋಯಿತೇನು? ಮತ್ತಾಕಿಷ್ಟು ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಮಾಡಿದ್ದು? ಅನು ಕುರಿತು ನನಗೆ ಕೇವಲ ಆಕರ್ಷಣೆ ಇದೆ; ಪ್ರೇಮ ಅಲ್ಲ ಅಂತ ಅನ್ನುತ್ತಿಯಲ್ಲ; ಆ ಆಕರ್ಷಣೆಯಾದರೂ ಯಾವ ಪರಿಯದ್ದು? ಆಪ್ಟರ್ ಆಲ್, ಯೂ ಓವ್ ಮಿ ಸಮ್‌ಥಿಂಗ್....’

‘ನೋಡಿಲ್ಲಿ ಈ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸು!’

‘ಯಾಕಾಗಿ?... ನಿನಗಾಗಿ ನನ್ನ ಮನೆಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದೆ; ಮನೆಯವರನ್ನು ತೊರೆದೆ. ಇಂತಹ ಅಸ್ಥಿರ, ಸಮಾಜದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಿಷಿದ್ಧವಾದ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದೆ...’

‘ನಿನ್ನ ತ್ಯಾಗದ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯನ್ನು ಇನ್ನೆಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಮೆರವಣಿಗೆ ನಡೆಯಿಸಲಿರುವೆ?’

ಸುಜಿತ್‌ನ ಈ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಕೇಳಿದ ಜಾನಕಿಗೆ ತನ್ನ ಸುತ್ತಲಿನ ಜಗತ್ತು ಗಿರಗಿರನೆ ತಿರುಗಿದಂತಾಯಿತು. ಕೊನೆಗೆ ಜಾನಕಿ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದಳು, ಇದನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಎಳೆಯುವುದರಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲ. ಪುನಃ ಪುನಃ ಅದೇ ವಾದ ನಡೆಸಿ ಏನನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ? ನಡೆಯುವುದನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವ ತಯಾರಿ ನಡೆಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಅದು ಆಮೇಲೆ. ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ನಿಧಾನಿಸುವುದು ಉತ್ತಮ. ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಒಬ್ಬರಿಂದ ಒಬ್ಬರು ದೂರವಾದರೆ, ಇನ್ನಷ್ಟು ಹತ್ತಿರ ಬರುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಹೆಚ್ಚಿಬಿಡದು... ಈ ಬಿರುಗಾಳಿ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಮಾತ್ರ..

‘ಸುಜಿತ್, ಐ ಥಿಂಕ್, ಅವರ್ ರಿಲೇಶನ್‌ಶಿಪ್ ನೀಡ್ಸ್ ಅ ಬ್ರೇಕ್ ಫಾರ್ ಸಮ್‌ಟೈಮ್!’

‘ಅಂದರೆ!’

‘ಅಂದರೆ ನಾನೇನು ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತಿಲ್ಲ.... ಸದ್ಯಕ್ಕಂತೂ...ಆದರೆ..ಹೇಗೆ ಹೇಳಬೇಕೆನ್ನುವುದು ನನಗೇ ತಿಳಿಯುತ್ತಿಲ್ಲ. ನನಗನ್ನಿಸುತ್ತದೆ, ನಾವು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕುರಿತು ಪುನಃ ವಿಚಾರಮಾಡುವುದು ಉತ್ತಮ. ಪರಸ್ಪರರನ್ನು

ಸ್ವತಂತ್ರನಾಗಿಯೇ ಇಡುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ನಾವು ಒಟ್ಟಾದೆವು. ನನ್ನಿಂದ ಆ ಉದ್ದೇಶದ ಪಾಲನೆ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ನನ್ನದೇನೋ ತಪ್ಪುತ್ತಿದೆ..ಬಹುಶಃ ಇದರಲ್ಲಿ ನಿನ್ನದೂ ತಪ್ಪಿದೆ. ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಪರಸ್ಪರ ಒಬ್ಬರಿಂದೊಬ್ಬರು ದೂರವಾಗದೆ ಇದು ಅರ್ಥವಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ.'

'ನಿನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯಂತಾಗಲಿ.'

ಸುಜಿತನಿಗೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಬಂಧನದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕುವುದು ಬೇಕಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಜಾನಕಿ ತಾನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದಂತೆಯೇ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ಮನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಬಿರುಗಾಳಿ..ಕೊನೆಗೆ ಸ್ಥಿರತೆ ಬೇಕು. ಸ್ವಾಮಿತ್ವ ಬೇಕು..ಆದರೆ ಲಗ್ನ ಬೇಕಿಲ್ಲ? ಲಗ್ನವಾಗದೆ ಇದ್ದರೂ ಈ ಸಿಕ್ಕು ಬಿಡಿಸದೆ ಇರಲು ಸಾಧ್ಯವೇ? ಹಾಗಾದರೆ ಈ ಭಿನ್ನ ಮಾರ್ಗ ಯಾತಕ್ಕಾಗಿ?

ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ಮಾಡಿ ಜಾನಕಿಯ ಮನಸ್ಸು ಬಸವಳಿದುಹೋಗಿತ್ತು.

ಆ ದಣಿದ ಮನಕ್ಕೆ ಆಧಾರ ನೀಡಿದ್ದು ಪರಾಗ್. ಅವನಿಗೆ ಏನೂ ಹೇಳದಿದ್ದರೂ ಆತ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಾನಾಗಿಯೇ ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕುರಿತಾಗಿ ಅವನ ಮನದಲ್ಲಿದ್ದ ನವಿರಾದ ಭಾವನೆಗಳ ಸುಳಿವು ಅವಳಿಗೆ ಹತ್ತಿತು. ಪರಾಗ್ ಆಕೆಯನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಕೆಯ ಮೈತ್ರಿಯ ದುರುಪಯೋಗ ಮಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸುಮ್ಮನೆ ಮೌನವಾಗಿ ಒಂಟಿಯಾದ ಆಕೆಗೆ ತನ್ನ ಸಾಮೀಪ್ಯವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದ. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವನು ಜೊತೆಯಲ್ಲಿರದೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದರೆ...ಅವನ ಕುರಿತು ತುಂಬಾ ಕೃತಜ್ಞತೆ ಅನಿಸುತ್ತಿತ್ತು, ಕೇವಲ ಕೃತಜ್ಞತೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಇನ್ನೇನೋ ಕೂಡ.

'ನೀನು ತುಂಬಾ ದಣಿದಿದ್ದೀಯಾ, ಜಾನಕಿ. ನಿನಗೆ ವಿಶ್ರಾಂತಿಯ ಅತ್ಯಂತ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದೆ. ಖಂಡಾಲಾಕ್ಕೆ ಹೋಗೋಣವೆಂದು ನಿನಗೆಷ್ಟು ದಿನಗಳಿಂದ ಆಗ್ರಹಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಅಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಬಂಗಲೆ ಇದೆ. ಎಲ್ಲಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇದೆ. ನಿನಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಹಿತವೆನಿಸಬಹುದು. ಈ ವೀಕ್ ಎಂಡ್‌ಗೇ ಹೋಗೋಣ?'

'ನೋಡೋಣ! ನಾನಾಗಿಯೇ ನಿನಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

'ಓ.ಕೆ.'

ಪರಾಗ್ ತನ್ನನ್ನು ಬಲವಾಗಿ ಹಿಡಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದರಿಂದಾಗಿಯೇ ಆತ ಅಧಿಕವಾಗಿ ಹಿಡಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದ. ಅವನೊಂದಿಗೆ ಹೋಗಲು ಏನು ಅಭ್ಯಂತರವಿದೆ? ಅಂಥಾದ್ದೇನೂ ಆಗಬಾರದ್ದು ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಆಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಪರಾಗ್‌ನನ್ನು ಅಷ್ಟು ನಂಬಬಹುದು.

ಅವಳು ಮನದಲ್ಲಿಯೇ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದಳು.

ಸುಜಿತ್‌ನ ಕಡೆಯಿಂದ ಏನೇನೂ ಬದಲಾವಣೆ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ವಾತಾವರಣ ನಿರ್ಮಲವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನಷ್ಟು ಅಧಿಕಾಧಿಕವಾಗಿ ಮಸುಕುಮಸುಕಾಗುತ್ತಾ ಇದೆ.

ಮತ್ತೆ ಇಂದು ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಅವನ ಮಾತಿನ ಹೊಡೆತ 'ಆರ್ ಯೂ ಜೆಲಸ್ ಆಫ್ ಹರ್?'

ಇದು ಸುಜಿತ್‌ನ ಪ್ರಶ್ನೆ! ಅವನನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ನಿಲ್ಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ತಾನು ಬಯಸಿದರೆ ಅನುಳ ಮಾತು ಹೊರಟಿತು.

ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯಿಂದ ತಿಳಿಯಬೇಕಿದ್ದೆಲ್ಲ ತಿಳಿದುಬಿಟ್ಟಿತು. ಇನ್ನು ಈ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಯಾವ ರಸವೂ ಉಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ.. ಮತ್ತರವೂ ಇಲ್ಲ... ಕಾರಣ ಪ್ರೇಮವಂತೂ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ...

ಪ್ರೇಮದ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮತ್ತರ, ಸ್ವಾಮಿತ್ವದ ಭಾವನೆ.. ಮತ್ತೆ ಈ ಪ್ರೇಮ ಸುಂದರ ಎನ್ನುವುದು ಯಾವ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ? ಪ್ರೇಮವು ಮನದ ನವಿರಾದ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಸೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರೆ..ಅಂದರೆ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಯೂ ಸಿಕ್ಕು ಇದ್ದದ್ದೇ...ಸ್ಥೈರ್ಯವಿದ್ದವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಈ ಚಕ್ರವ್ಯೂಹ. ಸ್ಥೈರ್ಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಬೇರೆಯೇ ಚಕ್ರ..ಕೊನೆಗೆ ಯಾವ ಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆನ್ನುವ ನಿರ್ಧಾರ ಮಾತ್ರ ನಮ್ಮ ಕೈಯಲ್ಲಿ!

ಪರಾಗ್ ಬರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಜಾನಕಿಗೆ ಎಲ್ಲವೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಅರ್ಥವಾಗಿತ್ತು.

ಅವನು ಬಂದತಕ್ಷಣ ಕೇಳಿದ 'ನೀನೇನು ನಿರ್ಧರಿಸಿರುವಿ? ಬರುತ್ತಿಯಲ್ಲ? ನಾನು ಗಾಡಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದೇನೆ...'

'ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಯಾವಾಗಾದರೂ ಹೋಗೋಣ ಪರಾಗ್, ಸದ್ಯ ಬೇಡ.'

ಅವನಿಗೆ ಹಾಗೆ ಉತ್ತರಿಸುವಾಗ ಜಾನಕಿಯ ಮನವು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ವಿಚಲಿತವಾಗಲಿಲ್ಲ.

'ಓ.ಕೆ. ನಿನಗೆ ತಿಳಿದೇ ಇದೆ, ನಾನು ಒತ್ತಾಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ.'

'ಐ ಯಾಮ್ ಗ್ರೇಟ್‌ಫುಲ್ ಟು ಯು ಫಾರ್ ದಾಟ್.'

'ಟೆಕ್ ಯೂವರ್ ಟೈಮ್. ನಾನು ಹೊರಟೆ. ಆಗಬಹುದಲ್ಲ? ಖಂಡಾಲಾಕ್ಕೆ ಹೋಗದಿದ್ದರೆ ಉಳಿದಿರುವ ಕೆಲವನ್ನಾದರೂ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಮುಗಿಸಿಬಿಡುವ ಅಂತ.'

'ಬೈ ಆಲ್ ಮೀನ್!'

'ಸಿ ಯೂ!'

'ಸಿ ಯೂ!'

ಪರಾಗ್ ಹೊರಟು ಹೋದ. 'ಟೇಕ್ ಯುವರ್ ಟೈಮ್...' 'ಜಾನಕಿಯ ಮನದಲ್ಲಿ ಅವನ ಮಾತುಗಳು ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಅವಳಿಗೆ ನೆನಪಾಯಿತು. ಸುಜಿತ್ ಕೂಡ ಒಂದೊಮ್ಮೆ ಇದೇ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಉದ್ಗರಿಸಿದ್ದ.

ಪರಾಗ್ ಸಮಂಜಸನಾಗಿದ್ದ. ಆದುದರಿಂದಲೇ 'ಸಮಯ ತೆಗೆದುಕೋ! ನಿನಗಿಷ್ಟ ಬಂದಷ್ಟು' ಅಂದ. ಆದರೆ ಈಗ ಸಮಯವೇ ಬೇಡವಾಗಿದೆ. ನಿರ್ಣಯವಾಗಿತ್ತು. ಬಂಧನ ಬೇಡ ತಾನೆ? ಮತ್ತೆ ಕೇವಲ ಮದುವೆಯಾಗದೆ ಉಳಿಯುವುದೇ ಅದಕ್ಕೆ ಪರಿಹಾರವಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಆಳವಾಗಿ ಹೋಗಬೇಕು. ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮದಿಂದ ದೂರವಿರಬೇಕು. ಪರಾಗ್‌ನೊಂದಿಗೆ ಖಂಡಾಲಾಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದು ಅಂದರೆ ಪುನಃ ಸಾನಿಧ್ಯ. ಸಂಬಂಧ.. ಬೇಡವೇ ಬೇಡ...ದೂ..ರ..ವಿರಬೇಕು.

ಆದರೆ ಅದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ?

ನನ್ನಿಂದ ಸಾಧ್ಯವೇ?

ಪುನಃ ಮನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಸುರಿಮಳೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಉತ್ತರಗಳು ಸಿಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಆ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿಕೊಂಡಳು.

ಯಾವ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಜಾನಕಿ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಸಾಗಿದಳೋ, ಇಂದು ಅದೇ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಆಕೆ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅಲಭ್ಯವಾದ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಶೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾ ಬರುತ್ತಾ ಅವಳಿಗೆ ಸುಲಭತಾಯಿಯ ಕರೆ ಕೇಳಿ ಬಂತು 'ಬಾ... ಆ ಮನೆ ಅವಳನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಿತ್ತು! ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮರೆತು ಅವಳನ್ನು ತನ್ನ ಮಮತೆಯ ಮಡಿಲಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಸಜ್ಜಾಗಿತ್ತು.

ತನಗೆ ಆಧಾರ ನೀಡುವ ಆ ಆಲದ ಮರದ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಹುಗಿದಿರುವ ಬೇರುಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ಅವಳಿಗೆ ತನ್ನೆಲ್ಲ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಎಲ್ಲೋ ಇರುವಂತೆ ಭಾಸವಾಯಿತು. ಅದನ್ನು ಶೋಧಿಸಲು ಕೇವಲ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ನಡೆದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಆ ಬೇರುಗಳಂತೆ ನೆಲದೊಳಗೆ ತೂರಬೇಕು.

ಡಾ. ವಿಜಯಾ ರಾಜಾಧ್ಯಕ್ಷ (೧೯೩೩)

ಅರುವತ್ತರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದ ಇವರು ಇಂದಿಗೂ ಸಕ್ರಿಯರಾಗಿದ್ದು ಸಣ್ಣಕಥೆಗಳನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಾ ಇದ್ದಾರೆ. ಮಹಿಳೆಯೇ ಇವರ ಕಥೆಗಳ ಕೇಂದ್ರಪಾತ್ರ. ಮಧ್ಯಮವರ್ಗೀಯ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಹಿಳೆಯಲ್ಲಿ ಜಾಗೃತವಾಗುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಮತ್ತು ತನ್ನತನದ ಅರಿವು ಅವರ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಢಾಳಾಗಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುವಂತದ್ದು. ಮರ್ಡೆಕರಾಂಚಿ ಕವಿತಾ- ಸ್ವರೂಪ್ ಆಣಿ ಸಂದರ್ಭ

ಎಂಬ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಕೃತಿಗೆ ೧೯೯೩ರಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿ; ೨೦೦೧ರಲ್ಲಿ ಇಂದೂರಿನಲ್ಲಿ ಜರುಗಿದ ಮರಾಠಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನಾಧ್ಯಕ್ಷೆಯಾಗಿದ್ದರು; ೨೦೧೦ರಲ್ಲಿ ವಿಂದಾ ಜೀವನ ಗೌರವ ಪುರಸ್ಕಾರವು ಪ್ರಪಂಚಮವಾಗಿ ಇವರಿಗೆ ದೊರಕಿದ್ದು ಇವರಿಗೆ ದೊರೆತ ಗೌರವಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು. ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಿಕೆಯಾಗಿ, ಲೇಖಕಿಯಾಗಿ ಮಿಂಚಿರುವ ವಿಜಯಾ ಅವರ ಪತಿ ಮಂಗೇಶ ವಿಠಲ ರಾಜಾಧ್ಯಕ್ಷ ಮರಾಠಿ ಸಾಹಿತ್ಯಲೋಕದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಿಮರ್ಶಕರು.

೧೩ ವಿಮರ್ಶಾಕೃತಿಗಳು; ೧೦ ಕಥಾಸಂಕಲನಗಳು, ೨ ಪ್ರಬಂಧ ಸಂಕಲನಗಳು; ಒಂದು ಕಾದಂಬರಿ, ಒಂದು ನಾಟಕ, ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ಬರೆದ ಕೃತಿ-ಕದಂಬ, ವಿಂದಾಕರಂದಿಕರರೊಂದಿಗೆ ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಮರಾಠಿ ಕವಿಗಳ ಕುರಿತಾದ ಕೃತಿ-ಆದಿಮಾಯಾ ಇತ್ಯಾದಿ ಇತ್ಯಾದಿ. 'ಜಾನಕಿ ದೇಸಾಯಿಯ ಪ್ರಶ್ನೆ' ಕಥೆಯನ್ನು ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಸ್ವತಃ ರೂಪಾಂತರಿಸಿ ಬರೆದಿದ್ದರು. ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ-ನೌಕರಿ ಎಂದು ಆಧುನಿಕ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿರುವ ಸ್ತ್ರೀ ಮದುವೆಯ ಬಂಧನವಿಲ್ಲದೆ ಸ್ವತಂತ್ರಳಾಗಿ, ಮಕ್ಕಳಾಗಿ ಇರಬಯಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಸಂಸ್ಕಾರ, ರೀತಿನೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ಆಳವಾಗಿ ಬೇರೂರಿರುವ ಭಾರತೀಯ ನಾರಿ ಇಂತಹ ಮುಕ್ತತೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಸುಖವಾಗಿ ಇರಬಲ್ಲಳೇ? ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಶೋಧಿಸುವ ಈ ಕಥೆ ಕುತೂಹಲಕಾರಿಯಾಗಿದೆ. ೧೯೮೪ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಪಂಚ್ ದೀಪಾವಳಿ ವಿಶೇಷಾಂಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡ ಕಥೆ ಇಂದಿಗೂ ಪ್ರಸ್ತುತವಾಗಿರುವುದೇ ಸೋಜಿಗದ ಸಂಗತಿ.

ಮರಾಠಿ ಮೂಲ - ಡಾ. ವಿಜಯಾ ರಾಜಾಧ್ಯಕ್ಷ
ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ - ಡಾ. ಮಮತಾರಾವ್

ತಾಯಿಯ ಕಣ್ಣು

ಹತ್ತನೆಯ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ರ್ಯಾಂಕ್ ಪಡೆದ ಸಲೀಲ್‌ನನ್ನು ಅಭಿನಂದಿಸಲು ಕೈಯಲ್ಲೊಂದು ಹೂವಿನಗುಚ್ಚ ಹಿಡಿದು ಆತನ ಮನೆ ಹುಡುಕುತ್ತ ನಡೆದ. ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದ ಕೊಳಚೆ ಪ್ರದೇಶ ನೋಡಿ ಸಲೀಲ್ ಇಂತಹ ಗುಡಿಸಿಲುಗಳೊಂದರಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಾನೆ ಅನ್ನುವುದನ್ನು ಯೋಚಿಸಲೂ ಆಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆತನ ಬಟ್ಟೆಬರೆ ವರ್ತನೆ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ನೋಡಿದರೆ ಹಾಗೆನಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ಆತನ ಮನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಕಟ್ಟಿದ್ದ ನನ್ನ ಕಲ್ಪನೆ ತಲೆಕೆಳಗಾಗಿತ್ತು. ಸುಮಾರು ಚರಂಡಿಗಳನ್ನು ದಾಟಿ, ಎಡತಾಕುತ್ತ ಒಂದು ಅರೆಬಿದ್ದ ಗುಡಿಸಲೆದುರು ಬಂದೆ.

‘ಅವನು ಇಲ್ಲೇ ಇರುತ್ತಾನೆ’ ಯಾರೋ ಹೇಳಿದರು. ಕತ್ತಲಗರ್ಭದಿಂದ ಬೆಳಕು ಹಾದು ಬರುವಂತೆ ಸಲೀಲ್ ನನ್ನ ಸ್ವರ ಕೇಳಿ ಹೊರಬಂದ.

‘ಸರ್, ನೀವಿಲ್ಲಿ?’ ಆತನ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವಿತ್ತು.

‘ಅಭಿನಂದನೆಗಳು’ ಅನ್ನುತ್ತ ಹೂಗುಚ್ಚವನ್ನು ಆತನ ಕೈಗೆತ್ತೆ. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಅಭಿನಂದನೆ ಹೇಳಲು ನನಗಾಗಲೇ ನಾಲ್ಕೈದು ದಿನ ತಡವೇ ಆಗಿತ್ತು. ಅಭಿನಂದಿಸುವವರ ಒಂದ ಸರದಿ ಈಗಾಗಲೇ ಮುಗಿದು, ರೊಟಿನ್ ಶುರುವಾಗಿತ್ತು.

ರ್ಯಾಂಕ್ ಬಂದ ಹುಡುಗನ ಮನೆ ಹೀಗೆ? ಗುಡಿಸಲು ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಂದ ಹಾದುಹೋಗುವ ರೈಲುಹಳಿಗಳು, ಯಾವತ್ತೂ ಬರುವ, ಹೋಗುವ ರೈಲುಗಳಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಕಿವಿಗಡಚಿಕ್ಕುವ ಶಬ್ದ, ಹಾಗೂ ಸತತವಾಗಿ ಬಾಯ್ತೆರೆದು ಕಿರುಚುವ ಲೌಡ್‌ಸ್ಪೀಕರ್‌ಗಳ ನಡುವೆ ಈತ ಅದು ಹೇಗೆ ಓದುತ್ತಿದ್ದನೋ? ಆತನನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಅಭಿನಂದಿಸುವಾಗ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಗುಡಿಸಲೊಳಗಿನ ಕತ್ತಲನ್ನು ಭೇದಿಸುತ್ತ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಸುಳಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕುತ್ತಿತ್ತು.

ನಾನಾತನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದು, ಆತನಿಗೆ ಬಹಳ ಖುಷಿಕೊಟ್ಟಿತ್ತು. ಹಾಗೆಂದು ಆತ ಮತ್ತೆ ಹೇಳಿದ ಕೂಡ. ನನಗೋಸ್ಕರ ಚಹಾ ಮಾಡಲು ಆತ ಒಳಹೋದಾಗ ನಾನು ನಯವಾಗಿಯೇ ನಿರಾಕರಿಸಿದ್ದೆ. ಆದರಾತ ಅದನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸುತ್ತ.

‘ಚಿಂತಿಸಬೇಡಿಸಾರ್, ನಾನು ತುಂಬ ಒಳ್ಳೆಯ ಚಹಾ ತಯಾರಿಸುತ್ತೇನೆ. ಕೋಳಸೆವಾಡಿಯಲ್ಲಿ ನಾನೊಂದು ಚಹಾದ ಕ್ಯಾಂಟೀನ್ ನಡೆಸುತ್ತೇನೆ ಗೊತ್ತೇ?’ ಅಂದೆ.

ಟೀಯ ಹಬೆಯಿಂದ ವಾತಾವರಣ ಉಲ್ಲಸಿತವಾಯಿತು.

ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಆತನೊಡನೆ ಟೈಪಿಂಗ್ ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಆತನ ಅಕ್ಕ ಹಾಗೂ ಕಿರಾಣಿ ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಲಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಅವರಪ್ಪ ಇರುತ್ತಿದ್ದರು.

‘ನಿನ್ನ ತಾಯಿ?’ ಕೇಳಿದೆ.

‘ತಾಯಿ ಇಲ್ಲ ಸಾರ್.’

ಆತನ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಸ್ತಬ್ಧವಾದ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ತಿಳಿಗೊಳಿಸುವುದು ಹೇಗೆ ಅನ್ನುವ ಯೋಚನೆಯಲ್ಲೇ ಕೆಲ ಸಮಯ ಕಳೆದೆ. ಆತ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಉತ್ತಮವಾದ ಚಹಾ ತಯಾರಿಸಿದ್ದ.

ಸಲೀಲ್‌ನ ಹಾಗೂ ನನ್ನ ಪರಿಚಯ ಆತ ಹತ್ತನೆ ತರಗತಿಯ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಶಿಬಿರಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾಗಿನಿಂದ. ಆಗ ಆತ ದಿನಾಲೂ ಭೇಟಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದ. ಉತ್ತರ ಪತ್ರಿಕೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ನನ್ನಿಂದ ಪರಿಶೀಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ. ಆಗ ಆತನನ್ನು ನೋಡಿ ಆತನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವುದೇ ಅಂದಾಜಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಂದು ನಾನಾತನಿಗೆ ಹೇಳಿದಾಗ ಆತ ಭಾವುಕನಾಗಿ.

‘ಸಾರ್, ಮನುಷ್ಯನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣಲೇಬೇಕೆ? ನಮ್ಮ ಕಷ್ಟ, ಬದುಕನ್ನು ನೋಡಿ ಎಲ್ಲರಿಂದ “ಅಯ್ಯೋ” ಅನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲೇನರ್ಥವಿದೆ? ಇವತ್ತೆ ಕೂಡ ನನಗೆ ಅನೇಕ ಪಾರಿತೋಷಕಗಳು ಸಿಗಲಿವೆಯಾದರೂ ನನ್ನ ಮುಂದಿನ ಓದಿಗೆ ಅವು ಸಹಾಯವಾಗಲಾರವು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನೇ ಕಷ್ಟಪಡಬೇಕಿದೆ. ಟೆಲಿವಿಜನ್‌ನವರು ಬಂದು ಹೋದರು, ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಕ್ಲಬ್‌ನ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಂತೂ ಅವರ ಕಾರು ಒಳಗೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲವನ್ನುವುದನ್ನರಿತು ಒಳಬರದೆ ಹಾಗೇ ಹೊರಟುಹೋದರು. ಸಾರ್, ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಇರುವುದಕ್ಕಿಂತ ದೊಡ್ಡವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತದೆ’ ಅಂದ.

ಸಲೀಲ್‌ನ ಹೊಳಪು ಕೇವಲ ರ್ಯಾಂಕಿಂಗ್‌ನ ಸೀಮಿತವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ಅದು ಆತನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಾಕ್ಯದಿಂದಲೂ ಆತನ ಕಣ್ಣಿನಿಂದಲೂ ಹೊರಸೂಸುತ್ತಿತ್ತು.

‘ಎಲ್ಲಿ ಕಲಿತೆ ಇದನ್ನೆಲ್ಲ?’ ತಡಯಲಾರದೆ ಕೇಳಿದೆ.

‘ಅಕ್ಕ-ಪಕ್ಕದ ಮಕ್ಕಳಿಂದ ಸಾರ್’ ಅಂದ.

ಅರ್ಥವಾಗದೆ ಅವನನ್ನು ಹಾಗೇ ನೋಡಿದೆ.

‘ಆ ಮಕ್ಕಳು ಬರೀ ಸಮಯ ಹಾಳು ಮಾಡ್ತಾವೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಮಕ್ಕಳು ಫೇಲ್ ಆಗ್ತಾವೆ, ರಾತ್ರಿಯಾಗುತ್ತಲೆ ಇಸ್ಪೀಟ್ ಆಡುತ್ತ, ದಹಿಹಂಡಿ, ಗಣಪತಿ, ಹೋಳಿಹುಣ್ಣಿಮೆ, ನವರಾತ್ರಿ ಅಂತ ಹಣ ಒಟ್ಟು ಮಾಡಿ ಕಂಠಪೂರ್ತಿ ಕುಡಿದು, ಕುಣಿದು, ಜಗಳವಾಡುತ್ತಾ ಇರ್ತಾರೆ. ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನ ನೋಡ್ತಾ ನಾನು ಅವರಂತಾಗಬಾರದು ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದೆ. ನಾನಿದನ್ನು ಏಳನೆಯ

ತರಗತಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗಲೇ ನಿರ್ಧರಿಸಿದ್ದೇನೆ ಸಾರ್. ಏಳನೆಯ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ನಿಮೋನಿಯಾ ಆಗಿ ನನ್ನ ತಾಯಿ ತೀರಿಕೊಂಡರು, ಇಲ್ಲಿಯ ಸಿವಿಲ್ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಲ್ಲಿ' ಅಂದ.

ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಕೂಡ ಬದಲಾಗಬಹುದು ಅನ್ನುವ ಆಶ್ವಾಸನೆಯಷ್ಟೇ ನಾನವನಿಗೆ ಆಗ ಕೊಟ್ಟಿದೆ.

'ಬದಲಾಗಿದೆ ಸಾರ್, ಬಡತನದ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಮಯವೆಲ್ಲಿದೆ?' ಅಂದ, ಆತನ ಮಾತಿಗೆ ನಾನು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಕಣ್ಣೀರು ತಡೆದೆ. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳು ತುಂಬಿ ಬರುವುದು ಬಹಳ ಕಡಿಮೆ. ಹೃದಯಲ್ಲಿ ಅವಿತ್ತಿದ್ದ ಕಣ್ಣೀರು ಕಣ್ಣುರೆಪೆಗಳನ್ನು ತೋಯಿಸುವುದು ವಿರಳ.

ನನ್ನ ಹಾಗೂ ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದ ಅನೇಕ ಕಾಲೇಜುಗಳ ಕ್ಯಾಂಪಸ್‌ನಲ್ಲಿ, ಕ್ಯಾಂಪಸ್ ಹೊರಗೆ ಅನವಶ್ಯಕ ಮಾತುಕತೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅನೇಕ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ನನಗಾಗ ನೆನಪಾದರು. ಕಾಡುಕೋಣಗಳಂತೆ ಬೈಕ್ ಸವಾರಿ ಮಾಡುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು, ದೇಣಿಗೆ, ಹಾಗೂ ಫೀಸ್ ತುಂಬಿದ ಮೇಲೂ ಕ್ಲಾಸಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವುದು ಮಹಾಪಾಪ ಅಂದುಕೊಳ್ಳುವ ಅಸಂಖ್ಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು! ಸಲೀಲ್ ಕೂಡ ಅದೇ ವಯಸ್ಸಿನವನು. ಅದೇ ವೇಳೆಗೆ ಸಲೀಲ್‌ನಂತಹ ಬೆರಳೆಣಿಕೆಯಷ್ಟು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಕೂಡ ನೆನಪಾಗಿದ್ದರು.

ನಾನಾತನನ್ನು ಒಮ್ಮೆ ನನ್ನ ಕ್ಲಾಸಿಗೆ ಬಂದು ನನ್ನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಮಾತನಾಡುವಂತೆ ಕೇಳಿಕೊಂಡೆ. ಆದರೆ ನನ್ನ ವಿನಂತಿಯನ್ನಾತ ನಯವಾಗಿಯೇ ನಿರಾಕರಿಸಿದ.

'ಬೇಡಾ ಸಾರ್, ನಾನಷ್ಟು ದೊಡ್ಡವನಲ್ಲ, ಹೀಗೆ ನನ್ನಂತೆ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಕಲಿಯುವ ಅನೇಕ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿದ್ದಾರೆ. ನಮ್ಮ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ಮನಸ್ಸು ಎಚ್ಚರದಿಂದಿದ್ದರೆ ಇವೆಲ್ಲವುಗಳನ್ನು ಯಾರೂ ಹೇಳಿಕೊಡಬೇಕಿಲ್ಲ. ನಾವು ಯಾವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದೇವೆ, ನಮ್ಮ ಹೆತ್ತವರು ತಮ್ಮ ರಕ್ತದ ಬೆವರು ಹರಿಸಿ ಯಾವ ರೀತಿ ನಮಗೆ ಕಲಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಅನ್ನುವುದನ್ನು ನೆನಪಿಟ್ಟರೆ ಕೇವಲ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಿಸಿದ ಪಾಠದಿಂದಲೇ ಮಾರ್ಕ್ಸ್ ಪಡೆಯಬಹುದು. ಟ್ಯೂಶನ್ ಕ್ಲಾಸ್‌ಗಳು ಚೈನಿಹೊಡೆಯುವ ಹಾಗೂ ಆಲಸ್ಯವಿರುವ ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ಮಾತ್ರ' ಎಂದಾಗ ನಾನು ಮೂರ್ಖನಾದೆ.

ನಾನಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟಾಗ ನನ್ನನ್ನು ರಿಕ್ವಾದವರೆಗೆ ಬೀಳ್ಕೊಡಲು ಬಂದವ ಆಗ ಕೂಡ ಮಾತನಾಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದ.

'ಸಾರ್, ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ನೋಡುವಾಗ ನನಗೂ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಮಂಪರು ಆವರಿಸುತ್ತದೆ' ಅಂದ.

‘ಆಗ?’ ನಾನು ಕೌತುಕದಿಂದಲೇ ಕೇಳಿದೆ.

‘ನಾನು.... ನಾನು ಕೇವಲ ನನ್ನ ತಾಯಿಯ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ನೆನೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.’

‘ಅಂದರೆ?’

‘ತುಂಬಾ ಕಷ್ಟಪಡುತ್ತಿದ್ದಳಾಕೆ.... ಕಾಗದದ ಕವರ್‌ಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಗೋಂದು ಹಾಗೂ ಕತ್ತರಿ ಹಿಡಿದು ನಾವೂ ಆಕೆಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆವು. ವನವಾಸ ಆರಂಭವಾಗಿದ್ದು ಅಪ್ಪನ ಗಿರಣಿ ಮುಚ್ಚಿದ ಮೇಲೆ. ಕಡೆಕಡೆಗಂತೋ ಆಕೆ ಬಹಳ ಬೇಸತ್ತು, ನೊಂದು ಸಾವಿನ ಬಗ್ಗೆಯೇ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು.

‘ನಾನಿನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಬದುಕಲಾರೆ ಕಂದ, ಆದರೆ ನನ್ನ ಕಣ್ಣು ಯಾವತ್ತೂ ನಿನ್ನ ಮೇಲಿರುತ್ತದೆ. ನೀನು ಹೇಗೆ ಕಲಿಯುತ್ತಿ, ಹೇಗೆ ದೊಡ್ಡವನಾಗುತ್ತಿ? ಅನ್ನುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರುತ್ತೇನೆ’ ಅಂದಿದ್ದಳು. ನನಗೆ ಆಕೆಯ ಕಣ್ಣುಗಳು ನೆನಪಾಗುತ್ತಿರುತ್ತವೆ.

ಆಟೋರಿಕ್ವಾದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಾಗ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಅಲ್ಲೋಲಕಲ್ಲೋಲವಾಯಿತು. ಯಾರಾದರೂ ಸತತವಾಗಿ ಓದು, ಬೇಗ ಏಳು, ಅನ್ನುವುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿರಲೇ ಬೇಕೆ? ಹೆತ್ತವರು ಎಷ್ಟು ಕಷ್ಟಪಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ! ಅನ್ನುವುದನ್ನರಿಯುವ ಮಕ್ಕಳು ಒಬ್ಬರೋ ಇಬ್ಬರೋ ಅಷ್ಟೇ.

ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ನಮ್ಮ ಕಾಲೇಜಿನ ಶಿಕ್ಷಕರೊಬ್ಬರು ಸ್ವಾಘ್‌ರೂಮಿಗೆ ವಿಷಣ್ಣವದನರಾಗಿ ಬಂದರು.

‘ನನ್ನ ಮಗ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಬೇಗನೆ ಏಳುವುದೇ ಇಲ್ಲರಿ, ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಏಳದೆ ಲೆಕ್ಚರ್ ಆಗಾಗ ತಪ್ಪಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ನನ್ನ ಮಾತೇ ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಈಗೀಗಂತೂ ಕಲಿಯಲು ಮನಸ್ಸೇ ಇಲ್ಲ ಅಂತಾನೆ’ ಅಂದರು. ಅವರು ಅಳುವುದೊಂದೇ ಬಾಕಿ ಇತ್ತು.

ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ತಮ್ಮ ಜೀವನವನ್ನು ಸುಂದರವಾಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕಾಲ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆಯೇ ಅನೇಕ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಎಚ್ಚರಗೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಕಾಲ ಸರಿದ ಮೇಲೆ ಉಳಿಯುವುದು ಬರೀ ಕತ್ತಲು!

ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಏಳಲು ಕಂಪೌಶನ್, ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಹೋಗಲು ಕಂಪಲಶನ್, ಕಲಿಯಲು, ಬರಿಯಲು ಕಂಪಲಶನ್, ಹೀಗೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದಕ್ಕೂ ಒತ್ತಾಯ! ಒತ್ತಾಯದಿಂದ ಹೂವು ಅರಳುತ್ತದೆಯೆ? ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ನಿರ್ಧಾರದ ಕಿಡಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತಿಸಬೇಕು. ಹೊರಗಿನ ಒತ್ತಾಯದಿಂದ ಮೊಟ್ಟೆ ಒಡೆಯುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಒಳಗಿನ ಒತ್ತಾಯ ಒಂದು ಹೊಸ ಜೀವಕ್ಕೆ ನಾಂದಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

ತಂದೆ-ತಾಯಂದಿರ ಕಣ್ಣುಗಳು ನೆನಪಾಗಲು ಅವರು ಸಾಯಲೇಬೇಕು ಎಂದಿದೆಯೆ?

ಕ್ಲಾಸಿನಲ್ಲಿ ಗೂಂಡಾಗಿರಿ ಮಾಡುವಾಗ, ಅಥವಾ ಸಮಯ ವ್ಯರ್ಥ ಮಾಡುವಾಗ,

ಎಂಟೆನ್ಸ್ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಸೊನ್ನೆ ಪಡೆಯುವಾಗ, ಚರ್ಚಗೇಟ್‌ನಿಂದ ಲೋಕಲ್ ಟ್ರೇನ್‌ನ ನೂಕುನುಗ್ಗಲಿನಲ್ಲಿ ಜೋತಾಡುತ್ತ, ಒದ್ದಾಡುತ್ತ ಬರುವ ತಾಯಿ ನೆನಪಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆ? ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ಹಣ ಗಳಿಸಲು ಮದ್ರಾಸ್, ಕಲಕತ್ತಾ, ಹೈದ್ರಾಬಾದ್ ಅಂತ ಕಂಪನಿಯ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ತಿರುಗಾಡಿ ಸುಸ್ತಾಗುವ ತಂದೆ ನೆನಪಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆ?

ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಚಿಕ್ಕವರಿರಬಹುದು, ಆದರೆ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ನಾವು ಜಾಣರಾದರೆ ಹೆತ್ತವರ ಬೆವರಿನಲ್ಲೂ ಪರಿಮಳ ಸೂಸಬಹುದು. ಯಶಸ್ಸಿನ ರೈಸ್ ಪ್ಲೇಟ್ ರೆಡಿಮೇಡ್ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ ಅನ್ನುವುದು ಇದೇ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಗೊತ್ತಾಗಬೇಕು. ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಬೇಯಿಸಿಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆಯ ಇಂಧನ ಬಳಸಿ ಜೀವನವನ್ನು ಕಾಯಿಸಿಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಅನ್ನುವುದು ತಿಳಿಯುವುದ್ಯಾವಾಗ? ನಾಲವತ್ತನೇ ವರ್ಷದಲ್ಲಿಯೆ?

ಹತ್ತನೆಯ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಫಾರಂ ತುಂಬಲು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಹಣವಿರಲಿಲ್ಲ ಅನ್ನುವ ಸಂಗತಿ ನನಗೆ ನೆನಪಾಯಿತು. ತಾಯಿಯ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಉಳಿದಿದ್ದ ಒಂದೇ ಒಂದು ಬಳೆಯನ್ನು ಮಾರಲು ಹೊರಟ ತಂದೆ ನೆನಪಾದರು. (ಆ ಬಳೆ ಮತ್ತೆ ಯಾವತ್ತೂ ಮರಳಿ ಬರಲಾರದು ಎಂದು ಗೊತ್ತಿದ್ದಲ್ಲ).

‘ಇದು ಕೊನೆಯ ಬಳೆ, ಮುಂದೇನು?’ ಅಂದಿದ್ದಳು ಅಮ್ಮ.

ಮನೆಯ ಆ-ಕ್ಷಣಗಳು ಇನ್ನೂ ನೆನಪಾಗುತ್ತವೆ. ನೆಂಟರಿಷ್ಟರು ಮಾಡಿದ ಉಪೇಕ್ಷೆ, ಬರಿಗೈಯಲ್ಲಿ ದಿನದೂಡುತ್ತಿದ್ದ ತಾಯಿಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಕ್ಷೇತ್ರದಿಂದಲೂ ದೂರವಿದ್ದ ನೆಂಟರಿಷ್ಟರು ನೆನಪಾದರು. ಯಾರದ್ದೋ ಮದುವೆಯಲ್ಲಿ ನಾನಾಕೆಗೆ,

‘ಅಮ್ಮ, ನನ್ನ ಸರ ನೀನು ಹಾಕು, ಬರೀ ಕರಿಮಣಿ ಚೆನ್ನಾಗಿರೋಲ್ಲ’ ಅಂದದ್ದಕ್ಕೆ, ಅಮ್ಮ ದೃಢ ನಿರ್ಧಾರದಿಂದ.

‘ನನ್ನ ಜೊತೆ ಬರೋಕ್ಕೆ ನಾಚಿಕೆ ಅನಿಸಿದ್ದೆ ನಾನು ಬರೋದೇಯಿಲ್ಲ. ಬರೋದಾದ್ರೆ ಹೀಗೆ ಬರ್ಟೀನಿ’ ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಅಮ್ಮ ನೆನಪಾದಳು. ಕಡೆಗೊಂದು ದಿನ.

‘ನನ್ನ ಒಡವೆ ನೋಡಬೇಕಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಮಗನನ್ನು ನೋಡಿ’ ಅಂದಿದ್ದ ಆಕೆಯ ಮಾತು ನನಗಷ್ಟೊಂದು ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಹೊರಿಸಿತ್ತು, ಅನ್ನುವುದು ನೆನಪಾಯಿತು.

ಇಂತಹ ಕ್ಷಣಗಳೇ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಕಲಿಯುವ ಮಕ್ಕಳ ಜೀವನಕ್ಕೆ ದಾರಿದೀಪವಾಗುತ್ತದೆ. ದಾರಿದ್ರ್ಯ ಅಥವಾ ಬಡತನ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಮುಗಿಸಲಾರದು, ಆದರೆ ಆಲಸ್ಯ, ಉದಾಸೀನತೆ, ಗುರಿಯಿಲ್ಲದ ಬದುಕು ಆತನನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತವೆ. ನನಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಇಂಟರ್‌ವ್ಯೂ ಒಂದರಲ್ಲಿ ಆಶಾಭೋಸಲೆ ಹೇಳಿದ ವಾಕ್ಯ ನನಗೆ ನೆನಪಾಗುತ್ತದೆ.

‘ಸುಖದ ಸುಪ್ಪತ್ತಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊರಳಾಡುವ ಜನ ಯಾವತ್ತೂ ಕಲಾವಂತರಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ’ ಅಂದಿದ್ದರು.

ನಾವು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲೇ ಇದ್ದರೂ ನಮಗಾಗಿ ಅಪಾರ ಕಷ್ಟಪಡುವ, ಅಪಾರ ನಂಬಿಕೆಯಿಂದ ನಾವು ಹೆಸರು ಗಳಿಸಲೆಂದು ಹೊರ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿರುವ, ನಮಗಾಗಿ ಕನಸು ಕಾಣುವ ತಾಯಿಯ ಕಣ್ಣು! ನಮ್ಮ ತಾಯಿಯ ಕಣ್ಣು! ನಮಗೆ ನೆನಪಾದಾಗಲೇ ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರೇರಣೆ ಕೊಡುವ ಜೀವನ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಮೂಲ : ಪ್ರೊ. ಪ್ರವೀಣ್ ಧವಣೇ

ಅನುವಾದ : ಅಕ್ಷತಾ ದೇಶಪಾಂಡೆ

ಸತ್ಕಾರ

ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿನಿಂದ ಕಿವಿ ಚುರುಕಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಇವತ್ತೇಕೆ ಕೋಳಿಗಳು ಕೂಗುತ್ತಿಲ್ಲ? ನಿನ್ನೆ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಏರ್ಪಡಿಸಿದ್ದ ಸಮಾರಂಭದ ಊಟದಲ್ಲಿ ಕೋಳಿಗಳೆಲ್ಲ ಅತಿಷಾಠಗಳ ಹೊಟ್ಟೆ ಸೇರಿದವೋ ಹೇಗೆ? ವೇಳೆ ಎಷ್ಟಾಗಿರಬಹುದು ಈಗ? ಯಾವಾಗ ಬೆಳಕು ಹರಿಯುವುದೋ ಎಂದು ನೋಡುವುದೇ ಆಯಿತು. ರಾತ್ರಿಯಿಡೀ ನಿದ್ರೆಯಿಲ್ಲ. ಬೇಸರದ ದಿನ ಬೇಗ ಸರಿಯಲಿ ಎಂದರೂ ಸರಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಇವತ್ತಿನ ದಿನ ಅತ್ಯಂತ ಸುಂದರವಾದ ದಿನ. ಅದು ಬೇಗ ಬರಲಿ ಎಂದರೂ ಬರುತ್ತಿಲ್ಲ. ಇವತ್ತು ಸಂಜೆ ಇವರಿಗೆ ಊರ ನಾಗರಿಕ ಸಂಘದಿಂದ 'ಸತ್ಕಾರ'ವಿದೆ. ಇದು ನನ್ನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಸಂತಸದ ದಿನ. ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅನೇಕಾನೇಕ ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಲಸಗಳು ಇವರ ಕೈಯಿಂದ ಆಗಿವೆ. ಆದರೆ ಈಗ ಇವರು ಮಾಡಿದ್ದು ಮಾತ್ರ ಜನರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ, ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ ಎಂದಿಗೂ ಉಳಿಯುವಂತಹದು. ನಾನು ಬಹಳವಾಗಿ ಇಷ್ಟಪಡುವ ಗಂಧದ ಹಾರವೊಂದು ಇವತ್ತು ಇವರ ಕೊರಳನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಲಿದೆ.

ಅದೇನೋ, ಚಿಕ್ಕಂದಿನಿಂದಲೂ ನನಗೆ ಹಾರಗಳೆಂದರೆ ಬಹಳ ಪ್ರೀತಿ. ಮಲ್ಲಿಗೆ ಹೂವಿನ ಹಾರವಿರಲಿ, ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಕಟ್ಟುವ ಚೆಂಡುಹೂವಿನ ಹಾರವಿರಲಿ, ತುಳಸೀಹಾರವೇ ಇರಲಿ ಅದನ್ನು ತಯಾರಿಸುವುದೆಂದರೆ ನನಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಉತ್ಸಾಹವಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಸಣ್ಣ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ನನ್ನ ಮದುವೆಯಾಯಿತು. ಆಗ ನನಗೆ ಹಾಕಿದ ಹಾರ ಚೆನ್ನಾಗಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ನಾನು ಅಳುತ್ತ ಕೂತಿದ್ದೆನಂತೆ. ಏನೇನೋ ತಿಂಡಿಕೊಟ್ಟು ನನ್ನನ್ನು ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿದರಂತೆ. ಕಾಲ ನಮ್ಮನ್ನು ಹೇಗೆ ಹೇಗೋ ಬದಲಾಯಿಸಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಅಂತರಪಟ ಸರಿದಂತೆ ಬಾಲ್ಯದ ಮುಗ್ಧತೆಯೂ ಮರೆಯಾಯಿತು. ಇವತ್ತು 'ಹಾರ' ಎಂದೊಡನೆ ಅದೆಲ್ಲ ನೆನಪಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇನ್ನು ಬೇಗ ಎದ್ದು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ತೊಡಗಬೇಕು ಎನ್ನುತ್ತ ಎದ್ದು ಕುಳಿತೆ.

'ಏನು ಇವತ್ತು ಬೇಗ ಎದ್ದೆಯಲ್ಲ!' ಇವರು ಕೇಳಿದರು. ಅವರೂ ಯಾವಾಗಲೋ ಎದ್ದಿರುವಂತೆ ಅನಿಸಿತು. 'ಹೌದು ರೀ, ಸಂತೋಷ ಹೆಚ್ಚಾದರೂ ನಿದ್ರೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ' ಎಂದೆ ನಾನು. 'ಹೌದು, ನನಗೂ ಬೇಗ ನಿದ್ರೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಬೇಗನೇ ಎಚ್ಚರವಾಯಿತು ಕೂಡ.' 'ಇವತ್ತಿನ ಸಮಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಘೋಷೋ ತೆಗೆಯುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇರಬಹುದಲ್ಲ?' ಎಂದು ನಾನು ಕೇಳಿದೆ.

‘ಇರದೇ ಏನು? ಚೌಧರಿ ಸಾಹೇಬರಿಗೂ ಸನ್ಮಾನವಿದೆ ಎಂದ ಮೇಲೆ ಘೋಟೋ ಇಲ್ಲದೆ ಇರುತ್ತದೆಯೋ?’ ಎಂದರವರು.

‘ಹೌದೇನು? ಹಾಗಿದ್ದರೆ ನಾನು ಇವತ್ತು ತುರುಬು ಕಟ್ಟಿ ಹೂವು ಮುಡಿಯುತ್ತೇನೆ. ಮಾರ್ಕೆಟಿನಿಂದ ನನಗೆ ಹೂವು ತನ್ನಿ.’

‘ಆಗಲಿ, ತರೋಣ ಅದಕ್ಕೇನಂತೆ? ಇವತ್ತು ನಿನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ಪೂರೈಸಿಕೋ, ಇಂಥ ಅವಕಾಶ ಮತ್ತೆ ಸಿಗುತ್ತದೆಯೇ ಇಲ್ಲವೋ!’

ನನಗೆ ಮಿಂಚು ಹೊಡೆದಂತಾಯಿತು. ‘ಅವಕಾಶ’ ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಇವರು. ಈ ‘ಅವಕಾಶ’ದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಿ ಇವರ ಜೀವ ಗಂಡಾಂತರದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿದ್ದ ಸನ್ನಿವೇಶ ನೆನಪಾಗಿ ನಾನು ಅಂದೆ. ‘ಇರಲಿ ಬಿಡಿ. ಸತ್ಕಾರವೇನು ಮಹಾ! ನಿಮ್ಮ ಸಾಹಸದ ಮುಂದೆ? ಎಂಥಾ ಎದೆ ನಡುಗುವಂಥ ನೀರಿತ್ತು. ನೀವು ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಹಾರಿದಿರಲ್ಲ, ಹೇಳಲೆಂದು ಜನ ಮನೆಗೆ ಬಂದರು. ನಾನಂತೂ ದೇವರ ಮುಂದೆ ಕಣ್ಣೀರಿಡುತ್ತ ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟೆ.’

‘ಆ ಪುಟ್ಟ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ನೀರು ಹೊಡೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವಾಗ ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ನನಗೆ ನನ್ನ ಮೈಮೇಲಿನ ಪರಿವೆಯೇ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಯಮುನಾ, ಬದುಕು ಸಾರ್ಥಕ ಎನಿಸುವಂತಹ ಕೆಲವೇ ಕ್ಷಣಗಳು ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಉಳಿದವೆಲ್ಲ ಈ ಕ್ಷಣಗಳ ಮೇಲೆ ನಿವಾಳಿಸಿ ಚೆಲ್ಲುವಂಥವುಗಳು. ದೇವರು ಇಂಥ ಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಯಾವಾಗಾದರೊಮ್ಮೆ ಕೊಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ, ಅದರ ಅರಿವೂ ನಮಗಾಗದಂತೆ. ನಮಗೆ ಅರಿವು ಬಂದಾಗ ಇಂಥ ಕ್ಷಣಗಳು ಕುಡಿಯೊಡೆಯುತ್ತವೆ.’

‘ಎಲ್ಲವೂ ಇನ್ನೂ ನನ್ನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಟ್ಟಿದಂತಿದೆ. ಆ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಎಳೆದುಕೊಂಡು ನೀವು ದಡಕ್ಕೆ ಬಂದಿರಿ, ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಪಾಂಡುರಂಗನೇ ಅವತರಿಸಿದಂತೆ! ನೀವು ಬಂದದ್ದು ಕಣ್ಣೀರಿಡುತ್ತಿದ್ದ ಜನರ ಜಯಘೋಷ ಮುಗಿಲು ಮುಟ್ಟಿತು.’

‘ಆಗ ಯಾವ ಶಕ್ತಿ ನನ್ನ ಮೈಯಲ್ಲಿ ಹೊಕ್ಕಿತೋ ಅದು ನನಗೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಚಿಕ್ಕಂದಿನಿಂದ ಕೃಷ್ಣೆಯ ಅಮೃತದಂತಹ ನೀರು ಕುಡಿದು ಬೆಳೆದವನು ನಾನು.

‘ಆ ತಾಯಿ ಮೋಸ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆಯೇ?’

ನಾನು ಏನೂ ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ. ಅದುವರೆಗೆ ಕೃಷ್ಣೆಯು ನುಂಗಿದ ಅಸಂಖ್ಯ ಜೀವಗಳ ನೆನಪು ನುಗ್ಗಿತು. ಆದರೆ ಇವತ್ತಿನ ಶುಭದಿನದಲ್ಲಿ ಅಮಂಗಳ ನುಡಿಯುವುದಕ್ಕಿಂತ ಸುಮ್ಮನಿರುವುದೇ ಲೇಸು. ಅವತ್ತು ಕಾಲಕೂಟವನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಕಾಳಿಂಗನಂತೆ ಪ್ರಚಂಡವಾಗಿ ಎದ್ದದ್ದು ಕುಣಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಕೃಷ್ಣೆಯ ರುದ್ರರೂಪ ನೆನಪಾಯಿತು. ಅದೇನು ಅಮೃತವಾಗಿತ್ತೇ? ಅವರಿಗೆ ನಂಬಿಕೆಯಿದೆಯಲ್ಲ,

ಇರಲಿ. ನನ್ನ ಯೋಚನೆ ಸಾಗಿಯೇ ಇತ್ತು. ಆಲಸ್ಯವನ್ನು ಕೊಡವಿ ನಾನು ಮೇಲೆದ್ದೆ. ಕೈಗಳು ಯಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದಂತೆ ಅಲ್ಲೆಲ್ಲೋ ಅವಿತುಕೊಂಡಿದ್ದು ಕೀಳರಿಮೆ ಧುತ್ತೆಂದು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಯಿತು. ಇವತ್ತು ಯಾವ ಸೀರೆ ಉಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಅದು. ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಒಳ್ಳೆಯ ಸೀರೆ ಒಂದೂ ಇಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ಹಳೆಯದಾದ ಸಾಧಾರಣ ಸೀರೆಗಳೇ. ಇರಲಿ, ಅದರಲ್ಲೇ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಉಟ್ಟರಾಯಿತು. ಜನರ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಇವರ ಬಗ್ಗೆ ಕೃತಜ್ಞತೆ ತುಂಬಿರುತ್ತದೆಯೇ ಹೊರತು ನನ್ನ ಸೀರೆಯ ಕಡೆ ಗಮನ ಯಾರಿಗಿರುತ್ತದೆ? ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಇಂಥ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಬದುಕುವುದು ನಮಗೆ ಅನಿವಾರ್ಯವೇನೂ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯದ ಪ್ರಕಾರ ನಾವು ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ಮೋಸ, ವಂಚನೆ, ಅನ್ಯಾಯ ಮಾಡುವುದು ತಪ್ಪೇ ಹೊರತು ನಮ್ಮ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಫಲವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರೆ ಏನು ತಪ್ಪು?

ಮೊನ್ನೆ ಮನೆಗೆ ಬಂದರು. ಅನೇಕ ಅಮೂಲ್ಯ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಹಣವನ್ನು ಬಹುಮಾನವಾಗಿ ಕೊಡಲು ತಂದಿದ್ದರು. ಸ್ವಇಚ್ಛೆಯಿಂದ, ಆತ್ಮೀಯತೆಯಿಂದ ಕೊಡಲು ಮುಂದಾಗಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಇವರು ಯಾವುದನ್ನೂ ಕೈಯಿಂದ ಮುಟ್ಟಲೂ ಇಲ್ಲ. 'ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಹಣಕ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾರೆ' ಎಂದುಬಿಟ್ಟರು.

'ಮನುಷ್ಯ ಏನು ಬೇಕಾದರೂ ಮಾಡಬಹುದು, ತನ್ನನ್ನು ಮಾರಿಕೊಳ್ಳುವುದೊಂದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು' ಎಂದರು. ಅಂದ ಮೇಲೆ ತೂತುಬಿದ್ದ ಸೀರೆಗಳನ್ನು ಉಡುವುದೇ ನನ್ನ ಹಣೆಬರಹ ಎಂದುಕೊಂಡೆ. ಇವರಿಗೆ ಜ್ಞಾನವಿದೆ, ಆದರೆ ಅದು ವ್ಯಾವಹಾರಿಕವಲ್ಲ. ಇವರು ಪಾಠ ಹೇಳಿದ ಒಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗೆ 'ಜಗನ್ನಾಥ್ ಶಂಕರ ಶೇಖ್' ಸ್ಕಾಲರ್‌ಶಿಪ್ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಎಷ್ಟು ಆನಂದದಿಂದ ಇವರಿಗೆ ಧೋತರದ ಜೋಡಿ, ನನಗೆ ಬುಟ್ಟಾ ಹೂವಿನ ಜರಿಯ ಸೀರೆ ಹಿಡಿದು ಬಂದಿದ್ದ. 'ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗುರುದಕ್ಷಿಣೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೇ?' ಎಂದು ಅಂದ. 'ದಯವಿಟ್ಟು ಬೇಡ ಅನ್ನಬೇಡಿ, ಸರ್' ಎನ್ನುವಾಗಲಂತೂ ಅವನ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ನೀರೇ ಬಂದಿತು. ಆದರೆ ಇವರ ತತ್ವ ಭಂಗವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇವರೆಂದರು, 'ಹೌದಪ್ಪ, ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗುರುಗಳು ಸಂಬಳ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ' ಎಂದರು.

ಸಂಬಳವಂತೆ! ಮೈ ಮುಚ್ಚುವಷ್ಟು ಬಟ್ಟೆಯೂ ಇಲ್ಲದ ಹತ್ತಿರ ಮೆರೆಯಿಸಲು ಇರುವುದೆಂದರೆ ಅವರ ಟೊಪ್ಪಿಗೆಯೊಂದೇ. ಆ ಹುಡುಗ ತಂದ ಎಲ್ಲ ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು ಹಿಂತಿರುಗಿ ಕಳಿಸಿದರು. ಸಂತ ತುಕಾರಾಮ್ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ನೋಡಿದ ಆತನ ಹೆಂಡತಿಯ ದುಃಖ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ನನಗೆ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು. ನನ್ನ ಕಣ್ಣಿಂದ ಎರಡು ಹನಿ ನೀರುಗಳು ಬಿದ್ದುದು ಅವಳಿಗಾಗಿಯೇ ನನಗಾಗಿಯೇ

ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಅದೂ ಅಭ್ಯಾಸವಾಗಿದೆ. ಮೊನ್ನೆ ಪ್ರವಚನದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು ಮನುಷ್ಯ ಕಮಲದ ಎಲೆಯ ಮೇಲಿನ ನೀರಿನಂತೆ ಜೀವಿಸಬೇಕಂತೆ. ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಅದರಂತಾಗಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬೇಕು.

‘ನಮ್ಮ ಹುಡುಗನಿಗೆ ಕಡಿಮೆ ಅಂಕಗಳು ಬಂದಿವೆಯಲ್ಲ, ಅದನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚಿಸಬಹುದೇ?’ ಎಂದು ಹಣದ ಧೈಲಿ ಹಿಡಿದು ನಮ್ಮತೆಯಿಂದ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯರು ಹೋಗುವಾಗ, ‘ಮಾಸ್ತರನ ಸೊಕ್ಕು ನೋಡು!’ ಎಂದು ಗುರುಗುಡುತ್ತ ಹೋಗುವುದನ್ನು ನಾನು ಅನೇಕ ಬಾರಿ ನೋಡಿದ್ದೆ. ಒಳ್ಳೊಳ್ಳೆಯ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿರುವ ಇಲ್ಲಿಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು, ವಿದೇಶಗಳಲ್ಲಿರುವವರು ಅನೇಕರು ಇವರನ್ನು ಭೇಟಿಯಾಗಲು ಬರುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ಮಾತ್ರ ಅವರಿಂದ ನಮಸ್ಕಾರದ ಹೊರತಾಗಿ ಏನನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಅದೇ ನಾನು ಅಂದಿದ್ದು - ಜ್ಞಾನ ಬೇರೆ, ವ್ಯಾವಹಾರಿಕತೆ ಬೇರೆ ಅಂತ. ನಮಗೇ ಸಾಕಷ್ಟು ಹಣವಿದ್ದರೆ ನಾನು ಬೇರೆಯವರು ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಆಸೆಪಡುತ್ತಿದ್ದೆನೇ? ಮೂವರು ನಾದಿನಿಯರನ್ನು ಮದುವೆ ಮಾಡಿ ಕಳಿಸಿದ ಬಳಿಕ ಆರೇಳು ಜನರ ಸಂಸಾರ ನಮ್ಮದು. ಊರಿಗೆ ಹಣ ಕಳಿಸಬೇಕು. ಇವರ ಪೂರ್ಣ ಸಂಬಳ ಮನೆಗೆ ಸಾಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಅದರಲ್ಲಿ ವಾರಾನ್ಸದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಏನೆನ್ನಬೇಕು ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿಗೆ? ಆ ಹುಡುಗರನ್ನು ಮಾತ್ರ ಭಾರ ಎನ್ನಬಹುದೇ? ನಾವು ತಿನ್ನುವ ಎರಡು ತುತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೂ ಒಂದು. ಆ ಮಕ್ಕಳ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿಯ ಕೃತಜ್ಞತೆಯನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ನಾನು ಹೀಗೆ ಯೋಚಿಸುವುದೇ ತಪ್ಪು. ಹೀಗೆ ಕ್ಷುಲ್ಲಕವಾಗಿ ಯೋಚಿಸುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡಬೇಕು.

ಇವತ್ತು ಆ ಚೌಧರಿಯವರಿಗೂ ಸನ್ಮಾನವಿದೆ ಎಂದರಲ್ಲ ಇವರು. ಸಮಾರಂಭಕ್ಕೆ ಅವರ ಹೆಂಡತಿ ಹೇಗೆ ಬರಬಹುದೋ! ಪೀತಾಂಬರವನ್ನೆ ಉಡುತ್ತಾಳೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಮೇಲೆ ಅಡಿಯಿಂದ ಮುಡಿಯವರೆಗೆ ಆಭರಣಗಳು. ಅವರ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆ ಇಡೀ ಊರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಸಾಧರಣ ಸೀರೆಯುಟ್ಟು ನಿರಾಭರಣೆಯಾಗಿ ಬಂದರೂ ಜನ ಅವರಲ್ಲಿ ಏನೂ ಕುಂದು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪಲೇಬೇಕಾದ ಮರ್ಯಾದೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ನಮ್ಮದು ಹಾಗಲ್ಲವಲ್ಲ, ತೂತುಬಿದ್ದ ಸೀರೆಯುಟ್ಟರೆ ಜನ ಏನೆಂದಾರು?

ನಾವು ಸಭೆಗೆ ಹೋದಾಗ ಬಾಗಿಲು ಹಿಡಿಸದಂತೆ ಜನ ತುಂಬಿದ್ದರು. ಅವರು ನಮ್ಮನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಲು ನಿಂತಿರುವಂತೆ ಅನಿಸಿತು, ಒಂದಿಬ್ಬರು ಮುಂದೆ ಬಂದು ‘ಬನ್ನಿ’ ಎಂದು ನಮ್ಮದು ಕರೆದೊಯ್ದು ಮುಂದಿನ ಸಾಲಿನ ಕುರ್ಚಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಸಿದರು. ನಾನು ಒಮ್ಮೆ ಹಿಂತಿರುಗಿ ನೋಡಿದೆ. ಆಗಲೇ ಸಾಕಷ್ಟು ಜನ

ಸೇರಿದ್ದರು. ನಮ್ಮವರ ಬಗ್ಗೆ ಜನರಿಗಿದ್ದ ಭಾವನೆ ಇದರಿಂದಲೇ ತಿಳಿದು ನನಗೆ ಅಭಿಮಾನವೆನಿಸಿತು. ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಯ ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಎಲ್ಲರ ಗಮನ ಬಾಗಿಲತ್ತಲೇ ಇರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದೆ. ಅತ್ತ ತಿರುಗಿದಾಗ ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಜನವೋ ಜನ! ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಸಂಘಟಕರು, ಸಂಚಾಲಕರು, ನಾಗರಿಕ ಸಂಘದ ಪದಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಎಲ್ಲ ಅಲ್ಲೇ ಇದ್ದರು. ಅವರೆಲ್ಲ ಚೌಧರಿಯವರಿಗಾಗಿ ಕಾಯುತ್ತಿರುವುದು ತಿಳಿಯಿತು. ನಮ್ಮವರಿಗಂತೂ ಸಮಯಪಾಲನೆಯ ಹುಚ್ಚು! ಎಲ್ಲಿ ಹೋದರೂ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ತವಕಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ನಾನು ತಡ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆಂದು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸುಮ್ಮನೆ ಚಡಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕಿವಿ ತೂತುಬೀಳುವಂತೆ ವಾದ್ಯ ಮೊಳಗತೊಡಗಿತು. ಇಲ್ಲೇನಾದರೂ ಮದುವೆ ಗಿರುವೆ ಇದೆಯೇ ಎನಿಸುವಂತೆ. ಎಲ್ಲೆಡೆಯೂ 'ಬಂದರು, ಬಂದರು' ಎಂಬ ಕೂಗು ಕೇಳಿಸತೊಡಗಿತು. ಚೌಧರಿಯವರು ಮತ್ತು ಅವರ ಶ್ರೀಮತಿಯವರು ಗತ್ತಿನಿಂದ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕತೊಡಗಿದರು. ಸಭೆಯ ಜನರೆಲ್ಲ ಎದ್ದುನಿಂತು ಅವರನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಿದರು. ಅವರನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಸ್ಟೇಜಿಗೇ ಕರೆದೊಯ್ಯಲಾಯಿತು. ಅವರು ಕುರ್ಚಿಗಳನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸುತ್ತಿರುವಂತೆ ಚಪ್ಪಾಳೆಗಳ ಸುರಿಮಳೆಯಾಯಿತು. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಸಭಿಕರನ್ನು ನಗುಮುಖದಿಂದ ಅಭಿವಂದಿಸಿದರು. ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಪರಸ್ಪರ ಮುಖ ನೋಡಿಕೊಂಡೆವು. ಏನೋ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಖಿನ್ನತೆ ಅವರಿಸಿಕೊಂಡಂತಾಯಿತು. ನಾವೇನಾದರೂ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದೆವೇ ಎಂದೂ ಒಂದು ಬಾರಿ ಅನಿಸಿತು. ಚೌಧರಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಂಥ ಸ್ವಾಗತ ನಮಗೇಕಿಲ್ಲ? ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಪಣಕ್ಕಿಟ್ಟು ಇವರು ಮೂರು ಮನೆಯ ದೀಪಗಳು ಆರದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಇವರ ಜೀವಕ್ಕಿಂತಲೂ ಚೌಧರಿಯವರು ಸಂಘಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟ ಹದಿನೈದು ಸಾವಿರದ ಕೊಡುಗೆಯೇ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತೇ? ಅಷ್ಟು ಹಣದಿಂದ ಒಂದು ಜೀವವನ್ನು ಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿತ್ತೇ?

ಸಂಚಾಲಕರ ಭಾಷಣ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ನಾನು ತಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಎಲ್ಲ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಕೊಡವಿ ಅವರ ಮಾತಿನತ್ತ ಗಮನ ಹರಿಸಿದೆ. ತನಗಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಬಯಸಿದ ಇವರ ಜೀವನವನ್ನು ನಾನು ನೋಡುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದೆ. ಅವರು ಮಾಡಿದ ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಪ್ರೀತಿಯಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಗೌರವ ಸಿಗಲಿ ಎಂದು ಆಶಿಸಿದ್ದೆ. ಅವರ ಕೊರಳಿಗೆ ಹಾರ ಬೀಳುವುದನ್ನು ನನಗೆ ಕಣ್ಣು ತುಂಬ ನೋಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಹತ್ತು ನಿಮಿಷಗಳ ಅವಧಿಯೆಂದರೆ ಹತ್ತು ಗಂಟೆಗಳನ್ನು ಕಳೆದಂತೆ ಅನಿಸಿತು. ಚೌಧರಿಯವರ ಕರ್ತೃತ್ವದ ವರ್ಣನೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಅವರು ಯಾವ ಯಾವ ಸಂಸ್ಥೆಗೆ ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ಕೊಡುಗೆ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದರ ವಿವರ ನೀಡಲಾಯಿತು. ಅವರ ಮೂರ ಬಟ್ಟೆಯ ಅಂಗಡಿಗಳು, ಒಂದು ಸಿನಿಮಾ ಥಿಯೇಟರು, ಒಂದು ಹೋಟೆಲ್,

ಅವರ ಹೊಲ-ಮನೆ-ಸಂಪತ್ತುಗಳ ಲೆಕ್ಕ ಬಿತ್ತರಿಸಲಾಯಿತು. ಅವರು ಎಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು, ಎಲ್ಲಿ ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷರು, ದೇಶ ವಿದೇಶ ಸುತ್ತಾಡಿದವರು, ಬಡವರ ಬಂಧುವಾದ ಅವರ ಸಹನೆ, ಪ್ರೀತಿ ತ್ಯಾಗ ಎಲ್ಲ ಸದ್ಗುಣಗಳನ್ನು ಸಭಿಕರಿಗೆ ಮನದಟ್ಟು ಮಾಡಲಾಯಿತು. ನಾವು ಮಾತ್ರ ಮಾವಿನ ಕಲಮಿಗೆ ಮೆತ್ತಿದ ಸೆಗಣಿಮುದ್ದೆಯಂತೆ ಕೂತೇ ಇದ್ದೆವು. ಈಗಲಾದರೂ ಇವರನ್ನು ಸ್ವೇಚ್ಛಿನ ಮೇಲೆ ಕರೆಯಬಹುದೇನೋ ಎಂದು ಕಾಯತೊಡಗಿದೆ.

‘..... ಮತ್ತು ಚೌಧರೀ ಸಾಹೇಬರಿಗೆ ಎಲ್ಲ ವಿಧದಲ್ಲೂ ತಕ್ಕವರಾದ ಅವರ ಧರ್ಮಪತ್ನಿ ಉಮಾದೇವಿಯವರು ಅತ್ಯಂತ ಸಾಧಾ, ನಿಗರ್ವಿ ಮಹಿಳೆಯಾಗಿದ್ದು ತಮ್ಮ ಸಹಾಯ ಕೇಳಿ ಬರುವವರಿಗೆ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷದಂತಿದ್ದಾರೆ....’ ಈಗ ಶ್ರೀಮತಿಯವರ ಗುಣಗಾನ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಉಮಾದೇವಿಯವರು ನಮ್ಮತೆಯಿಂದ ನಸುನಕ್ಕರು. ಅವರ ಅನೇಕ ಘೋಷೋಗಳಾದವು. ಆಗ ಸಭಿಕರ ನಡುವಿನಿಂದ ಎದ್ದ ಇಬ್ಬರು ಮೂವರು, ಇವರು ಜೀವ ಉಳಿಸಿದ ಮಕ್ಕಳ ಪಾಲಕರು ಸ್ವೇಚ್ಛಿನ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ಏನೋ ಮಾತಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಕಾಣಿಸಿತು. ಸಂಚಾಲಕರು ಏನೋ ಗೊಂದಲಕ್ಕೊಳಗಾದಂತೆ ಕಂಡಿತು. ಅವರು ಸಭೆಯ ಮುಂದೆ ಬಂದು ಕೃತಕ ನಗೆಯೊಂದಿಗೆ ಕೈಮುಗಿದು, ಸಭೆಯು ತಡವಾಗಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾದುದರಿಂದ ತಮಗೆ ಉಂಟಾದ ಆತಂಕ ಅವಸರಗಳ ಕಾರಣ ಹೇಳಿ ಕ್ಷಮೆ ಕೇಳಿ ಈಗ ನಮ್ಮ ಊರಿನ ಸಮಸ್ತ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ-ಪಾಲಕರ ಪ್ರೀತಿಯ ಮಾಸ್ತರರಾದ ಸದಾಶಿವರಾಯರು ಪತ್ನಿಯೊಂದಿಗೆ ಸ್ವೇಚ್ಛಿಗೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ವಿನಂತಿಸಿದರು. ನಾವು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಅಲ್ಲೊಂದು ಇಲ್ಲೊಂದು ಚಪ್ಪಾಳೆಗಳ ಕ್ಷೀಣಸದ್ದು ಕೇಳಿಸಿತು. ಶ್ರೀಮತಿ ಚೌಧರಿಯವರ ಪಕ್ಕದ ಕುರ್ಚಿಯನ್ನು ನನಗೆ ತೋರಿಸಲಾಯಿತು. ನಾನು ಹತ್ತಿರ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಅವರಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಮುಗುಳ್ಳೆ. ಅವರು ಪ್ರತಿ ನಮಸ್ಕಾರದ ಸೌಜನ್ಯವನ್ನೇನೂ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟೂ ಹೊತ್ತು ಅವರ ಗುಣಗಾನ ನಡೆದಿತ್ತು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಒಂದು ಸದ್ಗುಣವನ್ನಾದರೂ ನನಗೆ ತೋರಿಸಬಹುದಿತ್ತು ಎಂದು ಅನಿಸಿತು.

‘ಮತ್ತು ಇವರು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಗೌರವಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾದ ಸದೂಭಾವು ಮಾಸ್ತರರು...’ ಎಂಬುದನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಲೇ ನನ್ನ ಕಿವಿ ನಿಮಿರಿದವು. ಅಂತೂ ತಡವಾಗಿರಬಹುದರೂ ಇವರ ಬಗ್ಗೆ ನಾಲ್ಕು ಮಾತುಗಳು ಜನರ ಕಿವಿಯನ್ನು ತಲುಪುವಂತಾಯಿತಲ್ಲ! ಈಗ ಅವರ ಹಿಂದಿನ ಸಮಯೋಚಿತ ನಿರ್ಣಯ, ಧೈರ್ಯ, ತ್ಯಾಗಗಳ ವರ್ಣನೆ ಕೇಳಿ ಜನ ಆಶ್ಚರ್ಯಚಕಿತರಾಗಬಹುದು, ಆಗ ನನಗೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಭಿಮಾನ, ಇವರು ನನ್ನ ಪತಿ ಎಂದು.

‘ಇವರು ಯಾರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ? ಇವರು ನಮ್ಮ ಊರಿನ ಜನಪ್ರಿಯ ಮಾಸ್ತರರು. ತಮ್ಮ ಶಾಲೆಗಾಗಿ ತನು-ಮನ-ಧನಗಳೊಂದಿಗೆ ದುಡಿದವರು. ಇಂಥವರೇ ಸಮಾಜದ ಆಧಾರ ಸ್ತಂಭಗಳು. ಇವರ ಧೈರ್ಯ ಸಾಹಸದ ವಿಷಯ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿರುವುದೇ ಆಗಿದೆ. ಮತ್ತೆ ಅದನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಈಗ ಅವರು ನಮ್ಮ ಸತ್ಕಾರವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು’.

ಸಾಕೇ? ಅವರ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೇಳುವುದು ಮುಗಿದೇ ಬಿಟ್ಟಿತೇ? ನೀರಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಎದ್ದು ಬಂದ ಮೇಲೆ ರಾತ್ರಿಗಳಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕಾರು ದಿನ ಕನವರಿಸಿ ಎದ್ದು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಅವರನ್ನು ಸಾವರಿಸಿದವಳು ನಾನೇ. ಇವರ ಭಾಷಣದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಉಲ್ಲೇಖ ಕೂಡ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಅಂದ ಮೇಲೆ ನನ್ನನ್ನು ಕರೆದದ್ದಾದರೂ ಯಾಕೆ? ಚೌಧರಿಯವರು ಸಂಘಕ್ಕೆ ಹದಿನೈದು ಸಾವಿರ ದೇಣಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರಬಹುದು. ಕೋಟಿಗಟ್ಟಲೆ ಗಳಿಸಿರುವ ರಾಜಕಾರಣಿ ಕೊಡುವುದು ಏನು ಆಶ್ಚರ್ಯ? ನಾವು ನಮ್ಮ ಬಾಯಿಗೆ ಹೋಗಲಿದ್ದ ತುತ್ತನ್ನು ತೆಗೆದು, ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟೆನಲ್ಲ, ಅದನ್ನು ಏನೆಂದು ಕರೆಯುವುದು?

ಭಾಷಣಗಳು ನಡೆದೇ ಇದ್ದವು. ಎಲ್ಲರೂ ಮೊಸರಿನ ಮೇಲೆ ಕೊಸರಿನಂತೆ ಚೌಧರಿಯವರನ್ನು ಹೊಗಳುವ ಅಳತೆಯ ಪಾತ್ರೆ ತುಂಬಿದ ಬಳಿಕ ಒಂದೆರಡು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಇವರನ್ನು ಕುರಿತಾಗಿ ಉದುರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಸ್ವೇಜಿನ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಚೀಟಿ ಬಂದಿತು. ಯಾರೋ ಒಬ್ಬರು ತಮಗೆ ಮಾತನಾಡಲು ಐದು ನಿಮಿಷದ ಸಮಯ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೆ ಅವಕಾಶ ನೀಡಲಾಯಿತು. ಅವರೆಂದರೆ, ಇವರು ಕಾಪಾಡಿದ ಒಬ್ಬ ಹುಡುಗನ ತಂದೆ. ನನಗೆ ತುಂಬ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಆ ಗೃಹಸ್ಥರು ಅತ್ಯಂತ ಆತ್ಮೀಯತೆಯಿಂದ, ತುಂಬಿ ಬಂದ ಹೃದಯದಿಂದ ಇವರ ಸಾಹಸವನ್ನು, ತ್ಯಾಗಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಜನತೆಯ ಕಿವಿಗೆ ತಲುಪಿಸಿದರು. ಒಂದು ನಿಮಿಷ ಕಳೆಯುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಸ್ವೇಜಿನ ಮೇಲೆ ಇದ್ದ ಆಯೋಜಕರು ಅಸ್ವಸ್ಥರಾದಂತೆ ಕಂಡಿತು. ಅವರವರಲ್ಲೇ ಕಣ್ಣು ಸನ್ನೆಗಳಾದವು. ಯಾರಿಗೆ ಬೇಕು ಮಾಸ್ತರರ ಕತೆ? ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದವರಿಗೆ ‘ಇನ್ನು ಸಾಕು, ಬೇಗ ಮುಗಿಸಿ’ ಎಂದು ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಾಯಿತು. ಆದರೆ ಅವರೇನೂ ನಿಲ್ಲಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಅನುಭವಿಸಿದ ತಳಮಳ, ಅನಂತರದ ಧನ್ಯತೆ ಅವರ ಬಾಯಿಂದ ತಡೆಯಿಲ್ಲದೆ ಹೊರಹೊಮ್ಮುತ್ತಿತ್ತು. ಆಗ ಮುಂದೆ ಬಂದ ಸಂಚಾಲಕರು ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದವರನ್ನು ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಸರಿಸಿ, ಸಭಿಕರ ಕ್ಷಮೆ ಕೇಳಿ ಸನ್ಮಾನದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಇನ್ನೂ ಬಾಕಿಯಿರುವುದರಿಂದ ಎಲ್ಲರೂ ಸಹಕರಿಸಬೇಕೆಂದು ಕೋರಿದರು. ಈಗ ಶಾಲು ಹೊದೆಸಿ ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ಕೊಡುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಸಂಯೋಜಕರು

ಒಂದು ತಬಕದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಸೀರೆಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಒಂದು ಉಮಾದೇವಿಯವರ ಹಿಂದೆ ನಿಂತು ಏನೋ ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದು ಕಾಣಿಸಿತು. ಹಿಂದೆ ತಿರುಗಿ ನೋಡಿದ ಉಮಾದೇವಿಯರು ಮಾತನಾಡಿದ್ದು ನನ್ನ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಎರಡು ಸೀರೆಗಳಲ್ಲಿ ತಮಗೆ ಬೇಕಾದುದನ್ನು ಉಮಾದೇವಿಯರು ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಆಯೋಜಕರು ಕೇಳಿದ್ದಾರೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀಮಂತರ ಆಯ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಅಲ್ಲವೇ? ನಮ್ಮದೇನು? ಹೇಗೂ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ನನ್ನತ್ತ ಒಂದು ಬಾರಿಯೂ ನೋಡುವ ಕೃಪೆಯನ್ನೂ ಮಾಡಿರದ ಉಮಾದೇವಿಯವರಿಗೆ ನನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಕನಿಕರ ಹುಟ್ಟಿತೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅವರು ಆಯೋಜಕರಿಗೆ, 'ಅಯ್ಯೋ', ಸೀರೆಯನ್ನು ಯಾಕೆ ತಂದಿರಿ? ನನ್ನ ಕಪಾಟುಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಿದ ಸೀರೆಗಳನ್ನು ಉಡುವುದಕ್ಕೇ ನನ್ನ ಪುರುಸೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಈ ಎರಡೂ ಸೀರೆಗಳನ್ನು ಮಾಸ್ತರರ ಹೆಂಡತಿಗೇ ಕೊಟ್ಟುಬಿಡಿ. ಪಾಪ! ಅವರಿಗೆ ಉಪಯೋಗಕ್ಕಾದರೂ ಬರುತ್ತದೆ' ಎಂದರು.

'ಇಲ್ಲ ತಾಯಿ! ನಿಮ್ಮ ಘನತೆಗೆ ಇದು ತೀರ ಕಡಿಮೆಯದೇ. ಆದರೆ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಕೊಡುವ ಈ ಕಿರುಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು ನೀವು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರೆ ನಮಗೆ ಸಮಾಧಾನವಾಗುತ್ತದೆ.'

'ಆಯಿತಪ್ಪ! ನಿಮ್ಮ ಇಚ್ಛೆಯಿದ್ದಂತಾಗಲಿ, ಅದನ್ನು ನಾನು ಅಪಮಾನಿಸುವುದಿಲ್ಲ' ಎಂದರು ಉಮಾದೇವಿಯವರು. ಸಂಯೋಜಕರು ಸರಸರನೆ ಹೊರಟುಹೋದರು. ನನ್ನನ್ನು ಕೇಳುವ ಅಗತ್ಯ ಅವರಿಗೆ ಕಾಣಿಸಲಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ಏನು ಕೊಟ್ಟರೂ ನಾನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಷ್ಟೇ. ಹಾಗೆಂದು ಅವರು ಖಚಿತವಾಗಿ ಭಾವಿಸಿದ್ದರು. ಈ ಭಾವನೆಯಷ್ಟೇ ಸತ್ಯವಾದ ಇನ್ನೊಂದು ವಿಷಯವಿತ್ತು. ಅದೆಂದರೆ ಇವರು ಮನೆಯಲ್ಲೇ ನಿರ್ಧರಿಸಿದ್ದರು. ಸಮಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಹಾಕುವ ಹಾರ ಮತ್ತು ಫಲಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಬೇರೇನೂ ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಮತ್ತು ನನಗೂ ಹೂವು ಮತ್ತು ಹಣ್ಣಿನ ಹೊರತಾಗಿ ಏನೂ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಾರದು ಎಂದಿದ್ದರು.

ಚಪ್ಪಾಳೆಯ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ನಾನು ಬೆಚ್ಚಿಬಿದ್ದೆ. ಚೌಧರಿಯವರಿಗೆ ಶಾಲು ಹೊದೆಸಿ ಫಲಪುಷ್ಪ ನೀಡಿದರು. ಕ್ಯಾಮರಗಳು ಜಗ್ಗನೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲಿದವು. ಅನಂತರ ಉಮಾದೇವಿಯವರಿಗೆ ಸೀರೆ ಕೊಡಲಾಯಿತು. ಕೊಡುವವರ ಬೆನ್ನು ಅಡ್ಡವಾಗಿ ಫೋಟೋ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಎರಡನೆಯ ಬಾರಿ ಫೋಟೋ ತೆಗೆಯಲಾಯಿತು. ಅದರ ನಂತರ ನಮ್ಮವರ ಸತ್ಕಾರ. ಅವರಿಗೆ ಹಾರ ಹಾಕಿ ಕೈಯಲ್ಲೊಂದು ಹಣ್ಣು ಕಾಯಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ತಟ್ಟೆ ನೀಡಿದರು. ಕ್ಯಾಮರಗಳೆಲ್ಲ ಎಲ್ಲಿ ಮಾಯವಾಗಿದ್ದವೋ? ಚಪ್ಪಾಳೆ ತಟ್ಟುವುದೋ ಬೇಡವೋ ಎಂದು ಜನ ಅನುಮಾನಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ತೋರಿತು. ನನಗೆ ಸೀರೆಯನ್ನು ಕೊಡಲಾಯಿತು. ಅದೇ

ಸಮಯಕ್ಕೆ ಉಮಾದೇವಿಯವರು ಎದ್ದು ನಿಂತರು. ಅವರು ಮೈಕಿನ ಎದುರು ನಿಂತದ್ದು ನೋಡಿ ಜನ ಚಕಿತರಾದರು. 'ಈ ಸೀರೆಯನ್ನು ತಾವೆಲ್ಲ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಬೇಡವೆನ್ನದೆ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದೆ. ಇದನ್ನು ಅಷ್ಟೇ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ದೇಶದ ಭವಿಷ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣದ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ನಿರತರಾದ ಮಾಸ್ತರರ ಪತ್ನಿಯವರಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ' ಎಂದು ಅದನ್ನು ನನ್ನ ಮುಂದಿದ್ದ ತಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿದರು. ಕೈ ಸೋಲುವವರೆಗೆ ಜನ ಚಪ್ಪಾಳೆ ತಟ್ಟಿದರು. ಉಮಾದೇವಿಯವರ ಔದಾರ್ಯ ಅವರನ್ನು ಮೂಕರನ್ನಾಗಿಸಿತ್ತು. ಆದರೆ ಆ ಔದಾರ್ಯದ ಹಿಂದಿನ ಅಲ್ಪತನ ನನಗೆ ಮಾತ್ರ ಕಂಡಿತ್ತು. ಯಾವ ಹೆಂಗಸು ಸ್ವೇಚ್ಛೆ ಮೇಲೆ ಇರುವಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ನನ್ನ ಕಡೆ ನೋಡುವುದು ಕೂಡ ನಿಕೃಷ್ಟ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದಳೋ, ನನ್ನ ನಮಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿ ನಮಸ್ಕಾರವನ್ನು ಸಭ್ಯತೆಗಾಗಿಯಾದರೂ ಹೇಳಿರಲಿಲ್ಲವೋ ಅಂಥವಳಿಗೆ ಈಗ ನನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರೀತಿ ಉಕ್ಕುತ್ತಿದೆಯೇ? ಅಂಥವಳ ದಾನ ನನಗೆ ಬೇಕೇ? ನನ್ನ ಸಹನೆಯ ಕಟ್ಟೆಯೊಡೆಯಿತು. ನಾನು ಎದ್ದು ಮೈಕು ಕೈಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡೆ. ಸಭೆ ಶಾಂತವಾಯಿತು. 'ಉಮಾದೇವಿಯವರ ದೊಡ್ಡತನಕ್ಕೆ ನನ್ನ ವಂದನೆಗಳು. ಆದರೆ ಯಾರ ಔದಾರ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಬದುಕುವ ಅಗತ್ಯ ನನಗಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ಸೀರೆ ಕೊಡುತ್ತಾರೆಂದು ನಾನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಗಂಡನಿಗೆ ಸಿಗಲಿರುವ ಜನರ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ನೋಡಬೇಕೆಂದು ಬಂದೆ. ಅದರ ಆಳ ಎಷ್ಟು ಎಂಬುದನ್ನು ನೋಡಿದೆ. ಇಂತಹ ಆಶ್ಚರ್ಯಕರ ಅನುಭವವನ್ನು ನನಗೆ ಒದಗಿಸಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ತಮಗೆ ಋಣಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆ.' ನಾನು ಜನರಿಗೆ ವಂದಿಸಿ ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಇಳಿಯತೊಡಗಿದೆ. ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಗುಸುಗುಸು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಕೆಳಗೆ ಇಳಿಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ನಾನು ನಡುಗುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಇವರು ಓಡಿ ಬಂದರು. 'ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿಕೋ ಯಮುನಾ, ನಿಲ್ಲು, ನಾನೂ ಬರುತ್ತೇನೆ' ಎಂದರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಯಾರೋ ನಮ್ಮ ಹೂವು ಹಣ್ಣುಗಳ ತಟ್ಟೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಬಂದು ನಮಗೆ ಏನೋ ಹೇಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು. ನಾವು ಅದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಕೊಡದೆ ತಟ್ಟೆಯಿಂದ ಕೇವಲ ಒಂದು ಬಿಡಿಹೂವು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೊರನಡೆದವು. ಅಲ್ಲೇ ನಿಂತಿದ್ದ ರಿಕ್ಷಾದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತೆನು. ರಿಕ್ಷಾ ಹೊರಟಿತು. ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಎಷ್ಟೋ ಹೊತ್ತಿನ ಬಳಿಕವೂ ನಮಗೆ ಊಟ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಅನಿಸಲಿಲ್ಲ. ಸುಮ್ಮನೆ ನೀರು ಕುಡಿದು ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಗಾಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತೆವು. ನಮ್ಮ ಮನಃಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಿಳಿದಂತೆ ಗಿಡ-ಮರಗಳೂ ಎಲೆಗಳನ್ನು ಅಲುಗಿಸದೆ ಸ್ತಬ್ಧವಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದವು. ಮುತ್ತಿದ್ದ ಯೋಚನೆಗಳು ನಮ್ಮನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸರಿಯಲಿಲ್ಲ. ಇವತ್ತಿನ ಬೆಳಕು ಎಷ್ಟು ಸುಂದರವಾಗಿತ್ತು! ಆದರೆ ಈ ರಾತ್ರಿ! ಹೀಗಿರುವದೆಂದು ಅನಿಸಿತ್ತೇ? ಈಗ ಮಾತ್ರ ನನಗೆ ತಡೆ ಹಿಡಿದಿದ್ದ ಕಣ್ಣೀರು ನುಗ್ಗಿ

ಬಂದಿತು. ನನ್ನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ಇದ್ದ, ರಾಷ್ಟ್ರದ ಭಾವೀ ಆಧಾರಸ್ತಂಭಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುವ ಕೈಗಳಿಗೆ ನನ್ನ ಕಣ್ಣೀರನ್ನು ಒರೆಸುವ ಶಕ್ತಿ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಮೂಲ : ಶ್ರೀಮತಿ ವಿಜಯ ಜಹಾಗಿರ್‌ದಾರ

ಅನುವಾದ : ಲಕ್ಷ್ಮೀ ವಿ. ಚೋಶಿ

ಅರಿವು

ಪಂಡಿತ್ ಚಂದ್ರಧರ್ ಒಂದು ಶಾಲೆಯ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರು ಯಾವಾಗಲೂ ಈ ಜಂಜಾಟದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದನೆಂದು ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಪಡುತ್ತಿದ್ದರು. 'ಬೇರೆ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದರೆ ಇಷ್ಟರವರೆಗೆ ಕೈಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಕಾಸು ಇರುತ್ತಿತ್ತು, ನಿಶ್ಚಿಂತೆಯಿಂದ ಜೀವನ ಕಳೆಯಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಇಲ್ಲಿ ತಿಂಗಳಿಡೀ ಎದುರು ನೋಡಿದರೂ ಕಡೆಗೆ ಹದಿನೈದು ರೂಪಾಯಿಗಳು ಸಿಗುತ್ತದೆ, ಅದೂ ಕೂಡ ಇಲ್ಲಿ ಬಂದದ್ದೂ ಅಲ್ಲಿ ಮಾಯ! ಉಂಡು, ಉಡುವ ಸುಖವನ್ನು ಕಂಡಿಲ್ಲ' ಎಂದು ಪರಿತಪಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಪಂಡಿತರ ನೆರೆಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನಿಬ್ಬರು ಮಹಾಶಯರು ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ತಾಕೂರ್ ಅತಿಬಲಸಿಂಹ ಎಂಬುವರು ಪೋಲೀಸ್ ಖಾತೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಡ್ ಕಾನ್ಸ್ಟೇಬಲ್ ಆಗಿಯೂ ಮುನ್ಸಿ ಬೈದ್ಯನಾಥ್ ಎಂಬುವರು ಆಯ-ವ್ಯಯದ ಕಛೇರಿಯಲ್ಲಿ ಲೆಕ್ಕಿಗರಾಗಿಯೂ ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಬ್ಬರ ಸಂಬಳವೂ ಪಂಡಿತರ ಸಂಬಳಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಸಹ, ಅವರ ಜೀವನವೂ ಸುಖ-ಶಾಂತಿಯಿಂದ ಕಳೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಸಂಜೆಯಾದರೆ ಕಛೇರಿಯಿಂದ ಬಂದು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹಣ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಿಠಾಯಿ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು, ಇಬ್ಬರ ಬಳಿಯೂ ಆಳುಕಾಳುಗಳಿದ್ದರು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕುರ್ಚಿ, ಮೇಜು, ರತ್ನಗಂಬಳಿ ಮುಂತಾದ ಸುಖಸಾಧನಗಳಿದ್ದವು, ಇಡೀ ಕೇರಿಯಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಗೌರವವಿತ್ತು. ಆ ಇಬ್ಬರು ಮಹಾಶಯರು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅಂಗಡಿಯವರು ಎದ್ದು ಸಲಾಂ ಹೊಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಪೇಟೆಯಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಬೇರೆ ಧಾರಣೆ ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು. ನಾಲ್ಕು ಕಾಸಿನ ಪದಾರ್ಥವು ಎರಡು ಕಾಸಿಗೆ ಸಿಗುತ್ತಿತ್ತು. ಸೌದೆ-ಇದ್ದಿಲು ಪುಕ್ಕಟೆ ಸಿಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಪಂಡಿತರು ಅವರ ವೈಭವವನ್ನು ನೋಡಿ ಕರುಬುತ್ತಿದ್ದರು, ತಮ್ಮ ಅದೃಷ್ಟವನ್ನು ಹಳಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೆ ಸಾಧಾರಣ ಗಣಿತದ ಜ್ಞಾನವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ದೇವರು ಅವರಿಗೆ ಇಷ್ಟು ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದನು. ಆದರೆ ಅವರು ಪಂಡಿತರ ಮೇಲೆ ಕನಿಕರ ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಯಾವಾಗಲಾದರೊಮ್ಮೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಿಟ್ಟನ್ನೋ, ಹಾಲನ್ನೋ, ತರಕಾರಿಯನ್ನೋ ಅವರ ಮನೆಗೆ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು, ಬದಲಿಗೆ ಪಂಡಿತರು ತಾಕೂರ್ ಸಾಹೇಬರ್ ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳಿಗೂ, ಮುನ್ಸಿಯವರ ಮೂರು ಮಕ್ಕಳ ಮೇಲೂ ಗಮನ ಕೊಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

‘ಪಂಡಿತರೇ, ಈ ಮಕ್ಕಳು ಯಾವಾಗಲೂ ಆಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ, ಸ್ವಲ್ಪ ಇವರನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ’ ಎಂದು ತಾಕೂರ್ ಸಾಹೇಬರೂ ಹೇಳಿದರೆ ಮುನ್ಸಿಯವರು ‘ನಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾರದ ಸೋಮಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದರೆ, ಸ್ವಲ್ಪ ಇವರನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ’ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ಅವರು ಹೇಳುವ ರೀತಿ ಪಂಡಿತರು ಇವರ ಗುಲಾಮರೇನೋ ಎನ್ನುವಂತಿತ್ತು. ಪಂಡಿತರಿಗೆ ಅವರ ಈ ರೀತಿಯ ನಡವಳಿಕೆ ಅಸಹನೀಯವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅವರು ಕೋಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವರ ಮೂಲಕವೇ ಇವರಿಗೆ ಯಾವಾಗಲಾದರೊಮ್ಮೆ ಹಾಲಿನ ದರ್ಶನವಾಗುತ್ತಿತ್ತು, ಪೇಟಿಯಿಂದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಅಗ್ಗವಾಗಿ ತರುತ್ತಿದ್ದರು.

ಈ ಶಿಕ್ಷಕ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ತೊರೆಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರು ಬಹಳ ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟಿದ್ದರು. ಆವೇದನಾ ಪತ್ರವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿದರು, ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ಪುಸಲಾಯಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಏನೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ, ಕೊನೆಗೆ ಸೋತು ಹೋದರು. ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು— ಅವರು ಪಾಠಶಾಲೆಗೆ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು, ಹೊತ್ತಾಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು, ಮನಸ್ಸಿಟ್ಟು ಬೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದರಿಂದ ಮೇಲಧಿಕಾರಿಗಳು ಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿದ್ದರು. ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಪುರಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು ಮತ್ತು ಯಾವಾಗಲಾದರೂ ಸಂಬಳವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಪ್ರಸ್ತಾವ ಬಂದಾಗ ಅವರನ್ನು ವಿಶೇಷ ಗಮನಿಸುತ್ತಿದ್ದರು, ಕೇರಿಯ ಜನರು ಅವರಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿದ್ದರು. ಪಾಠಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಿತ್ತು. ಹುಡುಗರೂ ಸಹ ಅವರೆಂದರೆ ಪ್ರಾಣಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು, ಒಬ್ಬನು ಅವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬಿದರೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಅವರ ಮೇಕೆಗಳಿಗೆ ಸೊಪ್ಪು ಕಿತ್ತು ತರುತ್ತಿದ್ದ, ಪಂಡಿತರು ಇದನ್ನೇ ದೊಡ್ಡದೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಿದ್ದರು.

ಒಂದು ಸಾರಿ ಶ್ರಾವಣ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಬೈದ್ಯನಾಥರು ಮತ್ತು ತಾಕೂರ್ ಅತಿಬಲ ಸಿಂಹರು ಅಯೋಧ್ಯೆ ಯಾತ್ರೆ ಮಾಡುವ ಸಲಹೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ಮಳೆಗಾಲದ ದಿನಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಪರಿವಾರಸಮೇತ ಹೋಗುವುದರಲ್ಲಿ ತೊಂದರೆಗಳಿದ್ದವು. ಆದರೆ ಎಲ್ಲರೂ ಹೋಗಲು ಇಷ್ಟಪಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಪಂಡಿತರಿಗೂ ಸಹ ಜೊತೆ ಬರಲು ಹೇಳಿದರು. ಪಂಡಿತರು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಎಲ್ಲರೂ ಅವರ ಖರ್ಚನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಾಗ ಅವರು ಅಯೋಧ್ಯೆ ಯಾತ್ರೆಯ ಈ ಸದವಕಾಶವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಇಷ್ಟಪಡಲಿಲ್ಲ.

ಬಿಲ್ವಾರಿನಿಂದ ರಾತ್ರಿ ಒಂದು ಘಂಟೆಗೆ ರೈಲು ಹೊರಡುತ್ತಿತ್ತು. ಎಲ್ಲರೂ ಉಂಡು, ಕುಡಿದು ನಿಲ್ದಾಣಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತರು. ರೈಲು ಬರುತ್ತಲೇ ನಾಲ್ಕು ಕಡೆಯೂ ನೂಕು-ನುಗ್ಗಲು ಶುರುವಾಯಿತು. ಸಾವಿರಾರು ಪ್ರಯಾಣಿಕರು

ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಅವಾಂತರದಲ್ಲಿ ಮುನ್ಸಿಯು ಮೊದಲು ಹೊರಟರು. ಪಂಡಿತರು ಮತ್ತು ತಾಕೂರ್ ಸಾಹೇಬರು ಜೊತೆ-ಜೊತೆಗೆ ಒಂದೇ ಕಂಪಾರ್‌ಮೆಂಟಿನಲ್ಲಿ ಹತ್ತಿದರು.

ಕಂಪಾರ್‌ಮೆಂಟಿನಲ್ಲಿ ಜಾಗವಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ತಾಕೂರ್ ಸಾಹೇಬರು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಇಷ್ಟಪಡುತ್ತಿದ್ದ ಕಂಪಾರ್‌ಮೆಂಟಿನಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ನಾಲ್ಕು ಯಾತ್ರಿಕರಿದ್ದರು. ಒರಗಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಯಾತ್ರಿಕರು ಎದ್ದರೆ ತನಗೆ ಜಾಗವಾಗಬಹುದೆಂದು ತಾಕೂರ್ ಸಾಹೇಬರು ಇಷ್ಟಪಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು ಒಬ್ಬ ಯಾತ್ರಿಕರನ್ನು ಗದರಿಸಿ ಹೇಳಿದರು- 'ಏಳಯ್ಯಾ, ಕಾಣುತ್ತಿಲ್ಲವೆ? ನಾವು ನಿಂತಿರುವುದು?'

ಪ್ರಯಾಣಿಕನು ಒರಗಿಕೊಂಡೇ ಹೇಳಿದನು - 'ಏಕೆ ಏಳಬೇಕಯ್ಯಾ, ಇದೇನು ಪೋಲೀಸ್ ಸ್ಟೇಷನ್ ಅಲ್ಲ, ಸ್ವಲ್ಪ ನಾಲಿಗೆ ಹಿಡಿದು ಮಾತನಾಡಿ.'

ತಾಕೂರ್ 'ನೀವು ಯಾರಿ.....?'

ಪ್ರಯಾಣಿಕ 'ಪತ್ತೆದಾರಿಕೆಯ ಆರೋಪವನ್ನು ಹೊರಿಸಿ ಅದರ ಮೂಲಕ ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಕಸಿದಿದ್ದೀರಲ್ಲಾ, ಆ ಮನುಷ್ಯನೇ ನಾನು'.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಒರಗಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಬೇರೆ ಯಾತ್ರಿಕನು ಅಟ್ಟಹಾಸದಿಂದ ನಗುತ್ತಾ ಹೇಳಿದನು - 'ಕಾನ್‌ಸ್ಟೇಬಲ್ ಮಹಾಶಯರೇ, ತಾವು ನನ್ನನ್ನೇಕೆ ಎಬ್ಬಿಸಲಿಲ್ಲ?'

ತಾಕೂರ್ ಸಾಹೇಬರು ಕೋಪದಿಂದ ಕೆಂಪಾದರು, 'ಇವನೇನಾದರೂ ಪೋಲೀಸ್ ಸ್ಟೇಷನ್‌ನಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ಇವರ ನಾಲಿಗೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದೆ' ಎಂದು ಯೋಚಿಸತೊಡಗಿದರು.

'ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ಕೆಳಗಿಟ್ಟುಬಿಡು, ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಸ್ವಲ್ಪ ಜಾಗವಾದರೆ ಸಾಕು' ಎಂದು ಅವರು ಹೇಳಿದರು. ಇದನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಲೇ ಬೇರೊಬ್ಬ ಪ್ರಯಾಣಿಕನು ಹೇಳಿದನು - 'ತಾವೇ ಏಕೆ ಕೆಳಗೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಬಾರದು? ಇದರಲ್ಲಿ ಅವಮಾನವಾದರೂ ಏನು? ತಮ್ಮ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಇದೇನೂ ತಾಣೆಯೇನೂ ಅಲ್ಲವಲ್ಲಾ?'

ತಾಕೂರ್ ಸಾಹೇಬರು ಅವನ ಕಡೆ ಗಮನವಿಟ್ಟು ನೋಡುತ್ತಾ ಕೇಳಿದರು - 'ನಿನಗೂ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಏನಾದರೂ ದ್ವೇಷವಿದೆಯೇ? ನಾನು ನಿನಗೇನು ಕೆಡುಕು ಮಾಡಿದೆ? ನಿನ್ನ ಮುಖವನ್ನೂ ನಾನು ನೋಡಿಲ್ಲಾ?'

ಆತ ಅಂದನು - 'ತಾವು ನನ್ನ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡದೆ ಇರಬಹುದು. ಆದರೆ ತಮ್ಮ ದೊಣ್ಣೆಯು ನೋಡಿರುವುದು, ಇದೇ ಹಳ್ಳಿಯ ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ತಾವು ನನ್ನನ್ನು ದೊಣ್ಣೆಯಿಂದ ಅನೇಕ ಬಾರಿ ಬಾರಿಸಿದ್ದೀರಿ. ನಾನು ಸುಮ್ಮನೆ ತಮಾಷೆಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ನಿಂತಿದ್ದೆ, ನೀವು ಬಂದು ನನ್ನನ್ನು ಹಣ್ಣುಗಾಯಿ-ನೀರುಗಾಯಿ ಮಾಡಿದಿರಿ,

ನಾನು ಸುಮ್ಮನಾದೆ, ಆದರೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಗಾಯವಾಗಿದೆ.' ಇಷ್ಟು ಹೇಳಿ ಅವನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಕಾಲುಚಾಚಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತನು.

ಪಂಡಿತರು ಇದುವರೆಗೆ ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತಿದ್ದರು. ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಹೊಡೆದಾಟವಾಗುವುದೇನೋ ಎಂದು ಹೆದರಿದರು. ಸಮಯ ನೋಡಿ ಠಾಕೂರ್ ಸಾಹೇಬರನ್ನು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಿದರು. ಮೂರನೇ ಸ್ಟೇಷನ್ ಬರುತ್ತಲೇ ಠಾಕೂರ್ ಸಾಹೇಬರು ಮಕ್ಕಳು-ಮರಿಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಿಂದ ಬೇರೆ ಕಂಪಾರ್ಟ್‌ಮೆಂಟಿನಲ್ಲಿ ಕುಳರಿಸಿದರು. ಈ ಇಬ್ಬರು ದುಷ್ಟರು ಅವರ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿತ್ತಿ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿಸಾಡಿದರು. ಠಾಕೂರ್ ಸಾಹೇಬರು ಗಾಡಿಯಿಂದ ಇಳಿಯಲು ಹೋದಾಗ ಅವರನ್ನು ಜೋರಾಗಿ ನೂಕಿದರು. ಆ ರಭಸಕ್ಕೆ ಬಡಪಾಯಿ ಪ್ಲಾಟ್‌ಫಾರಂ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದರು.

ಈ ಕಡೆ ಮುನ್ನಿ ಬೈದ್ಯನಾಥರ ಸ್ಥಿತಿ ಶೋಚನೀಯವಾಗಿತ್ತು. ಇಡೀ ರಾತ್ರಿ ಎಚ್ಚರ ಕಳೆದರು. ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲುಚಾಚಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಹ ಜಾಗವಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಆರೋಗ್ಯವು ಕೆಟ್ಟಿತು. ಒಂದು ಸಾರಿ ವಾಂತಿಯಾಯಿತು. ಹೊಟ್ಟೆ ತೊಳಸಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಬಡಪಾಯಿ ಬಹಳ ತೊಂದರೆಗೀಡಾದರು. ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ಒರಗಿಕೊಳ್ಳೋಣವೆಂದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಕಾಲು ಚಾಚಲು ಸಹ ಸ್ಥಳವಿರಲಿಲ್ಲ. ಲಕ್ಕೋವರೆಗೆ ಅವರು ಹೇಗೋ ಸಹಿಸಿಕೊಂಡರು. ಆಮೇಲೆ ಬೇರೆ ಉಪಾಯವಿಲ್ಲದೆ ಒಂದು ಸ್ಟೇಷನ್‌ನಲ್ಲಿ ಇಳಿದು ಪ್ಲಾಟ್‌ಫಾರಂನಲ್ಲೇ ಒರಗಿಕೊಂಡರು. ಪತ್ನಿಯು ಗಾಬರಿಗೊಂಡು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಇಳಿದುಬಿಟ್ಟಳು, ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಇಳಿಸಿದಳು. ಆದರೆ ಅವಸರದಲ್ಲಿ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ಇಳಿಸಲು ಮರೆತುಬಿಟ್ಟಳು. ರೈಲು ಹೊರಟಿತು. ಪೋಲೀಸ್ ಕಾನ್‌ಸ್ಟೇಬಲ್ ತಮ್ಮ ಸ್ನೇಹಿತನ ಈ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ತಾವೂ ಇಳಿದುಬಿಟ್ಟರು. ಮುನ್ನಿ ಬೈದ್ಯನಾಥರ ಸ್ಥಿತಿಯು ಮತ್ತಷ್ಟು ಕೆಟ್ಟಿತು. ಜ್ವರ, ಹೊಟ್ಟೆನೋವು ನರಗಳ ಸಿಡಿತ, ವಾಂತಿ ಮತ್ತು ಭೇದಿ! ಸ್ಟೇಷನ್ ಮಾರ್ಸರ್ ಇವರ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಇವರಿಗೆ ಕಾಲರಾ ಆಗಿದೆಯೆಂದ ತಿಳಿದು ರೋಗಿಯನ್ನು 'ಈಗಲೇ ಹೊರಗೆ ತನ್ನಿ' ಎಂದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದರು. ಬೇರೆ ದಾರಿಕಾಣದೆ ಅವರು ಮುನ್ನಿಯವರನ್ನು ಒಂದು ಮರದ ಕೆಳಗೆ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಬಂದರು. ಅವರ ಪತ್ನಿಯು ಅಳಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಹಕೀಮರ, ವೈದ್ಯರ ಹುಡುಕಾಟ ಶುರುವಾಯಿತು. ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಬೋರ್ಡ್‌ನ ಕಡೆಯಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಆಸ್ಪತ್ರೆ ಇದೆ ಎಂದು ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಅವರಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಧೈರ್ಯ ಬಂದಂತಾಯಿತು. ವೈದ್ಯರು ಬಿಲ್ಡರಿನವರೆಂದು ಯಾರಿಂದಲೋ ತಿಳಿಯಿತು. ವೈದ್ಯನಾಥರು ಆಸ್ಪತ್ರೆಯ ಕಡೆಗೆ ಓಡಿದರು.

ವೈದ್ಯರ ಹೆಸರು ಚೋಬೆಲಾಲ್ ಎಂದಾಗಿತ್ತು. ಕಾಂಪೌಂಡರ್ ಆಗಿದ್ದ ಅವರನ್ನು ಜನರು ಗೌರವದಿಂದ ಡಾಕ್ಟರೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ಕೂಗಾಟ - ಕಿರುಚಾಟವನ್ನು ಕೇಳಿ ಹೊರಬಂದು ಅವರು ಕೇಳಿದರು - 'ಯಾರು?'

ವೈದ್ಯನಾಥರು ಪ್ರಜ್ಞಾಶೂನ್ಯರೇನೂ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ, ವೈದ್ಯರ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಲೇ ಗುರುತಿಸಿ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಹೇಳಿದರು- ಇವರೂ ಬಿಲ್ಡಾರಿನವರೇ.....! ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಪರಿಚಿತರು, ತಹಸೀಲ್‌ನಲ್ಲಿ ಬಂದು ಹೋಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಏಕೆ ಮಹಾಶಯರೇ? ನನ್ನನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದಿರಾ?

'ಹೌದ್ದಾಯ್ತು, ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗುರುತಿಸುತ್ತೇನೆ', ಚೋಬೆಲಾಲರು ಹೇಳಿದರು. 'ನನ್ನ ಮನೆ ಬಿಲ್ಡಾರಿನಲ್ಲಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಜಮೀನಿದೆ. ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಬಾರಿ ಅದನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೋಗಬೇಕಾಗುತ್ತೆ. ತಹಸೀಲ್‌ನಲ್ಲಿ ಕಂದಾಯ ಕಟ್ಟಲು ಹೋದಾಗ ಮುನ್ಸಿಯವರು ತಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಜಮಾಯಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕೊಡದಿದ್ದರೆ ಸಾಯಂಕಾಲದವರೆಗೆ ನಿಂತುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಸರಿ, ನನ್ನ ಫೀಸು ಹತ್ತು ರೂಪಾಯಿ, ತೆಗೆಯಿರಿ. ಔಷಧಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನಿಮ್ಮ ದಾರಿ ಹಿಡಿಯಿರಿ'.

ಕಾನ್‌ಸ್ಟೇಬಲ್ 'ಹತ್ತು ರೂಪಾಯಿ!'

ಚೋಬೆಲಾಲ್ 'ಹೌದು, ಇಲ್ಲಿ ತಂಗಲು ಬಯಸಿದರೆ ದಿನಕ್ಕೆ ಹತ್ತು ರೂಪಾಯಿ.'

ಕಾನ್‌ಸ್ಟೇಬಲ್‌ರಿಗೆ ದಿಕ್ಕುತೋಚದಂತಾಯಿತು, ತಮ್ಮ ಹೆಂಡತಿಯಿಂದ ಹಣವನ್ನು ಕೇಳಿದರು. ಆಗ ಅವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯ ನೆನಪಾಯಿತು. ಎದೆ ಬಡಿದುಕೊಂಡಳು, ಬೈದ್ಯನಾಥರ ಬಳಿಯೂ ಹೆಚ್ಚು ಹಣವಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೇಗೋ ಹತ್ತು ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿ ಚೋಬೆಲಾಲರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಳು.

ಅವರು ಔಷಧವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ಇಡೀ ದಿನ ಏನೂ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗಲಿಲ್ಲ. ರಾತ್ರಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಸುಧಾರಿಸಿತು. ಮಾರನೇ ದಿನ ಮತ್ತೆ ಔಷಧಿಯ ಅಗತ್ಯ ಬಿತ್ತು, ಮುನ್ಸಿಯ ಪತ್ನಿಯು ಇಪ್ಪತ್ತು ರೂಪಾಯಿಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಇರದಂತಹ ಒಂದು ಒಡವೆಯನ್ನು ಮಾರಿ ತಮ್ಮ ಕೆಲಸ ಮುಗಿಸಿದರು. ಸಾಯಂಕಾಲದ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮುನ್ಸಿಯವರು ಗುಣಹೊಂದಿ ರಾತ್ರಿಯ ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತರು.

ಅಯೋಧ್ಯೆಯನ್ನು ತಲುಪಿ ತಂಗುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಜಾಗವನ್ನು ಶೋಧಿಸಲಾಯಿತು. ಪುರೋಹಿತರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳವಿರಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿ ಮನೆಯಲ್ಲೂ ಜನಗಳು ತುಂಬಿದ್ದರು. ಇಡೀ ಕೇರಿ ಹುಡುಕಿದರೂ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಜಾಗ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಕಡೆಗೆ ಯಾವುದಾದರೂ

ಮರದ ಕೆಳಗೆ ತಂಗುವುದೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಯಾವ ಮರದ ಕೆಳಗೆ ಹೋದರೂ ಅಲ್ಲಿ ಜನಗಳು ತುಂಬಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಮೈದಾನದ ತೆರೆದ ಬಯಲಿನಲ್ಲಿ ಮರಳುಗುಡ್ಡೆಯ ಮೇಲೆ ಇರುವುದರ ಹೊರತು ಬೇರೆ ಮಾರ್ಗವಿರಲಿಲ್ಲ, ಒಂದು ಸ್ವಚ್ಛವಾದ ಸ್ಥಳವನ್ನು ನೋಡಿ ಹಾಸಿಗೆ ಹಾನಿ ಒರಗಿಕೊಂಡರು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಮೋಡಗಳು ಕವಿದುವು. ಮಳೆ ಹನಿಗಳು ಉದುರಲಾರಂಭಿಸಿದುವು. ಮಿಂಚು ಮಿಂಚಲಾರಂಭಿಸಿತು ಗುಡುಗು ಗರ್ಜಿಸಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಕಿವಿಯ ಪಟಲವು ಒಡೆಯುವಂತಾಯ್ತು ಮಕ್ಕಳು ಅಳತೊಡಗಿದರು. ಹೆಂಗಸರು ಭಯಭೀತರಾದರು. ಈಗ ಅಲ್ಲಿ ತಂಗುವುದೇ ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಹೋಗುವುದಾದರೂ ಎಲ್ಲಿಗೆ?

ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಒಬ್ಬನು ನದಿಯ ಕಡೆಗೆ ದೀಪ ಹಿಡಿದು ಬರುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡಿತು. ಅವನ ಹತ್ತಿರ ತಲುಪಿದಾಗ ಪಂಡಿತರು ಅವನನ್ನು ನೋಡಿದರು. ಮುಖವನ್ನು ಎಲ್ಲೋ ನೋಡಿದಂತೆ ಅನಿಸಿತು. ಆದರೆ ಎಲ್ಲಿ ಎನ್ನುವುದು ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ಹೇಳಿದರು - 'ಸಹೋದರ, ಇಲ್ಲಿ ಯಾತ್ರಿಕರಿಗೆ ತಂಗಲು ಸ್ಥಳ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲವೇ?' ಅವನು ಪಂಡಿತರನ್ನು ನೆಟ್ಟುದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತಾ ಹೇಳಿದನು - 'ತಾವು ಪಂಡಿತ ಚಂದ್ರಧರ್ ಅಲ್ಲವೇ?'

ಪಂಡಿತರು ಸಂತೋಷಗೊಂಡು ಹೇಳಿದರು - 'ಹೌದು, ನೀವು ನನ್ನನ್ನು ಹೇಗೆ ಗುರುತಿಸಿದಿರಿ?'

ಅವನು ಗೌರವದಿಂದ ಪಂಡಿತರ ಕಾಲಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾ ಹೇಳಿದನು - 'ನಾನು ತಮ್ಮ ಹಳೆಯ ಶಿಷ್ಯ, ನನ್ನ ಹೆಸರು ಕೃಪಾಶಂಕರ್. ನನ್ನ ತಂದೆ ಕೆಲವು ಕಾಲ ಅಂಚೆ ಇಲಾಖೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಲ್ಡರಿನಲ್ಲಿ ಪೋಸ್ಟ್ ಮಾಸ್ಟರ್ ಆಗಿದ್ದರು. ಅದೇ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ತಮ್ಮ ಬಳಿ ಓದುತ್ತಿದ್ದೆ.'

ಪಂಡಿತರ ನೆನಪು ಜಾಗೃತಗೊಂಡಿತು, ಹೇಳಿದರು. 'ಓಹೋ, ನೀನು ಕೃಪಾಶಂಕರ್, ಆಗ ನೀನು ತೆಳ್ಳಗಿದ್ದೆ, ಎಂಟು-ಒಂಭತ್ತು ವರ್ಷದವನಾಗಿರಬಹುದೇನೋ?'

ಕೃಪಾಶಂಕರ್, 'ಹೌದು ಒಂಭತ್ತು ವರ್ಷವಾಗಿತ್ತು. ನಾನು ಅಲ್ಲಿಂದ ಬಂದು ಇಂಟರ್‌ಪಾಸ್ ಮಾಡಿದೆ. ಈಗ ಇಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರಿ ಉದ್ಯೋಗದಲ್ಲಿದ್ದೇನೆ. ಹೇಳಿ, ತಾವು ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದೀರಾ? ತಮ್ಮ ದರ್ಶನವಾಗಿದ್ದು ನನ್ನ ಭಾಗ್ಯ, ನೀವು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಯಾವಾಗ ಬಂದಿರಿ?'

ಪಂಡಿತರು, 'ಈ ದಿನವೇ ಬಂದೆ, ಇಲ್ಲಿ ಪುರೋಹಿತರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಬೇರೆ ದಾರಿತೋರದೆ ಇದೇ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿ ಕಳೆಯಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ್ದೇವೆ.'

ಕೃಪಾಶಂಕರ್, 'ಮಕ್ಕಳು-ಮರಿ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾರಾ?'

ಪಂಡಿತರು, ಇಲ್ಲ, ನಾನು ಒಂಟಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆ, ಆದರೆ ನನ್ನ ಜೊತೆ ಕಾನ್‌ಸ್ಟೇಬಲ್, ಮುನ್ಯಿಯೂ ಅವರ ಪರಿವಾರವೂ ಇದೆ.

ಕೃಪಾಶಂಕರ್, 'ಗುರುಗಳೇ, ಎಲ್ಲರನ್ನು ಜೊತೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬನ್ನಿ, ನನ್ನ ದೊಡ್ಡಮನೆಯು ಖಾಲಿ ಬಿದ್ದಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನಾಲ್ಕು ದಿನ ತಂಗಿರಿ. ತಮ್ಮ ಸೇವೆ ಮಾಡುವ ಅವಕಾಶ ದೊರೆತದ್ದು ನನ್ನ ಪರಮ ಸೌಭಾಗ್ಯ.'

ಕೃಪಾಶಂಕರನು ಕೆಲವು ಜನ ಕೂಲಿಗಳನ್ನು ಕರೆಸಿ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಹೊರಿಸಿ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದನು. ಮನೆಯು ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿತ್ತು. ತಕ್ಷಣವೇ ಮಂಚಗಳನ್ನು ಹಾಕಿದನು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪೂರಿಗಳು ಸಿದ್ಧವಾಗಲಾರಂಭಿಸಿದುವು.

ಕೃಪಾಶಂಕರ್ ಸೇವಕನಂತೆ ಕೈಕಟ್ಟಿ ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಆತ್ಮೀಯತೆ ಕೂಡಿದ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನ ಮುಖಕಮಲವು ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅವನ ವಿನಯ ಮತ್ತು ನಮ್ರತೆ ಎಲ್ಲರನ್ನು ಮುಗ್ಧಗೊಳಿಸಿತು. ಎಲ್ಲರೂ ತಿಂದು-ಉಂಡು ನಿದ್ರಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಪಂಡಿತ್ ಚಂದ್ರಧರರಿಗೆ ನಿದ್ರೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ವಿಚಾರ ಸರಣಿಯು ಈ ಯಾತ್ರೆಯ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಮೆಲುಕು ಹಾಕುತ್ತಿತ್ತು. ರೈಲುಗಾಡಿಯ ಹೊಡೆದಾಟ, ಬಡಿದಾಟ, ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಲ್ಲಿನ ಹಣಕೀಳುವಿಕೆ, ಇವೆಲ್ಲದರ ಮುಂದೆ ಕೃಪಾಶಂಕರನ ಒಳ್ಳೆಯತನ ಮತ್ತು ನಮ್ರತೆಯೇ ಉಜ್ವಲವಾಗಿತ್ತು.

ಪಂಡಿತರು ಆ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಅರಿತರು. ಅವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನದ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯ ಅರಿವಾಯಿತು.

ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಮೂರು ದಿನ ಅಯೋಧ್ಯೆಯಲ್ಲಿದ್ದರು. ಯಾವ ವಿಷಯಕ್ಕೂ ತೊಂದರೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕೃಪಾಶಂಕರನು ಅವರ ಜೊತೆಗೆ ಹೋಗಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ತೀರ್ಥಸ್ಥಾನದ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಸಿದನು. ಮೂರನೇ ದಿನ ಎಲ್ಲರೂ ಹೊರಟು ನಿಂತಾಗ ಕೃಪಾಶಂಕರನು ಸ್ಟೇಷನ್‌ವರೆಗೆ ಬಿಡಲು ಬಂದನು. ರೈಲು ಸಿಕ್ಕು ಹೊಡೆದಾಗ ಅವನು ಕಣ್ಣುಂಟ ನೀರು ಸುರಿಸುತ್ತಾ ಪಂಡಿತರ ಚರಣಸ್ಪರ್ಶ ಮಾಡಿ ನುಡಿದನು - 'ಆಗಾಗ್ಗೆ ಈ ಸೇವಕನ ನೆನಪಾಗುತ್ತಿರಲಿ.'

ಪಂಡಿತರು ಮನೆ ತಲುಪಿದಾಗ ಅವರ ಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಪರಿವರ್ತನೆಯಾಗಿತ್ತು. ಅವರು ಮತ್ತೆಂದಿಗೂ ಬೇರೆ ವಿಭಾಗಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ.

ಮೂಲ : ಪ್ರೇಮಚಂದ್

ಅನುವಾದ : ಅಲಮೇಲು ಅಯ್ಯರ್

ಅವ್ಯಕ್ತ

ಕ್ರಾಂತಿಯ ಬೀಜದಲಿ ಹುದುಗಿರುವ ವಿಚಾರದ ಮುದ್ರೆ ನೀನು
ಮನುಕುಲದ ಸಂಘರ್ಷಕ್ಕೆ ಶಾಂತಿ ಮಂತ್ರ ನೀನು ॥

ಪ್ರಫುಲ್ಲ ವದನದಲಿ ಮಿಂಚುವ ಮಂದಸ್ಥಿತ ನೀನು
ಗಾಢಾಂಧಾಕಾರದ ಭೀಷಣತೆಗೆ ಭರವಸೆಯ ಕಿರಣ ನೀನು ॥

ಜ್ವಾಲಾಂತರಂಗದಲಿ ಅರಳುವ ಪ್ರೀತಿ ನೀನು
ಅಗ್ನಿ ಗರ್ಭ ಸಂಚಲನದ ಮೂರ್ತಿ ನೀನು ॥

ನೀಲ ನಭೋಮಂಡಲದ ಪರ್ಜನ್ಯ ಮೇಘ ನೀನು
ಮೃದು ಸಿಂಚನದಿ ಉರುಳುವ ತುಷಾರ ನೀನು ॥

ತಂಬೆಲರ ಸುಳಿಯಲ್ಲಿ ಭಾವಸ್ಪರ್ಶ ನೀನು
ಉನ್ನತ್ತ ಬೆಳದಿಂಗಳಲಿ ಪೊಳೆವ ಚಂದಿರ ನೀನು ॥

ಏಕಾಂತದಲಿ ಥಟ್ಟನೆ ಎರಗುವ ಬಿರುಗಾಳಿ ನೀನು
ಅಗ್ನಿ ಕುಂಡದಿಂದೊಗೆವ ಜಂಝಾವಾತ ನೀನು ॥

ನೀರವರಾತ್ರಿಯಲಿ ಅಲೆಯುವ ಉಸಿರು ನೀನು
ಬೇಡವೆಂದರೂ ತುಟಿ ಬಿರಿವ ಭಾಸೋಲ್ಲಾಸ ನೀನು ॥

ಋತು ರಿಂಗಣದಿ ನರ್ತಿಪ ಮಯೂರ ನೀನು
ಹರೆಯದಿ ಮೈಮರೆಸುವ ಮೋಡಿಕಾರ ನೀನು ॥

ಕಣ್ಣುಕೊಳದ ತಟಾಕದಲಿ ಮಿಂಚುವ ಬಾಷ್ಪ ನೀನು
ಭಾವಕೋಶದಿ ಹೆಣೆದ ತೇಜೋಮಯ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ನೀನು ||

ಸರ್ವಾಂಗದಲ್ಲಿದ್ದೂ ಅಗೋಚರನು ನೀನು
ಸರ್ವಸ್ವ ಅರ್ಪಿತವೆಂದರೂ ಪಂಚಪ್ರಾಣದಲಿ ನೀನೇ ನೀನು ||

ಮರಾಠಿ ಮೂಲ : ಮಾನಸಿ ಚಕ್ರೈ
ಅನುವಾದ : ಡಾ. ಸುನೀತಾ ಶೆಟ್ಟಿ

ಅಂತರಂಗದ ಕವಿತೆ

ವೇಳೆ ಅವೇಳೆಯಲ್ಲಿ
ಹುಟ್ಟುತ್ತಿವೆ ಅನುಬಂಧಗಳು
ಕೂದಲ ಗಂಟುಗಳ ಬಿಡಿಸಲುಂಟು
ಮನದ ಬಂಧಗಳ ಹರಿವುದೆಂತು?

ನಿನ್ನ ಮನೆಯಂಗಳವ ದಾಟಿ
ಕ್ರಮಿಸಿದೆನು ದೂರ ದೂರ
ಆದರೇಂ ಮಾಸದು ನೆನಹು
ದೂರವಾಗದು ಮನವು

ಒಂದು ಕ್ಷಣದ ನೋಟ
ವಿಚಲವಾಗದ ಮಾಟ
ಮತ್ತೆ ಮನದಾಳದಲಿ ಕಾಡುತ್ತಿರುವೆ
ಹುಚ್ಚು ಹೊಳೆಯಾಗಿ

ನೆನಪಿನೋಲಗದಲ್ಲಿ
ತಂಗಾಳಿ ತರಂಗ;
ಲೆಕ್ಕಣಿಕೆಯ ಒಕ್ಕಣಿಕೆ
ಮುತ್ತುತ್ತಿವೆ ಶಬ್ದಗಳು

ಎದೆತುಂಬಿದ ಭಾವ
ಮೊಗೆ ಮೊಗೆದು ಪೋಣಿಸಿದ
ಕವನಗಳು !
ತೆರೆ, ಅಂತರಂಗದ ಕದವ

ಎಲ್ಲವನು ಹೇಳಲೆಇಲ್ಲ
ಶಬ್ದದಗಳು ಸಿಗಲೆಇಲ್ಲ
ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಸುತ್ತಿವೆ,
ತಟ್ಟಿವೆ, ಮಾತಿನ ಮಂಟಪದೊಳಗಿನ

ಹೂಮನಸುಗಳು !
ಚಿಮ್ಮಿತ್ತಿದೆ ಒಲವಿನ ಒರತೆ,
ಈಗ ಬರೆಯುವೆ ಕವಿತೆ
ಎರಡು ಧ್ರುವಗಳ ನಡುವೆ

ತಂಬೆಲರ ಲೀಲೆ
ಕಾಪಿಡುವೆ ನನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ
ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ

ಮರಾಠಿ ಮೂಲ : ಸುರೇಖಾ ಪಾಟೀಲ್
ಅನುವಾದ : ಡಾ. ಸುನೀತಾ ಶೆಟ್ಟಿ

ಒಂದೇ ವಿಶ್ವಾತ್ಮಕ ಮಡಿಲಲ್ಲಿ

ಒಂದೇ ವಿಶ್ವಾತ್ಮಕ ಮಡಿಲಲ್ಲಿ ನಾವು ಒರಗಿದ್ದು
 ಹೀರಿಕೊಳ್ಳಲು ನಮಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ಎದೆಯೊಂದೇ
 ನಿನ್ನ ತುಟಗಳಿಗಂಟಿದ
 ಮೊದಲ ಹನಿಯ ಹರ್ಷದ ಪರಿಮಳ ಎಷ್ಟಿತ್ತೋ
 ಆ ಕೊರತೆಯನ್ನಷ್ಟು ತುಂಬಿಸಿಕೊಂಡೆ ನಾ
 ನಿನ್ನ ಹಸಿವಿನ ಉಳಿದ ಕಂಪನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು
 ಆ ಗುಂಡುಗುಂಡು ಹಸುಳೆ ಕಾಲದ ತುಣುಕನ್ನು
 ನಿವಾಳಿಸಿ ಎಸೆಯಬೇಕು
 ನಮ್ಮ ಈ ಮತ್ಸರಿಸುವ ಸಣಕಲು ದಿನಗಳೆದುರು.

ರಚಿಸಿದೆವು ನಾವು ಆಕ್ಷೇಪಗಳ ಅದ್ಭುತ ಗೋಪುರವ
 ಕಟಕಟೆಯೊಳಗೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿದೆವು ಲಾಲಿಯ
 ಸಾಕ್ಷಾತ್ ನವಮಾಸ ನವದಿನಗಳ ತೂಗಿದೆವು ತಕ್ಕಡಿಯಲಿ
 ಯಾವ ದೆವ್ವ ಬಡಿಯಿತು ನಮಗೆ?
 ಯಾವ ಜಕಣಿ ಮೂಕವಾಗಿಸಿದಳು ಮತಿಯ ?
 ಒದರುತ್ತಲೇ ಇದ್ದೆವು ನಾವು ಅಸಂಬದ್ಧ
 ಈ ಮಿತಿಯಿರದ ಒದರಾಟಕ್ಕೆ ಕ್ಷಮೆಯೂ ಸಿಕ್ಕಿತು
 ಆದರೆ
 ನಿನಗಾಗಿ ಯಥೇಚ್ಛ ಚಿಮ್ಮಿದ ಎದೆಹಾಲ ಧಾರೆ
 ನನಗೋ ಉಳಿಯಲೇ ಇಲ್ಲ
 ಅಥವಾ ನಿನ್ನ ಸರದಿಯಲಿ ಕದ್ದುಹಿಡಿದಿಟ್ಟಿದ್ದು
 ನನ್ನ ಪಾಲಿಗೆ ಸರಾಗ ಹೊಮ್ಮಿತು
 ಎಂಬಂಥ ವಿಪರೀತ ಸಂಶಯ ತಾಳುವ ಅಭದ್ರ
 ಯಾರೇ ಇರಲಿ ನಮ್ಮಲಿ
 ಹುಳ ಬೀಳುವುದು ಅವನ ಬಾಯಿಗೆ
 ಹನಿ ಹಾಲಿಗಾಗಿ ತಹತಹಿಸುವುದು ಅವನ ವಂಶ.

ಮರಾಠಿ ಮೂಲ : ರಮೇಶ್ ಇಂಗಳೆ ಉತ್ರಾದ್ಕರ್

ಅನುವಾದ : ಅಹಲ್ಯಾ ಬಲ್ಲಾಳ

ಐಹಿಕದ ಮಾಯಾವಿ ರಾಡಿ

ಎಲ್ಲಿತ್ತೋ ಅಲ್ಲೇ ಇದೆ
 ಎಷ್ಟು ಸುಂದರವಾಗಿತ್ತೋ ಹಾಗೇ ಇದೆ
 ಅಪ್ಪನ ಹೃದಯದಲಿ ನೆಟ್ಟ ಚದರ ತುಣುಕು.
 ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಾವು ಬಹಳ ದೂರ
 ಹೊರಟು ಬಂದಿರುವೆವು ಒಬ್ಬರಿನ್ನೊಬ್ಬರಿಂದ
 ತುಂಬ ಕುರೂಪ ತುಂಬ ವಿದ್ರೂಪ
 ಕಾಣಿಸತೊಡಗಿರುವೆವು
 ಸಂಸ್ಕಾರದ ಕನ್ನಡಿಯಲಿ.

ಹೆಗಲಿನ ಸಂದಿಯಿಂದ ಕಳಚಿದ ಮೇಲೆ
 ಪುನಃ ತಟ್ಟಿ ಬಡಿದು ಕೂರಿಸಲು
 ನಾವೇನೂ ಬಿಜಾಗರಿಗಳಲ್ಲ
 ಕಟ್ಟುವ ಕೆಲಸ ಪುನಃ ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ
 ಎಷ್ಟೊಂದು ತೆರಪುಗಳು
 ನಮ್ಮ ಭಾವನೆಗಳ ಜೋಡುಪಟ್ಟಿಯಲಿ
 ಒಂದು ಕಡೆ ಬಿಟ್ಟುಹೋದ ಮೇಲೆ
 ಹರಿಯುತ್ತಾ ಹೋಯಿತು ಸಂಬಂಧದ ಎಳೆ.

ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಹಾಲಿನ ಹನಿಯಿಂದ ಆಯಿ
 ಜೋಡಿಸಿ ಬಿಗಿದು ಹೊಲಿಯಲು ನೋಡಿದರೂ
 ನಾಚಿ ಹಿಂದೆ ಸರಿದವು ಆಕೆಯ ಸ್ತನಗಳು
 ಮೂರು ದಿಕ್ಕುಗಳ ಬಗಲಲಿ ಮುಖವಡಗಿಸಿ
 ನಾವು ಹಲ್ಲು ತುಟಿ ಕಡಿಯುತ್ತಿರುವೆವು
 ಇಲ್ಲವೇ ಚಪ್ಪರಿಸುವೆವು ಭೌತಿಕದ ಗಜ್ಜರಿಯ.

ಹೋಗೇಬಿಟ್ಟಿತು ಒಗ್ಗಟ್ಟಿನಲಿ ಇರುವ ಆ ಗೌರವ
 ಅದರ ಗಂಧಗಾಳಿಯೂ ಇಲ್ಲದವರಂತೆ ನಾವು
 ತಬ್ಬಿ ಕೂತಿರುವೆವು

ನಮ್ಮ ಕಸದ ರಾಶಿಯ ಮೇಲೆ ಮೊಳಕೆಯೊಡೆದ
ಮರ್ಯಾದೆಯ ಬಿಡಿ ಬಿಡಿ ನಾಯಿಕೊಡೆಗಳನ್ನು.

ಹೆಸರು ಊರು ಗುರುತು ಪರಿಚಯವಿರದ
ಕೋಟ್ಯಂತರ ಜನರ ಸಂದಣಿಯಲಿ
ದಬ್ಬಿ ಬಿಟ್ಟಿರುವೆವು ಒಬ್ಬರಿನ್ನೊಬ್ಬರನು
ಮತ್ತು ಅಶೀವ ಆನಂದದಿಂದ
ಕಾಲು ಜಾರಿ ಬಿದ್ದಿರುವೆವು
ಐಹಿಕದ ಮಾಯಾವಿ ರಾಡಿಯಲ್ಲಿ.

ಮರಾಠಿ ಮೂಲ : ರಮೇಶ್ ಇಂಗಳೆ ಉತ್ರಾದ್ಕರ್
ಅನುವಾದ : ಅಹಲ್ಯಾ ಬಲ್ಲಾಳ

ಸಂಪಿಗೆ ಹೂ

ಒಂದೊಮ್ಮೆ ಸಂಪಿಗೆ ಹೂವಾಗಿ ನಾನು
 ಬದಲಾದರೆ, ಹೀಗೆ ಮೋಜಿಗೆಂದು
 ಮತ್ತು ಮರದ ತುದಿಯ ಕೊಂಬೆಯಲ್ಲಿ ಅರಳಿ
 ನಕ್ಕು, ತೂಗಿ ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ
 ಹೊಸ ಚಿಗುರಲೆಯ ಮೇಲೆ ನಲಿಯುವಾಗ
 ಅಮ್ಮಾ, ನನ್ನ ಗುರುತು ಹಿಡಿಯಬಲ್ಲೆ ಏನು?

‘ಕಂದಾ, ಎಲ್ಲಿರುವೆ’ ನೀನು ಕರೆಯುತ್ತೀ
 ನನ್ನೊಳಗೇ ನಗುತ್ತಾ ಸುಮ್ಮನಿರಬೇಕು ನಾನಾಗ
 ಕಳ್ಳಾಟಿಕೆಯಲ್ಲಿ ದಳ ತೆರೆದು ಮೆಲ್ಲಗೆ
 ನೋಡಬೇಕು ನಿನ್ನ ದೈನಂದಿನಗಳ ಓಡಾಟ
 ಸ್ನಾನದ ಬಳಿಕ ನೀನು
 ಒದ್ದೆಗೂದಲನ್ನು ಹೆಗಲಲ್ಲಿ ಹರಡಿಕೊಂಡು
 ಸಂಪಿಗೆ ಮರದ ನೆರಳನ್ನು ದಾಟಿ
 ಪೂಜೆಗೆಂದು ಮಂದಿರದ ಮೂಲೆಯತ್ತ ಸಾಗುವಾಗ
 ಮನ ಸೆಳೆದ ಹೂ ಸುಗಂಧ
 ನನ್ನದು ಎನ್ನುವ ಅರಿವು ನಿನಗಿರಲಾರದು

ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಊಟದ ಬಳಿಕ ಕಿಟಕಿಯ ಪಕ್ಕ
 ಕುಳಿತು ರಾಮಾಯಣ ಓದುತ್ತಿರುವ
 ನಿನ್ನ ಕೂದಲು ಮತ್ತು ಮಡಿಲ ಮೇಲೆ
 ಮರದ ನೆರಳು ಹರಡಿತ್ತು
 ನಾನಾಗ ನನ್ನ ಅತೀ ಪುಟ್ಟ ನೆರಳನ್ನು

ಆ ಪುಸ್ತಕದ ಪುಟಕ್ಕೆ ಚೆಲ್ಲಬೇಕು
 ನೀನು ಓದುತ್ತಿರುವ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ
 ನಿನ್ನ ಮುದ್ದುಕಂದನ ಪುಟ್ಟ ನೆರಳದು
 ಎನ್ನುವ ಕಲ್ಪನೆ ನಿನಗೆ ಇರಬಹುದೆ?

ಸಂಜೆ, ಬೆಳಗುವ ದೀಪ ಹಿಡಿದು ನೀನು
 ಹಸು-ಹಟ್ಟಿ ಹೊಕ್ಕ ಹೊತ್ತು
 ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ನಾನು ನೆಲಕ್ಕಳಿಯಬೇಕು
 ಮತ್ತೆ ನಿನ್ನದೇ ಮಗುವಾಗಿ
 ಕಾಡಬೇಕು ನಿನ್ನನ್ನು ಒಂದು ಕಥೆಗಾಗಿ
 'ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೆ, ತುಂಟ ಮಗುವೇ'
 'ಅಮ್ಮಾ, ನಾ ಹೇಳಲಾರೆ'
 ಅಷ್ಟು ಮಾತ್ರಾ ಹೇಳಬಲ್ಲೆವು, ನಾನು ಮತ್ತು ನೀನು.

ಬಂಗಾಳಿ ಮೂಲ : ರವೀಂದ್ರನಾಥ ಟಾಗೋರ್
 ಅನುವಾದ : ತುಳಸೀ ವೇಣುಗೋಪಾಲ್

ಯಾವಾಗ – ಯಾಕೆ

ಬಣ್ಣದ ಆಟಿಕೆಗಳನ್ನು ನಿನಗೆಂದು
ತಂದಾಗ ನಾನು, ನನ್ನ ಮಗುವೇ
ಅರಿತ ಯಾಕೆ ಮೋಡಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು
ನೀರಿನಲ್ಲಿವೆ ಬಣ್ಣಗಳಾಟ
ಯಾಕೆ ಹೂಗಳಿಗಿದೆ ಬಣ್ಣಗಳ ಲೇಪನವೆಂದು
- ಬಣ್ಣದ ಆಟಿಕೆಗಳನ್ನು ನಿನಗೆಂದು ತಂದಾಗ, ನನ್ನ ಮಗುವೇ

ನಿನ್ನನ್ನು ನಲಿಸಲೆಂದು ಹಾಡಿದಾಗ
ನಾನು, ನಿಜಕ್ಕೂ ಅರಿತೆ
ಯಾಕೆ ಎಲೆಗಳಲ್ಲಿದೆ ಸಂಗೀತ
ಮತ್ತು ಯಾಕೆ ಆಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಭೂಮಿಯ
ಎದೆಗೆ ಅಲೆಗಳು ತಲುಪಿಸುತ್ತಿವೆ
ತಮ್ಮ ಸಮೂಹಗಾನದ ದನಿ ಎಂದು
-ನಿನ್ನನ್ನು ನಲಿಸಲೆಂದು ನಾನು ಹಾಡಿದಾಗ

ನಿನ್ನ ಆಸೆಬುರುಕ ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಹಿ
ಇರಿಸಿದಾಗ ನಾನು, ಅರಿತೆ
ಯಾಕೆ ಪುಷ್ಪ ಪಾತ್ರೆಯ ಒಳಗಿದೆ ಜೇನು
ಮತ್ತು ಯಾಕೆ ಗೌಪ್ಯವಾಗಿ ಹಣ್ಣೊಳಗೆ
ತುಂಬಿದೆ ಸಿಹಿ ರಸ ಎಂದು
-ನಿನ್ನ ಆಸೆಬುರುಕ ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಹಿ
ಇರಿಸಿದಾಗ ನಾನು

ನಿನ್ನನ್ನು ನಗಿಸಲೆಂದು ಮುಖಕ್ಕೆ ಮುತ್ತಿಕ್ಕಿದಾಗ
 ನಾನು, ನನ್ನ ಮುದ್ದೇ ಖಂಡಿತಾ ಅರಿತೆ
 ಮುಂಜಾವಿನ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಆಕಾಶದಿಂದ
 ಏನೊಂದು ಸುಖದ ಝರಿ ಹರಿದು ಬರುತ್ತದೆ
 ಮತ್ತು ಮೈಗೆ ತೀಡುವ ವೈಶಾಖದ
 ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಏನೊಂದು ಪುಳಕ ಎಂದು
 -ನಿನ್ನನ್ನು ನಗಿಸಲೆಂದು ಮುಖಕ್ಕೆ ಮುತ್ತಿಕ್ಕಿದಾಗ ನಾನು.

ಬಂಗಾಳಿ ಮೂಲ : ರವೀಂದ್ರನಾಥ ಟಾಗೋರು
 ಅನುವಾದ : ತುಳಸೀ ವೇಣುಗೋಪಾಲ್

ಹೊಸ ಚಿತ್ರ

ಕಾಡೊಳಗೆ ನಿಗೂಢ ಕತ್ತಲೋ ಕತ್ತಲು
ಬಂಡೆಗಳ ಅಗೆಯುತ್ತಾ ಹೊಕ್ಕೆ
ತಲೆಗೆ ಬಡಿವ ಬಾಗಿಲು
ಒಳಗೆ ನಿನ್ನ ಚಿತ್ರ ಶಾಲೆ.

ಅರ್ಧ ಬರೆದಿಟ್ಟ ಅರ್ಧ ತೆರೆದಿಟ್ಟ
ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣದ ಕ್ಯಾನವಾಸುಗಳು
ಅಲ್ಲಿ ನನ್ನ, ನನ್ನಜ್ಜಿ, ಮುತ್ತಜ್ಜಿ ಅವಳಜ್ಜಿಯ
ಬಣ್ಣದ ಚಿತ್ರಗಳೆಲ್ಲಾ
ಹರಿದು ಚೂರು ಚಲ್ಲಾಪಿಲ್ಲಿ
ಚಿತ್ರಾಗಾರದ ತುಂಬ.

ತಲೆಇಲ್ಲದ ನನ್ನ ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಅವಳ ಕಾಲು
ಕಾಲಿಲ್ಲದ ಅವಳ ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಇವಳ ಕೈ
ಅವಳ ಮುಖಕ್ಕೆ ಇವಳ ಮೂಗು
ಇನ್ನೊಬ್ಬಳ ತುರುಬಿಗೆ
ಮಗದೊಬ್ಬಳ ಸಿಂಗಾರ
ಜೋಡಿಸಿದೆ, ಮತ್ತೆಮತ್ತೆ ಕಿತ್ತು
ಜೋಡಿಸಿದ್ದು ಮರೆತೆ
ಮತ್ತೂ ಹರಿದೆ ಮತ್ತೆ ಬರೆದೆ
ಎಲ್ಲರ ಅಭಿಜ್ಞಾನದಲಿ
ಬಾಗಿಲಿಗೆ ತಲೆಬಡಿದದ್ದು ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ.
ನನ್ನ ಕ್ಯಾನವಾಸಿಗೆ
ಹೊಸ ಚಿತ್ರ ಮೂಡಲಿಲ್ಲ.

(ಮೇರಿ ಶೆಲ್ಲಿಯ “Last Parable” ನೀತಿಕಥೆಯಿಂದ ಪ್ರೇರಿತ)

ಡಾ|| ಗಿರಿಜಾ ಶಾಸ್ತ್ರಿ

ಕಾಗದದ ದೋಣಿ

ಇಗೋ ಕೊಳ್ಳು ಈ ಧನಕನಕವೆಲ್ಲವನು
 ಬೇಕಾದರೆ ನನ್ನ ಈ ಯೌವನವನ್ನೂ
 ಆದರೆ ಮರಳಿಕೊಡು ಕೊಟ್ಟುಬಿಡು
 ಬಾಲ್ಯದಲಿ ತೊಯ್ದ ನನ್ನ ಆ ದಿನಗಳನ್ನು
 ಮಳೆ ಭರತದಲಿ ತೇಲಿಬಿಟ್ಟ ಆ ದೋಣಿಗಳನ್ನು
 ಕಣ್ಣು ಕಾಗದದೊಳಗೆ ಸೇರಿಹೋದ ಆ ದೀಪಗಳನ್ನು

ಮರಳಿ ಕೊಡು ಕೊಟ್ಟುಬಿಡು..

ಶರೀರ ಗೂಡುವೋದ ಆ ಮುದುಕಿ ಎಲ್ಲಿಹೋದಳು
 ಕೇರಿ ಚಿಣ್ಣರ ಹಸಿಮಣ್ಣು ಮನದೊಳಗೆ ಕನಸುಗಳು
 ಕಿನ್ನರ ಲೋಕದ ಡೇರೆ ಹೂಡುತ್ತಿದ್ದವಳು
 ಮೂಳೆ ಚಕ್ಕಳದ ಮುಖದಲಿ ಶತಮಾನದ ನೆನಪು ಹೊತ್ತವಳು
 ಮುಗಿದೇ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ರಾತ್ರಿಗಳು ಮುಗಿಯಲೊಲ್ಲದ ಕನಸುಗಳು
 ಕಾಡುವ ಕಥೆಗಳು ರಚ್ಚಿಹಿಡಿದ ಮಕ್ಕಳು

ಮರಳಿ ಕೊಡು ಕೊಟ್ಟುಬಿಡು...

ಮರೆಯುವುದೆಂದರೆ ಹೇಗೆ
 ಬೆನ್ನುಹುರಿಯಲಿ ಭಯ ಮೊಳೆಯುವ ಹಾಗೆ
 ಸೂರ್ಯ ನೆತ್ತಿಗೆ ಬರುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ
 ಮೆಲ್ಲನೆ ಕಳ್ಳಹೆಜ್ಜೆಯಲಿ ಮನೆಯ ಹೊರಗೆ
 ಆ ಹಕ್ಕಿ ಈ ಹೂವು ಚಿಟ್ಟೆ ಚೆಂಡು
 ಗೊಂಬೆಯಾಟದಲ್ಲಿ ಯಾರೋ ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣು

ಅಷ್ಟರಲೆ ಕರಿ ಮೋಡ ಕೆದರಿ
ಗೊಂಬೆಯಾಟ ಮುದುರಿ
ಗೋಣುಮುರಿದು ಹೊತ್ತು ಹೋಯಿತೆಲ್ಲಿಗೆ
ಯಾವ ಮನೆಯ ಹಿತ್ತಲಿಗೆ

ಅಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಎಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಗಾಯದ ಮೈಯಿ
ಕಂಡ ಜೋಕಾಲಿಯ ಲಬಕ್ಕನೆ ಹಿಡಿದು
ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಜೀಕುವಾಗ
ದುಗುಡ ಹಿಡಿದದ್ದು ಯಾವ ದಾರಿ
ಮಳೆ ಬಿದ್ದ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಘಮ್ನೆ ಎಂಥ ಪರಿ?

ಮರಳಿ ಕೊಡು ಕೊಟ್ಟು ಬಿಡು ಎಲ್ಲವನೂ
ತಾಯಿ ತುತ್ತಿನಲಿ ತೋರಿದ ಆ ಚಂದಮಾಮನನ್ನು
ಬಳೆ ಚೂರು, ಗೋಲಿ ಗಜ್ಜುಗ ನವಿಲುಗರಿಗಳನ್ನು
ಕೊಟ್ಟು ಬಿಡು ಮರಳಿ ಕೊಟ್ಟು ಬಿಡು....

(ಪ್ರೇರಣೆ : ನಿದಾ ಫಾಜಿ ಅವರ ಕಾಗಜ್ ಕಿ ಕಷ್ಟಿ ಎಂಬ ಗಜಲ್)

ಡಾ|| ಗಿರಿಜಾ ಶಾಸ್ತ್ರಿ

ಆಕಾಶದ ನೀಲಿಯೊಳಗೆ

ಒಂದು ಬೆಳಗು
ಬಂದೂಕಗಳಿಂದ ಛಿದ್ರವಾಗಿಬಿಟ್ಟಿತ್ತು
ಯಾರೋ ಚೀರಿದರು, ಯಾರೋ ಬಿಕ್ಕಿದರು
ಗೋಡೆಗಳಿಗೆ ಎಂಟೆ ಕಿವಿ ನೂರೆಂಟು.
ಆದರೆ ಕೇಳಲಿಲ್ಲ ಯಾರೂ.

ಹೊರಳಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು ಆ ತಾಯಿ
ಮಣ್ಣಲ್ಲಿ ಧೂಳಲ್ಲಿ
ಇಕೋ ಬನ್ನಿ ಮರಳಿ ತನ್ನಿ
ಕೊಡಬೇಡಿ ಸಾವಿಗೆ ಕಂದನ.

ಆಕಾಶದಲಿ ಸ್ವರ್ಗವಿದೆಯಂತೆ
ದಾಟಿ ಬರಬೇಕು ಅದು ಸಪ್ತಸಮುದ್ರ
ಪರ್ವತಗಳ ಸಾಲು ಮಾಲೆ
ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ
ಇರುವುದೊಂದೆ ಸೂರ್ಯ ನಮಗೆ
ಒಂದೇ ಚಂದ್ರನ ಬೆಳಕು.

ನೆಳಲ ಮೇಲೆ ನೆಳಲು ಬಿದ್ದು ನಿಧಾನ
ಸಂಜೆಯೊಂದು ಕವಕೈಂದು ಕಪ್ಪಾಗುತ್ತಿತ್ತು.
ಮೆಲ್ಲಗೆ
ಹರಕೆಯ ಕುರಿಮರಿಯೊಂದು
ಕವುಚಿ ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿ ಮುಲುಗುತ್ತಿತ್ತು
ಸೂರ್ಯನ ಮಕ್ಕಳು ಬಿಕ್ಕಳಿಸಿದವು ಬೆಚ್ಚಿ
ನೆಲದ ಮೇಲೆಲ್ಲಾ ನೆತ್ತರು ಬರೆದ ಚಿತ್ರ

ತಾಯಿ ಹಲುಬುತ್ತಿದ್ದಳು
ಆಕಾಶದ ನೀಲಿಯೊಳಗೆ.

ಸೋರುತ್ತಿರುವ ಎದೆ
ಗೂಡೊಳಗೆ ಕಂಪಿಸುತ್ತಿತ್ತು
ಒದ್ದೆ ಮುದ್ದೆ ಮುದ್ದು ಹಕ್ಕಿ
ಹಿತವಾದ ಮಿದು ಸ್ಪರ್ಶಕೆ ಬೆಚ್ಚಗೆ
ಮೈ ಕಾವಿಗೆ ಮಣಿವ ಕನಸು ಅದಕೆ
ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರ ತಾರೆ
ಆಕಾಶದ ನೀಲಿಯೊಳಗೆ

ಪ್ರೇರಣೆ : (Under the Same Sun - Klaus meine-Scorpion Band)

ಡಾ|| ಗಿರಿಜಾ ಶಾಸ್ತ್ರಿ

ಪೊರಕೆ

ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ
 ಸಿಗುತ್ತಿರುತ್ತವೆ ಏನಾದರೂ ವ್ಯರ್ಥವಾದವು
 ಹರಡಿ ಬಿದ್ದಿರುತ್ತದೆ ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ
 ಕುಕ್ಕುತ್ತಿರುತ್ತದೆ ಕಣ್ಣಿಗೆ
 ಹರಗಣ ಅನಿಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ

ಪೊರಕೆ ಅದನ್ನು ಗುಡಿಸುವ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬರುವುದು
 ಪೊರಕೆಯ ಸಹಾಯದಿಂದ ಮನೆ ಚೊಕ್ಕಟವಾಗುವುದು ಮತ್ತೆ
 ಅಂಗಳ ಧಮಧಮಿಸುವುದು
 ಈಗ ಮನೆ ಅಂಗಳದ ತುಂಬಾ ಬರಿಕಾಲಲ್ಲಿ ನಡೆದಾಡುವುದು
 ಹಿತವೆನಿಸುವುದು
 ಆ ಅನೂಹ್ಯ ಸ್ವಚ್ಛತೆಯಲ್ಲಿ
 ಯಾರನ್ನಾದರೂ ಕರೆಯುವ ಹುಕ್ಕಿ ಏಳುವುದು

ಮನೆ ಅಂಗಳ ಅಷ್ಟೇ ಇದ್ದರೂ ಸಹ.

ಹಿಂದಿ ಮೂಲ : ಪ್ರಭಾತ್

ಅನುವಾದ : ಕನಕ ಹಾ.ಮ.

ಪೊರಕೆ-೨

ನನ್ನಜ್ಜನ ಬಳಿ ಇದ್ದವು ಕೆಲ ಅದ್ಭುತ ಪೊರಕೆಗಳು

ಒಂದಿತ್ತು ಕಣ್ಣಿನ ಪೊರಕೆ
 ಅಪ್ಪಿತಪ್ಪಿ ಒಂದು ನಾಲ್ಕು ಧಾನ್ಯದ ಕಾಳುಗಳು
 ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿರುವುದು
 ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದರೂ ಸಾಕು
 ಅವರದನ್ನು ಕಣ್ಣಿನ ಪೊರಕೆಯಲ್ಲೇ ಗುಡಿಸಿ ರಾಶಿಮಾಡಿ
 ಕೊಂಡು ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದರು ಪಣತಕ್ಕೆ
 ಇನ್ನೊಂದಿತ್ತು ಕಲ್ಲಿನ ಪೊರಕೆ
 ಅದರಿಂದ ಅವರು ಎತ್ತುಗಳ ಮೈಗಂಟಿದ್ದ
 ಮಣ್ಣು ಮರಳನ್ನು ಕೆರಸಿ ಕೆರಸಿ
 ಮತ್ತವನ್ನು ವಸ್ತ್ರದ ಪೊರಕೆಯಿಂದ
 ಉಜ್ಜಿ ಝಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು
 ಇರಲಿಲ್ಲ ಎತ್ತುಗಳಿಗಂತೂ ಹೆತ್ತಮ್ಮ
 ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಆಗಿದ್ದರು ಅಜ್ಜನೇ
 ಎತ್ತುಗಳಿಗಿನ್ನೊಂದು ಅಮ್ಮ

ಈಗಿಲ್ಲ ಆ ಎತ್ತುಗಳೂ
 ಅಥವಾ ಅಜ್ಜನೂ
 ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿರುತ್ತಿದ್ದ ಗೋಧಿ ಕಾಳುಗಳೂ
 ಇಲ್ಲ ಮನೆಯಲ್ಲಿ

ಈ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದ ಜನರೂ
 ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ
 ಕೆಲವರು ಗುಜರಾತಿಗೆ
 ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಜಯಪುರಕ್ಕೆ

ಹಂದಿಗಳು ತಿರುಗಾಡುತ್ತವೆ
 ಮತ್ತು ನಾಯಿಗಳು ಕೂತಿರುತ್ತವೆ ಈಗಿಲ್ಲಿ
 ಹಾದು ಹೋಗುವ ಯಾತ್ರಿಕರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಈಗಲೂ
 ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ದೊರೆಯುವುದು ಇಲ್ಲಿ ತಂಪಲು.

ಪ್ರಭಾತ್ ಅವರ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ನಾನು ಓದಿದ್ದು (ಪೊಯೆಟ್ರಿ ಇಂಟರ್‌ನ್ಯಾಷನಲ್ ವೆಬ್)ನಲ್ಲಿ. ನೇರ, ಸರಳ ನಿರೂಪಣೆ ಮತ್ತು ಅವುಗಳಲ್ಲಿನ ತೀವ್ರತೆ ಇವರ ಕವನಗಳ ವಿಶೇಷತೆ. ದಿನನಿತ್ಯದ ಮುಂಡೇನ್ ಆದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅವುಗಳೊಳಕ್ಕೆ ಕಾವ್ಯದ ಆತ್ಮವನ್ನು ಆವಾಹನೆ ಮಾಡಿ ನಮ್ಮೆದುರಿಗಿಡುವ ಕುಶಲತೆ ದಕ್ಕಿಸಿಕೊಂಡ ಕವಿ ಪ್ರಭಾತ್. ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಹೀಗೆ ಎರಡೂ ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟೊಟ್ಟಿಗೆ ಸಾಗುವ ಕವನಗಳು ಓದಿದ ಬಳಿಕ ಸಂಕೀರ್ಣ ಭಾವವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಡುವಲ್ಲಿ, ನಮ್ಮನ್ನು ಜಾಗೃತರಾಗಿಸುವಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗುತ್ತವೆ.

ರಾಜಸ್ಥಾನದ ಸವಾಯ್ ಮಾಧವಪುರದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಭಾತ್ ಅವರು ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳ ಕಥೆ, ನಾಟಕ, ಕವನಗಳನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇದುವರೆಗೆ ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ಅವರ ಐದು ಪುಸ್ತಕಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ.

ಪೊಯೆಟ್ರಿ ಇಂಟರ್‌ನ್ಯಾಷನಲ್‌ನಲ್ಲಿ ಇವರ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನೂ ಓದಬಹುದು. ಅಲ್ಲಿ ಇವರ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಮೂಲ ಹಿಂದಿಯ ಜೊತೆಗೆ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಭಾಷಾಂತರದೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಕಟಿಸಲಾಗಿದೆ.

ನಾನು ಈ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ನೇರ ಹಿಂದಿಯಿಂದ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಅನುವಾದಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ಹಿಂದಿ ಮೂಲ : ಪ್ರಭಾತ್
 ಅನುವಾದ : ಕನಕ ಹಾ.ಮ.

ಅಜ್ಜಿಯ ಸ್ಮೃತಿಯಲಿ

ಗಾಳಿಯ ಸ್ವರ್ಷದಿಂದ ತಿಳಿದಾಗ
 ದೇಹದಿಂದ ಜೀವ ಆಗಲೇ ಹಾರಿಹೋಗಿತ್ತು
 ನಾನಲ್ಲಿಗೆ ತಲುಪಿದಾಗ
 ದೀಪ ಮಂದವಾಗಿ ಉರಿಯುತ್ತಿತ್ತು
 ಜೊತೆಗಿದ್ದ ಬೋಗುಣಿಯಲ್ಲೊಂದಿಷ್ಟು ಅಕ್ಕಿ
 ಆಕೆಯ ಮುಂದಿನ ಪ್ರಯಾಣದ
 ಸಂಕೇತ ನೀಡಲು
 ಮತ್ತೆ
 ಇನ್ನೊಂದರಲಿ ನೀರು
 ಆಕೆಯ ಮುಂದಿನ ಪ್ರಯಾಣದ ಸಿದ್ಧತೆಗೆ
 ನಾವು ನಾಲ್ವರು ನಾಲ್ಕೆಸೆಗಳಲಿ ಸೇರಿದಾಗ
 ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಹನಿ ಬಂತೊ ಇಲ್ಲವೋ
 ಅವಳ ತೆರಳುವಿಕೆಯಿಂದ.
 ಹೇಗೆ ನಗುನಗುತ್ತಾ ದಿನ ಮುಗಿಸಿದ್ದೆವು
 ಅವಳ ಮುಂದಿನ ಪ್ರಯಾಣ ಸುಖಕರವಾಗಲು
 ಬದುಕುಯಾತ್ರೆಯಲಿ ಆಕೆ ಕಳೆದ
 ಬಹುಭಾಗ ಆತ್ಮ-ಮಗ್ನ ಮೌನವಷ್ಟೇ ಇದ್ದವು
 ನಮ್ಮ ಸುಖ ಸಹಜ ಸುಂದರ
 ಜೀವನಕ್ಕಾಗಿರಬಹುದು
 ಈ ಋಣ
 ಹಾಗೇ ಇರಿಸಿ ಬದುಕಲೇನಡ್ಡಿ?

ಮರಾಠಿ ಮೂಲ : ಮಹೇಶ್ ಬಿ. ಹಿರ್ದೇಕರ್

ಅನುವಾದ : ಜಿ.ಪಿ. ಕುಸುಮ

ಜೀವನ ಗಾಡಿ

ಜೀವನ ಗಾಡಿಗೆ
 ಕುದುರೆಗಳ ಬಿಗಿದಿಲ್ಲ
 ಸಾರಥಿಯ ತಿಳಿದಿಲ್ಲವಾದರೂ
 ಪಯಣ ಸಾಗಿದೆ ಎತ್ತ
 ಯಾರೂ ಅರಿಯರು
 ಹರಡಿದೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ನೋವು-ನಲಿವು
 ಜೊತೆಗೆ ಸೋಲು-ಗೆಲುವು
 ಯಾರು ರಚಿಸಿದ ಆಟ
 ತಿಳಿಯಲಾರಾರಾರು
 ಸ್ನೇಹ ಮೋಹ ಪ್ರೀತಿ ಪ್ರೇಮ
 ಮೂರು ದಿನದ ಬಾಳುವೆ
 ನಾನು ನನ್ನದು
 ಇಲ್ಲಿ ಸೋರಿ ಹೋಗುವುದು ಎತ್ತಲೋ
 ಸಾವು ನಿಂತಾಗ ಎದುರು
 ಬರಿಗೈಯಲ್ಲೇ ಎದ್ದು ಹೊರಡುವುದು
 ಪ್ರಾಣ ತನುವ ತೊರೆದಾಗ
 ಶವ ಎನ್ನುವರು ಇಟ್ಟು
 ಮನೆಯ ಹೊರಗೆ
 ಬಿಟ್ಟು ಕೆಲ ಹನಿ ಕಣ್ಣೀರು
 ಸ್ಮಶಾನಕ್ಕೊಯ್ದು ಅಂತ್ಯವಿಧಿ
 ಮುಗಿಸಿ ಮೊದಲಿಗೆ
 ಸ್ನಾನ
 ಬಳಿಕ ತಿಲಾಂಜಲಿ

ಮೂಲ : ಕರುಣಾಕರ್ ಎನ್. ಶೆಟ್ಟಿ
 ಅನುವಾದ : ಜಿ.ಪಿ. ಕುಸುಮ

ನೆನಪಿನ ಮೆರವಣಿಗೆ

ಓಹೋ... ಆ ಸಾದಾ ಮನುಷ್ಯ ಶೆಲ್ಲಿಯ ನೀ ಕಂಡೆಯಾ?
ಒಂದು ಕ್ಷಣನಿಂತು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡಿದನೇ?
ನೀನು ಮತ್ತೆ ಮಾತು ಬೆಳೆಸಿದೆಯಾ?
ಎಂಥ ವಿಚಿತ್ರ, ಇದೀಗ ಹೊಸತು! ||೧||

ಆದರೆ ಇದರ ಮುನ್ನವೂ ನೀನು ಬದುಕಿದ್ದೆ
ಇನ್ನು ಮುಂದೆಯೂ ಜೀವಿಸುವೆ
ಮತ್ತೀಗ ನನ್ನ ನೆನಪಿನ ಎಳೆಗಳ ಬಿಡಿಸಿದರೆ
ಚಿಮ್ಮುವವು ನಿನ್ನ ನಗೆ ಬುಗ್ಗೆಗಳು ||೨||

ತನ್ನದೇ ಹೆಸರು ಹೊತ್ತ ಪಾಳುನೆಲವ ದಾಟಿದೆ ನಾನು
ಜಗಕೆ ಉಪಕಾರಿಯಾಗಲೆಂದು
ಅಂಗೈ ಅಗಲದ ಭೂಮಿ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿತ್ತು
ಸುತ್ತಲಿನ ಶೂನ್ಯ ಕರಗುವಂತೆ ||೩||

ಅಲ್ಲಿ ಆ ಬರಡು ನೆಲದಿಂದ ಎತ್ತಿಕೊಂಡೆನು
ಎದೆಯಾಳದಲ್ಲಿ ಒತ್ತಿಕೊಂಡೆನು
ಉದುರಿದ ಗರಿಯೊಂದ, ಗಿಡುಗನ ಪುಕ್ಕವದು
ಓಹ್, ಉಳಿದೆಲ್ಲವನು ಮರೆತು ನಾನು ||೪||

ಸಾತ್ವಿ ಪಿ. ಶೆಟ್ಟಿ

ಹಸುಗೂಸು

ಅಳದಿರು ಕಂದ ಏತಕೇ ಛಲವು
ಅಳುವುದು ತರವಲ್ಲ ನೋಡಲ್ಲಿ ನೋಡು ||

ನೋಡು ಆಗಸದಲ್ಲಿ ಬಳ್ಳಿ ಮಿಂಚು
ನಿಡಿದಾಗಿ ತುಂಬಿವೆ ಗೆಜ್ಜೆ ಸಾಲು
ದೂರದ ಚಂದಿರನ ಬೇಡುವೆಯ ನೀನು?
ಆ ರಾಮಚಂದ್ರನಿಗೆ ದೊರಕಿತೇನು?

ಹಾಲು ಕೆಚ್ಚಲ ಹಸುವು ಹಸಿವೆ ಇಂಗಿಸುವುದು
ತಿಳಿ ತುಪ್ಪ ಸವಿಸವಿಯೆ ಹೊಟ್ಟೆ ತಂಪಾಗುವುದು
ಒಲವಿನ ಮುತ್ತೆ ಕೊಂಡಾಟದ ಸಿರಿಯೆ
ಬಲ ಕೂಡಿ ಬೆಳೆ ಮಗುವೆ ನನ್ನ ನಿಧಿಯೆ ||

ಕೋಗಿಲೆಯ ಸಂಗೀತ ಗಿಳಿಯ ಮಾತು
ಸಾಗಿ ಬರುತ್ತಿದೆ ನೋಡು ಪಾರಿವಾಳ
ಬಾಗಿ ಪಿಸುಗುಟ್ಟುತ್ತಿದೆ ಗುಟ್ಟಿನೊಂದು
ಬೇಗ ನೀ ನಿಧಿಯೆ ಮಾಡಲೆಂದು ||

ಎಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳಂತಲ್ಲ ನಿನ್ನ ಮೈಬಣ್ಣ
ಹಾಲು ಬೆಳದಿಂಗಳಂದದಿ ಬಲು ಚೆನ್ನ
ಏನೆಂದು ಹಾಡಲಿ ಹೊಗಳಲಿ ನಿನ್ನ
ಬನ್ನ ಬಾರದೆ ಇರಲಿ ನನ್ನ ಚೆನ್ನ ||

ತುಳು ಮೂಲ : ಪುರಲಾಲೆ
ಅನುವಾದ : ಶಾಂತ ವಿ. ಶೆಟ್ಟಿ

ಗಾಳಿ

ಓವೊಗಾಳಿ ಬೀಸುವಗಾಳಿ
ಜೀವಕೆ ಸಿರಿ ತುಂಬುವ ಗಾಳಿ
ತಾವಿನ ನೆಲೆಯನು ಅರಸುವ ಗಾಳಿ
ಬಾ ಬಾ ಬಾ ಬಾ ತಂಗಾಳಿ ||೧||

ತರ ತರ ಹೂವಿನ ಹಸಿರಿನ ಚೆಲುವು
ಮರದ ಕೊಂಬೆಯಲಿ ತಳಿರಿನ ಗೊಂಚಲು
ಚರ ಚರ ತರಗೆಲೆ ಕಾಲನಾಡಿಸುತ
ಬಾ ಬಾ ಬಾ ಬಾ ಪಿಸುಗಾಳಿ ||೨||

ದೂರದ ಬೆಟ್ಟದಿ ಇಳಿಯುವ ಅಂದ
ನೀರನು ಸುತ್ತಿ ಅಂಗಳಕಿಳಿದು
ಹಾರುವ ಧೂಳನು ಧರಿಸುವ ಚೆಂದ
ಬಾ ಬಾ ಬಾ ಬಾ ಮೆಲುಗಾಳಿ ||೩||

ಆ ನಡು ಬಯಲಿನ ವೈಯ್ಯಾರದ ಕುಣಿತ
ಬಾನಿನ ಬಿಸಿಲಲಿ ಅಡಗುವ ಮಣಿತ
ನನ್ನಯ ದಣಿವಿನ ಬೇಸರ ಕಳೆಯಲು
ಬಾ ಬಾ ಬಾ ಬಾ ಚಳಿಗಾಳಿ ||೪||

ತೆಂಕುದಿಕ್ಕಿನಲಿ ಹುಟ್ಟುತ ಬೀಸಿ
ಬಿಂಕದಿ ಎರನು ತಗ್ಗನು ದಾಟಿ
ಅಂಗಾಂಗದ ಹೊದಿಕೆಯ ಹಾರಿಸಿ ನೀನು
ಬಾ ಬಾ ಬಾ ಬಾ ಭರ ಭರಗಾಳಿ ||೫||

ಕಡಲಿನ ಅಲೆಯಲಿ ಹಾಯಿಯ ದೋಣಿ
 ಮೋಡದ ಚಿತ್ರವು ಬಾನಿನಲಿ
 ಮಾಡನು ಏರುತ ಪುಂಡಾಟವ ಮಾಡುವೆ
 ಸುಳಿ ಸುಳಿ ಸುಳಿ ಸುಳಿ ಸುಳಿಗಾಳಿ ||೬||

ತುಳು ಮೂಲ : ಎನ್.ಎಸ್. ಕಿಲ್ಲೆ
 ಅನುವಾದ : ಶಾಂತ ವಿ. ಶೆಟ್ಟಿ

ಕುರುಪಾಂಡವಾಯಣ

ಗಾಂಧಾರಿ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಪಟ್ಟಿಪಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ, ಅಂದು
 ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಅನಿಸುತ್ತೆ 'ಮಹಾಭಾರತ' ಆಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೇನೋ ಎಂದು !
 "ಕುರುಡನಿಗೆ ಕಾಸು ಕೊಡಿ" ಎಂಬ ದೀನಸ್ವರ ಕೇಳಿ
 ಕಿಡಿಕಿಯಿಂದ ಬಗ್ಗಿ ನೋಡಿದೆ ಸಹಜವಾಗಿ.
 ಕುರುಡನೊಬ್ಬ ಕಣ್ಣೆದ್ದ ಹೆಂಡತಿಯ ಆಸರೆಯಲ್ಲಿ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಗಿದ್ದ,
 ತಟ್ಟನೆ ಅನಿಸಿತು, ಗಾಂಧಾರಿಯೂ ಹೀಗೇಕೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ?
 ಕುರುಡು ರಾಜನ ರಾಜ್ಯಭಾರವನ್ನು-
 ಕಣ್ಣೆದ್ದ ಇವಳು ಸರಿದೂಗಿಸಬಹುದಿತ್ತಲ್ಲ!
 ತಮ್ಮ ಶಕುನಿಯ ದುರ್ವಿಚಾರಗಳೂ ಇವಳಿಗೆ ತಿಳಿಯುತ್ತಿತ್ತಲ್ಲ;
 ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಟ್ಟಿದ ಪಟ್ಟಿ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮರೆಮಾಚಿತೆ?
 ಮಕ್ಕಳ ಮೇಲಿನ ಮಮತೆ 'ಕುರುಡು ಪ್ರೇಮವೇ' ?
 ಕರ್ಣನಂತರಂಗದ ಕೂಗು ಇವಳಿಗೆ ಕೇಳಲಿಲ್ಲವೇ?
 ಅರ್ಜುನನ ಶೌರ್ಯ, ಭೀಮನ ಬಲ, ಧರ್ಮರಾಯನ ಶಾಂತಿ,
 ಇವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಎಂದೂ ವಿವೇಚಿಸಲಿಲ್ಲವೇ?
 ಹಾಗೊಮ್ಮೆ ಗಾಂಧಾರಿ, ಕಣ್ಣಿಗೆ ಪಟ್ಟಿ ಕಟ್ಟದೆ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ,
 ಆ ಧೂರ್ತ ದುಷ್ಟ ತಮ್ಮನನ್ನು ಮೊದಲು ಹೊರಗಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದಳೇನೋ,
 ಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲರಿಗೂ ತಾಯಿಯ ನಿಜ ಪ್ರೀತಿ, ಸಂಸ್ಕಾರ ಸಿಗುತ್ತಿತ್ತೇನೋ;
 ಆಗ ಒಂದುನೂರಾ ಐದು ಮಕ್ಕಳೂ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಬಾಳುತ್ತಿದ್ದರೇನೋ;
 ಹಾಗೆಯೇ ಮಹಾಭಾರತ ಯುದ್ಧವೂ ನಡೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೇನೋ;
 ಆದರ್ಶ ಕುರುಪಾಂಡವಾಯಣ ರಾಜ್ಯ ರಾರಾಜಿಸುತ್ತಿತ್ತೇನೋ ಎಂದು.

ಮೂಲ : ಸೌ ಕಲ್ಪನಾ ಪದ್ಮಾಕರ ಶ್ರೋತ್ರೀಯ
 ಅನುವಾದ : ಸೌ ಶಾಂತಾ ಶಾಸ್ತ್ರೀ

ರಾಮಾ ನೀನು ತಪ್ಪಿದೆ

ಹೇ ರಾಮಾ! ಆ ಕ್ಷುದ್ರ ಅಗಸನ ಮಾತು ಕೇಳಿದೆ,
 ಮತ್ತೆ ಸತಿ ಸಾಧ್ವಿಯಾದ ಸೀತೆಯನ್ನು ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆಟ್ಟಿದೆ;
 ನೀನೇ ಅವಳನ್ನು ಅಗ್ನಿಪರೀಕ್ಷೆಗೊಳಪಡಿಸಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದೆ,
 ಹೀಗಿದ್ದೂ ನೀನೇಕೆ ಅವಳಿಗೆ ಈ ಕಠೋರ ಶಿಕ್ಷೆ ವಿಧಿಸಿದೆ?
 ದೃಢನಿಶ್ಚಯದಿಂದ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ನೀನೇಕೆ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ;
 “ನಾನು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟೇನು
 ಆದರೆ ನನ್ನ ಪ್ರಿಯಮಡದಿ ಸೀತೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬಿಡಲಾರೆ,
 ಸೀತೆಯಿಲ್ಲದ ಈ ಅಷ್ಟೈಶ್ವರ್ಯಭೋಗ ನನಗೆ ಬೇಡ” ಎಂದು.
 ಹೌದು, ರಾಮಾ! ನೀನು ಒಳ್ಳೆ ನ್ಯಾಯನಿಷ್ಠ ರಾಜನಾಗಿದ್ದೀಯಾ,
 ನಿನ್ನ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಸುಖಸಂತೋಷದಿಂದ ಇಟ್ಟಿದ್ದೀಯಾ,
 ಈ ಒಂದು ಹೆಗ್ಗಳಿಕೆಯ ಉಳಿವಿಗಾಗಿ ಸೀತೆಯನ್ನು ತೊರೆದೆಯಾ?
 ನಿನ್ನ ನಂಬಿ ಕೈಹಿಡಿದ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಅನ್ಯಾಯವೆಸಗಿದೆಯಾ?
 ಆ ನಮ್ಮ ಸೀತೆ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದವಳು
 ನೀನಿತ್ತ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಶಿರಸಾವಹಿಸಿದಳು,
 ಆದರೆ ಪತಿಧರ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನೇಕೆ ಮರೆತೆ ನೀನು?
 ರಾಮಾ, ಇಷ್ಟೊಂದು ನಿಷ್ಠುರ ಹೇಗಾದೆ ನೀನು?
 ಒಂದು ವೇಳೆ ಈ ಆಧುನಿಕ ಯುಗದಲ್ಲಿ ನೀನಿದ್ದಿದ್ದರೆ,
 ಇಂಥ ಸೌಮ್ಯ ದಮ್ಯ ಸೀತೆ ನಿನಗ ಸಿಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ;
 ಬದಲಾಗಿ ಅವಳೇ ನಿನ್ನ ಪವಿತ್ರತೆಯನ್ನು ಶಂಕಿಸಿ,
 ನಿನ್ನನ್ನೇ ಅಗ್ನಿಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಡ್ಡುತ್ತಿದ್ದಳೇನೋ!
 ಹಾಗಾಗಿ, ರಾಮಾ ನೀನು ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದೆ, ನೀತಪ್ಪಿದೆ!!

ಮರಾಠಿ ಮೂಲ : ಸೌ ಕಲ್ಪನಾ ಪದ್ಮಾಕರ ಶ್ರೋತ್ರೀಯ

ಅನುವಾದ : ಶಾಂತಾ ಶಾಸ್ತ್ರೀ

ಕನಸಿನ ಮನೆ

ಹೇಳೆ ಗೆಳತಿ ಇನಿಯನಿಗೆ
ಇರಲು ಮನೆಯೊಂದನು ಕಟ್ಟೋಣ
ಪ್ರೇಮದಿ ಬುನಾದಿ ಹಾಕೋಣ
ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಎಂಬ ಗೋಡೆಯ ನಿಲ್ಲಿಸಿ
ವಿಶ್ವಾಸದ ಸಾರಣೆ ಮಾಡೋಣ ||

ಆಸೆ ಎಂಬ ಹುಲ್ಲನು ಹೊದಿಸಿದ ಮನೆಗೆ
ದುಡಿತದ ರಂಗು ಹಚ್ಚೋಣ
ಜ್ಞಾನದ ಕಿಟಕಿ ಬಾಗಿಲು ರಚಿಸಿ
ಸಫಲತೆಯೆಡೆಗೆ ನಡೆಯೋಣ ||

ಮನೆಯ ಕಂಬವೆ ಹಿರಿಯರ ಹರಕೆ
ಆದರ ಸನ್ಮಾನವಿಹುದು ಅವರಿಗೆ
ಮನೆಯ ತೋಟದಿ ಮಮತೆಯ ಹೂವು
ಅಂಗಳ ತುಂಬ ಚಿಣ್ಣರ ನಗುವು
ಇನಿಯನೆ ಇಂಥ ಮನೆಯನು ಕಟ್ಟೋಣ
ಪ್ರೇಮದ ಬುನಾದಿ ಹಾಕೋಣ ||

ಮೂಲ : ಮಾಧವಿ ದಳವಿ
ಅನುವಾದ : ಶಾರಾದಾ ಅಂಬೇಸಂಗೆ